AKA DEMİ

ARAP İSYANLARI

TARİH YAZIMI 2011

Yayına Hazırlayan: Mukaddes Erdoğdu Çelik

AKA DEMİ İNCELEME

ARAP İSYANLARI
TARİH YAZIMI 2011

Tarih Yazımı 2011

ARAP İSYANLARI

AKA
DEMİ

ARAP İSYANLARI

Tarih Yazımı 2011

Akademi Yayın: 26
Araştırma-inceleme: 1
ISBN:978-605-4402-10-6

Yayına Hazırlayan
Mukaddes Erdoğdu ÇELİK

Teknik düzenleme:
H. Ümran Yurdayol
Kapak düzenleme:
Semiha Şahin
Kapak Resmi:
Latuff

Baskı-Cilt:
Can Matbacılık
Davutpaşa Caddesi İpek İş Merkezi No: 7
Topkapı- İstanbul
Telefon/Faks: (0212) 613 10 77-613 15 47

Akademi Yayın*
Aksaray Mah. Çakırağa Cami Sokak Birlik Apt. No: 8/ 10
Aksaray- İstanbul
Tel: (0212) 519 70 93
Faks: (0212) 514 68 77
e-mail: akademiyayinlari@gmail.com
***AKADEMİ YAYIN**
Ceylan Basım Yayın Dağıtım'ın kuruluşudur.

Tarih Yazımı 2011

ARAP İSYANLARI

İçindekiler

ÖNSÖZ/HALUK GERGER.....9

BAŞYAZILAR.....27

İşsizlik ve Yoksulluğa Karşı İsyan 27
Emperyalist Akbabalar İş Başında.....30
Kopuş Sistemseldir.....34
İsyan Teğet Geçmesin.....37
Tarih Arapça Yazılıyor.....40

YAZI VE RÖPORTAJLAR.....45

Firavunların Sonu.....45
Arap Halk Devrimleri Üzerine Tezler.....49
Ehlam Ma'aya.....77
Açlık isyanına hazır olmak.....81
Arap İsyanları İmperyalizmin
Düzenini de Sarstı.....85
Arap İsyanları ve Filistin.....91
Emperyalizm ve İşbirlikçi Diktatörlükler
Yenilecek.....95

RÖPORTAJLAR.....99

İsyan Küllense de Ateş Sürekli Diriydi.....99
Yeni bir Arap solu oluşuyor.....107

ÇEVİRİ YAZILAR.....137

Tunus Arap Ülkelerine Işık Tuttu.....137
I- Tunus'taki Acımasız Gerçek.....145
Araplar'ın 1848'i:
Diktatörler Sendeleyip Düşüyor.....155
Mısır Ordusu Ekmek ve Özgürlük
Getirmeyecek.....159

Mısır'da Devrimci İsyan.....163
Washington'un Libya İkiyüzlülüğü.....167
Libya Müdahalesi Arap Baharını Tehdit Ediyor.....171
Esad Ulusalcı Söylemlerle Devam Edemez.....175
"Sivilleri Korumak" Zırvalığı.....179
Karşı devrimci dalga mı?.....183
Zalim Gitti Halk Burada.....187
İşgal ve Devrim Başka Şeyler.....191
Arap Rejimleri Ekmek İntifadasından Korkuyor.....195
Tunus: Devrim mi Elitler Savaşı mı?.....199
Pan-Arabizm'in Dirilişi.....203
Şimdi Mısır Halkının Sözcüsü Kim?..... 207
Arap Dünyasında Siyasi Akıl Çağı.....211
İsyan Kendiliğinden Değil.....215

TEORİ YAZILARI.....219

Demokrasi Halleri.....219
Kime Karşı Kim İçin Demokrasi?.....222
Demokrasi Mücadelesi.....225
Devrimci Demokrasi.....227
Ya Kapitalizmle ya Kapitalizmsiz.....230
Kapitalizmi Yıkmadan Aşmak Mümkün mü?.....232
Mevzi mi, Alternatif mi?.....236
Yeni Devrim Çağı.....240
İki Evrensel Çelişki.....243
Devrim Her Yerde Kapıyı Çalabilir.....246
Devrim Sürecinde Politik İslam'ın Çıkmazı.....249
Yeşil "Sosyalizm".....254
"Tam Bağımsız Suriye".....259
"Los Indignados": Öfkeliler.....263
Zincirsizler.....267

ÖNSÖZ

ARAP ORTADOĞUSU'NDA NELER OLUYOR?

Haluk Gerger

Arap isyanları yeni değil. Kadim topraklardaki yakın tarih isyan geleneğine, Arapların Osmanlı hegemonyasına karşı başkaldırmaları ile başlayabiliriz. Burada Araplar, resmi ideolojinin beyinlere akıttığı çimentonun yazdığı gibi, Türkleri kalleşce sırtından vurmadı elbette. Ulusal kurtuluş için ilk büyük adımdı bu isyan. Ne yazık ki, 400 yıllık boyunduruk hemen kırılamadı. Kıvılcım çakıldı ama.

Birinci Dünya Savaşı'nda doruğa çıkan kurtuluş hareketi, savaşın bitiminde bir başka felakete uğradı. Arap coğrafyası, irili-ufaklı farklı devletlere bölündü; Ürdün gibi yoktan ülkeler var edildi; birbirleriyle kanlı-bıçaklı sülalelerden piyonlar krallıkların, emirliklerin başına geçirildi; bunların kan davaları, yeni mikro milliyetçiliklerle körüklendi; aşiretler, mezhepler, etnik unsurlar "milli" cadı kazanları içine hapsedildiler. Şeklen bağımsız ya da manda statüsünde, bütün Arap alemi, daha önceki Mısır, Cezayir, Tunus örneklerinde olduğu gibi, bildik İngiliz-Fransız sömürgeciliğinin pençesine düştü. Bu süreçte, bir uçta da Batıcı Türkiye Cumhuriyeti kuruldu. Öte uçtaysa, Kürtlerin dramı ortaya çıktı; onlar da dörde, beşe bölündüler ve üstelik bir statüden bile yoksun bırakıldılar.

İkinci Paylaşım Savaşı sonrasında, yeni saldırılarla sarsıldı Ortadoğu. İran'da, büyük halk baskısı karşısında, petrolü millileştiren yurtsever Musaddık hükümeti, bir CIA darbesiyle devrildi, kaçak Şah yeniden başa geçirildi ve İran petro-

*Özgür Halk ve Demokratik Modernite Dergisi, Sayı 2, Haziran 2011'de çıkan bu yazıyı yazarı Haluk Gerger'in izni ile önsöz olarak yayımlıyoruz.

lü emperyalistlerarası güç dengelerine uygun biçimde Batılı şirketler arasında pay edildi. Bu arada Filistin bölündü ve Siyonist Devlet hançeri saplandı Arap dünyasının yüreğine. Eşzamanlı olarak da, ABD'nin büyük Soğuk Savaş saldırısı geldi.

Ortadoğu'ya yönelik saldırısında Amerikan emperyalizminin iki hedefi sözkonusuydu. Bunlardan birincisi, sömürge topraklarında, yani, Ortadoğu dahil, Asya ve Afrika'nın mazlum halklarının coğrafyasında gelişmekte olan milli kurtuluş hareketlerini ve oluşması kaçınılmaz bağımsız devletleri, beynelmilel sermayenin denetimi altında tutmak idi. İkinci hedefse, onları, Sovyetler Birliği şahsında yürütülen büyük antikomünist saldırıda tetikçi olarak kullanmaktı.

Ele aldığımız dönemin ikinci Arap direnişi bu koşullar altında başladı. Arapların hedefi, egemenlik haklarını elde etmek; ekonomik kalkınma hamlesini başlatmak; demokratikleşmek; Filistin'de adaleti sağlamak; Arap birliğini gerçekleştirmek; ve, Soğuk Savaş'ta tarafsız kalmak olarak ortaya çıktı.

Arap dünyasının dörtbir yanında toplumsal muhalefetin milyonları harekete geçirdiği, işbirlikçi diktatörlükleri felç edip emperyalist hedefler karşısında muazzam bir toplumsal barikat kurduğu bu dönem sonunda eski yapılar birer birer yıkılmaya başlandı. Mısır'daki Nasır iktidarıyla başlayan süreç, Suriye ve Irak'la sürdü. 1957 yılında ancak Lübnan ve Ürdün'e yapılan askeri müdahalelerle ABD ve İngiltere bölgedeki varlıklarını koruma altına alabildiler. Bu iki ülkeye ek olarak, Türkiye'de, fiilen İngiltere denetimindeki Kuveyt ve öteki despotik feodal şeyhliklerde, Şah'ın pençesindeki İran'da ve bir büyük Amerikan askeri üssüne dönüştürülmüş Suudi Arabistan'da emperyalizm kendini tahkim etti. Emperyalizmin uzantısı İsrail de Filistin'i kontrol altında tutmaktaydı. Buna karşılık, Arap dünyasının kilit üç ülkesi, Mısır,

Suriye, Irak ile, Fransa'ya başkaldırmış Tunus ve Cezayir'de Arap İsyanı başarıya ulaşmıştı. Daha da önemlisi, her yerdeki Arap yığınların aklı ve gönlü isyancı dinamikten yanaydı. Bölge Direnişi karşısında, ABD-İngiliz-Fransız blokuyla, işbirlikçi bölgesel blok, Türk militarizmi, İsrail Siyonizmi, Arap işbirlikçiliği, Körfez feodal despotizmi, konumlanmıştı. Şah'ın İran'ıysa, ileriki Körfez polisliğine hazırlanmaktaydı.

Nasırcı ve BAAS'cı iki akıma evrilen Arap "ulusalcı sol" rejimleri şimdi Arap isyanlarının yeni lojistik tahkim barikatları olmuşlardı. Bunlar "ulusalcı," yani milliyetçiydiler çünkü, emperyalizm ve Siyonizm ile çelişki ve çatışma içindeydiler. "Sol" idiler çünkü, yeterli özel sermaye birikiminin olmadığı ülkelerinde ekonomiye devlet müdahalesini öngörmekteydiler, kamu mülkiyetinin ve devlet müdahalesinin, tabanlarını oluşturan yoksul yığınları kollaması gerektiğini savunuyorlardı; onların demokratik taleplerini dile getiriyorlardı. Daha sonraları, Sovyetler Birliği ile ittifak yapmaları ve "kapitalist olmayan yol"un yolcuları olarak, bu "ilerici-sol" karakterlerini daha da pekiştireceklerdi. Tabii bu küçük burjuva önderlikli akımlar ve rejimler, aynı zamanda, antikomünisttiler; "sınıf" bakışını "milli birlik ve beraberlik" yanlısı ulusalcılar olarak şiddetle reddediyorlardı. Özlerindeki "sağcılık", "ilerici-sol" perdesi tarafından örtülmekteydi.

Arap isyanları, Nasırcı ve BAAS'cı versiyonlarıyla egemen oldukları ülkelerde, "Arap sosyalizmi" olarak da adlandırdıkları "devlet kapitalizmi"ni kurdular. Büyük devletleştirmeler ve kapsamlı sayılabilecek "toprak reformları" sonucunda, 1960'lı yılların ortalarında örneğin Mısır ekonomisinin yüzde 90'ından fazlası kamu (devlet) mülkiyetine geçmişti. Irak ve Suriye'de de durum pek farklı değildi. Küçük-orta toprak sahiplerinin yanısıra ulaşım, inşaat gibi sınırlı sektörlerde küçük özel mülkiyete de izin verilmişti.

Bu rejimlerde, yaygın kamu ekonomisi, devlet mülkiyeti, kamu iktisadi teşebbüsleri, büyük fabrikalar, işletmeler, muvazzaf ve emekli subayların başını çektiği devasa bir bürokrasi tarafından yönetilmekteydi. Toplum korporatif bir tarzda örgütlenmişti. Ülke yönetimi radikal subayların komutasındaki Silahlı Kuvvetler'in elindeydi. Karizmatik asker kökenli önderlikler rejimlerin simgesi durumundaydılar.

Zaman içinde, doğrudan bu "devlet kapitalizmleri"nin kendi doğal dinamiklerinden kaynaklanan kaçınılmaz gelişmeler ortaya çıktı. Emperyalizmin ve Siyonizmin baskılarının da, bu süreçleri güçlendiren etkileri oldu.

Doğal üç sonuç şöyleydi: Birincisi, silahlı-silahsız bürokrasinin sultasındaki bu rejimler, kendi halklarını ezen askeri diktatörlüklere, polis devletlerine, totaliter-diktatoryal yönetimlere dönüştüler. Yığınlardan ve onların meşru demokratik taleplerinden koptukça, temel ihtiyaç, çıkar ve beklentilerine yanıt veremedikçe, yalnızlaştılar; yalnızlaştıkça, kendi halklarından da korkar oldular. Bu durumda, ellerindeki ana koz, "milliyetçilik-ulusalcılık" oldu, İsrail'in varlığı ve emperyalizmin saldırganlığı karşısında ülkeyi ve Arap halklarını korumak iddiası ile sözde Filistin duyarlılığı, özünden boşaltarak sığındıkları ve dolayısıyla da kötüye kullandıkları meşruiyet araçlarına dönüştürüldü. İktidarlarının temelini, bu içi boş "retorik" oluşturmaya başladı.

1967 İsrail saldırısıyla, bu ülkelerin boğazına kadar ekonomiye, yolsuzluğa, siyasete batmış silahlı kuvvetleri büyük bir bozguna uğradılar. Rejimler ve önderlikleri de büyük itibar kaybı yaşadılar. Sonuçta en büyük iddiaları fos çıkmış, meşruiyet temelleri büyük yara almış oldu. 1970 yılında, yıkılmış, yenilmiş, yılmış bir efsane olarak Nasır öldü.

Baskıcı rejimlerin devlet zoruyla yeniden tahkiminin ardından ulusalcı-sol devlet kapitalizminin öteki iki dinamiği hükümlerini icra etmeye başladılar. Bu rejimlerin iki hakim

gücü vardı. Biri, ekonomiyi yöneten, denetleyen silahlı-silahsız bürokrasiydi. Bu hakimiyet süreci, kaçınılmaz olarak, bir "bürokrat burjuva" yaratmıştı. Bunlar devlet mülkiyetine özel olarak sahip değillerdi, miras yoluyla ailelerine bırakamıyorlardı, kişisel tasarrufları sınırlıydı ve özel olarak yolsuzlukla beslenmekteydiler ama ayrıcalıklı konumlarıyla farklı bir egemen sınıf nüvesi de oluşturmaktaydılar. Bu egemen sınıf nüvelerinden ikincisiyse, bir zamanlar devletleştirmelerin "gadrine uğramış" ama ekonomik gücünü ve özel teşebbüs faaliyetlerini tarımda ya da izin verilmiş sektörlerde ve batılı şirketlerin acentalıklarında sürdüren "eski" burjuvaziydi. Güçlü devlete sığınarak varlıklarını sürdürebilen bu unsurlar da, o devlet fideliğinde "burjuva bürokrat" bir karakter kazanmışlardı. Bu tür unsurların nesnel sınıfsal dinamiklerinin bir yönü, devlet/bürokrasi vesayetinden kurtulmak ve bu manada ekonomiyi/mülkiyeti "özelleştirmek"tir. İkinci yönse, emperyalizmle uzlaşmak güdüsünden ortaya çıkar, beynelmilel sermayeye sığınmak, evrensel sınıf kardeşi burjuvaziyle buluşmak arzusu olarak somutlaşır.

Araplar bakımından, emperyalizmle uzlaşmanın yolu, bir Amerikan (o dönemde Nixon-Kissinger ikilisi) koşulu olarak İsraille barışmaktan geçmekteydi. Enver Sedat bunu yaptı. Önce, Kudüs'e gitti, Knesset'de konuştu. Ardından Beyaz Saray'da ağırlandı.

Sedat'ın bir devlet töreninde öldürülmesinden sonra başa geçen eski Hava Kuvvetleri Komutanı Hüsnü Mubarek'e de egemenlik sisteminin ikinci gereğini yerine getirmek kalmıştı. Onun döneminde de devasa özelleştirme furyası başlatıldı.

Benzer süreçler, Suriye ve Irak'ta da yaşandı. Bu iki ülkede yaygın özelleştirmeler gerçekleştirildi. ABD ile uzlaşma çabalarıysa, geçilmesi gereken yolun tıkanıklığı nedeniyle kabul görmedi. Suriye, 1967 savaşında İsrail'e toprak kay-

betmişti. Rejim, Golan Tepeleri'ni geri almadan İsraille barışamamaktaydı ve bu olmadığı sürece de ABD ya da Avrupa ile uzlaşma sağlanamamaktaydı. İsrail Mısır'la barış uğruna Sina'da işgal ettiği çöl alanlarını rüşvet olarak geri vermişti ama stratejik Golan Tepeleri konusunda ödüne yanaşmıyordu. Neredeyse varlık nedeni Filistin duyarlılığı ve İsrail çelişkisi olan Saddam da, ABD uğruna İranla savaşmasına, bir milyon insanın öldüğü kanlı maceraya atılmasına rağmen, İsrail şartını yerine getiremedi ve sonunda ülkesini "çürümüş bir meyve" misali emperyalizmin ağına düşecek hale getirdi. O, böyle gitti. Suriye rejimi de, çırpınıp duruyor.

Bütün bu çürütücü süreç içinde, bir zamanlar milyonları harekete geçirebilen büyük komünist partileri de tarih sahnesine çıktı Arap dünyasında. Anti-komünist rejimlerce şiddetle ezilmelerine karşın bu partiler "ulusalcı sol" önderlikler karşısında hep ikircikli kaldılar. Önce, emperyalizme karşı mücadelede "küçük burjuvaziyi ürkütmemek ve böylece emperyalizmle uzlaşmasına bahane oluşturmamak" gerekçesiyle mülkiyet ve sosyalizm meselesini pek öne çıkartmadılar, ittifak (daha doğrusu kuyrukçuluk) ilişkilerini sürdürdüler. Ardından, devletleştirmeleri ve bunun sonucu olan devlet kapitalizmini benimsediler. Sovyetlerle ittifaklar gündeme gelince, artık kendilerini yapacak şey kalmamış gibi davranmaya başladılar. "Kapitalist olmayan yol" formülasyonu da onların ölüm fermanı oldu, teorik bir gerekçe olarak kuyrukçu eğilimleri perçinledi. Giderek, bu rejimlerin (partileri illegal olmasına karşın) sadece destekçisi olmakla kalmadılar, Nasır rejiminin kilit noktalarında görev alacak, Esad ya da Saddam hükümetlerine üye verecek kadar onlarla özdeşleştiler. Tabii bu rejimlerin bütün suçlarına da böylece ortak oldular, en azından öyle algılandılar. Onlarla beraber itibar kaybederken de, BAAS katliamları ya da Nasırcı periyodik zulüm kampanyaları bile artık bu partileri kitleler nezdinde aklayamayacaktı.

İşte Arap dünyasındaki son 20-25 yılın çürüme eğilimleri böyle ortaya çıktı. Kitleler, büyük destek verdikleri ulusalcı solculardan ya da komünistlerden uğradıklarına inandıkları ihanetin bedelini hem ödettiler, hem ödediler. Ödettiler, desteklerini çektiler. Ödediler, çünkü iki sonuç ortaya çıktı. Birincisi, tutundukları dallar kırılınca, kaçınılmaz olarak, iki ayrı şeye sığındılar. Bir bölümü, Marks'ın "gerçek koşullara karşı gerçek protesto," çile çeken kitlelerin bu acımasız dünyadaki "sığınağı ve çığlığı" olarak tanımladığı dine, dinciliğe döndüler. Bir kısmı bu dünyadan çekilirken, bir bölümü de, "direndikleri" için, Hamas, Hizbullah gibi örgütlerin yörüngesine girdiler.

Bir büyük kitleyse, uğradığı ihanetler ve düşkırıkları sonucu, anomik bir içe çekilme süreci yaşadı. Kamu işlerinden ve toplumsal sorunlardan dar, bireysel/ailesel dünyaya çekilme, apolitikleşme ve boşvermişlik, kaçınılmaz olarak, sadece kendini düşünen bencil bireyin moral tahribatını, insani yıkımını, boyun eğişini getirdi. Toplumsal sorumluluktan uzak bireyler toplamı, bir ulusal afet gibi çöktü Arap coğrafyasının üstüne. Bütün bunlara, sistematik yozlaştırma çabalarının; yaygın yoksulluk, yoksunluk, yolsuzluk, gerilik ummanı karşısındaki umutsuzluğun; işsizliğin, hastalığın, açlığın, yaşamı tahrib eden olgular karşısındaki çaresizliğin yıkıcı etkilerini de ayrıca eklemek gerek.

Irkçı Siyonist Devlet karşısındaki Filistin trajedisinin travması, aşağılayıcı yenilgi ve gerilemeler, nihayet Irak'ın işgali, Bağdat'ın dünyanın gözleri önünde vandal yağması, Abu Geraib'in, Guantanamo'nun Arap ruhunu yaralayan barbarlıkları, hepsi birden, derinden sarsıcı etkiler bıraktı umarsızlığa mahkum edilmiş milyonlarda.

Ama yine de kadim halkların ve uygarlığın üzerine serpilen çürütücü "ölü toprağı" egemen kılınamadı. Arap atı

ehlileştirilemedi. Kendi küllerinden ayağa kalkan Anka kuşu öldürülemedi.

İşte üçüncü Arap İsyanı bu koşullar altında doğdu.

Ezilen yığınların her isyanı bağrında iki çelişik olguyu barındırır. İsyan edenlerin talepleri, beklentileri, özlemleri ve sadece eskisi gibi yönetilmeyi reddeden öznel konumları değil, nesnel çıkarları da, eskisi gibi yönetemeyen egemenlerin durumu da, isyan süreci içinde, mülkiyet (üretim) ilişkileriyle devletin sınıf niteliğini değiştirmeye yönelik olguyu, yani "devrim" ögesini içerir. Buna karşılık, egemenlerin kendilerini ve kendilerine hayat veren düzeni savunma/koruma içgüdüleri, refleksleri ve önlemleri de "restorasyon" olgusunu temsil eder.

Kriz sürecinin devrime ya da düzen için çözümlere, yani restorasyona evrilmesi, belli koşullara bağlı olarak belirlenir. Bunların başında da, ideolojik vuzuh, örgütlülük ve önderlik gelir.

Devrim, ideoloji, hedeflerde netlik, örgütlülük ve önderlik gerektirir. "İsyan"a içkin olmayan, dışardan, bazen de sonradan edinilen niteliklerdir bunlar. İsyanlar, bu nitelikler var olduğu için de çıkar, bunlarsız da. Bu unsurlar, isyanların nedeni de olabilirler, sonucu da. Bütün bu eksiklikler, var olduğu ölçü ve boyutlarla orantılı, zaaflara, güçsüzlüğe işaret eder.

Arap dünyasındaki üçüncü evre isyanlar da, kendiliğinden nitelikleri ağır basan, büyük ölçüde ideolojisiz, politik vuzuhu olmayan, örgütsüz, önderliksiz ayaklanmalar olarak ortaya çıktı. Baskıcı hoyrat rejimler, örgütlenmeyi ve önderliğin oluşturulmasını büyük ölçüde baltaladı, engelledi. Aynı zamanda, neo-liberal global saldırısının "ideolojisizleştirme" afetinin de yıkıcı etkileri ortaya çıktı. Ufku, liberalizmin dayattığı politik, ekonomik, ahlaki sınırlarla sınırlanmış, başka bir yaşam tarzı, farklı seçenek ve yaşam projeleri

düşleyemeyen insanlar yığınına dönüştürüldü toplumlar. "Ahmaklaştırma kampanyası"yla ideolojisizleştirme saldırısı birbirlerini besleyerek yürüdü dünyanın dörtbir yanında. Farklı sosyal-politik-düşünsel sadakat odaklarını tahrip edip, "kendi başına birey" çıkmazıyla yarattığı boşluğu, "ideolojisizliğin ideolojisi"yle dolduran neo-liberal saldırı, toplumsallığı yok ederek geleceği karartan bir afete dönüştü bütün dünyada. Arap isyanları da bu ateşten çember içinde, onun yakıcı izlerini bağrında taşıyarak, doğdu

"Restorasyon" ise, tam tersine, örgütlüdür genellikle çünkü, bünyesinde krizin parçalanmasını taşısa da, egemenlik sisteminin ve aygıtlarının kendisidir öz örgütü. İdeolojisi belli, hedefi nettir. Egemenlik bloku içindeki kriz parçalanmışlığı, önderliksizlik anlamına da gelmez; sadece önderliğin blok içinden kompozisyonu değişebilir. Restorasyon, bu manada, "primordial," hayvani, doğal, içgüdüseldir. Bütün bu bakımlardan da avantajlıdır. Avantajlı konumu, yığınların bu konulardaki zaaflarıyla birleşince, elbette, daha da pekişir.

Restorasyon, çoğu kez, sadece şiddete başvurarak, isyanı ezerek gerçekleştirilemez. Böyle bir durum sonrasında dahi, restorasyon basit bir "eski duruma dönüş" olarak ortaya çıkmaz. Kriz ve isyan sonrasının gereği olarak ortaya çıkan restorasyon, geri çekilme yoluyla egemenlerin ileriye doğru hamle yapmasıdır. Bu manada düzen basitçe yeniden üretilmez, restorasyon, onun geri çekilme aracılığıyla güçlendirilmesi ve yeniden üretilmesidir. Geri çekilme, isyan edenlere, düzenden müşteki olanlara ödünler, yani reformlar olarak ortaya çıkar. Reformlar, aynı zamanda, düzenin güçlenerek restorasyonunu sağlar.

Bu konuda Tülin Öngen, Gramsci'nin "pasif devrim" (restorasyon-düzenin konsolidasyonu) kavramından hareketle, restorasyon olgusunun günümüzdeki formuna ilişkin olarak,

Birgün Gazetesi'ndeki "Devrim Olmayan Devrimler" başlıklı yazısında şöyle diyor:

'Pasif devrim'in..., günümüz krizine bir yanıt niteliği taşıyan ve hem merkezde hem de periferide uygulamaya konan [biçimi] neoliberal-yeni muhafazakar restorasyon süreçleridir. Vahşi neoliberal iktisat politikalarının yarattığı tahribatı gerici-sağcı-muhafazakar özde sosyal, kültürel ve siyasal programlarla (göstermelik demokratik refomlar) telafi edip, kitleleri düzenle bütünleştirmeyi amaçlayan yeni 'pasif devrim" süreçleri', birikimi restore etmeye ve kapitalist devleti yeniden yapılandırmaya dönük bir sınıf stratejisinden başka bir şey değillerdir.

'Pasif devrim'in iki ana tipi vardır: Kitlesiz-yukardan devrim ve kitleli-halkın katılımıyla gerçekleşen demokratik devrim. İlkinde yönetici sınıfın çıkarları ve iradesi öncelikliyken, halk ayaklanmalarına karşı bir reaksiyon niteliği taşıyan ikincisinde kitlelerin bir takım talepleri de gözetilmektedir. 'İlerici restorasyon' olarak da nitelenen bu ikinci tür refomlar, aşağıdan yukarıya kitlesel mobilizasyona dayanmakla birlikte kitlelerin talepleri sonuçta egemen sınıfın çıkarlarıyla sınırlıdır. Zaten bu sınırlar aşılmışsa artık 'pasif devrim' değil, devrim söz konusudur.

'Pasif devrim', devrim ya da karşı devrimden farklı olarak bir grubun, toplumsal dokuyu bozmadan, yani mevcut sınıfsal güç ilişkilerini korumak, daha çok ona adapte olmak suretiyle düzen içinde bir takım değişiklikler yapması ve iktidara yerleşmesi sürecini anlatır. Kuşkusuz her hükümet ya da rejim değişikliği pasif devrim sayılmaz. Pasif devrimden söz edebilmek için bazı koşullar var olmalıdır: İlki, bir devrimci dönüşüm tehdidinin bulunmasıdır. İkincisi, bu tehdidi bertaraf edecek güçte kapsamlı reformların yapılmasıdır. Eğer kitlelerin bir takım taleplerini de dikkate alan reformlar yapılmış ve bunlar sayesinde kitlesel muhalefet nötrali-

ze edilip, devrimci kopuş tehlikesi ortadan kalkmışsa, pasif devrim gündemde demektir."

Reformlar, düzenin restorasyonu ve tahkimidir ama, toplumsal muhalefete de yeni hareket alanları, manevra imkanları açarlar, düzen içinde gedikler yaratırlar ve böylece toplumsal muhalefet güçleri bakımından da yeni mevziler oluşur. Sonuçta, karşılıklı ödünlerle, kendi açılarından, iki taraf da güçlenir. Mücadele, yeni olanak ve araçlarla daha üst düzeyde sürer ya da yeniden başlar. Taraflar sadece kazandıklarıyla değil, kendi kayıpları olan hasmın kazançlarıyla yüzleşmek zorunda kalacakları yeni bir aşamada karşılıklı konumlanırlar. Kazanç ve kayıp; dayatma ve taviz diyalektiği, restorasyon süreçlerinde böyle işler. Ama nihai sonuç, devrimin yenilgisi, hatta gündeme bile sokulamadan sönümlenmesidir.

Bugün Arap dünyasında, her ülkenin kendine özgü yapısal koşulları içinde, İsyanın örgütlü güçlerini ideolojik konumlarıyla sınıflandırırsak, liberaller ve dinciler öne çıkmaktadır. Bu ideolojik tasnif, sınıfsal konumlara da, Pazar'ın geleneksel ve yeni palazlanan mülk sahiplerine de işaret ediyor. Geleneksel Çarşı ve uluslararası kapitalizme eklemlenmiş Piyasa, kendi ideolojilerini üretiyorlar. Kuşkusuz bu iki ideoloji de, isyanların tabanının büyük bölümünü de, sınıfsal konumlarından bağımsız olarak, peşinden sürüklüyor. Her iki ideolojik konumlanışın da, "devrim"den uzak ve reform ağırlıklı "restorasyon"a dönük olduğu açıktır.

İsyan eden yığınlar içinde ve arasında etkin olmakla beraber, esas olarak, düzenin yeniden üretilmesi saflarında yer alan bu unsurlar dışında, iki örgütlü güç daha sözkonusudur. Bunlar, özellikle Mısır'da düzene içkin bir konumda olan Emperyalizm ile silahlı-silahsız bürokrasidir. Aslında bu iki gücün de, Tunus ve Mısır gibi yerlerde, halkların ve koşulların dayatmasıyla, en azından şimdilik, geleneksel pazarın ve

modern piyasanın mülk sahipleri (burjuvazisi) gibi, reform ağırlıklı bir restorasyon safında yer aldıkları söylenebilir.

Tabii, Libya'da, Bahreyn'de ya da Yemen'de, Suriye'de durum farklıdır. Başından beri bölgede feodal despotizm ile ittifak halindeki emperyalizmin, örneğin Bahreyn'deki tavrını anlamak kolaydır.

Yine Suriye'de alınacak tavrın belirleyici ögelerini, uzlaşma/teslimiyet sürecinde 1967 öncesi sınırların durumu, Filistin Direnişi ile ilişkiler gibi İsrail'in çıkarları ile İran stratejisi oluşturacaktır.

Libya türü haydutluğun temelinde ise, hiç kuşkusuz, petrol kaynağının istikrarlaştırılması kadar, isyanların ve onun sosyal kompozisyonunun, böylece de hedeflerinin, sonuçlarının etkilenmesi, değiştirilmesi stratejisi yatmaktadır. İsyanların zaten yeterince vuzuha kavuşturulamamış politik hedeflerinin ve ideolojik pozisyonunun iyice saptırılması, işbirlikçi ögelerin güçlendirilip öne çıkartılması, meşruiyet temelinin Küreselleşme/Yeni Dünya Düzeni paradigmasına bağlanması gibi hedefler, emperyalist müdahalenin temel yönelimleridir. Bunun, sadece Libya'yı değil, genel olarak isyanların, toplumsal muhalefet dinamiklerinin tamamını etkileyeceği, etkilemekte olduğu elbette hesaplanmaktadır.

Aslında, 1989'dan itibaren planlanan, 1991 Körfez Savaşıyla fiilen başlatılan ve 11 Eylül sonrası terör seferleriyle doruğa ulaşan büyük emperyalist saldırının, yeni bahanelerle ve yeni koşullar altında sürdürülmesidir yaşananlar. Sermayenin yerkürenin her bir noktasına serbestçe nüfuz edebilmesini ifade eden Küreselleşme sürecinin, askeri, politik, hukuki üstyapısını oluşturan Yeni Dünya Düzeni'nin özellikle "müdahale hukuku"nun yaratılmasının fiili olup-bittilerinin yenilerine tanık olmaktayız. Sermaye gibi, emperyalist devletlerin de, dünyanın her bir köşesine, serma-

yenin nüfuzunu kolaylaştırmak ve güvence altına almak üzere, askeri/politik girişini öngören sürecin neredeyse hukuki bir hak, meşru bir "insancıl emperyalizm" pratiği sayıldığı günlerdeyiz.

Verili durumun bütün olumsuz görünümüne karşın aslında büyük iki kazanım sözkonusudur bugün.

Birincisi, ezilmiş, aşağılanmış, değersizleştirilmiş, hatta hiçleştirilmiş "baldırı çıplaklar", yeryüzünün lanetlileri, o "halk" dediğimiz büyük insanlık serüveni, tarihi kendisinin yaptığını, zalimler karşısındaki gücünün gerçek olduğunu, harekete geçtiğinde zulüm setlerini parçalayabildiğini, bir kez daha, yaşayarak gördü. Yığınlar, kendi güçlerine bizzat tanık oldular. "Ölü toprağı" silkinip atılınca, yenilmez sanılan zalimlerin nasıl boş bidonlar gibi devrildiklerine, kullanılmış kirli mendiller gibi bir tarafa atıldıklarına tanık oldular. Daha da önemlisi, bunun bizzat kendi eserleri olduğunu gördüler. Bu, tek başına büyük bir kazanımdır. Kollektif belleğin ve dolayısıyla da tarihin canlanmasıdır bu kadim coğrafyamızda.

İkinci büyük kazanım, halk güçleriyle yerli-yabancı egemenler arasındaki psikolojik dengenin artık sonsuza dek değişmesidir. Artık hiçbir şey eskisi gibi olamayacaktır. Halkın gücüyle, onun karşısında konumlanmış işbirlikçilerin, paranın, inancın, tekniğin ve bütün zor aygıtlarının; lanetli kölelerle efendilerin; ezilenlerle ezenlerin, ilişkisinin güç dengesi algılaması ve bunun psikolojik yansımaları, iki tarafta da, köklü bir değişikliğe uğramıştır. Korkanlar ve korkutanlar yer değiştirmiştir. Bu, doğadaki büyük depremlerin de ötesinde devasa tektonik değişim ve jeolojik formasyonlara benzer etkiler, sonuçlar doğuracak düzeyde toplumsal hareketliliklerdir; zikzaklı gidişatı yenilgiler ve düşkırıklıklarıyla örülse bile, eski dünyanın bitişini ve yeni bir sürecin başlangıcını da ifade etmektedirler. Artık, ideolojisizlik, örgütsüzlük ve önderliksizlik altyapısı çökmüş, bu "şeytan üçgeni"nden çı-

kış yolu açılmış, bunların yeşereceği bir dönem başlamış, bir zemin oluşma sürecine girmiştir. Halklar, karanlığın koyuluğundan kurtuldukça, ışıldamaya başlayan yeni günde kendi yollarını bulacaklardır.

Devlet terörü, yoksulluğun yılgınlığı, büyük yenilgilerin manevi travmaları, içe kapanmanın ve neo-liberalizmin bireyciliğinin çürümesi, hep birlikte, bir "toplumsal felç" durumu yaratmıştı Arap coğrafyasında. Şimdi kabuk kırıldı, nefessiz kalmış milyonlar, toplumsal eylemin canlandırıcı havasını solumaya başladılar. Özgürleştirici toplumsal enerji bir kere açığa çıktı mı, onu yeniden hapsetmek, gömmek kolay değildir. O enerjinin yıkıcı (demokratik) etkilerinin yapıcı (devrimci) kanallara akması, elbette yeni kanallar, ek kollektif emek ve en fazla da zaman gerektirmektedir. Bu durumlarda, erken pes etmenin ve yılgınlığın ebesi aceleciliktir, şipşak, kitabi ve ideal kalıplara uygunluk beklentisidir.

Unutmamak gerekir ki, konsolide rejimler istikrarı kolay sağlayamayacaklardır. Restorasyonun ardındaki ABD'nin iki temel hedefi, yeni rejimler üzerinde taşınması zor yükler oluşturacaktır. Bu hedeflerin politik/stratejik karakterli olanı, "ABD-İsrail ekseni"ne tabi olmaktır. Ekonomik/sosyal özlü olanıysa, kamunun (devletçi korumacı) uygulamaların tümden devreden çıkartılarak, "ilkel birikim" türünden bir furyayı başlatacak vahşi kapitalizm uygulamaları yoluyla neo-liberal düzen inşasıdır...

Son olarak, bütün bu hengame içinde, özel bir konumda olan Kürtlerin durumuna bakmak gerekmektedir.

Kürtlerin hali gerçekten özel bir durumdur, çünkü onlar "ezilenlerce de ezilen" bir halk gerçekliğini temsil etmektedirler. Bir başka ifadeyle, Kürtlerin sorunu sadece rejimlerle, devletlerle, değildir, hakim milletlerle de sorunludur ilişkileri. Bu, sadece, ezilmişliklerinin o ezilenler adına gerçekleştiriliyor olmasıyla sınırlı değildir. Keşke sadece o kadar

olsaydı. Oysa, biliyoruz ki, kendileri de ezilen, nesnel olarak kendileri de dolayısıyla mazlum saflarındaki hakim milletler, insanı ürperten duyarsızlıktan "doğrudan şiddet"e uzanan bir karşıtlık konumunda yer almışlardır Kürt halkına ilişkin duruşlarında. Kendi adlarına uygulanan terör karşısında sadece sessiz kalmamışlar, yer yer, zaman zaman, bunu aktif olarak desteklemişler, daha fazlasını bile talep etmişler, uygulanmasında uğursuz roller üstlenmişlerdir. En önemlisi de, şovenizm ve militarizm virüsüyle öylesine zehirlenmişlerdir ki, sadece meşru-demokratik-masum talepleri karşısında değil, doğrudan Kürt Varlığı karşısında bir barikata, hatta Kürdü berhava etmeye uyarlanmış canlı bombaya dönüşmüşlerdir. O kadar ki, kendi esenliklerini, özgürlük ve refahlarını, giderek, varlık ve bekalarını, Kürdün inkarına, bastırılmasına, imhasına bağlar; kendi özgürlük ve kurtuluşlarını Kürde düşmanlığa feda eder hale gelmişlerdir. Kürtlerle birlikte köleliğin uçurumuna atlamayı yeğler duruma düşürülmüşlerdir.

Her hakim milletin ülkesinde, Kürt karşıtlığı ve bunun yarattığı şiddet ortamında, insancıl öz, en hafif deyimle, zedelenmiş; toplumsal atmosfer boğuculaşmış; bilimsel, düşünsel, sanatsal ortam zehirlenmiş; demokratik çabalar heba olmuş, kurumlar bozulmuş, çürümüş, zıddına dönüşmüş; istikrar ve refah kurban verilmiş, yaratılan heyulada hayati kayıplar ortaya çıkmıştır.

Şimdi, acaba, insanlığın ortak özünü zedeleyen ve bölgenin ortak kültürel/tarihsel dokusunu berhava eden milliyetçi, dini ve benzeri önyargıların, militarist değerlere bağlılığın, Batı Oryantalizmi'ne boyun eğişin kırılacağı, bu türden düşünsel prangaların parçalanacağı bir özgürleşme gerçekleşecek midir?

Yetmez ama, halkların bu milliyetçilik-ulusalcılığın, onun kuyrukçusu çarpık solculuğun ve anti-tez görünümünde

benzer çürütücü sonuçlar yaratan liberalizmin sultasından kurtulması imkanının yaratılması, demokratikleşme hareketinin moral kurtuluşa ve düşünsel özgürlüğe atılan ilk adımı olarak, kuşkusuz önemlidir.

Demokratikleşmenin, gerçekleşirse, zihinleri özgürleştirici özelliğinin, Kürtlere yapılanlar bağlamında da, kafalarda betonlaşmış tortuların, demir parmaklıkların, karakolların yıkılmasına, Kürtler gibi "ötekileştirilmiş" mazlumları anlamaya, kitlelerin doğrudan aracı oldukları baskıların niteliğini kavratmaya yardımcı olabileceğini umabiliriz.

Ama en önemli demokratik kardeşlik zemini, en azından bir potansiyel olarak, zalime karşı direniş ve mücadelede "ortaklaşma"da ortaya çıkmaktadır. Hakim milletlerin ezilenlerinin ve adlarına hareket edenlerin birlikte, yıkıma uğrattıkları Kürtlerin şimdi ezenler safında yer almışlarla birlikte asıl zalime karşı mücadele içinde ortaklaşması, fiili bir gerçeklik olarak, geleceğe yönelik iyimserliğin başlangıç noktasını oluşturabilir.

"Ortak düşmana karşı mücadele içinde olmak" nesnelliğinin yaratacağı bilinç, ilerki dayanışma/kardeşlik duygusunun özel bir geliştiricisidir kuşkusuz.

Şimdiye dek, birbirlerinden, tarihsel ve başka pek çok nedenden dolayı, pek de hazzetmeyen ülkeler/rejimler bakımından, Suriye-Türkiye-Irak-İran dörtgeninde, Kürtler bir "olumsuz işbirliği"nin köprüsü olmuşlardı. "Olumsuz işbirliği"nin, çünkü, "işbirliği köprüsü" Kürt karşıtlığı üzerinde inşa edilmiş, işbirliği ilişkileri bu temel üzerinden yürütülmüştü. Bu durum bugün de sürmektedir. Oysa şimdi, yeni Ortadoğu koşullarında, tersine bir sürecin kimi altyapısal temelleri inşa edilebilir hale gelmektedir. Demokratikleşme, bu bakımdan hayatidir.

Şayet rejimler/devletler arası "negatif işbirliği"nin nesnesi olan Kürtler, halklar arasındaki bir pozitif "işbirliği

köprüsü"nün öznesi olabilirlerse bu yeni Ortadoğu'nun en temel kurtuluşcu, özgürleştirici unsuru olacaktır. Hakim unsurların kültüründen etkilenmiş, bunların olumsuz yanlarından çok çekmiş Kürtlerin, bunları ayıklayan, iyi yanlarını içselleştiren ve kendi kültürünün değerleriyle harmanlayan sol damarı, direniş dinamiği ve insancıl sentezi, demokratik Ortadoğu'nun yeni ortamında meyvelerini vermeye başlayabilirse, devrimci değişimler bekleyebiliriz.

Şimdi ortaya çıkan bu yazgısal ortaklaşmada halklar buluşurlar mı, birbirleriyle kenetlenerek, farklı bakımlardan her birine onulmaz acılar çektiren, zararlar veren çerçeveyi kırıp kardeşliğe yol alırlar mı, bilinmez. Ama bilinebilecek olan o ki, her yerde olduğu gibi, bölgemizde de, halkların tarihsel güvencesi ve sigortası, kendi dostlukları, dayanışmaları, kardeşliğidir. Demokratikleşme süreçleriyle, bu bilincin karşısındaki engeller birer birer etkisizleşiyor, işlevlerini yitiriyor, bertaraf ediliyor, giderek, yıkılıyor. Toplumsal altüst oluşlarla ortaya çıkan birliktelikler ve dinamikler bu zorlu yolu açabiliyor çoğu zaman.

Tutsak Kürdistan'ın parçaları, ezenler bakımından da, tutsak alan, ezen, çürüten tampon bölgelerdi. Özgür Kürdistan ise, tam aksine, bir kardeşlik alanı, "pozitif işbirliği" köprüsü, bölgesel özgürlük hattının ana uğraklarından biri olabilir. Ortadoğu "Commonwealth"inin, geleneksel "Asabiyya"sının modern özü belki böyle ortaya çıkar.

Bu hiç olmamış da değildir. Irak'ta BAAS barbarlığına karşı Iraklı komünistlerin özgürlük sığınağı Irak (Güney) Kürdistanı'nın dağları, ovaları olmuştu. Türkiye (Kuzey) Kürdistanı, Kaypakkaya'ların, Sinan Cemgil'lerin özgürlük arayışlarında, özgürlüğü ilk tattıkları bir vahaydı. Daha sonraları, buralarda, bu mücadele ortaklıklarında başka kurtuluş dinamiklerinin de tohumları atıldı.

BÖLÜM I

BAŞYAZILAR

İşsizlik ve Yoksulluğa Karşı İsyan

Kuzey Afrika 2011'i isyanla karşıladı. 2010'un sonunda başlayan isyan eylemleri, genişleyerek 2011'in ilk günlerine de taşındı. İsyan hareketi önce Tunus'ta başladı, ardından Cezayir'e sıçradı. İsyanın kitlesel gücünü gençlik oluşturuyor. Ezilen diğer toplumsal kesimlerle eylemlere katılıyor. Tunus'ta avukatların ülke çapında grevi bunun somut örneği. Okulların açılmasıyla liseli gençliğin de eyleme katılması üzerine, okullar tatil edildi. İsyana karşı uygulanan devlet terörü sonucunda Tunus'ta ölenlerin sayısı 35'i bulurken Cezayir'de de 2'ye ulaştı. Tunus ve Cezayir rejimleri daha sert tedbirler almaya hazırlanıyor.

İsyanın temel nedeni işsizlik ve yoksulluk. Temel gıda ürünlerine yapılan zamlar da işsizlik ve yoksullukla birleşerek isyanı yaygınlaştırıyor. Tunus'ta işsiz üniversite mezunu Buzizi'nin kendini yakması, Cezayir'de ise, gıda fiyatlarına yapılan zam isyanın çıkış noktasını oluşturdu. Teneke barakalarda yaşayan yoksul halkın konut talebi bir başka dayanak noktası. Her iki Kuzey Afrika ülkesinde de IMF ve Dünya Bankası kaynaklı neo-liberal saldırı programları uygulanıyor. Her iki ülkede de işsizlik oranları genç nüfus içerisinde yüzde 20'leri buluyor.

Tunus ve Cezayir'de yaşanan isyanlar, dünya genelinde yaşanan isyanların gelip geçici ve dar bölgeli olmadığını gösteriyor. İsyanın coğrafyası ve toplumsal katmanları

genişliyor. Gençliğin merkezinde durduğu isyanlar küresel bir özellik taşımaya başladı.

Yunanistan, Fransa, İtalya ve ardından Kuzey Afrika... Siyasi ve toplumsal özellikleri, kapitalizmin gelişmişlik düzeyi bakımından birbirinden farklı ülkelerde isyanlar patlak veriyor. Yunanistan'da 2008'de polis terörüne karşı yaşanan isyan, yakın zamanda ekonomik krizin yükünün halkın sırtına yıkılması girişimine karşı yeni bir isyana dönüştü. Fransız banliyölerinde yaşanan isyanın ardından bütçe, harçlar ve sosyal hakların gasbına karşı yeni bir isyan dalgası yaşandı. Keza İtalya, İngiltere ve diğer Avrupa ülkeleri de benzer eylemlere sahne oldu.

Tunus ve Cezayir gibi ülkelerde işsizlik ve yoksulluk sistematik siyasi baskılarla birleşiyor. Tunus, uzun yıllardır Zine El Abidin Ben Ali diktatörlüğü altında tutuluyor. Siyasal İslamcılarla uzun süreli bir iç savaştan geçen Cezayir'de ise, 2001'den beri Abdülaziz Buteflika devlet başkanlığını yürütüyor. Her iki ülkede de siyasi baskı ve yasaklar, benzeri diğer Arap ve Afrika ülkelerinde olduğu gibi hüküm sürerken, iktisadi bakımdan IMF politikalarına bağlı bir saldırganlık yaşanıyor.

Her iki ülkenin tarihi, geniş aralıklarla yaşanan isyanları da içeriyor. Cezayir'de 1988'de yürürlüğe konulan "ekonomik serbestlik programı"na karşı, "Kuskus isyanları" adıyla anılan isyanlar yaşanmış ve isyan yüzlerce göstericinin öldürülmesiyle bastırılabilmişti. Keza Cezayir'de 2003 yılında yaşanan büyük depremin ardından konut hakkı için protestolar yaşanmıştı. Tunus'ta ise, 1984 yılında IMF'in yol haritası "ekmek isyanı"yla karşılanmıştı.

Tunus ve Cezayir'de yaşanan isyanlar, ağır siyasi baskı altında yaşayan Kuzey Afrika ve Arap ülkelerindeki sosyal patlama dinamiklerini açığa çıkarıyor. Benzer gelişmeler, Hüsnü Mübarek diktatörlüğü altındaki Mısır'da 2008'de yaşanan "açlık isyanı"nda ve tekstil işçilerinin kararlı mücadelelerinde de görülmüştü. Keza Ürdün'de, Fas'ta ve diğer ülkelerde de toplumsal mücadeleler boy gösteriyor. İşsizlik, açlık ve yoksulluk altında yaşayan Arap toplum-

ları, emperyalizm destekli diktatörlerin yönetimlerine karşı daha fazla başkaldırı yolunu tutuyorlar.

Avrupa ve Kuzey Afrika'da yaşanan isyanlarda ekonomik, sosyal ve toplumsal sorunlar hareketin merkezinde duruyor. Kiminde sosyal hakların gasbı ve yeni saldırı yasaları, kiminde ise yoksulluk ve zamlar. İşsizlik ise ekonomik gelişme düzeyleri bir birinden farklı bütün bu ülkelerde ortak paydayı oluşturuyor. Emperyalist küreselleşmeci politikaların yol açtığı ekonomik ve toplumsal sonuçlar isyanların içeriğini daha fazla sınıfsallaştırıyor. Ezilenlerin isyanının sürükleyici gücünü, geleceğine güvenle bakamayan gençlik kitleleri oluşturuyor.

İşsizlik, yoksulluk, zamlar ve emperyalist küreselleşmeci saldırı politikaları, dünyanın bütün ezilenlerini birleştiriyor. IMF Başkanı Straus Kahn'ın krizin ve işsizliğin "toplumsal çalkantılara, sosyal patlamalara ve isyanlara" yol açacağı tespiti doğrulanıyor. Fakat Kahn'ın, öngördüğü gibi sadece "geri ve orta düzeyde gelişmiş ülkelerde" değil, gelişmiş Avrupa'da da benzer sonuçlar açığa çıkıyor. Daha önemlisi dünya genelinde emekçilerin ve ezilenlerin isyanı küreselleşiyor.

2008'de yaşanan "açlık isyanları" bunun tipik bir örneğiydi. Farklı coğrafyalarda ve farklı özelliklerde kırk ülkede birden yaşanan isyan toplumsal patlamanın küresel koşullarını açığa çıkarmıştı. Ardından yaşanan dünya ekonomik krizi ise, bu küresel toplumsal patlamanın nesnel koşullarını daha fazla olgunlaştırdı. Bugün gıda fiyatları, 2008 krizine bağlı geçici durgunluğun ardından, yeniden 2008'deki patlama koşullarını aşmış durumdadır. Bu nedenle gıda fiyatlarındaki her artış, temel ürünlere yapılan her zam dünyanın her yerinde ezilenlerin öfkeli protestolarıyla karşılaşıyor.

Artık toplumsal patlamaların küresel özelliği geri dönülmez bir özellik taşımaktadır ve gelişmeler bunun yeni bir doğrulaması ve koşullarının daha fazla olgunlaşmasından başka bir sonuç doğurmayacaktır. Burjuva egemen sınıflar emperyalist küreselleşmeci saldırganlığı nasıl

küreselleştiriyorsa, dünyanın ezilenleri, işçi ve emekçileri de, gençlik bölüklerinin yol açıcılığında eylemlerini yarı kendiliğindenci biçimlerde küreselleştiriyor, deneyimlerini biriktiriyor. Dünyanın herhangi bir bölgesindeki toplumsal hareketler, spontane hareketler olmaktan çıkarak küreselleşme eğilimindeki direnişin bir parçasına dönüşüyor. Siyasi baskı ve koyu diktatörlük rejimleri altında yaşayan Kuzey Afrika halklarının isyanı, isyanın toplumsal ve siyasal coğrafyasına yeni halkaların eklenmesi sonucunu doğuruyor.

Dünyanın egemenleri, burjuva kapitalistler patlamaya hazır bir toplumsal kaynama kazanının üzerinde duruyorlar. Bu nedenle, ekonomik saldırganlık kadar siyasi saldırganlığı da merkezileştirip yoğunlaştırıyorlar. "Demokrasi götürme" adı altında ülkeleri işgal ediyorlar, "demokrasi" adına gerici diktatörleri destekliyorlar. Dünya halklarına dayattıkları emperyalist küreselleşmeci saldırganlıkla, ülkeleri yeniden sömürgeleştiriyorlar.

Türkiye'de de zamlara ve vergi soygununa karşı toplumsal tepki ve duyarlılığın bu denli artması tesadüf değil. Türkiye, dünyanın toplumsal patlama haritasının da merkezinde duruyor. Gençlik kitleleri ve emekçiler yeni bir mücadele için güç biriktiriyor. Zamlar, vergiler, işsizlik ve yoksulluk işçi ve emekçilerin öfkelerini büyütüyor. Dünyanın isyan coğrafyasına bir halka da Türkiye'den ekleneceği günler çok da uzak görünmüyor.

Emperyalist Akbabalar İş Başında

Daha birkaç ay önce İtalya Başbakanı Berlusconi, Kaddafi'nin elini öpüyordu. Fransa Cumhurbaşkanı Sarkozy'nin seçimler sırasında Kaddafi'den çok önemli destek aldığı söyleniyor. İngiltere'yle Libya arasında yakın dönemde büyük meblağlı silah satışı anlaşması yapıldı. Emperyalist petrol tekellerine pek çok tavizler veren Kad-

dafi, ABD'yle ilişkilerini iyileştirmek için güvercin taklaları atmaktan da geri durmadı.

Şimdi hep birlikte Kaddafi'nin ensesine çullandılar. Kapitalist emperyalistlerde ikiyüzlülüğün, düşkünlüğün sınırı yok. Şimdi onlar, önlerine atılan yağlı kemikleri değil, Libya'nın bütününü; petrolün birazını değil, tamamını istiyorlar.

Bahane hazır: "Kaddafi'nin kanlı diktatörlüğüne karşı mazlumları savunmak."

Tunus halkı diktatör Zeynel Abidin'e karşı ayaklandığında Sarkozy, onu korumak için askeri birlik gönderme teklifinde bulunmuştu. O sıralar Zeynel Abidin'in diğer destekçisi de Kaddafi'ydi. Aynı Sarkozy, şimdi Libya halkını korumak iddiasıyla Kaddafi güçlerini bombalıyor. Alçaklık ve sahtekârlık, kapitalist emperyalistlerin belirleyici karakteri. Emperyalistlerin Kaddafi güçlerine saldırıya hazırlandıkları gün, Yemen'de ekmek ve özgürlük talebi ile sokakları dolduran halkın üzerine açılan ateşte elliden fazla insan can veriyordu. Emperyalistler, Yemen'in kanlı diktatörlüğünü desteklemeye devam ediyor hala. Bahreyn diktatörlüğünü halkın gazabından korumak için Suudi Arabistan askeri güçleri harekete geçti. Onlarca Bahreynli gösterici katledildi. Emperyalistler, Bahreyn'de de halkı değil, diktatörlüğü kolluyor.

Libya'ya emperyalist saldırının demokrasi ve özgürlüğün önünü açmak için yapıldığı, aşağılık bir yalandan ibaret. Emperyalistler Kaddafi'den kurtulmak ve Libya'yı mali-ekonomik sömürgeler zincirine sıkı bir halka olarak bağlamak istiyorlardı. Libya'daki halk ayaklanması onlara bu fırsatı verdi. Onlar, özgürlük ve demokrasi için değil, Libya'nın petrolleri için oradalar ve Libya'yı dünya pazarına bir açık pazar olarak bağlamayı amaçlıyorlar.

Emperyalist saldırganlık, AKP işbirlikçiliğinin yüzünü de tekrardan açığa çıkardı. Daha bir süre önce, "NATO'nun ne işi var Libya'da" diyen Başbakan Erdoğan, bugün emperyalist saldırganlığa hangi eksende dâhil olacağını belir-

lemeye çalışıyor. Başbakanın sözünün emperyalistlerin ve NATO'nun eylemine tabi olduğu gerçeği bu kadar yalındır.

Ayaklanmanın emperyalistlere bu amaçları gerçekleştirme fırsatı yaratması, onun meşruiyetini ortadan kaldırmaz. Kaddafi rejimi halk düşmanı nitelikte ve bu rejime karşı politik özgürlük talebiyle mücadeleye girişmek haklı ve meşrudur. Libya'daki halk hareketi de diğer Arap ülkelerinde başlayan isyanların bir uzantısı. Tunus, Mısır, Yemen, Bahreyn isyanları ne kadar haklı ve meşru ise Libya isyanı da o kadar haklı ve meşru. "Haklılık ve meşruluk" emperyalistlerin bu ayaklanmalara karşı tutumuna bakarak değil, ayaklanmaya yol açan nedenlere bakılarak değerlendirilebilir. Tıpkı sömürgeci boyunduruk altında inleyen bir ulusun başkaldırısının başka bir emperyalist devlet tarafından destekleniyor olsa bile, sırf bu nedenle haklılığını ve meşruiyetini yitirmemesi gibi. Ama isyan için haklılık ve meşruiyet, emperyalizm işbirlikçiliğini haklı ve meşru kılmaz. Yapılması gereken ayrım budur.

Bugün bu ayrım çok daha önem kazanmaktadır.

Kapitalist emperyalizm, emperyalist küreselleşme sürecinde tüm dünyayı açık pazar, geri kapitalist ülkeleri de mali-ekonomik sömürge zincirinin bir halkası haline getirmek istiyor. Buna direnmeye kalkışan ülkeler de askeri işgal ya da ekonomik ablukayla yola getiriliyor ya da getirileceği düşünülüyor. Bu ülkelerin bir kısmı, halka kan kusturan gerici diktatörlüklerle yönetiliyor. İç gericiliğin emperyalist devletlerle bu çıkar çatışması bu iç gericileri emperyalist işgal ve ekonomik ablukalar nedeniyle nesnel olarak antiemperyalist bir pozisyona sürükleyebiliyor. Saddam dönemi Irak'ın son zamanları ve bugünkü İran'ın konumu buna örnektir. Salt bu nesnel konumdan yola çıkarak onların antiemperyalizm bayrağını yükseltmek, bu kez nesnel olarak bu gerici rejimlerle yan yana düşmeye, onların destekçisi haline gelmeye yol açar. Hepsi bu değil. Bu ülkelerde politik özgürlük için harekete geçenler, nesnel olarak emperyalistlerin çıkarlarına hizmet ediyor görünürler. Ezilenler politik özgürlük, emperyalistler de politik

özgürlük mücadelesini emperyalist yeni tipte sömürgeleştirmenin bir aracı olarak kullanmak istiyorlar.

O halde doğru tutum ne olmalı?

Ezilenlerin politik özgürlük, demokratik haklar mücadelesi sonuna kadar sahiplenilmeli, bu talepler için savaşılmalı, emperyalistlerin işgal ve ekonomik-politik dayatmalarına tam da bu temelde karşı konmalı. Birincisi, yani politik özgürlük istemi sahiplenilmediğinde ezilenlerin haklı ve meşru talepleri emperyalistler için o ülkeyi teslim almanın aracı, salt antiemperyalistliği ilericilik sayanları ise o ülkenin egemenlerinin yedeği haline düşürür.

Libya halkının Kaddafi rejimine karşı politik özgürlük ve daha iyi yaşam talebiyle başkaldırısı ne kadar haklı ve meşru ise, emperyalistlerin bu hareketi destekleme bahanesiyle Libya'yı bombalaması o kadar gayrı meşrudur. Emperyalistler, ezilenlerin özlemini kendi çıkar sofralarına meze yaptılar. Ayaklanmanın önderliğini üstlenen ulusal konsey, emperyalistlerin oyuncağına dönüşebilir. İlericiler, komünistler bir yandan Libya halkının haklı ve meşru taleplerini sahiplenmede, diğer yandan emperyalist saldırı ve ikiyüzlülüğü, işbirlikçileşmeyi teşhir etme politikasında ısrarcı olmalıdırlar.

Emperyalistlerin bu birleşik saldırısı salt Kaddafi'ye karşı değildir. Onlar, Kaddafi şahsında bu tip liderlere ve ülkelere gözdağı veriyorlar. En başta da İran'a. Libya'ya saldırarak, İran rejimini korkutmaya, rejim muhaliflerine ise cesaret vermeye çalışıyorlar.

Bu tip ülkelerde iç gericilik, emperyalizmle olan çelişkilerini politik özgürlük yoksunluğunu perdelemek için kullanıyor, emperyalistler de demokrasi talepli mücadeleyi ekonomik-mali sömürgeleştirmenin bir manivelası olarak. Her iki gericiliğin perdesini indirmek için politik özgürlük mücadelesinin antiemperyalist mücadelenin ayrılmaz bir unsuru, demokrasi için savaşımın antikapitalist mücadelenin ayrılmaz bir parçası olarak ele alınması gerekiyor. Bir başka deyişle, politik özgürlük ve antikapitalist mücadele iç içe geçmiş ve birbirini tamamlayan halkalar olarak gö-

rülmeli. Hem iç gericiliğe karşı hem de emperyalizme karşı mücadele bu çizgide yürütülmeli.

Bu çizginin bugün öznel olarak zayıf olması kimseyi aldatmasın. Kapitalizmin genel bunalım içinde çırpındığı, ekonomik-politik-ideolojik kriz yaşadığı şartlarda bu çizginin güçlenmesi için maddi koşullar hiç olmadığı kadar gelişti. Kapitalizmin, teknolojinin en parlak örneği Japonya'nın bile depremle birlikte nasıl tel tel döküldüğü ortada.

Emperyalistler halkların, ezilenlerin devrimci demokratik özlemlerini ne denli kendi kirli çıkarlarına alet etmeye çalışırlarsa çalışsınlar, şu ya da bu ülkede bu yönde amaçlarına ulaşsalar bile, isyanlar; dünya çapındaki devrimci sürecin işaretleri. Bu süreçte işçi sınıfı ve ezilenler, kapitalist emperyalizmi önüne katıp tarihin çöplüğüne er geç süpürüp atacaktır.

Kopuş Sistemseldir

Bütün dünyanın dikkati Mısır'da yaşanan halk isyanına odaklanmayı sürdürüyor. Mübarek'in geri adımlarını, Tahrir Meydanı'nı dolduran milyonlar gülümsemeyle karşıladı. Mübarek'in Ulusal Demokratik Parti'sinin kötü ünlü yöneticilerinin istifa etmesi ve muhaliflerle görüşmeye başlanması da bir sonuç vermedi. Ücretlerin yüzde 10 oranında artırılması, yeni bir anayasa vaadi de kitleler tarafından "bir tablet aspirin" olarak değerlendirildi. Rejimin zaman kazanma ve isyanı yatıştırma girişimlerinin başarısız olduğu görülüyor. Kitleler sokağı terk etmediği gibi, meclisi ve bakanlıkları kuşatma altına alarak kararlılığını koruyor.

İsyanı yatıştırma arayışı, işbirlikçi istibdat rejimi kadar ABD emperyalizminin de gündemi. Obama yönetimi, bir yandan Mübarek'i istifa etmeye çağırmak zorunda kalırken, diğer taraftan Beyaz Saray'ın tam yetkili özel temsilcisi Frank Wisnel'in Mübarek'in iktidarını korumaya çalıştığı

ve iş ortaklığı olduğu açığa çıktı. ABD açısından Mübarek, vazgeçilebilir bir ortaktır. Fakat Mısır'daki çıkarları vazgeçilmezdir. Bu yüzden, ABD emperyalizmi bütün dikkatini kontrolü elinde tutma üzerinde yoğunlaştırıyor. "Düzenli geçiş" yaklaşımının içeriği budur. Ordu yetkilileriyle görüşmeler yapıyor, El Baradey hazırlanıyor. Ordunun yıpranmadan, istihbaratın gücünü koruyarak devrede oldukları, iktidarı ABD'ye sorun çıkarmayacak bir ortakla paylaşacakları bir geçiş süreci sağlamaya çalışıyor.

Bu geçiş sürecinin siyasi aktörü Baradey olabileceği gibi, ABD açısından riskler taşısa da Müslüman Kardeşler de olabilir. Müslüman Kardeşler Mısır'ın en köklü siyasi hareketidir. Mısır'da yapılacak az çok serbest bir seçimin galibinin Müslüman Kardeşler olacağı, hemen bütün analistlerin ortak tespitidir. Müslüman Kardeşler, aynı zamanda siyasal İslamcı hareketinde başlangıç noktasını oluşturur.

Hasan el-Benna'nın 1928'de kurduğu İhvan-ı Müslimin, önemli değişimler yaşasa da, genel olarak geleneksel İslamcı bir çizgi de yer aldı. İslamiyet'le geleneği birleştiren bir muhafazakâr İslamcı çizgi geliştirdi. Bunun istisnası, Benna'nın gelenekçi çizgisini de aşarak daha radikal ve devrimci bir siyasal İslam yorumu getiren Seyyit Kuttup'un siyasi çizgisidir. Bugünkü Müslüman Kardeşler, siyasi bakımdan birçok İslamcı akıma kaynaklık etmiş ve bünyesinden çok sayıda radikal İslamcı militan çıkarmış olsa da, esas olarak Seyyit Kuttup'ların İslami devrimci çizgisiyle siyasi bakımdan karşıtlık içerisindedir. İslam'ın gelenekçi yorumu, Mısır rejiminin ağır darbeleriyle de örselenerek daha muhafazakâr ve uzlaşmacı bir çizgiye gelmelerini sağlamıştır.

Sanıldığının aksine Müslüman Kardeşler, bütün kitle gücüne rağmen sokağın belirleyici gücü değildir. Aksine, başından itibaren son derece ihtiyatlı ve uzlaşmacı bir tutum takınmaktadır. ABD emperyalizmi Müslüman Kardeşlerin geleneksel İslamcı çizgisiyle, Filistin başta Ortadoğu'daki önceliklerine uyum kapasitesine bağlı olarak pekâlâ uzlaşabilir.

El Baradey ise ABD için iyi bir alternatif olsa da, işlevi sınırlıdır. Baradey'in liberal çizgisi, iktisadi bakımdan Mübarek yönetimi altında zaten uygulanmaktaydı. Siyasi liberalizmin sokağı mesken tutan kitlelerin beklentilerini belirli ölçülerde karşılama kapasitesi olsa da, toplumsal sorunlara çözüm olması ve sınıfsal taleplerini karşılaması düşünülemez. Baradey en fazlasından geçici bir aktördür.

Mısır halk isyanı ağırlıklı olarak orta sınıf bir karakter taşımaktadır. Bütün muhalif kesimler isyanın içerisinde yer almaktadırlar. İşçi sınıfı ve emekçi milyonlar isyan hareketine giderek daha fazla katılmaktadırlar. Emekçi sınıfların katılımı sokak hareketinin kararlılığını artıracağı gibi, taleplerini de daha fazla sınıfsallaştıracaktır.

Mısır'daki halk isyanı ve Tunus'ta Ben Ali diktatörlüğünün yıkılması, birbirine bağlı ama her biri kendi içinde de anlamlar taşıyan bir dizi halka açığa çıkarmaktadır. Birinci halkada, Arap toplumları diktatörleriyle hesaplaşmaya yönelmiştir. İsyan, benzer özellikler taşıyan devletleri ve halkları hızla etkileyerek bölgesel bir nitelik kazanmıştır. Bu, Arap yarımadası ve Kuzey Afrika bakımından bir dönemin sonudur. Kopuş başlamıştır ve halkların eski düzene ikna edilmesi artık imkânsızdır. Nasıl sonuçlanacağından bağımsız olarak benzer bütün diktatörlükler isyandan nasibini alacaktır.

Sokağı mesken tutan halk hareketinin örgütlülüğü kadar, siyasi bilinci de gelişmektedir. Tunus'ta Ben Ali'nin kaçmasından sonra yaşananlar, Mısır'da kitlelerin Mübarek'in manevralarını boşa çıkarmaları, sokak hareketinin kitlelerin bilincini nasıl ilerlettiğinin kanıtıdır.

İkinci halkadaki kopuş ise çok daha küreseldir. 2008 Dünya ekonomik krizi, emperyalist küreselleşme süreci üzerine kurulu dünya sisteminin iktisadi ayağını çökertmiş, kapitalizmin çözümsüzlüğünü açığa çıkarmıştı. Kriz, ideolojik ve siyasi olarak derinleşerek genel bir bunalıma dönüşmüştür. Ortadoğu'da rejimler yıkılarak, Avrupa'da sokak hareketi biçiminde, sermayenin genel krizine eşlik eden tarzda sistemden kopuşlar yaşanmaktadır. Yaşanan

kopuşlar, büyük buz dağlarının çözülerek ana kütleden kopuşuna benzemektedir. ABD emperyalizminin Ortadoğu'da diktatörlere dayalı siyasetinin iflası da bunun bir sonucudur.

Bu, yeni bir devrimci süreçtir ve sistemden kopuşlar derinleşerek devam edecektir. Kapitalizm eşitsiz gelişmeyi sürdürse de, emperyalist küreselleşmeci saldırganlık işçi sınıfı ve ezilenlerin kaderini her yerde benzeştirmektedir. İşçi sınıfı ve ezilenler kimi yerde eski ayrıcalıklarını yitirmenin sonucu olarak, kimi yerlerde ekmek ve özgürlük talebiyle isyan etmektedirler. Çıkış noktası ve öncelikleri farklılaşsa da, dünyanın bütün halkları bu devrimci sürecin bir parçası durumundadır.

Toplumsal sorunlar kadar, çözümsüz siyasal sorunların yığılarak patlama öğelerini biriktirdiği coğrafyamız, bu kopuş sürecinin merkez üslerinden biri durumundadır. Üstelik Kürt ulusal hareketi gibi güçlü ve sınanmış bir müttefike sahiptir. Yaşanan devrimci süreç toplumsal hareket kadar ve hatta daha öncelikli olarak siyasi öncülerin bilincini ve refleksini de dönüştürmek durumundadır. Tunus ve Mısır'da yaşanan gelişmelere sol, ilerici ve sosyalist güçlerin genel ilgisizliği ya da yasak savıcı pratikleri, değişmesi gereken bilincin çerçevesini de çizmektedir. Enternasyonal duyarlılığın siyasal İslamcı güçlere kalmış olması, bilinç ve refleks zayıflığının çok çarpıcı bir görünümüdür. Kendi devrimimizi hazırlamak için şimdi kalbimiz Mısır halkıyla birlikte atmalıdır.

İsyan Teğet Geçmesin

Tunus'ta halkın isyanı diktatörü devirdi. Reform sözü ve tavizler de sonuç vermedi, 23 yıldır ülkeyi zorbalıkla yöneten Zeynel Abidin Ben Ali, kaçmak zorunda kaldı. Ben Ali diktatörlüğü yıkılırken, diğer Arap ülkelerinde de eylemler sürüyor.

İşsiz genç Buzizi üzerine benzini döküp kendini yakarken, Tunus'ta da isyanı ateşledi. Bir kıvılcım Tunus'ta iktidarın devrilmesine yetti. Etrafta ise başka işsiz gençler isyanlarını kendilerini yakarak gösteriyor, yeni ateşler yakılıyor. En yakınında Cezayir'den Ürdün'e, Sudan'dan Moritanya'ya... Şimdi sıra kimde sorusu cevabını arıyor. Bütün zalim Arap diktatörleri, Buzizi'nin yaktığı ateşin kendilerini de yakacağı korkusuyla yaşıyor. Benzer bir şekilde gıda fiyatlarını düşürerek öfkenin yatışacağını umuyorlar.

Daha bir süre öncesine kadar Ben Ali de kendisini güçlü hissediyordu. Zorba yönetimiyle, polis devletiyle, işkenceleriyle iktidarını sürdüreceğinden hiç şüphesi yoktu. Batı yanlısı tutumu ve katı laiklik uygulamalarıyla ABD ve Avrupalı emperyalistlerin desteğine de sahipti. Hatta Batı'nın istikrar abidesi ve model ülkelerinden birisiydi.

Tıpkı diğer Arap diktatörlükleri gibi, onlar da kendilerini güçlü hissediyorlar. Birbirlerine ne kadar da benziyorlar. Ben Ali'yi alın yerine Hüsnü Mübarek'i koyun. Ürdün'ün genç kral Abdullah'ını alın, Suudi Arabistan'ın yaşlı kral Abdullah'ının yerine koyun. Kimi laik, kimi teokratik bu düzenlerin ve diktatörlerin hepsi emperyalist güçlerin desteğiyle ayaktalar. Emperyalist güçler ancak, El Beşir örneğinde olduğu gibi, çıkarları çeliştiğinde diktatör görüyorlar. Çıkarlarıyla uyumlu olduğu sürece, barış içerisinde bir arada yaşamakta ve desteklemekte bir sakınca görmüyorlar.

Onlarca yıldır, halka bütünüyle yabancılaşmış, zorbalıkla sürdürdükleri iktidarları büyük bir tehlike yaşamadı. Şimdi o köhne düzen için tehlike çanları çalıyor. Zorbalıkla ayakta duran, halkına yabancılaşmış ve kuru bir kabuğa dönüşmüş o Arap diktatörlükleri şimdi sarsılıyor. İsyanın domino etkisi hepsini kuşatıyor, o kupkuru kabuk artık çatlıyor. Çünkü yönetim biçimleri kadar, halkın yaşadığı sorunlar da birbirine benziyor.

İşsizlik oranları Arap ülkelerinde dünya ortalamasının üzerinde. Yoksulluk ise sürekli derinleşiyor. Gıda fiyatlarının yükselmesiyle açlık somut bir tehlike haline dönüşmüş durumda. Zaten, Arap rejimlerinin onlarca yıldır ben-

zer bir uygulamayla halka ucuz gıda dağıtarak, temel gıda ürünlerini sübvanse ederek tepkileri yatıştırıyorlardı. Artık ucuz gıda politikası sürdürülemiyor. Gıda fiyatlarına yapılan zamlar, bıçağın kemiğe dayandığını gösterdi. İşsizlik ve açlığın zorbalık düzeni ve siyasi baskıyla birleştiği yerde isyan patlak verdi. Şimdi hepsi gıda fiyatlarını düşürmekle meşguller. Fakat bu sürdürülebilir bir politika değil. Gıda fiyatları açlık isyanlarının yaşandığı 2008'deki seviyeyi dünya genelinde aştı. İsyan şimdilik Arap diktatörlüklerini sarssa da, onlarla sınırlı olduğu sanılmasın. Yeni açlık ve işsizlik isyanları kapıda.

Tunus'ta halk ayaklanmasıyla yıkılan Ben Ali diktatörlüğünün yerini neyin alacağı henüz belirsiz. Kurulan "Ulusal Birlik Hükümeti"nin başında, Ben Ali'nin yardımcısı ve suç ortağı Muhammed Gannuçi'nin getirilmesi, rejimi sürdürme eğilimini yansıtıyor. Halk isyanı esas olarak kendiliğindenci ve öncülükten yoksun gelişse de, Ben Ali'yi alaşağı eden halk, onun karikatürünü de tanımayacaktır. Halk bir kez gücünü görmüş, eyleminin sonuçlarını bilince dönüştürmüştür. Yol bir kez açılmıştır. Asıl devrim ve gerçek ilerleme budur. Diğer Arap diktatörlerini asıl korkutan da, halkın gücünü görmesi, yenebileceğine inanmasıdır. İşsizlik ve açlığa karşı başlayan halkın isyanı kendi siyasal sonuçlarını ve kurumlarını da yaratacaktır.

Halkın isyanını, işsizlik, açlık ve siyasi zorbalığa karşı bıçağın kemiğe dayanmasının bir sonucu olarak değil de, Genişletilmiş Ortadoğu Projesi'nin yol haritasından ya da Wikileaks belgelerinden bakan, oradan anlamlandırmaya çalışan yaklaşımlar entelektüel lafazanlıktan ve komplo teoriciliğinden öte bir anlam taşımaz. Halkın isyanının gücünü ve yıkıcı sonuçlarını hafifleten, önemsizleştiren değerlendirmeler, halk hareketinin gücünden ve bilincinden yoksundur.

Tunus'la benzer bir süreç yaşayan Cezayir'de de halk hareketi sürüyor. Fakat şimdilik daha dingin görünse de, Mısır toplumsal isyanın yeni adresi olabilir. Toplumsal hareketin daha sürekli, huzursuzluğun ise daha derin olduğu

Mısır'da yaşanacak bir toplumsal patlamanın bütün coğrafyaya etkisi çok daha güçlü olacaktır. Yakın zamanda yapılan göstermelik ve hileli seçimlerin yarattığı hoşnutsuzluk kadar, 2008'de yaşanan açlık isyanı ve kölece çalışma koşullarına yönelik işçi direnişi, keza yılbaşında Hıristiyan Kıptilere yönelik saldırının ardından yaşanan çatışmalar, Mısır'da biriken toplumsal öfkeyi yansıtıyor. Bu nedenle Tunus elçiliği önünde yapılan eylemde göstericilerin Ben Ali'ye, "uçakta Mübarek için de yer ayır" diye seslenmeleri, sadece sembolik bir anlam taşımamaktadır.

Tunus'ta, halk isyanının öncesinde ekonomik göstergeler, krize rağmen ülke ekonomisinin büyüdüğünü gösteriyor. Dünya ekonomik krizi, ülke ekonomilerini küçültürken, Tunus'ta tersi yaşanıyor. Örneğin, "krizin teğet geçtiği" Türkiye ekonomisi, 2009 yılında yüzde 4,7 oranında gerilerken, Tunus yüzde 3 oranında büyümeyi sürdürdü. Tunus ekonomisini teğet geçen kriz, halkı teğet geçmedi. İşsizlik, özellikle büyük çoğunluğu eğitimli olan gençler arasında yüzde 30'lara ulaştı.

Türkiye'nin başbakanı da ısrarla krizin Türkiye'yi teğet geçtiğini söylüyor. Daha da ileri giderek, 2010'da gerçekleşen büyüme oranı üzerinden "Türkiye mucizesi" şeklinde bir efsane üretiyor. Fakat ekonomiyi teğet geçen kriz, halkı teğet geçmedi. İşsizlik, açlık ve yoksulluk bakımından Türkiye'nin Tunus'tan fazlası var, eksiği yok. Samsun'da Kübra bebek açlıktan öldü. Antalya'da aç çocuğu için mama çalan anne tutuklandı. AKP Hükümeti ise, Torba Yasası ile halkın başına torba geçirmekle meşgul.

Kriz teğet geçmedi, isyan da teğet geçmesin!

Tarih Arapça Yazılıyor

İnsanlık tarihini burjuva tarih kitaplarında okuyanlar hep kralları, soylu kişileri, egemenleri ve bireyleri gördüler. Tarihin egemen bireylerden oluştuğunu ve bu soylu kişiler

tarafından belirlendiğini sandılar. Bu tarihte kitlelerin yaratıcı etkinliği yoktu, halkların, ezilenlerin iradesi yoktu. Kitleler tarihin dışına atılmışlardı. Berlin duvarı yıkılırken burjuvazi "tarihin sonu" diyerek kitlelerin bilincine son öldürücü darbeyi de vurduğunu sanıyordu. Anlatılmak istenen ezilen kitlelerin yaratıcı etkinliğine ve eylemine dayanan tarihin sonuydu.

Etkinliği yok sayılan ve tarihin dışına atılmaya çalışılan kitleler, bu defa Arap diyarında tarihin akışına yön verdiler. Mısır halkının tarihini Mübarek'ten ibaret, halkın yazgısını Mübarek'in ve emperyalist efendilerinin iki dudağının arasında sananlar yanıldılar. Halk kendi yazgısını belirlemeye yöneldiğinde Mübarek, tarihin küçük bir ayrıntısından başka bir şey değildi. Tıpkı Bin Ali gibi. O kudretli diktatörler, halkın tarih sahnesine çıkmasıyla tasını tarağını toplayıp kaçtılar.

Şimdi tarihin Arapça yazıldığı günlerdeyiz. Medeniyetlere beşiklik eden o kadim toprakların halkları artık kendi tarihlerini yazıyor. Oysa daha düne kadar uyuşuklukla, itaatkârlıkla itham ediliyorlardı. Hüsnü, Mübarek oldu. Yenileri sırasını bekliyor. Daha yolun başında olsalar da, ne kadar gururlansalar azdır. Bu gurur Mısır halkınındır, bu gurur Arap halklarınındır. Bu gurur, kalbi Arap isyanıyla atan bütün ezilenlerindir.

Mübarek'in alaşağı edilmesi az şey değil, her şeyden önce, halkın kendi gücünü görmesi ve özgüveni bakımından önemli. Artık onlar, diktatörlüğü kendilerinin yıktığını biliyorlar. Hiçbir şey bu yalın gerçeği değiştiremez. Ne Mübarek'in gitmeye niyeti vardı, ne de efendilerinin değiştirme gündemi. Tahrir Meydanı'nı ve ülkenin diğer meydanlarını dolduran milyonlar, Mübarek'in gidişini kutlarken, bunun kendi eylemlerinin zaferi olduğunu biliyorlardı.

Evet, daha yolun başındalar. Mübarek gitti ama düzen yerinde duruyor. İktidar, ordunun Komuta Konseyi'ne devredildi. Mısır ordusu, Mübarek diktatörlüğünün ve ABD emperyalizminin temel dayanağıdır. Aynı zamanda sermaye güçlerinin doğrudan uzantısıdır. Öncesinde ordunun

halkla doğrudan karşı karşıya gelmemesi, emperyalist güçler ve burjuva egemen sınıflar adına sigorta rolü üstlenmenin yanında, halkın eyleminin kararlılığı ve isyanın ordunun alt kademelerinde yarattığı sempatidir. Hemen her sınıftan milyonları Mübarek karşıtlığında birleştiren halk isyanı, ordunun emekçi sınıflara daha yakın kesimlerini de etkilemiştir. Mübarek'in gitmesi ve ordunun inisiyatifi devralma sürecini hızlandıran da, emekçi sınıfların isyana daha etkin katılmaları oldu. İşçi sınıfının grevlerle ve kitle gösterilerine etkin katılarak isyanda etkinliğini artırması, isyanın toplumsal devrim yönünde derinleşmesinin de koşullarını oluşturuyordu.

Mısır'da ve Arap diyarında sınıf savaşımının diktatörlüğe son vererek toplumsal bakımdan daha yalın biçimde yaşanacağı bir sürece giriliyor. Diktatörlerin kovulması ancak toplumsal bir devrimle tamamlanabilir. Asıl zafer, sermaye düzeninin sonunu getirecek bir toplumsal devrimle sağlanabilir. Bu çok daha zorlu bir süreçtir. Mübarek'in gitmesiyle yetinmek ezilen sınıfların intiharıdır. Ordu, bütün egemen sınıflar adına kontrolü elinde tutmaktadır. İlk fırsatta halkın isyanını bir karşı devrimle sonuçlandırmaktan ve yeni bir zorbalık rejimi kurmaktan geri durmayacaktır. Tarihin, 1950'lerde yaşananın yeni bir tekrarı olması için şimdilik isyanın yatışmasına ihtiyaç duyuyor. Sokakları terk etme çağrılarının ve otuz yıllık sıkıyönetimi kaldırmaya yaklaşmamasının anlamı da budur.

Fakat işçi sınıfı ve ezilenlerin en büyük gücü, zafer kazanmış olmanın yarattığı özgüvendir. Bu gücü ve bu gücün örgütlediği bilinci arkalayarak toplumsal devrime katılacaklardır. Ordu komuta konseyi başta Mısır'ın burjuva egemenleri ve efendileri de bu gücün farkındadır. Zafer kazanmış bir halkı yeni bir diktatöre, ya da eski rejimin yeni bir biçimde sürdürülmesine razı etmenin mümkün olmadığını onlar da biliyorlar. Bu nedenle bir yandan, olası bir toplumsal devrimin en kararlı gücünü oluşturacak işçi sınıfına ve grevlere saldırıyorlar; diğer taraftan da yeni anayasa hazırlıkları, hükümet kurma çalışmaları ve muhalif-

lerle yapılan görüşmelerle isyanı tavsatmaya, sokaklarda kontrolü yeniden sağlamaya çalışıyorlar.

Şimdilik halk isyanında herkes neyi görmek istiyorsa, ona bakıyor. Burjuva yazarlar ve düzen partileri isyandan Türkiye'nin rol modelliğinin ön plana çıkıp çıkmayacağıyla ilgililer. Onlar, halkın isyanına hala "tarihin sonu"ndan bakıyorlar. Halk isyanının, Türkiye'nin emperyalist politikalar karşısındaki rolü dışında kendilerini ilgilendirmediğini sanıyorlar.

Tıpkı İran gibi. İran teokratik rejimi de, Mısır isyanını kendi etkinliğinin yayılması olarak görmüş ve coşkulu biçimde selamlamıştı. Fakat şimdi İran halkının 2009'da kaldığı yerden gösterilere başlaması karşısında şaşkınlar. "Dış güçler" yalanına sarılarak muhalefeti bastırmaya, devlet terörünü meşrulaştırmaya çalışıyorlar.

Türkiye'nin biçimsel demokrasisini Mısır ve Arap halklarına örnek olacağını ve halk isyandan sakınacağını sananlar fena halde yanılıyorlar. İsyan bir kez başlamıştır. Halk isyanları yalnız diktatörleriyle hesaplaşmıyor, toplumsal adaletsizliğe de baş kaldırıyorlar. İş, ekmek ve özgürlük istiyorlar. İsyan, her ülkenin özgün tarihi, kendine özgü çelişkileriyle buluşarak kendi formuna kavuşuyor. Zorba diktatörler kadar, teokratik rejimler ve biçimsel demokrasiler de halk isyanının hedefidir.

Bu nedenle, Türkiye'nin biçimsel demokrasisinin ve belirginleşen AKP zorbalığının mı Mısır halkına model olacağı, yoksa isyanın mı Türkiye halklarına ve ezilenlerine model olacağını zaman gösterecektir. İşçi ve emekçiler şimdilik Mısır halkının zaferini paylaşıyor ve bu zaferden öğreniyorlar. Tıpkı; İran, Yemen, Ürdün, Cezayir, Bahreyn halkları gibi. Tıpkı; dünyanın bütün ezilen halkları gibi. İşçi sınıfı ve ezilenler, Tunus ve Mısır halklarının zaferinde yazgılarını belirleme gücünü bir kez gördüler. Gerisini isyanın yol haritası belirleyecektir.

* Bu bölümdeki yazılar Atılım Gazetesi başyazılarından seçildi.

BÖLÜM II

YAZI VE RÖPORTAJLAR

Firavunların Sonu

AKIN YILMAZ

Tunus'ta rejim halk isyanıyla yıkılırken, Bin Ali, tipik bir işbirlikçi diktatör olarak 1.5 ton altını yanına alarak kaçtı. Tunus'un ardından Mısır'da Tahrir Meydanı'nı dolduran milyonlar, Mübarek'i alaşağı etmek için gün sayıyor. Mübarek'in ABD kontrolündeki manevraları sonuç verecek gibi görünmüyor. Cuma günü Başkanlık Sarayı'na yürüme kararı alan Mısır halkı, Mübarek'e son tekmeyi vurmaya hazırlanıyor. Değişimin kanlı mı, kansız mı olacağını yaşayarak göreceğiz.

Tunus'ta başlayan isyan dalgası, daha şimdiden bir dönemin sonudur. Yıkılan ve yıkılmaya yüz tutan sadece zorba Arap diktatörlükleri değil, ABD ve Avrupa emperyalizminin bölge politikasıdır. Bu işbirlikçi diktatörler, ABD/Batı'nın "siyasi istikrar" ve "bölgesel çıkarları" adına sonsuz desteğini arkalayarak yıllarca yaşadı.

Tunus'ta yarım ağızla da olsa "demokrasi" demek zorunda kalan emperyalist güçler, Mısır söz konusu olunca yeniden "istikrar" demeye başladılar. Çünkü Mısır, Tunus değildir. Mısır'da kazanacak bir halk devrimi, emperyalistlerin "istikrarını" sarsarak bölge politikalarını çöpe atacağı gibi, Fas'tan Endonezya'ya kadar bütün bir coğrafyadaki

halk hareketleri üzerinde doğrudan etkide bulunacaktır. Ürdün'de, Yemen'de, Körfez'deki Arap şeyhliklerinde emperyalist ve siyonist çıkarlardan başka bir anlam taşımayan "istikrar" adına, kukla diktatörleri iş başında tutmak artık mümkün olmayacaktır.

"Demokrat" Obama yönetiminin Mısır'daki gelişmelere ilişkin açıklamaları ibretliktir. Mübarek, ABD'nin Ortadoğu politikasının özetidir. ABD'nin yeni Ankara Büyükelçisi Ricciardone, daha önce görev yaptığı Mısır'da seçimlerin demokratikliğiyle ilgili bir soruya, "Mübarek ABD'de bile seçim kazanabilir" diye cevap veriyordu. İsyan başladığı andan itibaren ABD, sürecin doğrudan içerisindedir. Eski Mısır büyükelçilerinden Frank Wisner, Beyaz Saray'ın "özel temsilcisi" olarak Mübarek'in sarayında konumlanırken, ABD elçisi ise El Baradey'le görüşme sürdürmekteydi. Mübarek'in bütün tutum ve açıklamaları ABD patenti taşıyor.

Halk hareketi başladığında ABD yönetimi önce "istikrar"dan söz etti, ardından "reformlar"dan söz etmeye başladı, şimdi ise, "düzenli geçiş"ten söz ediyor. Nereye ve kimin için "düzenli geçiş?" Obama yönetimi gelecek planlarında Mübarek'i gözden çıkarmış durumda; sürece yayılmış bir "düzenli geçiş" üzerinden gelişmeleri kendi kontrolünde tutmaya çalışıyor. "Düzenli geçiş" sürecinde Mübarek'e ihtiyaç duyduğu ise şüphesizdir. Halkın Cuma günü gerçekleştireceği Başkanlık Sarayı'na yürüyüşü, Mübarek'in sonunu getirebileceği gibi, Obama'nın "düzenli geçiş" stratejisini de daha baştan çökertebilir.

Tunus'ta, Mısır'da ve diğer bir dizi Arap ülkesinde yaşanan ayaklanma, "ezilenlerin isyanı"nı yansıtmaktadır. Tıpkı Yunanistan'da, Fransa'da ve diğer gelişmiş Avrupa ülkelerinde olduğu gibi. Bütün ezilen toplumsal kesimler, isyan hareketinin içerisinde yer almaktadırlar. Kent merkezli bu isyanlarda, işsizlik ve geleceksizliği en şiddetli yaşayan ve hisseden gençlik ön planda yer alıyor. İsyana katılanlar, iş ve ekmek kadar özgürlük de istiyorlar. İşsizlik ve yoksulluk hemen her yerde toplumsal hareketlerin çıkış noktası.

İsyan dalgasının güncel olarak zorba Arap rejimlerinde yoğunlaşması, iş ve ekmek talebiyle özgürlük isteğinin çarpıcı bir biçimde birleşmesi ve bu diktatörlüklerin kuru bir kabuğa dönüşmüş olmalarıyla ilgili.

Bu nedenle isyan hareketi, köhne Arap rejimleriyle sınırlı değildir. İsyan ulusal coğrafyalarda başlasa da, talepler enternasyonal. İsyan hareketinin talepleri kadar, etki ve sonuçları da ulusal devlet sınırlarını daha en başından aşıyor.

Kapitalist ekonomik kriz politik ve ideolojik kriz olarak derinleşiyor. Ayaklanmalar, bu genel krize karşı yerel, bölgesel ve enternasyonal bir tepkiyi içeriyor. Daha önce Yunanistan'da, Fransa'da gördüğümüz, bugünlerde Kuzey Afrika ve Arap coğrafyasında yoğunlaşan isyanlar, küresel düzeyde devrimci bir sürece girmekte olduğumuzu gösteriyor. Tunus'ta, Mısır'da ve diğer ülkelerde halkın hedefinde olan emperyalizmin yerel politik dayanaklarıdır. İsyanlarla belirginlik kazanan, bölgesel özellikler taşıyan ama bunu da aşma eğilimini açığa çıkaran bir dünya devrimidir. İsyanların hangi ülkelerde politik bir devrimle sonuçlanacağı, hangilerinde sınırlı kalacağı, hangilerinde yeni bir patlamaya kadar yenilgiyle sonuçlanacağı her ülkedeki somut durum ve gelişmeyle anlamlandırılabilir.

İsyan hareketi, hiçbir ülkenin uzağında değildir. Kronik işsizlik ve yoksulluk toplumsal patlamaların ateşleyicisidir. Bunun öncelikle nerelerde başlayacağı biriken çelişkilerin yoğunluk düzeyiyle ilgilidir. Hazırlık, yaygın örgütlenme, güçlü bir politik refleks devrimci süreçle doğru ilişkilenmenin vazgeçilmez kuralıdır.

Arap Halk Devrimleri Üzerine Tezler

İBRAHİM ÇİÇEK

1-Bir Devrimci Mekân Teorisi

Tarihin harekete geçen güçlerini kendine çeken, bağrında biriktirip birleştirdiği ezilen on binler ve yüz binlerin devrimci istek ve hayal gücünü, sezgi ve arayışlarını, duygu ve düşüncelerini etkileşime sokup mayalandıran, amaç ve hedef açıklığı (birliği) kazandırıp iradeleştiren fermantasyon potası olarak "devrimci mekan",Tahrir Agorası'nın rolünün aydınlatılması çok özel bir önem taşımaktadır.

Sosyal konumuyla okumuş işsiz yoksulları temsil eden Muhammed Buazizi, onurunun tehlike altında olduğunu hissettiği sınırda bedenini tutuşturdu. Sanki Buazizi'nin alev topuna çevirdiği bedeniyle çakacağı kıvılcımı bekliyormuş gibi Tunus bozkırını devrim alevleri sardı. Ve Tunus devrimi, Mısır ezilenlerinin devrimci başkaldırısını tetikledi.

Denir ki, işte o zaman 25 Ocak-12 Şubat arasında 18 gündüz ve gece dünya Tahrir'in etrafında döndü. Bir başka türlü gerçeklik adına bu gerçeğe itiraz edilebilirse de Mısır demokratik halk devriminin en güçlü simgesinin Tahrir olduğundan kimse kuşku duyamaz. Tahrir, gelişmelere ve devrimci sürece, halk devrimine damgasını vurmuştur. "Meydan"ın tarihsel anlamı ve rolü, "devrimci mekân" olarak Tahrir'de güncellenmiştir.

Meydan gerçeği ve meydanın toplum yaşamındaki anlam ve rolünün kökleri tarihin derinliklerine uzanır. Köyler, sonra da kentler daima bir meydanın etrafında kurulmuştur.

"Tarımcı için" der, titiz araştırmacı Eliade, "gerçek dünya içinde yaşadığı mekândır: Ev, köy, ekili tarlalar. Dünyanın merkezi ritüeller ve dualarla kutsanmış meydandır. Çünkü insanüstü varlıklarla iletişim orada gerçekleştirilir.

Eliade bir başka yerde şu bilgiyi de verir: "Aslında her kent, her tapınak 'Dünyanın Merkezi' yaratılışın başladığı yer kabul ediliyordu."

Her kent "Dünyanın Merkezi"ydi. Ve her kent bir meydan etrafına kurulmuştu. Aslında kentin etrafında kurulduğu meydan, dünyanın merkeziydi. Dinsel ritüeller, kültürel etkinlikler, ticaret ve siyasetin nabzı orada atardı. (Dinsel İnançlar ve Düşünceler Tarihi-I, Mircea Eliade, Kabalcı Yayınevi)

"Meydan"ın toplum tarihindeki yer ve rolüne dikkat çekme çabası Antik Yunan kentine ve Agora'ya uğramazsa, kesinkes eksik ve yetersiz kalır. Sitenin sokakları Agora'ya açılırdı. Agora, kente hâkimdi. Ticari rolüyle kentin ekonomik merkeziydi. Davalar, Agora'da halka açık görülürdü. Tanrıça ve Tanrıların, efsanevi ve milli kahramanların heykel ve büstlerinin süslediği Agora, aynı zamanda en çok saygı gösterilen bir dini ayin mekânıydı. Agora özellikle Klasik Yunan döneminde sitenin yönetim işlerini konuşmak için yurttaşların toplantı alanıydı. Köleci demokrasi-devlet ve köleleri ve kadınları yurttaş, yani insan saymıyordu. Kadınların ve kölelerin oy hakkı yoktu. Köleci demokrasinin doğrudan uygulama alanı olan Agora, site halkı ve demokrasinin simgesiydi. Yurttaşlar Agora'da toplanıyor, tartışıyor, kararlaştırıyor ve uygulatıyorlardı.

Burada "Tahrir Agorası" tanımıyla biz Mısır, Arap halk devriminide hem "Meydan"ın rolünün güncelliğine ve hem de Tahrir'de günümüz dünyasının tanıklık ettiği fenomenin, başkaldıran ezilenlerin bir çeşit "doğrudan demokrasi" uygulamasının bir örneği olduğu gerçekliğine dikkat çekmek, göndermede bulunmak istiyoruz.

Mısır halk devriminde belki de yanıtı en çok istenen-aranan sorular önderlik konusu kapsamındadır... Hare-

ketin bağlı olduğu bir programı, stratejisi var mıdır? Kim, hangi parti ya da partiler-gruplar vb. kombinezonu harekete önderlik etmektedir? Hareketin ideolojisi nedir? Bu nasıl bir devrimdir, yani hakikaten bir devrim söz konusu mudur? vs...

Bunlar ve benzeri olumsuz yanıtı içinde sorular, Mısır demokratik halk devriminin en fazlasından "en saf" kendiliğindenciliğini gösterebilir ve gösterir. Bu durumda en az bunlar kadar şiddetli bir sorunun yanıtlanması gerekmektedir:

Kitle hareketinin bu çarpıcı kendiliğindencilik halinde, nasıl olmaktadır da on binler ve yüz binler, hatta milyonlar, belli devrimci hedef ve amaçlarda birleşebilmektedir?.. Birleştirici, iradeleştirici maya rolü nasıl gerçekleşmektedir?.. Üstelik bu "birlik" düzenin kabuğu siyasi üst yapıyı, yönetim biçiminden başlayarak kurabilecek denli sağlam ve güçlü bir birlik, devrimci bir irade birliği oluşturabilmektedir!

20. yüzyıl devrimlerinde bu rol genel olarak öncü-önder partiler tarafından yerine getirilmişti. Kabul etmek gerekir ki, 20. yüzyıl sosyalizm denyimlerinin yenilgisi, ezilenler nezdinde parti aracı ve düşüncesinin saygınlık kaybına da yol açtı.

İdeolojisi, program ve stratejisi, tarihi ve tanınmış bilinen önderleriyle bir partinin ya da partiler koalisyonunun önderliğinin olmayışı, Mısır ve Tunus halk devrimlerinin anlaşılmasını zorlaştıran ve hatta önleyen temel bir etken olmaktadır. Ne de olsa devrimler öyle olmaktaydı! Alınan devrimci eğitimin öğrettiği de buydu!

Tahrir'de, Tahrir'i Agoralaştıran devrimci başkaldırıya katılan ezilen yüz binlerin arasında hemen her toplumsal sınıf ve katmandan insanlar olduğu gibi keza envai çeşit parti, grup, çevre, platform, sendika, dernek, sanal çevre, kadın ve gençlik grupları, farklı Müslüman veya Hıristiyan gruplar, cami ya da kilise cemaatleri, İslamcı parti ve gruplar, şirketler, yayın çevreleri vs. vb. yer almaktadır. Program ve strateji bakımından bunların çeşitliliği, keza sayısız ideolojik renkler ve hatta birbirine karşıt dünya görüşlerinin varlığı vb. de herkesçe bilinen açık gerçeklerdir.

Hal böyle iken nasıl olmuştur da daha önce bir araya gelmemiş bu yüz binler ve milyonlar, diktatörlüğün başını devirerek rejimi çatlatan devrimci alt üst oluşu başlatıncaya kadar, eylem ve irade birliğine sahip bir siyasi ordu gibi davranmayı başarabilmişlerdir?

Büyük, güçlü ve soluklu bir kitlesel protesto hareketinden veya kesin herhangi bir hedeften ve amaçtan yoksun devrimci bir isyandan bahsetmiyoruz. İşbirlikçi rejimi simgeleştiren ve kuvvet kullanılarak devrilmesi siyasal iktidarın ve yönetim biçiminin yıkımını başlatacak bir hedefi alaşağı edebilecek denli güçlü devrimci eylem yürütme yeteneğine sahip bir devrimci ayaklanma ve ona katılan yüz binlerden ve milyonlardan söz ediyoruz!

Tam da burada, tarihsel ve güncel diğer etkenler saklı kalmak kaydıyla "devrimci mekân" olarak Tahrir'in rolüne geliyoruz. "Devrimci mekân"-Tahrir Agorası, her şeyden önce Tunus halk devriminin kıvılcımıyla "harekete geçme vakti"nin geldiği sezgi, duygu ve düşüncesiyle yekinip yerinden doğrulmak isteyen ve doğrulan, önceden belirlenmiş ortak amaç, hedef ve örgütlülükten yoksun on binler ve yüz binler için çok net ve kesin bir devrimci adres, bir buluşma ve birleşme mekânı, manyetik bir çekim merkezi "haline gelir."

Başkaldıran kitlelerin Tahrir adresine yöneldiği ilk andan itibaren meydan için mücadele başlı başına önem kazanmıştır. (Fakat yine de hatta o aşamada bile "bunun böyle olacağını" kim bilebilirdi ki?) Ve keza tarihin canlı güçleri, Tahrir'de buluşmaya, birleşmeye, birikmeye, mücadele ortaklığına-devrimci işbirliğine başladığı "an"dan itibaren bizzat tarihin bu hareket halindeki güçleri "arasında", "içinde" karşılıklı etkileşim tetiklenmiş, meydan devasa bir fermantasyon potasına, bir devrimci mekana dönüşmüştür.

O yaygın kalıbı kullanmak gerekirse, demek ki, "artık": Meydan yalnızca meydan değildir!

Meydan-mekân, tarihin canlı güçleri tarafından bir mayalanma kabına dönüştürüldüğünde, varoluşunun inorga-

nik düzeyinden, organik düzeye sıçrar-geçer, canlı bir yapı oluşturur. Fiziki cansız mekândan canlı yapıya sıçrama gerçekleşir mekân nitelik değiştirir.

Bu organik yapı içindeki bütün "organlar", ayrı ayrı "aktörlerin" her biri-meydana yansıdığı kadar, sınıflar, meslek grupları, kadınlar, gençler, partiler, örgütler, çevreler, platformlar, sendikalar, dernekler, dinsel inanç grupları, tarikatlar, cemaatler, ulusal topluluklar vb, yansımaları, aşiretler, şirketler, aileler, tek tek bireyler ve hatta düzenin casusları vb. fermantasyon kabı meydanda iç etkileşime girmekle kalmazlar, bu mayalanma aynı zamanda onların "dışarıyla" hedefteki diktatörlük ve ABD, AB vb.'deki efendileriyle keza dünya halkları ve ezilenleriyle Tahrir Agorası içerisinden ilişkilenmelerini de kapsar. Mayalanma-etkileşim çok yönlü ve etkindir. Bilerek ve isteyerek ya da es kazara Tahrir Agorası'na giren herkes ve her şey değişir! Hiç kimse girdiği gibi çıkamaz!

Kuşkusuz başlangıç momentinde hareket, zembereğinden boşalmış bir öfke patlaması ve devrimci bir protestodur. Bununla birlikte, meydanı tutma, meydanı bir politik direniş üssü-bir kale ve bir karargâh haline getirme eğilim ve mücadelesi, başlayan toplumsal hareketin bir devrimci protesto olmanın ötesinde sahip olduğu daha derindeki köktenci kapasite veya potansiyel iç eğilimin yansımasıdır. Başkaldırarak korkularını yenen-hatta daha doğrusu devrimi kendilerinde başlatan ezilenlerin ilk büyük başarısıdır, Tahrir Agorası'nı kazanarak ayaklanan Mısır halkı, işbirlikçi militarist ve bürokratik, despotik Mübarek diktatörlüğüne karşı Tahrir Agorası'yla silahlanmıştır!

Meydana çıkış ve meydanı tutma faili on binler ve yüz binler olduğunda kente ve ülkede "olağan", alışıla geldik, "normal" hayatın-düzenin felç olması demektir. Bu artık, güçlü bir protesto vb. değil açık yıkıcı bir saldırıdır. Başkaldıran kitlelerin devrimci eylemi bir meydan okuma olmaktan öte düzene karşı yıkıcı bir saldırı düzeyine sıçradığında artık devrimci sürecin ilerleyişi kendini farklı biçimde koyar:

Tarihin hareket halindeki bu dinamik yıkıcı güçleri, ne kadar güçlü ve dirayetli yıkıcılardır? "Hedef"i belli midir? İrade birliği var mıdır? Ve dahası acaba uzlaşmazlık yüklü bu siyasal sınıf mücadelesinde ezilenler: Tahrir Agorası, bu yıkıcı devrimci yapının güç ve iradesi düzenin siyasal kabuğunu çatlatıp kıracak düzeye ulaşabilecek midir?

Bu başlangıçta, ilk günlerde yalnızca bir olasılıktır. Ve sonra devrimci bir imkân olarak belirir... Başkaldırı sürmekte, Tahrir-devrimci mekân git gide öne çıkmaktadır. Olağanüstü hal yasaları on yıllardır yürürlüktedir... Yetmez, sıkıyönetim ve sokağa çıkma yasağı ilan edilir. O da yetmez, sokağa çıkma yasağı ağırlaştırılır. Başbakan dâhil kimi yöneticiler görevlerinden alınır, yenileri atanır, keza otuz yıldır boş olan başkan yardımcılığına ABD'nin güvenilir bir işkenceci uşağı getirilir, vaatlerde bulunulur vb. ABD, AB ve dünyanın diğer efendileri ve onların bütün ülkelerdeki işbirlikçileri, Mübarek'in despotik yönetimini-iktidarını desteklemektedir. Diktatörlüğün en güçlü dayanağı ordu, Tahrir Agorası'nı kuşatmış, saldırı tehdidi altında tutmaktadır.

Ve nihayet bütün dünyanın gözleri önünde, devrim-devrimci mekân, düzenin en aşağılık düşkünleri ve katil sürülerinden oluşan özel savaş birliklerinin develi, atlı vb. açık terörist saldırısıyla yüzleşir. Bu açık katliamcı saldırı, aynı zamanda bir gözdağı ve bir kuvvet denemesidir.

Tahrir Agorası'ndan "kal ya da öl" sloganı yükselir. Meydanı kaybetmek, düzenin intikamcı terörü ve ölüm demektir. Meydanın devrimci kararlılığı sınanır. Silahsız on binler ve yüz binler, Tahrir'i özveri ve kararlılıkla savunurlar.

Bakmayın liberallerin Mısır'da barışçıl bir devrim görmelerine. Resmi raporlara göre 25 Ocak-12 Şubat tarihleri arasındaki başkaldırı günlerinde 300-400 insan yaşamını kaybetmiş, binlerce devrimci tutuklanmıştır. Anlaşılan o ki, diktatörlüğün burjuvazinin devrimi kana bulama gerçekliği liberallerce görmezlikten gelinmektedir. Zaten hep böyle olur. Daima şiddete ilk başvuranlar, ezenler, burjuvazi ve egemenler değil midir?

Karşı devrimin huruç hareketinin akamete uğratılmasıyla devrimci başkaldırıya katılan on binler ve yüz binlerin, milyonların Hüsnü Mübarek'in devrilmesi "hedef"inde ve keza en genelde politik özgürlük ve siyasal demokrasi amacında birleştiği az çok güçlü devrimci bir irade birliğine sahip olduğu açığa çıkar, netleşir. Tahrir Agorası'nda yer alan çok farklı nitelik ve formda "öncü" yapılar-örgütler ve harekete katılan *yüz* binlerin önceden taşıdığı birikim ne olursa olsun tarif edilen devrimci irade birliğini oluşturan, güç ve karakterini mayalayıp şekillendiren, halk devriminin ilk büyük yaratımı ve kazanımı "devrimci mekân", Tahrir Agorası olmuştur. Tarihin harekete ittiği milyonları devrimci mekân kendi tarzında özneleştirmiştir. Tahrir Agorası harekete geçen yüz binlerin özneleşmesi, iradeleşmesi ve siyasal bakımdan ordulaşması demektir. Oylama olmuştur, olmamıştır; Tahrir devrimci mekânında etkileşme giderek mayalanan kitleler, karar vermiş ve uygulamıştır. Tahrir Agorası, bir çeşit doğrudan demokrasi denemesi olarak yeni form ve içeriğiyle tarihi güncellemiştir.

2- Devrim: Eski Düzenin Kabuğunun Kırılmasıdır

Engels, bir yerde, kitleler devrimi kendilerini değiştirmek için yaparlar, diye yazmıştı. Tunus ve Mısır'da devrimci başkaldırının ilk günlerinin öne çıkan sloganlarından birisinin "Korkmuyoruz" olması oldukça dikkate değerdir. Keza Tahrir'de "Başardık"ın 18. günün başat sloganı olması da öyle! Kitlelerin yenilgiye uğrattığı "korku" da özgüven yoksunluğu da devrimle -evet ancak devrimle- yıkabildikleri kendilerinde "içselleşmiş düzen" gerçekliğidir. Her devrim kitleleri özgürleştirir, her çeşit öngörünün ötesinde tahayyül gücünü ve yaratıcılığını sınırsız biçimde harekete geçirir.

Sosyalist İşçi Gazetesi Editörü İngiliz gazeteci Judith Orr, Tahrir'le ilgili gözlemlerinde şunları da yazıyordu:

"Eylemcilerin arasında çocuklar, öğretmenler, profesörler, toplumun yoksul kesimleri ve çiftçiler de vardı. Yani toplumun bütün hücreleri; sosyalistler, milli yönü ağır basan gruplar vardı. Bugüne kadar hayatında herhangi bir şekilde politikayla ilgilenmemiş yüz binlerce insan vardı. Toplumun tüm hücreleri isyan meydanında politik tartışmalar yapıyordu."

Orr'un şu satırlarında yer alan gözlemi de oldukça çarpıcı:

"Tahrir Meydanı'nda eylemciler kendilerini çok özgürleşmiş hissediyorlardı. Meydandaki psikolojik atmosfer şuydu: Özgürlük."

Tanık olduğumuz gibi on binler ve yüz binler, siyasal eğitimlerini ancak ve yalnızca mücadele okulunda alabilirler. Engels'in devrim deneyimlerinden çıkardığı sonuç, bir kez daha doğrulanır. İşçiler ve ezilenlerin siyasal eğitimi bakımından devrim günlerinin her biri onlarca yıla bedeldir. Meydan, devrimci mekân, eşsiz ve muazzam devrimci bir okuldur. Tahrir Agorası'ndaki 18 devrimci gün, onlarca ve hatta geride kalan bir asra bedel değil midir? İnsanca ve onurlu bir yaşam isteğiyle başkaldıran Mısır halkı, her şeyden önce onurunu kazanmıştır.

Tahrir Agorası, bir kuvvet toplama, siyasi bakımdan etkileşime girme, mayalanma ve çekim merkezi olduğu kadar, bir devrimci örgütlenme, devrimci mekânın kendi kendini örgütleme merkezidir de. Savunma komiteleri, gıda komiteleri, sağlık ve temizlik komiteleri, semt komiteleri vb. vb. meydanda yaşamın ve mücadelenin, hareketin ihtiyaçlarını karşılayacak yapılar oluşturulur. Düzene başkaldıran halk, elinde tuttuğu devrimci mekânda kendini örgütleyerek de siyasal bakımdan ordulaşır, irade kazanır, özneleşir. Doğrudan doğruya iktidarı talep etmez, ancak bir iktidar gücü meydana getirir.

Tahrir Agorası'nın orduyu karşısına almaması, geliştirdiği ordunun hayırhalı yansızlığını sağlama taktiği (ki kuşkusuz bu taktik bütün bir devrimci süreci ve stratejiyi etkileyecek mahiyet ve ağırlıktadır) bir yönüyle devri-

min zayıflığını göstermekle birlikte, devrimci kitle feraseti bakımından çarpıcı ve öğreticidir. Diğer yandan despotik iktidarın başı Mübarek ve terör aygıtlarından polis-İçişleri Bakan(lığ)ı başkaldıran kitlelerin stratejik hedef merkezinde durmaktadır. Meydan için bir iktidar mücadelesi yaşanmıştır. Düzenin özel savaş birliliklerinin Tahrir Agorası'na cepheden yönelttiği katliamcı karşı devrimci saldırının püskürtülmesiyle oluşmakta olan güç dengesi belirginlik ve hatta kesinlik kazanmıştır. Bu gerçeklik şöyle tarif edilebilir:

Kendini özveri ve kararlılıkla savunan Tahrir Agorası, diktatörlüğe karşı stratejik hedefine ulaşmasını, Mübarek'i alaşağı etmeyi sağlayacak, kategorik olarak daha etkin ve daha yıkıcı (örneğin meydanı elinde tutarken, aynı zamanda, Başkanlık Sarayını, Meclis ve İçişleri Bakanlığı'nı kitlesel kuşatma altına almak gibi, nitekim son günlerde benzer bir hamle geliştirilerek Mübarek devrilmiştir) bir saldırı durumuna geçemez.

Diğer yandan, diktatörlük de meydanı bozguna uğratıp tasfiye edebilecek düzeyde karşı devrimci bir saldırıyı geliştirmeye cüret edemez ve belki de ve büyük olasılıkla iç savaşa yol açabilecek böyle bir siyasi gücü kendinde bulamaz.

Tarif edilen denge durumu aynı zamanda uzlaşmaz karşıtlık içine giren iki güç merkezini, bir çeşit ikili iktidar durumunu da resmeder, yansıtır. Yani, devrimci mekân Tahrir Agorası Mısır'da ikinci bir güç ve iktidar odağı olarak belirir. Varlığını, isteklerini ve iradesini düzene dayatmaktadır. "Düzen", Hüsnü Mübarek'in başında bulunduğu, onda ve çevresindeki oligarşide cisimleşen işbirlikçi, askeri, bürokratik despotik iktidardır. Mübarek işbirlikçi iktidarının ipleri ABD'nin elindedir. Meydan, devrimci iradesini aynı zamanda ABD'ye ve dünyanın egemenlerine de dayatmaktadır. Matruşka gibi Mübarek iktidarının içinde, arkasında "üçüncü bir iktidar" vardır. Meydan-Mısır demokratik halk devrimi, işbirlikçi Mübarek iktidarına saldırarak aynı zamanda efendisi ABD'ye ve dünyanın efendilerine, onların

küresel sömürü ve zulüm düzenine vurmaktadır. İçeriğin, özün biçimi aştığı bir durumdur bu. "Yarın" ne olacağını mücadele belirleyecektir, ama kuşkusuz ABD egemenliği şimdi Ortadoğu'da düne göre daha zayıftır, gerilemiştir.

Hüsnü Mübarek'in devrimi uyutmak, göz boyamak için atadığı Ahmet Şefik, efendisi kovulduktan sonra istifa etmek zorunda kaldı. Kitleler onu da alaşağı ettiler. Ondan sonra Başbakanlık görevine getirilen Essam Şeref, 4 Mart Cuma günü, Tahrir'de "Yemin Töreni Cuması"adını koydukları gösteride yemin etti.

"Meşrutiyetimi sizden alıyorum. Devrimci taleplerin her birini yerine getirmek için elimden geleni yapacağım" diyen Şeref, başarısız olursa kendisinin de göstericiler arasında duracağını açıkladı. Bu gerçek, Mısır'da oluşan ikili iktidar durumunun çarpıcı bir göstergesidir. Doğrusu şu ki, burada daha önemli olan Tahrir'in bir meşruiyet gücü, bir meşruiyet kaynağı haline gelmiş olmasıdır.

Her devrim bir arayıştır. Kendine özgü ve biriciktir. Tunus'ta sonra da Mısır'da ayaklanan ezilenler, hiç kuşkusuz baştan itibaren işbirlikçi, militarist ve bürokratik despotik diktatörlükleri yıkma istek ve eğilimdedirler. Bunu nasıl yapabileceklerini, yolunu-yöntemini, buna güçlerinin yetip yetmeyeceğini bilmedikleri de bir gerçektir. Tunus ve Mısır'da başkaldıran Arap halkları kendi devrimci yollarını aramış, on yıllardır süre gelen despotik diktatörlükleri eksiksiz biçimde simgeleyen-kendinde cisimleştiren, ayaklanan kitlelerin artık istemediği (rızasını çektiği) 'eski yönetim biçimi'nin en belirleyici ve ezilenler nezdinde en çok yıpranmış kurumunu, devlet başkanlığını ve devlet başkanını -yani diktatörleri- hedef merkezine yerleştirerek on binler ve yüz binlerin silahsız devrimci ayaklanmasının sürekliliği ve kararlılığında somutlaşan devrimci iradesinde kendi özgün devrimci yolunu bulmuştur. Sürece damgasını vuran devrimci mekân Tahrir Agorası, bu özgün devrimci yolu simgelemektedir.

Bölgesel devrimci durum koşullarında Tunus demokratik halk devriminin itici gücünün etkisiyle yekinip yerinden doğ-

rulan Mısır Arap halkı, hemen ve doğrudan bir bütün olarak işbirlikçi militarist ve bürokratik despotik diktatörlüğü tasfiye etme hedefini ve keza iktidarı alma amacını oluşturamamış olması kuşkusuz onun "zayıflığını" yansıtır. Anlaşılamaz bir durum da değildir aslında. Başkaldıran Arap halkının düzene, yönetim biçiminin en belirleyici kurumunu merkeze koyarak saldırıya geçmesi, devrimci saldırıyı başlatan ezilenlerin, devrimci güç ve hazırlığı bakımından değerlendirildiğinde bunu devrimci kitle gerçekliğinin kendine özgün bir örneği olarak kabul etmek ve anlamak gerekir. Tunus'ta ve Mısır'da işbirlikçi, despotik diktatörlüklerin başlarını devirip kabuğunu kıran halk devrimleri, politik özgürlük ve siyasal demokrasinin yolunu açan "demokratik devrimler"dir. "Eski rejimler" kuşkusuz tasfiye edilmiş değildir, ama Arap demokratik halk devrimleri işbirlikçi, despotik diktatörlüklerin sonunun başlangıcıdır. Devrim, Tunus'ta daha büyük başarılar kazanmasına karşın, Mısır'da Anayasa reformunda İhvan'ın (Müslüman erkek kardeşler) düzen ve eski rejim yandaşlarıyla "evet" üzerinde işbirliğinde sabitlendiği gibi, toplumsal uzlaştırıcı güçler oldukça faal görünüyorlar.

Devlet Başkanlığı'ndan halk devrimiyle alaşağı edilen Hüsnü Mübarek'in yetkilerini orduya devretmesi, böylece işbirlikçi despotik diktatörlüğün gerçek sahibinin ve dayanağının sırtını ABD'ye dayamış ordu olduğu gerçeğini açığa çıkartması da halk devriminin temel bir kazanımıdır. Şimdi, devrimi gerçekleştiren yüz binler ve milyonlar orduyla karşı karşıyadır. Ordu halkın gücünü içine sindirecek mi, halka verdiği sözlere bağlı kalacak mı, kalmayacak mı?

Bu, aynı sürecin ayağa kalkan yüz binleri, toplumsal uzlaştırıcı güçlerle, somut olarak İhvan'la karşı karşıya getirmesi de beklenilebilir... Halk devriminin kazanımları küçümsenemez, fakat devrimin ilerlemeye devam edip etmeyeceği, devam edecekse hangi yollardan geçeceği, hangi yöntemleri keşfedeceği ve nasıl bir sürece yayılacağı; tüm bunları zaman gösterecek.

Geride kalan ilk aşamaya, emperyalist küreselleşme döneminde kentli yeni orta sınıfın damgasını vurduğu görü-

lüyor. İşçi sınıfının sendikalı kesimleri önemli ölçüde harekete katılsa da, işçi sınıfının en geniş gövdesiyle harekete geçmediği gözlemleniyor. Acaba en geniş gövdesiyle işçi sınıfı ve köylülük nasıl bir süreçte harekete geçebilecektir? Devrimin ilerlemesinin imkânları mevcut olduğu gibi karşı devrimci imkânlar ve tehlikeler de asla küçümsenemez. Kuşkusuz restorasyon tehlikesi de pusuda.

Arap halk ayaklanmaları bölgesel devrimci durum, Tunus ve Mısır demokratik halk devrimleri emperyalist küreselleşme döneminin çelişkilerinin en fazla birikip yayıldığı ve en fazla keskinleştiği Ortadoğu'nun küreselleşme aşamasındaki emperyalist dünya düzeninin "en zayıf bölgesel halka"sı olduğunu çok çarpıcı bir biçimde açığa çıkarmıştır. Arap halk ayaklanmaları ve devrimleri "emperyalist küreselleşme ve dünya devrimi" çağının en güçlü ilan çığlığı olmuştur. Arap halk ayaklanmaları, Tunus ve Mısır devrimleri, yeni devrim çağının başlangıcını müjdelemekle kalmamış aynı zamanda yıkıcı devrimci saldırılarıyla işbirlikçi despotik diktatörlüklerin kum üzerine kurulu olduğu gerçeğini sergileyerek, diktatörlükleri devirerek, düzenin siyasal kabuğunu kırarak, bölge devrimlerini de başlatmışlardır.

Arap halklarının içerisine çekildiği bölgesel devrimci durum zemininde patlak veren ayaklanmaları, Tunus ve Mısır'da başlayan demokratik halk devrimleri çok farklı değerlendirmelere ve tanımlamalara konu oldu, olmaya devam edeceği de öngörülüyor. Bu gerçeklik, değişik görüş açılarını veya farklı teorik yaklaşımları yansıttığı kadar, sürmekte olan bir tartışmaya da işaret ediyor. Açıktır ki, emekçi sol saflarda açığa çıkan birbirinden çok uzak değerlendirmeler, bölgesel devrimci durum, özellikle Tunus ve Mısır halk devrimlerini anlamada çok belirgin bir kafa karışıklığını yansıtmaktadır. Devrimci düşüncenin güçlenmesi bakımından netleşmeye katkı sağlayacak çalışmalar ve tartışmalar kuşkusuz güncel devrimci görevlerdir.

Emekçi sol hareketin değişik kesimlerinden Tunus ve Mısır'a bakanların kimisi isyan, kimisi devrimci başkaldırı, kimisi protesto, kimisi toplumsal muhalefet, kimisi içi bo-

şaltılmış bir halk hareketi, kimileri ise devrim görüyor. Aynı gerçeğe bakılıyor ama farklı şeyler, daha doğrusu çok farklı şeyler görülüyor. Hatta devrim görenlerin analiz ve tanımları da çeşitlilik gösteriyor. Diğer yandan şu gerçekliğe de ayrıca parmak basmak gerekiyor. Tunus ve Mısır'da tanık olduğumuz toplumsal siyasal gerçekliği devrim olarak tanımlamakta emekçi sol saflardan yansıyan cimrilik kadar, tersine liberallerin cömertliği de dikkat çekiyor. Yüzlerce insanın yaşamını yitirmesi, binlercesinin yaralanması vb. çok da önemsemediklerinden ve barışçı devrimlerin mümkünatına dair liberal öğretiyi "doğrulamak" gibi ideolojik nedenlerle olsa gerek, devrimlerin "barışçı" olmasından coşkuya kapılıyorlar... Bu tabloda emekçi sol hareketteki kesif kafa karışıklığının temelinde devrim algısına dair teorik kavrayış-anlayış "sorunu" duruyor olması hasebiyle "devrim" kavramı ve teorisi üzerinde durmak, tartışmak anlamlı ve gerekli görülüyor.

Marks, Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkıya Önsöz adlı yapıtında, üretici güçler ile üretim ilişkilerinin zorunlu uygunluğu yasasını formüle etmişti:

> "Gelişmelerinin belli bir aşamasında, toplumun maddi üretici güçleri, o zamana kadar içinde h a r e k e t ettikleri mevcut üretim ilişkilerine ya da bunların hukuki ifadesinden başka bir şey olmayan, mülkiyet ilişkilerine ters düşerler. Üretici güçlerin gelişmesinin biçimleri olan, onların engelleri haline gelirler. O zaman bir toplumsal devrim çağı başlar. İktisadi temeldeki değişme, kocaman üst yapıyı, büyük ya da az bir hızla altüst eder."

"Altüst" kavramı, kuşkusuz devrimin çarpıcı bir tanımıdır. Yani, her devrim bir "altüst" oluştur. Marks'ın formüle ettiği "zorunlu uygunluk" yasasından hareketle "devrim", en genelde tarihsel olarak ömrünü doldurmuş eski düzenin yıkılması ve yeni düzenin onun yerini alması/kurulması biçiminde tanımlanabilir.

Devrim, tarihin hareket halindeki canlı güçlerini hem yıkıcı ve hem de kurucu toplumsal eylemi olmakla birlik-

te antolojik olarak ve tanımı gereği daha çok, öncelikle ve özellikle yıkıcı devrimci eylemi vurgular. "Eski düzeni" değiştiren, dönüştüren, reforme eden, evrilten vb. değil, "çatlatan", "kıran", "yıkan", "tasfiye eden" köktenci toplumsal eylemdir devrim. Kuşkusuz söz konusu olan yine de "tek hamlelik", "tek vuruşluk", "bir solukluk" vb. toplumsal bir hareket-eylem değil; karmaşık bir eylemler zinciri, sembiotik eylemler serisi ve kombinasyonu ve hatta dalgalar halinde hareket eden ve birkaç on yıla yayılan siyasal sınıf mücadeleleridir. Devrimler "ilkin" yıkıcı devrimci eylemlerdir, çünkü "yeni"nin kurulabilmesi için öncelikle eskinin yıkılması, alanın temizlenmesi, hazırlanması gerekir.

Tarihte pek çok durumda devrimler, ezilenlerin egemenlere, efendilere, ezenlere, sömürücülere karşı, devrimci başkaldırılar biçimindeki sınıf mücadeleleri olarak yenilgiye uğramışlar ya da yarı yolda kalmışlardır. Zaten bu gerçeklikler nedeniyledir ki, ezilenlerin, sömürülenlerin mücadele tarihi bir yenilgiler tarihi gibi görünür. "Yenilmeleri", "yarı yolda kalmaları", "tamamlanmamaları", onları devrim olmaktan çıkartıp, devrim tanımının dışına sürüp atmaz. "Devrim"i, devrim olarak kabul etmek ve tanımlamak için "başlamış" ("olmakta olan") olmasını "yeterli" bulmayıp hareket halindeki canlı tarihin yazmakta olduğu senaryonun bütününü okumalı, gelişimini ve finalini görmeli, özcesi "tarihini tamamlamalı" diyemezsiniz! Bütün bunlar, "devrimin" başlangıç momentinin veya eşiğinin tayininin belirleyici önemini açığa çıkartır.

"Düzen", ekonomik, toplumsal ve siyasal düzen olduğu içindir ki, devrim gerçekliği her üç düzlemde ayrı ayrı ele alınabilir, incelenebilir. Fakat biz burada daha çok "politik devrim" üzerinde durmak istiyoruz. Zaten güncel durumun anlaşılması bakımından gerekli olan da bu. "Düzen", ekonomik, sosyal ve siyasal düzen olduğu içindir ki, "eski düzenin" özelikle de eski ekonomik ve sosyal düzenin yıkılması ve tasfiyesi hele hele de yeni ekonomik ve sosyal düzeni kurmak "o kadar da kolay" değildir. Oysa "siyasal düzen", siyasal üst yapı devlet ve yönetim biçimi bakımın-

dan durum daha farklıdır. Ve zaten süren ekonomik ve toplumsal düzenin tarihsel bakımdan ömrünü doldurması, eskimesi ve yıkılması kendisini siyasal bir sorun olarak; eski ekonomik ve toplumsal düzenin koruyucu kabuğu siyasal hâkimiyetin yıkılması sorunu olarak ortaya koyar. Ne de olsa siyaset "ekonominin yoğunlaşmış" veya "kristalize olmuş halidir"

"Siyasal devrim" kavramı, betimlediği toplumsal siyasal gerçekliğin kendisi gibi "çok" anlamlıdır. Kuşkusuz özsel bakımdan söz konusu olan ezen ezilen sınıfların ilişkisindeki altüst oluştur. Sınıfsal egemenlik aygıtı devlet bağlamında somutlaşır. Devrimler tarihi ve siyaset bilimi, bizzat egemenlik aygıtı devleti yıkan siyasi devrimlere ve devleti yıkmasa da devletin yönetim biçimini veya rejimini yıkan -monarşiden anayasal monarşiye; faşizmden burjuva demokrasisine vb.- siyasal devrimlere tanıklık etmektedir. Siyasal devrimler ile ekonomik ve toplumsal devrimlerin karşılıklı ilişkileri sorunu ayrı bir konudur; fakat her halükarda siyasal devrimler; ekonomik ve toplumsal devrimlerin önünü açar veya hızlandırırlar, ya da doğrudan doğruya bizzat ekonomik ve toplumsal devrimleri örgütlerler... Emekçi sol saflarda "siyasal devrim" kavramı siyasal tarih ve deneyimlerden kopartarak, siyaset bilimini hiçe sayarak, yalnızca bir tek duruma indirgeyerek daraltma mükemmelize etme çabaları eski devlet biçiminin yıkımına ve tasfiyesine yönelen toplumsal politik eylemlerin, politik devrimler olduğu gerçeğini reddetme eğilimi göstermektedir.

Her siyasal devrim, siyasal düzenin, diğer bir anlatımla ekonomik toplumsal düzenin siyasal kabuğunun çatlamasıyla, kırılmasıyla başlar. "Siyasal kabuk" bizzat iktisadi bakımdan egemen olan sınıfın siyasal hâkimiyetini yasa olarak dayatan, koruyan ve sürdüren devlettir. Asıl olarak egemen sınıfın zor aygıtlarından oluşan devlet, yapısı ve işleyişi, örgütlenmesi itibariyle siyasal tarihin ve siyaset biliminin tanıdığı belli devlet tipleri (yönetim biçimleri ya da rejimler de denebilir) altında var olurlar. Ezilenlerin eski siyasal düzeni (ve demek ki, "düzeni"!) yıkma devrimci ey-

lemi genellikle siyasal egemenliğin yönetim biçimi-veya rejim denilen dış kabuğunu, katmanını kırma (veya devirme) girişimi biçiminde patlar, başlar.

İşaret edildiği gibi eski düzenin kabuğu katmanlıdır. Hatta öyle ki, bu kabuğun en dış katmanı bizzat ezilenlere, yönetilenlere içseldir. Sömürücü egemen sınıflar, ezenler, yönetenler egemenliklerini yalnızca zora, baskı ve şiddete dayanarak sürdürmezler, sürdüremezler. Onların tarihsel olarak sınanmış başka yöntemleri de vardır. Boyunduruk altına alınmış ezilenlere düzeni ve onun yönetim tarzını onaylattırarak kabul ettiren, ezilenler nezdinde yönetim biçimine toplumsal meşruiyet kazandıran "rıza"nın üretimi özellikle önemlidir. Düzene rıza, sürüp giden yönetim biçimine rıza, ezilenlerin, yönetilen toplumsal sınıf ve kategorilerin düzene boyun eğmesinin ideolojik-moral ve siyasal kültür bakımından içselleşmesi demektir. Rıza, eski düzenin ezilenler içerisindeki uzantısıdır. Denilebilir ki rıza, düzenin kabuğunun ezilenlere içselleşmiş en dış katmanıdır. Tam bir güven içerisinde kaydedebiliriz ki, devrimler, düzenin kabuğunun bu en dış katmanın kırılmasıyla başlar.

İşçiler, emekçiler, ezilenler "devrimi kendilerini değiştirmek için yaparlar" diyen F. Engels tamamen haklıdır. Tunus ve Mısır'da devrimci halk ayaklanmasının, ezilenlerin başkaldırısının ilk günlerine damgasını vuran "korkmuyoruz" çığlığı, harekete geçen yığınların kendilerinde, duygu ve düşüncelerinde, birbirleriyle ve düzenle ilişkileniş, keza tavır alış ve hareket tarzlarındaki alt üst oluşu, gerçekleştirmekte olan devrimi çok çarpıcı biçimde resmetmektedir. Ezilenler kendi dünlerine başkaldırabildikleri içindir ki, kendilerinde düzene devrimci bir biçimde saldıracak güç, cüret ve enerjiyi açığa çıkartabilmişlerdir.

Devrim sorununa daha yukarıdan ve daha somut bakabilmek için muhakkak Lenin'e başvurmak gerekir. Lenin adeta Marks'ın devrim çağının sökün etmesini açıklayan ve aydınlatan "zorunlu uygunluk yasasını" ezenler ve ezilenler; yönetenler ve yönetilenler arasındaki siyasal sınıf mücadelesine uygulayarak politize ederek somutlaştırmış-

tır. "Devrimci durum" ve "devrimin temel yasası" siyaset bilimi bakımından muazzam "keşiflerdir" Lenin, "devrimci durumu" yöneteni de yönetileni de etkileyen olağan dışı bir durum olarak tanımlar. Yönetilenlerin, işçilerin emekçilerin, ezilenlerin durumlarındaki radikal kötüleşme o kerteye varır ki, yaşamlarını eskisi gibi sürdüremez hale gelirler. Ancak yönetilenlerin eskisi gibi yönetilmek istememeleri yetmez, aynı zamanda yönetenlerin, ezen egemen sınıfların eskisi gibi, yani süregelen yönetilen biçimiyle yönetemez hale gelmeleri gerekir. Bütün bu etkenlerin sorucudur ki, tarihsel bakımdan harekete itilen yönetilen, ezilen toplumsal sınıf ve kategorilerin etkinliğinde belirgin bir canlanma, artış açığa çıkar der, Lenin. Bunların tamamının toplamıdır "devrimci durum" Şimdi yalnızca Tunus, Mısır ve Libya'da değil, bütün bir Ortadoğu'da, Kuzey Afrika'dan Körfez'e kadar uzanan bölgede böyle bir durum, bölgesel bir devrimci durum söz konusudur. "Bölgesel devrimci durum"un gelişimi ve olgunlaşması kuşkusuz ülkelere göre eşitsizdir. Arap halk ayaklamaları, devrim girişimleri ve devrimler, bölgesel devrimci durumun tetiklediği olaylardır. Bölgeyi zehirli bir ahtapot gibi kontrol altında tutan işbirlikçi despotik rejimlerin kum üzerine kurulu olduğu açığa çıkmıştır.

Peki, her devrimci durumdan devrim doğar mı?

Burada ilkin, ezenler ile ezilenler, yönetenler ile yönetilenler arasındaki sınıf savaşımının bütün "an"larının devrimci ve karşı devrimci imkânlar barındırdığını veya ezenler ve ezilenler arasındaki sınıf savaşımlarının devrimci ve karşı devrimci imkânlar barındırmayan "an"larının, durumlarının bulunmadığını vurgulayan diyalektik materyalist teoriyi hatırlamak, hatırlatmak gerekir.

Yukarıdaki soruya Lenin'in yanıtı olumsuzdur. O haklıdır, her devrimci durumdan devrim doğmayabilir, doğmaz! "Devrimci durum" koşulları altında devrimci imkânlar ve dinamikler kadar karşı devrimci imkânlar ve dinamikler de işlemektedir, hareket halindedir. Böyle olduğu içindir ki, Lenin, devrimci durum koşulları altında "her şeyi" ezilen sınıfın devrimci eylem yürütme yeteneğinin belirleyeceğini

vurgular. Unutulmamalıdır ki, egemen sınıflar, yönetenler, ezenler, ezilenler yönetilenler tarafından yıkılmadıkları takdirde her krizden, her devrimci durumdan düzeni sürdürecek bir çıkış yolu bulabilirler ve bulurlar. Sınıfların, partilerin, bireylerin iradesinden bağımsız, nesnel bir durum, gerçeklik olarak açığa çıkan, oluşan "devrimci durum" elverişli/gerekli öznel durumla-ezilen sınıfın devrimci eylem yürütme yeteneğiyle birleşirse-buluşursa işte o zaman devrim olur. Zaten "devrimin temel yasası" da devrimci durumun ezilen sınıfın devrimci eylem yürütme yeteneğiyle buluşması halinde devrimin gerçekleşeceğini müjdeler! Devrimin temel yasasına göre, bu nesnel ve öznel durumun buluşmasından devrim doğar. Buradan olarak vurgulamak gerekir ki, devrimci öncünün bütün görev ve sorumluluğu, varlık nedeni, ezilen sınıfın devrimci eylem yeteneğinin gelişimine hizmet etmek, muhtemel bir devrimci duruma var gücüyle hazırlamaktır.

Arap halklarının içerisine çekildikleri "bölgesel devrimci durum" genel kabul gören bir gerçekliktir. Bölgesel devrimci durum zemininde tarihi koşullar tarafından tetiklenerek başkaldıran Tunus ve Mısır halkları böylece düzenin kabuğunun kendilerine içsel en dış katmanını kırarak devrimi başlatmışlar, işbirlikçi despotik yönetim biçimlerine silahsız halk ayaklanması yol ve yöntemiyle saldırarak sürdürmüşlerdir. Despotik yönetim tarzını eksiksiz biçimde cisimleştiren devlet başkanlığına ve orada oturan diktatörlere saldırarak, diktatörleri devirerek, despotik yönetim biçimini işlemez hale getirmişler, düzenin siyasi kabuğunun yönetim biçimi katmanını çatlatmayı, kırmayı başarmışlardır.

Tunus ve Mısır'da tanık olduğumuz toplumsal siyasal gerçekler siyasal devrimlerdir. İşbirlikçi despotik yönetim biçimini hedef alan politik özgürlük ve siyasal demokrasiyi fethetmeyi amaçlayan demokratik halk devrimleridir. İşbirlikçi militarist ve bürokratik despotik yönetim biçimlerini hemen ve doğrudan tasfiye edememiş olmakla birlikte silahsız halk ayaklanması yolundan diktatörleri devirerek despotik yöne-

tim biçimlerini geçici olarak da olsa çökertmişlerdir. Tunus ve Mısır devrimleri hemen ve doğrudan politik özgürlük ve siyasal demokrasiyi ihya eden devrimci yönetim biçimlerini doğurmayı başaramamış olmakla birlikte, politik özgürlük ve siyasal demokrasi yönünde muazzam hamlelerdir. Sürecin hâlihazırda restorasyona da devrimin derinleşmesine de açık olması, bu gerçekleri geçersiz kılmaz.

Tunus'ta Mısır'da veya diğer bölge ülkelerinde ezilen sınıfların devrimci eylem yeteneğinin göreli sınırlılığı ve geriliği şaşırtıcı, anlaşılmaz veya açıklanamaz bir durum değildir. İşçiler, emekçiler, ezilenler sömürgeciler, emperyalistler ve işbirlikçi egemen sömürücü sınıflar tarafından çökertilmişlerdir. İşçiler ve ezilenler siyasal sınıf bilincini mücadele okulundan alırlar. Saldırı kadar geri çekilme ve savunma, kuvvet biriktirme, hazırlanma, fırsat kollama, başarılar ve zaferler kadar yenilgiler, başarısızlıklar, hayal kırıklıkları vb. bu mücadele okulunun dersleri arasındadır. Arap halkları başkaldırmayı ve çağdaş firavunlarını devirmeyi öğrenmektedirler. Onuru kırılan, aşağılanan Arap halkları ayağa kalkmakta ve adeta ırkçılığa karşı devrim yapmaktadırlar. Tunus'ta ve Mısır'da ilk aşamayı kazanan halklardır. Kuşkusuz Arap halkları henüz işin başında bulunuyorlar. Ama asıl olan bölge devriminin başlamış olmasıdır.

Bölgesel devrimci durum sürüyor. Bölge devriminin nasıl ve hangi yollardan geçerek ilerleyeceğini farklı ülkeler ve halkların her birinin sürece hangi biçimlerde dâhil olacağı, neler katacağı vb. bütün bunlar devam eden bölgesel devrimci durum temelinde yükselen ezenler ve ezilenler arasındaki mücadelenin seyri tarafından yanıtlanacak ve aydınlatılacak problemlerdir. Ancak, Tunus ve Mısır'da ezilenlerin yeni bir devrimci saldırı dalgasının ilk aşamasının deneyimlerinin özümsenmesini izleyeceği öngörülebilir. Başlangıç aşamasını ezilenlerin ve devrimlerin kazanmış olması önemli. Kuşkusuz halkın ve devrimin düşmanları da bir an boş durmuyorlar, ama ilk aşamayı ezilenlerin kazanmış olması, devrimin yeni, ikinci bir yükseliş dalgasının çok da uzakta olmadığını düşündürüyor.

3. Devrimler Devrimci Teoriyi Günceller

"Devrimi algılayamayan devrimcilik"in hemen her devrimle birlikte açığa çıkması tesadüf olamaz. En gelişkin teoriler ve öngörüler bile devrimci gelişmenin ve devrimci kitle hareketinin sınırsız zenginliği, eşsiz tahayyül gücü ve yaratıcılığı, mümkün ve muhtemel gelişme yollarının sayısız çokluğu karşısında sınırlı kalır. Oysa devrimci öncüler, hazırlık çalışmalarını belirli devrimci teorilere, program ve stratejilere göre yürütürler, öncü olabilmek için bunu böyle yapmak zorundadırlar da! Öncüler, öncü oldukları için, "devrimi", genel olarak devrim değil, devrimci teorilerinin, devrimci program ve stratejilerinin öngördüğü "belli bir devrimi" hazırlamaya, "yapmaya" çalışırlar. Bu belli bir devrim düşüncesi ve hazırlığı birkaç on yıl sürer. Öncü ve teori katılaşır, bir nevi kireçlenir, devrimci süreçle birlikte onu anlayarak, ondan öğrenerek, ona adapte olarak devrimci gelişmenin ihtiyaçlarına yanıt verebilecek şekilde devrimci yenilenme ve dönüşme, esnekliği zaafa uğrar. Adeta kendi durumuna saplanır. "Devrimi anlayamayan devrimcilik" her şeyden önce bu gerçekliğin tezahürüdür.

Tunus ve Mısır devrimleri karşısında devrimi anlayamayan devrimciliğin bir kez daha ve çok yaygın biçimde zuhur ettiğine tanık oluyoruz. Bunda, Kemalist cumhuriyetin siyasal kültürünün emekçi sol hareket içerisindeki etkilerinin de çok önemli bir payının-rolünün olduğu görülüyor. Birgün Gazetesi'nden Melih Pekdemir'in Tunus ve Mısır devrimlerine karşı tavrı bunun çarpıcı bir örneğidir;

> "Muhammed peygamber kabak sebzesini çok sevdiğinden Müslümanlar kabak için 'cennet taamı' derlermiş ya, İslam coğrafyasındaki gelişmeler, otuz yıl öncesindeki İran örneğinde görüldüğü üzere, kabağın yine başımıza patlayabileceği 'kabak devrimleri' de olabilir." (Melih Pekdemir, Özgürlük Korkusu, Birgün Gazetesi, 24 Ocak 2011)

Müslüman halklara karşı bu derin güvensizlik ve önyargının, cumhuriyetin siyasal kültürünün kılavuzu emperya-

list oryantalizmle aynı soydan olduğunu muhakkak kaydetmek gerekiyor. Aynı gazetede yazan İbrahim Varlı'nın şu değerlendirmeleri de hakikaten çok dramatiktir;

> "Evet, bir başkaldırı ve isyan var. Evet, düzeni temsil eden semboller ateşe verildi, taşa tutuldu. Hatta iktidar bile alaşağı edildi. Fakat buna devrim denebilir mi? Tamam 23 yıllık bir diktatörlük yıkıldı, ya peki sonrası? Bir diktatör gitti yerine bir başkası gelecek... Kısaca Tunus'ta gelen gideni aratacak." (İbrahim Varlı, Devrimsiz Devrim, Birgün Gazetesi, 18 Ocak 2011)

Diktatörlüğün yıkıldığını, başkaldıran ezilenlerin diktatörlüğü devirdiğini görüp, kaydedip de devrimi göremek siyasi-ideolojik korkularla da yüklü, tipik bir devrimi anlayamayan, algılayamayan devrimcilik örneğidir. Teorik mükemmeliyetçilik ve politik kötümserlikle harmanlanmış olması da dikkate değerdir.

90'ların ilk yarısındaki, halen de sürüp giden, "Kürt ulusal devrimi" gerçekliği karşısında da bu aynı hastalığa tanık olmuştuk. Durum, teoriye ve ezbere uymuyordu! Kuzey Kürdistan coğrafyasında 1984'te başlayan gerilla savaşı, tutunmayı başarıp köylülükle buluşarak atılıma geçmiş, sonra da 80'lerin son yıllarında kentlerde patlak veren kitlesel ulusal başkaldırılar/serhildanlarla buluşmuş; bu iki devrimci hareketin birleşmesiyle sömürgeci boyunduruğu çatlatan, kıran Kürt ulusal devriminin patlama momenti ve başlangıcı olmuştu. Sömürgeciliğin "Kürt realitesini" kabul ve ilanı da bu aynı zaman "dönemine" denk gelir. Ulusal boyunduruk, sömürgecilik tasfiye edilmez, ama "çatlar-kırılır" Ulusal başkaldırı, ulusal uyanış ve aydınlanma, uluslaşma atılıma geçer, 90'ların başında dev adımlarıyla ilerlerler. Bilinen klasik şekliyle bir "iktidar devrilmesi" ve devrimin -geçici devrimci hükümet vb. gibi- yeni bir iktidarı kurması söz konusu değildir. Ama artık bir çeşit ikili iktidar durumu da vardır: Ulusal demokratik irade ve sömürgeci irade günümüze değin çeyrek yüzyıldır Kuzey Kürdistan coğrafyasının süregelen en temel gerçeğidir.

Batı'da devrimci hareket dahil emekçi sol hareket başlamış ve sürmekte olan ama dönem dönem atılıma geçen, geri çekilen vb. toplumsal, siyasal, ideolojik-kültürel ve askeri bir gerçeklik olarak Kürt ulusal devrimini ve oradan itibaren bir imkan ve bir olasılık olarak Türkiye birleşik antiemperyalist demokratik devriminin başlamış olduğu gerçekliğini de anlayamaz. Devrimi anlamayan, algılayamayan devrimcilik, durmaksızın sosyal şovenizm üreten bir bataklık gerçekliğidir artık. "Devrimci teori" devrimle birlikte güncellenemeyince, devrimci gelişmenin gerisinde kalmış devrimcinin kör noktası ve prangasına, hemen her şeyi zehirleyen temel bir zaafa dönüşmüştür. Emekçi sol hareketin bugünkü durumu biraz da işte bu gerçekliğin sonucu değil midir?

Paris Komünü karşısında Marks'ın tavrı, devrimci teorinin güncellenmesinin şahane bir örneğidir. Marks 1871'de Paris işçileri başkaldırmadan daha bir yıl önce, onları erken bir silahlı başkaldırıya karşı uyarır. Ancak devrimci gelişme kendi yolunu bularak, keşfederek, açarak ilerler. Paris proletaryası silaha sarılır, ayaklanır, burjuvazinin iktidarını yıkar. 71 gün yaşayacak olan ilk proletarya iktidarını, Paris Komünü'nü kurar. Marks'ın aklına bir an olsun Paris işçilerine "ben sizi daha bir yıl önce erken bir silahlı ayaklanmaya karşı uyarmamış mıydım" diye azarlamak, hiç mi hiç gelmez. Marks komünarların göğe hücumunu coşkuyla selamlamakla kalmaz, kesin biçimde yenilgiye uğratmak için burjuva karşı devrime tam bir kararlılıkla saldırmalarını ve sonuna kadar giden kesin devrimci tedbirler almalarını önerir. Marks'ın teorik-pratik tutumunda devrimci teori güncellenir. Dahası Marks, Paris Komünü deneyimine dayanarak Komünist Manifesto'da devlet sorununa dair bir düzeltme yapma ihtiyacı duyacaktır.

Lenin, 1905 devrimi üzerine polemiklerinde benzer bir durumda Plehanov'un tavrını tartışma konusu yapar. Marks'ın Paris Komünü karşısındaki tavrıyla karşılaştırır, kıyasıya eleştirir. 1905 Rus devrimi de çarpıcı bir örnektir.

Ayaklanma ve devrim kendiliğinden başlar. Zaten genellikle de böyle olmaktadır. Çar'ın merhametini harekete geçirmek isteyen işçiler "Çar babamız" diye yakarmakta, bağlılıklarını dile getirmekte, istek ve taleplerini Çar'a iletmek için saraya yürümektedirler. Çar'ın adamlarının işçileri kurşun yağmuruna tutması, genel grev ve ayaklanmanın fitilini ateşler. 1905 devrimi başlar. Petersburg'ta işçi vekilleri Sovyeti, "Sovyetler"in ilk örneği doğar.

Plehanov, işçiler silaha sarılmamalıydı diye sızlanır. Devrim Plehanov'un kitabındaki teoriye uymamıştır. Silaha sarılan işçilerin burjuvaziyi ürküteceğinden korkmaktadır. O devrimci teoriyi (ve devrimciliğini) güncelleyerek devrimi anlamaya çalışmak, devrimden öğrenmek yerine teorik kibire yenik düşer, ayaklanan işçilere ve devrime karşı tavır alır. Oysa Bolşevikler, Marks'ın Paris Komünü karşısındaki tavrından esinlenmiştir.

Arap halk devrimlerini düşünürken, onları devrim olarak algılayamayan ve tanımlayamayanlara burada yeri gelmişken şu soruları muhakkak sormak gerekir: 1905 Rus devrimi neden ve nasıl devrimdir de Tunus ve Mısır'da tanık olduğumuz toplumsal siyasal gerçeklik devrim değildir? "Devrim" olarak tanımlanmayı hak etmemektedir? Örneğin 1905 Rus devrimi Tunus ve Mısır halk devrimlerinden çok daha fazlasını mı başarmıştır?

Rusya 1917 Şubat devrimi, devrimin devrimci teoriyi (ve devrimci öncüyü!) güncellemesinin ve keza devrimi anlayamayan devrimciliğin model teşkil eden mükemmel örneklerini sunar. 1917 Şubat'ında işçiler ve askerler (üniformalı köylüler) Çarlık'a karşı ayaklanırlar. Çarlık yıkılır, Geçici Devrimci Hükümet kurulur. Keza belli başlı merkezlerde işçi ve asker vekilleri Sovyetleri doğar. Yani, bir ikili iktidar durumu vardır. Ancak Petersburg'daki işçi asker vekilleri Sovyeti kendi elleriyle iktidarı Geçici Devrimci Hükümete devretmektedir. Oysa geçici hükümet devrimin amaçlarına bağlı değildir, gericilikle, karşı devrimde uzlaşmaktadır. Kitlelerin yaşamsal ekmek, barış ve toprak talebini hiçe saymakta Rusya uluslar hapishanesi olmaya

devam etmektedir. Hükümet, kurucu meclisi toplamaya yanaşmamaktadır da.

Lenin bu koşullarda, "Bütün iktidarın Sovyetlere Verilmesi" ve Sovyetler içinde Bolşeviklerin çoğunluğu elde etmeleri için müdahale etme siyasetini önerir. Ve dahası, partinin ismi dahil program ve stratejisini değiştirmeyi, yenilenmeyi önerir.

Bolşevik Partinin "eski Bolşevikler" diye sıfatlandırılan kesimi (Kamanev ve diğerleri) işçi sınıfı ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğünün kurulmadığı, devrimin tamamlanmadığı vb. biçimde Bolşevik teori, program, strateji ve taktiğin süregelen kavram ve tanımlarıyla gerekçelendirerek Lenin'in önerilerine, düşüncelerine karşı çıkarlar. Eski Bolşevikler, 1917 Şubat devrimini okuyamayan, anlayamayan devrimcilerdir. Çok çarpıcı ve gerçekten model oluşturucu bir devrimi anlayamayan devrimcilik örneği olurlar.

Şubat devriminden sonra Bolşevik Parti'de sert bir iç mücadele patlak verir. Başlangıçta Lenin'i destekleyenlerin azınlıkta olduğu, neredeyse Lenin'in tek başına kaldığını da muhakkak kaydetmek gerekir. Lenin'in tavrı, devrimin devrimci teoriyi ve devrimci öncüyü güncellediği tezini doğrulayan mükemmel bir örnektir. Lenin, yoldaşları "eski Bolşevikleri", bilimsel olarak iktidarın bir sınıfın elinden başka bir sınıfın eline geçmesinin devrimin tamamlanması demek olduğu ve aslında işçi sınıfı ve köylülüğün devrimci demokratik diktatörlüğünün "Sovyetler"de, Bolşeviklerin öngördüğünden farklı bir yoldan ve farklı bir biçimde gerçekleştiğini göstererek, keza program ve stratejinin eskimiş-aşılmış olduğu gerçeklerini aydınlatarak, teoriyi, program, strateji ve taktiği güncelleyen yaklaşımlarıyla yanıtlar, ikna eder.

Şubat devrimi ve Nisan Konferansı'ndan sonra Bolşevik Parti'ye kabul edilen veya katılan Troçki'nin tavrı da devrimin devrimci teoriyi ve devrimciyi güncellemesinin kayda değer bir örneğidir. Plehanov bu "aşama"da artık devrimin gelişmesine, ilerlemesine karşı konumlanmıştır...

Arap halk ayaklanmaları ve devrimleri karşısında sosyalistlerin ve devrimcilerin görevleri diktatörleri deviren on binler, yüz binler ve milyonların başardığı "iş"in Tunus ve Mısır'da politik devrimler olduğunu göstermek, açıklamak, kavramalarına ve özümlemelerine yardımcı olmaktır. Arap halk ayaklanmaları ve devrimlerinin gelişim çizgisi ve geleceği bakımından keza işçi sınıfı ve ezilenlerin devrimci eğitimi ve hazırlığı bakımından hayatidir bu. Özünde bütün ülkelerde takip edilmesi gereken dünya devrimine bağlanmış aynı enternasyonalist devrimci çizgidir.

İşçi sınıfı ve ezilenlerin, halklarımızın Arap halk ayaklanmaları ve devrimleriyle etkin enternasyonal devrimci dayanışmayı geliştirmek görevi kadar, onlardan güç ve cesaret alarak, deneyimlerinden öğrenerek, esinlenerek de devrimci hazırlığı geliştirme görevi vardır. Nasıl ki, Kürt ulusal devrimini anlayamayan sosyalistler, devrimciler, onu halklarımıza milliyetçilik olarak sunarak, yalnızca sosyal şovenizme saplanmadılar, aynı zamanda ezen ulus şoven milliyetçiliğinin Türk halkı üzerindeki etkisine, hegemonyasına su taşıdılar. Türk halkının, işçi sınıfı ve ezilenlerinin Kürt halkının yürüttüğü mücadeleyi anlayamamasında sosyal şovenlerin büyük bir sorumluluğu vardır. Şimdi emekçi sol hareket Arap halk ayaklanmaları ve devrimleri karşısında aynı soydan sosyal şoven bataklığa bir kez daha yuvarlanmaktadır. Herhalde devrimi anlayamayan devrimciliğin trajedisidir bu.

Devrimi anlayamayan, algılayamayan devrimcilikte ideolojik mücadele, günün ihmal edilemez devrimci görevleri arasındadır. Bu yaklaşımla yukarıda bir-iki örneğe değinilmişti. Yürüyüş Dergisi ve TKP, Arap halk ayaklanmaları ve devrimleri karşısında devrimi anlayamayan devrimciliğin diğer iki örneğidir.

18 Mart 2011 Atılım (sayı 11/335) Polemik köşesinde Haydar Özkan, Halk Cephesi ve Yürüyüş Dergisi ile TKP ve Sol internet portalının Tunus ve Mısır halk ayaklanmaları ve devrimleri karşısındaki tavrını devrimci eleştiriye konu etmişti.

Bölgesel devrimci durum tarafından harekete itilen Arap halkları, hiç şüphe yoktur ki, işbirlikçi, militarist, bürokratik despotik iktidarları devirmek, politik özgürlük ve siyasi demokrasi istiyorlar. Arap halk hareketlerinin içeriğinin boşaldığını iddia ederek Sorosyan siyasal darbelere kaldıraç olan hareketlerle eşitlemek, dolaysız biçimde antiemperyalist sloganlar yoktur diye, işbirlikçi rejimleri hedef merkezine yerleştiren hareketlerin antiemperyalist nitelik ve içeriğini görememek, anlayamamak, okuyamamak, bu hareketler karşısında Yürüyüş'ün saplandığı devrimi anlayamayan devrimcilik konumuna saplandığını sergilemektedir.

"Ortadoğu'da devrim filan yok" diye ahkam kesen TKP sözcülerinin tavrı hiç şaşırtıcı değildir. Tunus'ta ve Mısır'da emperyalistlerin "hiçbir şey kaybetmediği" politik körlük ötesi kasıtlı bir duruştur. Ortadoğu'da işbirlikçi militarist, bürokratik ve despotik iktidarlara karşı Arap halklarının başkaldırılarının demokratik içeriğine, antiemperyalist eğilimine, despotik egemenlikleri sallayıp çatlatmasına vb. kör olmak, ancak halklara, özel olarak Arap halklarına karşı güvensizlikle, cumhuriyetin Arap halklarını aşağılamayı da özel olarak içeren ırkçı politik kültürünün etki alanı içinde kalmakla açıklanabilir.

"Ortadoğu'da gelişmeler doğrultu itibariyle devrimci değilse" nedir? Hadi oradan deyip geçilebilir tabi. Ancak TKP'nin durumu hakikaten çok vahimdir. TKP'nin izlemekte olduğu AKP Hükümetine karşı cumhuriyetin kazanımlarını savunma çizgisi nasıl ki, Türk halkından, işçi ve emekçilerden çok, şoven, militarist, bürokratik ve statükocu cenaha Kemalist-laikçi asker-sivil bürokrasiye daha yakınsa, öyle anlaşılıyor ki, benzer biçimde Bin Alilerde, Mübareklerde somutlaşan işbirlikçi, askeri, bürokratik despotik iktidarlara, onların temsil ettiği asker-sivil bürokrasiye daha yakındır. Kuşkusuz burada çizgisel bir tutarlılık vardır. Devrimcilikten söz edilebilir mi, o ayrı!

"Cumhuriyetin kazanımları"nın yani herhalde öncelikle Kemalist laiklik ve sömürgeci asimilasyonun kör ettiği,

siyasal bakımdan alıklaştırdığı TKP, emperyalizme ve kapitalizme karşı mücadele edebilmek için halkların politik özgürlük ve siyasi demokrasiye ihtiyacı olduğunu, politik özgürlük ve siyasi demokrasinin önündeki başlıca engelin de emperyalizmin ve işbirlikçi kapitalizmin var gücüyle desteklediği despotik iktidarlar olduğunu idrak edemez, anlayamaz haldedir. TKP'nin "idrak yolları enfeksiyonu" iyiden iyiye kronikleşmiştir. Arap halklarının emperyalizme ve kapitalizme karşı mücadele bakımından TKP'den çok daha ileride olduğunu, emperyalizm ve işbirlikçi kapitalizmin yetiştirmesi çağdaş firavunları deviren, onların despotik işbirlikçi egemenlik biçimlerinin kabuğunu çatlatan politik devrimleri başarmasından anlıyoruz. Kürt ulusal devrimine karşılardı... Şimdi de Arap halk ayaklanmalarına ve devrimlerine karşı kendi anladıkları tarzda antiemperyalizm ve antikapitalizm bulunmadığı gerekçesiyle tavır alması yalnızca TKP'nin sosyal şovenizmini sergilemekle kalmaz, aynı zamanda TKP'nin gelişen yönünün devrimci olmadığını da gösterir.

Devrimler, devrimci teoriyi, devrimci öncüyü, devrimciyi günceller. Güncellenemeyenler geride kalır ve hatta gericileşir. Devrimi algılayamayan devrimcilik, sözde devrimci argümanlarla "gerçek", "hakiki" somut devrime karşı tavır alıştır... "Teori gridir dostum hayatsa yeşil"in anlamıdır bu. Her devrim, ona dair teorik öngörüler ne olursa olsun "biricik"tir, özgündür. Bu, devrimlerin evrensel çizgiler taşıması gerçekliğiyle de çelişmez. Her devrim kendinden öncekilerden muhakkak esinlenir, ama onları tekrar etmez ve edemez. Devrimler kendi yollarını bulup kendi tarihlerini yaparak ilerler. Devrimci öncüler mi? Onlar, devrimin tarihi oluşumunun dışında, uzağında, ayrı bir yerde olamazlar... "Öncüler", öncü sıfatına layıklarsa, önderleşme iddiasının hakkını veriyorlarsa devrimin tam kalbindedirler zaten.

Ehlam Ma'aya*

ÖZGE KELEKÇİ

Onca yıldır üzerlerine boşaltılan tek'liklerin, yalnızlıkların, umutsuzlukların, diktatörlüklerin, yoksulluk ve yoksunlukların arasında Tahrir Meydanı'nda bir halk, "Benimle birlikte hayal et" diyor. Tahrir Meydanı'ndan yükselen sloganlar, atılan taşlar, kurulan barikatlar; Batılı beyaz erkek zihnin tüm köşe taşlarını da yerinden oynatıyor. Çünkü 21. yüzyılın ne olacağına henüz karar verememiş efendiler, -kararı kendilerinin vereceklerine dair eminliklerinin sarsılmasının yanı sıra- en çok da bu kararın o meydanda yatıp kalkan Mısırlı genç kadınlar tarafından verilmesinden korkuyor.

Marwa Rakha, yedi aylık hamile ve eylemlere dair tüm orta sınıf kaygıları tek bir hamleyle yıkarcasına konuşuyor mikrofonlara, "Hamile olmasaydım belki de eylemlere katılmazdım. Ama şimdi çocuğuma bir gelecek borçluyum."

25 Ocak Halk Hareketi gebe bir hareket, evet. Pek çok bağlamda. Tahrir Meydanı, bugünde kurulan geleceğin sorularına gebe. Ve belki tam da bunun için en çok kadınların yeri.

Öldürülen onlarca eylemcinin arasında isimsiz kalan 64 yaşındaki kadının hikâyesidir bundan sonrasını yazacak olan. Bu süreç, gebe bir süreç. Binlerce polisin karşısında taş atan o güzel kadınların varlığı bile efendilerin yıkılmaya yazgılı olduğunu gösteren kanıttır bize.

*Ehlam Ma'aya - Benimle Birlikte Hayal Et.

Sayıların dili, ezilmişliği anlatmaya yetmez, biliyoruz. Ama yüzde 40'ı günde iki doların altında yaşamak zorunda bırakılan Mısır halkının Mübarek'e öfkesi bir de kadınların sayılardaki ahvaliyle de bileniyor. Mısırlı kadınların yüzde 45'i okuma yazma bilmiyor ve yüzde 60'ı işsiz. 15-49 yaş arasındaki Mısırlı kadınların yüzde 95'i kadın sünneti işkencesinden geçirilmiş. Altı yaşındayken sünnet işkencesine maruz kalan, Mübarek rejimi tarafından yasaklanan, tutuklanan, sürgün edilen feminist, sosyolog, yazar Nawel Ed Saawi sürüldüğü ülkesine isyan günlüğü tutmak üzere dönüyor. O, 80 yaşında bir eylemci şimdi, Mısır sokaklarına indiğinde devrimi solumaya başladığını ifade ediyor. Mısırlı kadınların sokak sokak, adalet ve özgürlük taleplerini haykırdıklarını dile getiriyor. Kadınların görünürlülüğünün niceliksel artışının yanı sıra niteliksel artışının da ortaya çıktığı bir hareket, 25 Ocak Halk Hareketi. Kesin rakamlar bilinemese de, eylemcilerin yüzde 20'sinden fazlasının kadın olduğu düşünülüyor. Oysa Mısır'da daha önceki kitle eylemlerinde kadın katılımının azami oranı yüzde 10.

Mısırlı kadınlar yalnızca bugün sokakta değillerdi, yalnızca şimdiyi yüklemediler omuzlarına. Son 10 yılda Mısırlı kadınlar, başta kadın sünnetinin yasaklanması olmak üzere pek çok alanda mücadele etti. Evlilik yaşının yükseltilmesi, işsizlik, yoksulluk, kadınların hâkim olabilme hakkı, yabancılarla yapılan evliliklerdeki velayet ve soyadı hakkı gibi pek çok konu Mısırlı kadınların mücadele hattını belirlemişti. Kahire'nin bugünde barikat mahallelerinden biri olan Mahalla'da 2006 yılında tekstil sektöründe başlatılan grev, kadın işçilerin öncülüğünde işgallere dönüşmüştü. 2007 yılında memur kadınlar mesai ücretlerinin ödenmesi talebini çocuklarıyla birlikte işyerlerini işgal ederek haykırmışlardı. Son dönemlerde artan kadın eylemleri Mübarek diktatörlüğünü öylesine rahatsız etmişti ki, sokaklara dökülen kadınları taciz etmek için kıyafetlerini söküp atmak polisin bir numaralı işkencesi haline gelmişti.

Cinsel taciz şimdi de doğrudan devlet televizyonu tarafından kadınların eylemli varlığına yönelik bir tehdit olarak

kullanılıyor. Eylemci kadınlar, televizyonda, "Eylemlerde kadınlara yönelik cinsel saldırılar had safhada" diye haberler yapıldığını dile getiriyor. Aynı kadınlar, eylemlerde hiçbir taciz ile karşılaşmadıklarını, tacizin kaynağının ancak polis olduğunu söylüyorlar. Eylemlerin internet ile doğrudan bağlantısı geleceği bugünde inşa ederken, kadın varlığına dair de önemli olanaklar ortaya koyuyor. Eylem, örgütlenme, haber alma, medya ve toplumsallık kavramlarının tümünün yeniden kurgulandığı bu dönemde, kadınların dili internet ortamında çok daha görünür biçimde ortaya çıkıyor. Objektiflerin odaklandığı kadınlar eylemlerinin anlamını daha net biçimde görebiliyor. Mısırlı kadınlar, eylemlerinin olanakları ile varlık alanlarını genişletiyor. Dünyanın eylem hafızası o kadınların fotoğrafları ile tazeleniyor/yenileniyor.

Twitter sayfalarında, eylemci genç bir kadının El Cezire mikrofonlarına söyledikleri dolaşıyor; "Mısır'da kadınlar nerede diye biri daha sorarsa yumruğu yüzünün ortasına yerleştirmek istiyorum." 6 Nisan Hareketi'nin üyelerinden Asma Mahfouz isimli genç kadının cümleleri; tüm dünya için aynı anda yankılanıyor sanki. "Umut yok dediğiniz sürece umut olmayacaktır. Ancak sokaklara inip tavrınızı belli ederseniz o vakit umut olacaktır. Herkes hiç umudun kalmadığını, insanların sokağa çıkmayacağını ve pasif kalacaklarını söyleyip duruyordu. Ancak korkunun barikatları yıkıldı."

64 yaşında adı bilinmeyen bir kadın, 20 yaşındaki üniversite öğrencisi Liza Muhammed Hasan ve –balkonundan düşerek ölmüş olabileceği söylense de- Tahrir Meydanı eylemcilerinden 23 yaşındaki Sally Magdy Zahran. Onlar için, tarih kendini Mısırlı genç kadınların elinde geleceğe teslim ediyor. Şimdi bir de, görüntüleri youtube'de yer alan, yüzlerce polisin önünde haykıran genç kadına kulak verin. Onu tasvir etmeyeceğim. Onu birlikte hayal edebiliriz ancak. Polise ve Mübarek'in korku barikatına karşı duran bu genç kadın, ancak hepimiz hayal ettiğinde bu kadar güzel olabilir.

Açlık isyanına hazır olmak

VAHAP BİÇİCİ

OECD'den G-20'ye, DB'den BM Tarım Örgütü FAO'ya emperyalist sömürü araç ve örgütlerinin sözcüleri, "gıda güvenliği sorununu çözmek için küresel işbirliği"nin düzenlenmesi gerektiğini, aksi takdirde yoksul ülkeler başta olmak üzere açlık isyanlarının kapıda olduğunu hemen her fırsatta dile getirerek korkularını ifşa ededursunlar, son gelişmeler, uykularını kaçıran kâbuslarının reel yaşamdaki karşılığının pek de uzak bir gelecekte olmadığını gösteriyor.

Kuzey Afrika ve Ortadoğu isyan dalgasının işaret fişeğini, Cezayir'deki gıda zamlarına karşı patlayan halkın öfkesi ateşlemişti. Son olarak, Hindistan'ın başkenti Yeni Delhi'de 50 bini aşkın kişi, "gıda güvencesi" talebiyle parlamento binasına yürüyerek eylem yaptı. Aynı Hindistan, daha birkaç yıl öncesinde yoksul köylülerin açlık nedeniyle ucuz kökboyaları içerek intihara yönelmelerine tanıklık ediyordu.

Gıda fiyatlarındaki artış, 2008'de ayaklanmalara neden olan rakamları bile geride bırakarak rekor seviyelere ulaştı. Fiyat artışları özellikle hububat, şeker, sıvı yağ gibi temel tüketim malzemelerinde görülüyor. Ezilen emekçi halk kitlelerinin krizin ortaya çıktığı 2009'dan bu yana daha fazla yoksullaşarak alım güçlerini bitirdikleri de hesaba katılırsa, durumun vahameti hakkında bir nebze olsun fikir sahibi olabiliriz.

Bu gidişata dünya ham petrol üretiminin yüzde 2,3'ünü karşılayan Libya'daki isyan hareketinin petrol fiyatlarını psikolojik sınır olarak tabir edilen 100 dolar barajını atla-

ması da eklendi. Şimdilerde, isyanın Cezayir'e de sıçraması durumunda ham petrol varil fiyatının 220 doları bile geçebileceği yönünde tahminler yürütülmeye başlandı.

K. Afrika ve Ortadoğu'nun yakın gelecekteki siyasi belirsizliği ve buna koşut olarak meydana gelen petrol fiyatlarındaki artışlar, gıda fiyatlarını ne derecede etkiler?

Sermaye, girdiği her yerde aşırı karın yanı sıra güvenliğini de esas alır. Güvenliğinin tehdit altında olduğunu hissettiği an hızla demir alarak daha güvenilir limanlar aramaya başlar. Nitekim emperyalist şirketler birbiri ardına Libya'daki faaliyetlerini azaltacağını ya da durdurduğunu açıkladı. Alman petrol ve doğalgaz arama şirketi Wintersall, günlük petrol üretimini 100 bin varil düşüreceğini açıklarken, BP Libya'daki petrol ve doğalgaz sondaj çalışmalarını durdurduğunu açıklayarak aynı yoldan yürüdü. Kuşkusuz bu sadece Libya'yla sınırlı kalacak bir olgu değil. İsyan çıkan ülkelerde öyle ya da böyle izdüşümünü bulacaktır. Çünkü sermaye kendisini buralarda güvende hissetmiyor. Petrol fiyatlarının belirlenmesinde rezerv miktarlarının da dikkate alındığı düşünüldüğünde sondaj çalışmalarının durdurulmuş olmasının önemi anlaşılacaktır. Suudi Arabistan'ın yeterli petrol rezervlerine sahip oldukları yönündeki açıklaması boşuna değildir. Yine petrol arzındaki azalma da fiyatları doğrudan etkiler.

Peki, buradan petrolün önemini yitirdiği sonucu mu çıkar? Hayır. Emperyalistlerin enerjiye olan bağımlılığı devam ettikçe, en önemli enerji kaynağı olan petrole bağımlılık da devam edecektir. Ancak sermaye aynı zamanda enerji ihtiyacını en ucuz yoldan tedarik etmeye yönelerek kar marjını artırmanın peşinde koşar. Bundan dolayıdır ki, K. Afrika ve Ortadoğu'nun yakın zamandaki siyasi belirsizliği, güvenliğini riske etmek sermayeyi daha ucuz ve 'güvenli' olan alternatif enerji kaynaklarına yönlendirecektir. Buradaki alternatiften kasıt, biyoyakıt üretimine ağırlık verilmesidir ki, zincirleme olarak şöyle bir sonuç doğurur: Gıda maddelerinin biyoyakıt için ayrılan bölümü artırılır, tüketim için ayrılan tarım ürünleri üretimi ise azalır. Ve-

rimli topraklar geniş çapta biyoyakıt üretiminde kullanılan ürünlerin ekimine ayrılır ve büyük oranda tahrip edilir. Ayrıca aşırı kar peşinde koşan spekülatif sermaye, kısa vadeli stok yatırımlarıyla manipülasyonlara başvurarak gıda fiyatlarının yüksekliğinde belirleyici bir rol oynamaya devam edecektir böylesi bir süreçte. Üretim ve pazar alanındaki tekel hâkimiyeti, doğanın dengesinin bozulmasıyla meydana gelen yangınlar, kuraklık, aşırı yağışlar gibi etmenler de gıda fiyatlarının artışına etkide bulunur. Nitekim dünyanın en büyük buğday ihracatçısı konumundaki Çin'de aşırı kuraklık nedeniyle buğday ekiminin önemli bölümünün yanması söz konusu.

Sonuç olarak emperyalistler tarafından milyonlarca insan açlığa sürüklendiği bu tablo karşısında açlık isyanlarının patlayacağını öngörmek için kâhin olmaya gerek yok. Açlık, yoksulluk, işsizlik ve baskının yoğun olarak yaşandığı dünyanın herhangi bir yerinde olabileceği gibi, K. Afrika ve Ortadoğu ülkelerinin böyle bir açlık isyanları dalgasına da ev sahipliği yapma ihtimali son derece yüksek.

Bu bölgelerde yer alan ülkelerin topraklarının büyük bir bölümü çöllerle kaplı olduğundan tarımsal ihtiyaçlarını ithal etmek zorundalar. Örneğin Mısır, buğday ve mısır ihtiyacının yarısını ithal eden bir ülke. İsyan ülkelerinde kimi ufak tefek siyasi ve ekonomik vaatler söz konusu olsa da isyanların ana nedenleri olduğu gibi orta yerde duruyor. Ücretlere yapılacak olası zamlar da yüksek enflasyonla kısa sürede kuşa çevrilecektir. Yine Mısır'da resmi veriler, enflasyon oranını yüzde 17,2 olarak gösteriyor. Ayrıca isyanların geçen süre zarfında var olan enflasyon ve işsizlik oranlarını artırdığını da belirtmek gerekir. Söz konusu ülkelerde, resmi rakamlara göre yoksulluk oranları yüzde 25 ile 45, işsizlik oranları yüzde 15 ile 35, genç işsizlik oranları ise yüzde 17 ile 47 arasında değişiklik gösteriyor. Gerçekte bu rakamların çok daha yüksek olduğunu tahmin etmek hiç de zor değil. Yoksul işçi ve emekçilerin ücretlerinin yüzde 70-75'ini gıda harcamaları için ayırdıkları da eklendiğinde tablo hemen hemen tamamlanıyor.

Tüm bunlar, gıda fiyatlarındaki dalgalanmaların K. Afrika ve Ortadoğu ülkelerinde yansımasını bulacağını gösteriyor.

Yaşanmakta olan isyan sürecinin söz konusu ülkelerdeki ezilen halk kitlelerinin demokratik bilincinde sıçrama yarattı, değiştirebilme güçlerini görerek kendilerine güvenlerinin arttığı da bir gerçek. Dolayısıyla, gelecekteki muhtemel açlık isyanlarının bu bölgelerde ezilen halk yığınlarını çok daha çabuk harekete geçirerek muazzam bir deneyimle donanmış olmalarının avantajlarıyla da daha örgütlü, bilinçli, önünü görebilen bir hareket olarak ortaya çıkıp yeni çöl fırtınaları yaratacaklardır.

Kuzey Afrika ve Ortadoğu çöllerinde petrol ararken susuz kalan emperyalizm, boğazına kadar kuma saplanmış durumda. Ancak gördükleri serap değil, gerçek! Ezilenler artık "kaderlerine" boyun eğmiyor ve daha insanca bir yaşam için savaşıyorlar. Sermaye kendi kazdığı mezarın başında kâbuslar görüyor. Onu oraya gömmek için ise tekmeyi vuracak bir ayak ve toprağı örtecek bir el gerekli.

Arap İsyanları İmperyalizmin Düzenini de Sarstı

HAYDAR ÖZKAN

Halk Cephesi ve Yürüyüş Dergisi ile, TKP ve Sol internet portalının, Tunus ve Mısır'daki halk ayaklanmalarında ABD'nin rolünü esas alarak halkın devrimci dinamiğini yok sayan tanımlamalarına, yayınlarına tanık oluyoruz.

Yürüyüş Dergisi, Tunus ve Mısır'da yaşananları "Emperyalizmin denetiminde 'demokrasiye geçiş' oyunu"; mücadeleleri ise "*İçi boşaltılmış halk hareketleri*" olarak tanımlamaktadır. Yürüyüş, şu saptamaları yapıyor:

> "Tunus'ta ve Mısır'da ortaya çıkan halk hareketlerinin en belirgin yanlarından biri, antiemperyalist sloganlara, antiemperyalist taleplere sahip olmaması, bir diğeri ise, ekonomik, demokratik taleplere de sahip olmamasıdır." (Sayı: 254)

"*Ortadoğu'da devrim filan yok!*" saptamasını yapan TKP Politbüro üyesi Kemal Okuyan ise, şunları söylemektedir:

> "Mısır ve Tunus'ta emperyalistler de, kapitalizm de hiçbir şey kaybetmedi. Emperyalistlerin ve kapitalizmin hiçbir şey kaybetmediği bir gelişmeden hayır gelmez. BOP olmadı, şimdi başka bir şeyi deniyorlar. Emperyalizm, uzun süredir teklediği bir coğrafyaya yeniden müdahale ediyor, bugün için söylenecek temel gerçek bu. Ortadoğu'da gelişmeler doğrultu itibariyle devrimci değildir." (Sol.org.tr-25 Aralık)

Emperyalizmin işbirlikçisi faşist Mübarek ve Bin Ali diktatörlüklerine karşı gelişen halk ayaklanmalarında "Amerikan parmağı" görmek/ aramak, devrime dair büyük bir umutsuzluğun, karamsarlığın, halkların gücüne inançsızlığın ifadesidir.

Hele, halkların isyanını, emperyalist müdahale planı BOP kapsamında görmek, pusulayı şaşırmak anlamındadır!

Unutmayalım. ABD Başkanı Barack Obama, işbaşına geldiğinde, "İslam Dünyasına mesaj" vermek için (Haziran 2009'da) Mısır'ı seçti ve ziyaretinde Mübarek için övgü dolu sözler sarf etti!

Unutmayalım. Zeynel Abidin Bin Ali, AB tarafından Arap dünyasına örnek gösterilen bir rejimin başkanıydı.

Tunus'taki halk isyanını ve Bin Ali'nin devrilmesiyle Arap Doğusu'na yayılan isyan dalgasını ABD ve AB'nin örgütlediğine dair en ufak bir belirti yoktur. Aksine, Batı emperyalizmi, iktidarda kalma olanakları tümüyle tükenene değin, Bin Ali ve Mübarek'in arkasında durmaya devam etti.

Ne zaman ki, halk isyanları diktatörlük rejimlerini ayakta duramaz hale getirdi, ABD ve AB diktatörleri istifaya çağırarak, işbirlikçi rejimleri Gannuşi, Tantavi gibi yeni kuklalar üzerinden sürdürmeye girişti.

Peki nedir, Tunus'ta başlayıp Mısır'da süren?

Tunus'ta diplomalı işsiz Muhammed Boazizi'nin kendisini ateşe vermesiyle başlayan halk ayaklanması, devlet düzenini sarsmış, sokaklarda halk otoritesini oluşturmuş ve eski rejimin başını kaçmaya zorlamıştır. "Ekmek ve özgürlük" talepli bu ayaklanmanın *antiemperyalist, demokratik* ve *halkçı* karakteri çok açıktır, ama kör gözlere batırmak adına, bir kez de biz vurgulayalım.

Tunus'ta patlak veren devrim, tüm Arap dünyasında bir devrimci duruma yol açmıştır.

Emperyalizmin Arap ülkelerinde inşa ettiği işbirlikçi diktatörlükler sarsılıyor. Elbette, bu diktatörlüklere daya-

narak bölgeyi yöneten ABD, AB gibi emperyalist odakların çıkarları da sarsılıyor! Bu süreç geri dönüşsüzdür, dolayısıyla "eski biçimde yönetmek" dünyanın efendileri için de artık imkânsızdır.

Tüm Arap dünyasında devrimci durum hüküm sürüyor ve gelişmeler bugün şu ülkede, yarın diğerinde halk ayaklanmasına dönüşüyor.

Yeni koşullarda ayrıcalıklarını nasıl koruyacaklarını düşünüyor, bu yönde taktik hamleler yapıyorlar. ABD de Tanrı değil, onun gücünün de sınırları var. Dün Latin Amerika'daki halk ayaklanmalarını nasıl önleyemediyse, bugün Arap Doğusu'ndaki ayaklanmaları da önleyemiyor. Zincirlerini kıran ve özgürlüğe yürüyen halkları zaptı rapt altında tutmanın yeni yollarını bulmak için uğraşıyor.

Halk ayaklanmaları dalgası, Arap ülkelerinde kapitalizmin gelişimi ve olgunlaşmasının bir ifadesi olarak açık sınıf mücadelesinin ortaya çıkışıdır. Kitleler bu ülkelerin geleneklerine de aykırı olarak, Arap milliyetçiliği çerçevesinde harekete geçmediler, aksine kendi egemen sınıflarına karşı, ekmek ve özgürlük için başkaldırdılar.

İşçi sınıfı ile kent ve kır yoksulları ayaklanmaların kitle temelidir. Küresel kapitalist krizin keskinleştirdiği sınıf çelişkilerinin dışa vurumudur. Bu nedenle de köklü sonuçlara yol açmıştır.

Bin Ali, Mübarek vb. rejimlerinin yabancılaştırdığı ve iktidar olanaklarından dışladığı burjuva kesimlerin de harekete destek vermesi, içinde yer alması, ayaklanmaların sınıf niteliğini belirlemez. Bu kesimler ayaklanmaya önderlik etmemiş, ancak onun geçici ve sallantılı yol arkadaşları pozisyonunda kalmışlardır.

Tunus'ta diktatör Bin Ali, halk ayaklanması ve genel grevle def edilmiştir. Ancak diktatörün kaçışının ardından emekçi halk, evlerine çekilmemiş, bütün eski rejim unsurlarını süpürüp atmak için sokaklarda ısrar etmiştir. Ezilen halk, politik özgürlüğü elde etmiş ve bu özgürlüğü Tunus faşist polis rejimini tümüyle yıkmak için kullanmaktadır.

Demokratik, ilerici, komünist ve Arap ulusalcı partilerin oluşturduğu *14 Ocak Cephesi*, halk devriminin programını oluşturmuş, kitleleri savaşıma seferber etmektedir.

Bin Ali'nin kovulmasının ardından yaşananlara bakalım:

-Politik tutsaklar serbest bırakıldı.

-Eski rejimin iktidar partisi RDC feshedildi ve yasaklandı.

-Bin Ali'nin adamlarından Gannuşi başbakanlıktan istifa etti.

-Eski rejimin belkemiğini oluşturan gizli polis lağvedildi.

Tüm bu gelişmelerin, sokaklarda özgürlük uğruna dövüşen halk tarafından dayatıldığı ve kazanıldığı açıktır. Sürecin gelişim doğrultusu, eski rejimin tasfiyesi yönünde ilerlemeye devam etmektedir.

Mısır'da her köşe başını tutan, işkenceci, faşist ve yarı askeri Mübarek rejimi, emekçi halkın gözü pek ayaklanması ile birleşen işçi sınıfının genel grevi sayesinde onulmaz biçimde darbelenmiştir.

Rejimin başı, görevlerinden istifa etmiş ve yerini sağ kolu Tantavi'ye ve onun komutasındaki orduya bırakmıştır. Ama görüntü aldatıcı olmasın!

Mısır'da sokaklardaki halk, önce Mübarek'i devirdi ve İsrail-ABD işbirlikçisi Ömer Süleyman'a geçit vermedi. Şimdi ise geçiş sürecini yönetmek isteyen orduyu aşağıdan baskıyla sıkıştırıyor. Ayaklanmacı kuvvetlerin oluşturacağı bir iktidar için devrimci kalkışmayı sürdürüyor. Politik baskı atmosferinin dağılmasıyla, onlarca, yüzlerce farklı mücadele dinamiği, taleplerini ifade etmek üzere sokaklara çıktı. Müslüman Kardeşler, oportünist yüzünü pek çok defa göstererek, halka önderlik yeteneğinde olmadığını ispatladı.

Mısır'da Mübarek'in ardından şunlar yaşandı:

-Halk, ordunun müdahalesine rağmen, Tahrir Meydanı'nı terk etmedi. İşçiler, grevleri sürdürdü.

-Başbakan Ahmet Şefik istifa etmek zorunda kaldı.

-Gizli polisin (SSI) istihbarat ofisleri 6 noktada halk tarafından basıldı. Eski rejimin suçlarına ait belgelerin imha edildiği ortaya çıktı. İçişleri Bakanı görevden alındı.

-Halk güçleri, orduyu en kısa sürede seçimlere gitmesi için uyardı.

-Politik tutsakların serbest bırakılması ve Mübarek'in yargılanması için gösteriler başladı.

Bu veriler de açıkça gösteriyor ki, Mısır'da da devrimci süreç sona ermemiştir. Mısır'da da sürecin yönü, eski rejimin tasfiyesi doğrultusunda ilerliyor.

Emekçi halk kitlelerinin, özellikle Mısır'da belirginleşen örgütsüzlüğü, emperyalizmin Muhammed Baradey gibi sahte kahramanları piyasaya sürmesine zemin sağlamıştır. Emekçi halkın özgüveni ve örgütlülüğü geliştikçe, kendi politik alternatiflerini de ileri sürecektir.

Her iki ülkede hareketin gelişiminin bu somut verilerini ortaya koyduktan sonra, artık tespitimizi yapabiliriz:

Tunus'ta da, Mısır'da da, emperyalizmin ve işbirlikçi tekelci burjuvazinin *faşist rejimlerini* yıkmaya girişen *halk devrimleri* yaşanıyor. Bu devrimler "başlamış ve gelişmektedir." Eski düzenleri sarsmış, darbelemiş, işlemez hale getirmiş ve adım adım tasfiye etmektedir. Diktatörlerin indirilmesi biçiminde ilk başarılarını elde ettikten sonra durmamış, eski rejimleri süpürüp atmak için sokaklarda ısrar etmiştir Tunus ve Mısır halkları.

Bu devrimler henüz *filiz* halindedir ve en önemlisi, henüz iktidar sorununu çözmekten uzaktır.

Lenin yoldaşın tespitiyle, "*Her devrimin temel sorunu iktidar sorunudur*"

İktidar sorununun çözümünün, bir devrimin *başlangıç noktası* değil, zafere ulaştığı an olduğu, tanımın kendisinde verilidir.

Devrimler, politik dengelerin hızla alt üst olduğu an'lardır. Devrimin ihtiyaçlarını doğru çözümleyen ve ya-

nıtlayan politik kuvvetler hızla büyüyebilir. Sürecin inisiyatifini ele geçirerek devrimi zafere doğru ilerletebilir. Bu, devrimci olasılıktır.

Eğer işçi sınıfı ve ezilenlere ait politik kuvvetler gelişip güçlenemezse, emperyalizm ve ülke burjuvazisi sürecin inisiyatifini ele geçirir ve devrimi boğar. İktidar sorununu çözemeyen, aynı anlama gelmek üzere, devrimin iradesini hayata geçirecek bir iktidar kuramayan her devrimin boğulması ve ezilmesi kaçınılmazdır. Bu da karşıdevrimci olasılıktır.

Türkiye emekçi solunun bu iki bölüğü, Tunus ve Mısır'da devrimci olasılığı yadsıyor. Karşıdevrimin, emperyalizmin iradesini mutlaklaştırıyor.

Oysa artık Arap dünyasında politik yaşam, gerici rejimlerle emperyalizm arasında bir tahterevalli oyunu olmaktan çıktı. Yeni bir faktör, işçi sınıfı ve yoksullar, bağımsız bir güç olarak politika sahnesine çıktı. Tüm değerlendirmelerin bu yeni gerçeğin ışığında gözden geçirilmesi şarttır.

Arap İsyanları ve Filistin

SELİM SEZER

Tunus'un Sidi Buzid kentinde, 26 yaşındaki bir gencin bedenini ateşe vermesiyle başlayıp bütün bir Ortadoğu ve Kuzey Afrika coğrafyasına yayılan "Arap isyanları" dalgası, 63 yıldır isyan halinde olan Filistin halkı için ne ifade ediyor? İlginç bir şekilde, içinden geçmekte olduğumuz süreçte en az sorulan sorulardan birisi bu.

Soruyu başka türlü soralım: isyanlar İsrail için ne ifade ediyor? İsrail, Tunus halk isyanını büyük bir sessizlikle seyretmişti. Şimdi, Libya'daki ayaklanma ve iç savaş karşısında Beyaz Saray, Avrupa Birliği, NATO, Arap Birliği ve hemen tüm aktörler bir şeyler söyleme ihtiyacı duyarken İsrail'den tek bir ses yok. Bahreyn'de, Yemen'de ve diğer ülkelerde de düşük yoğunlukla devam eden halk hareketlerini muhtemelen yalnızca endişeyle değil, aynı zamanda büyük bir şaşkınlıkla izliyorlar.

Bir gerçeği açıkça ifade edelim: Eğer siyonist apartheid rejimi 63 yıldır gücünden pek bir şey yitirmeksizin ayakta durabiliyorsa, devam eden işgale ve işlediği insanlığa karşı suçlara rağmen etkili bir tecrit ve yaptırımla karşılaşmıyorsa, bunun en büyük nedenlerinden birisi Arap rejimleridir. Özellikle yüz kızartıcı 1967 yenilgisinden sonra burjuva Arap devletleri giderek Filistin sorununa sırtını dönmüş, İsrail'e "barış" elini uzatmış ve bundan sonra güçlü ekonomik, siyasi, hatta askeri ilişkiler gelişmiş, bütün bunlar ise bölgenin orta yerine hançer gibi saplanmış olan işgal rejiminin her konuda elini rahatlatmıştır.

İsrail'in şaşkınlığı ve endişesi bundandır. Gidenlerin veya gitmesi muhtemel olanın yerine neyin geleceği sorusu siyonistlerin huzursuzluğunun en büyük nedenidir.

Bunun en açık seçik örneğini Mısır'da gördük. Bilindiği gibi Mısır'daki Hüsnü Mübarek yönetimi, İsrail'in Ortadoğu'daki en büyük müttefiki konumundaydı. Mübarek'in selefi Enver Sedat döneminden başlayarak İsrail'le olan ikili ticari, siyasi ve askeri ilişkilerini giderek geliştiren Mısır, özellikle son birkaç yılda Gazze ablukasına verdiği fiili destekle antiemperyalist kamuoyunda sert tepkilerin hedefi olmuştu. Tüm bu nedenlerden ötürü İsrail yönetimi, ABD'nin bile sahiplenemediği çürümüş, meşruiyetini tümüyle yitirmiş eski devlet başkanını devrilmeden önce açıkça sahiplenebilmişti. Ne var ki 18 günlük halk isyanı, siyonist dostu Hüsnü Mübarek'in sonunu getirdi. Devrim, en az Mısır'da olduğu kadar Filistin'de de büyük sevinç yarattı.

Şimdi Filistinliler, tıpkı değişmekte veya sarsılmakta olan diğer Arap rejimlerinden istedikleri gibi, yeni Mısır rejiminden de yüzünü kendilerine çevirmelerini istiyor. Ne var ki gelinen noktada, geleceğe yönelik umutlar taşımak mümkünse de, yakın vadede büyük beklentiler içine girmek için henüz erken. Mübarek'in ardından işbaşına gelen "geçici" askeri rejim, daha ilk günlerinden itibaren, geleneksel dış politika çizgisinin devam ettirileceğinin sinyalini verdi. Camp David'in ya da diğer anlaşmaların feshedilmesi söz konusu değil. Daha önemlisi, Filistin bakımından en acil ve yakıcı mesele olan Refah sınır kapısının açılması konusunda da henüz bir adım atılmış değil. Hatta şu andaki durum 25 Ocak öncesine göre daha bile kötü. Halen 1,5 milyon Gazzeli, açık hava hapishanesi koşullarında, temel insani ihtiyaçlardan büyük ölçüde yoksun bir şekilde yaşıyor ve hala Mısır bunda doğrudan sorumluluk taşımaya devam ediyor. Gazze ablukasının kaldırılması için "yeni" Mısır yönetimine baskı yapmak, bugün antiemperyalistlerin önünde acil bir görev olarak duruyor.

Bütün bunlara rağmen gerek Mısır devriminin, gerekse Arap coğrafyasındaki diğer isyanların Filistin davası için

hiçbir şey ifade etmediği söylenemez. Her şeyden önce, on yıllardan beri atalet içine saplanmış olan bir coğrafya kendine gelmiştir ve bu, geleceğe yönelik olarak, umutları yeşertmektedir. Dahası, dinamik bir süreç olan devrimlerin orta vadede, dış politika çizgisinde köklü bir değişimi de içeren kapsamlı dönüşümleri beraberinde getirmesi ihtimal dâhilindedir. Ayrıca, her ne kadar isyanlar doğrudan "Batı karşıtı" bir çizgide gelişmemişse de, Kaddafi de dâhil olmak üzere halkların hedefi olmuş tüm diktatörlerin şu veya bu düzeyde "Batı yanlısı" çizgide olduklarını unutmamak gerekir. Bir başka deyişle, bu isyan dalgasından sonra Arap liderleri, geleneksel ABD-İsrail yanlısı politikaları sürdürme konusunda eskisi kadar rahat olmayacaklardır. Nihayet, isyanların bölgesel karakteri de, Filistin sorununun tek gerçek çözümü olan bölgesel bir devrim kültürünün de tohumlarını atmıştır.

Emperyalizm ve İşbirlikçi Diktatörlükler Yenilecek

MLKP

"BM Güvenlik Konseyi'nin Libya'da uçuşa yasak bölge oluşturulması kararının hemen ardından, Cumartesi günü Paris'te yapılan NATO zirvesinden Libya'ya müdahale kararı çıktı. Akşam saatlerinden önce Fransız savaş uçakları, sonra ABD ve İngiliz savaş gemileri Libya'yı bombalamaya başladı. İspanya, Kanada ve İtalya da saldırıya katılıyor. Katar, Belçika, Hollanda, Danimarka ve Norveç'in müdahaleye katılmayı kabul ettikleri açıklandı. Japonya, saldırıya destek verdi. Rusya ve Çin emperyalistleri, böylesi bir saldırıya çıkarları uygun olmasa da uluslararası dengelere bağlı kaldılar, veto haklarını dahi kullanmayarak çekimser oy kullanmakla ve saldırının ardından üzüntü bildiren açıklamalarla yetindiler. Alman devleti operasyona "riskleri nedeniyle" katılmazken, siyasi destek verdi.

Saldırının diplomatik ve siyasi öncülüğünü yapan Sarkozy liderliğindeki Fransız hükümeti, Kaddafi karşıtı açıklamalarıyla öne çıkıyor. Oysa daha birkaç yıl önce, hem de İnsan Hakları gününde diktatör Kaddafi'ye kırmızı halı serdikleri unutulmadı. Aynı Fransız hükümetinin, Tunus halkının isyanı bir devrim düzeyine çıkmışken, diktatör Bin Ali'ye polis yardımında bulunmayı önermesi affedilmedi. Bugün Libya'ya demokrasi götürmekle ilgili ikiyüzlü söylemleri de dünya halklarınca ancak ve ancak nefretle karşılanıyor.

Libya işgalinin temel kuvveti ABD, dünya halklarının ve ABD halkının Irak ve Afganistan işgallerine karşı duyduğu derin nefret nedeniyle saldırıdaki parmağının tüm açıklığıyla görülmesini istemiyor. Obama, "Bu, bizim ve ortaklarımızın istediği bir sonuç değil. Halkına merhamet göstermeyeceğini söyleyen bir tirana karşı sessiz kalamazdık" sözleriyle, selefi Bush'un Irak işgali senaryosu kapsamında Saddam hükümeti karşısında söylediklerini tekrarlıyor.

Diktatör Kaddafi ise, onlarca yıldır zulüm estirdiği Libya halkının sözcülüğüne soyunuyor. Sanki yıllardır emperyalizmle işbirliği içinde halkını sömüren ve emperyalist çıkarların hizmetine sunan kendisi değilmiş gibi "sömürgeci haçlı saldırısına karşı koyacağını" söylüyor.

İşbirlikçi Türk başbakanı Erdoğan, Cumhurbaşkanı Gül ve Türk Dışişleri Bakanlığı ise, "Libya halkı kan ağlarken elimiz kolumuz bağlı oturamayız" sözleriyle, BM kararının meşruluğunu savunuyor. İşbirlikçi Türk burjuva devleti tam da emperyalizmin kendisinden beklediği şeyi yapıyor. Bölge halklarının gözünde teşhir olmadan ve emperyalistler adına bölge haklarıyla ilişki rolünü yitirmeden işgal savunuculuğu yapmaya çalışıyor.

Libya saldırısının esas hedefi, ne diktatör Kaddafi'yi devirmek, ne de Libya'da iç savaşa son vermektir. Saldırı aslında, Ortadoğu'yu sarsan halkların isyan dalgasına karşı bir tasfiye operasyonudur.

Emperyalist güçler, Irak işgalinin 8. yılında bir kez daha "özgürlük ve demokrasi götürme" iddialarıyla Ortadoğu'yu kana buluyor. Ancak Irak'ta ve Afganistan'da askeri ve siyasi bakımdan batağa saplanan emperyalizmin özgürlük ve demokrasi yalanlarının ipliği çoktan pazara çıkmış, Ortadoğu halkları emperyalizme karşı direnişleriyle ve son olarak da işbirlikçi diktatörlükler karşısında yükselttikleri isyan ve devrim dalgasıyla özgürlüğün gerçek temsilcisinin halkların iradesi ve eylemi olduğunu göstermiştir.

ABD ve AB emperyalizminin bu saldırısı, Ortadoğu'da dizginlerinden boşalan, işbirlikçi rejimleri teşhir eden, deviren, tüm dünya halklarına "medeniyetler çatışmasına",

"doğu halklarının barbarlığına" ilişkin burjuva yalan ve saptırmaların ikiyüzlülüğünü gösteren Tunus, Mısır ve diğer Kuzey Afrika/ Ortadoğu ülkelerindeki devrimsel sürece yöneliktir. Bölgesel devrimlerin zemininin ne denli güçlü olduğunu gösteren bu isyan dalgası, emperyalist güçlerin bölgesel çapta bir saldırganlık politikasını getirmiştir.

Emperyalist güçler, Ortadoğu'da ipleri yeniden ellerine almak, devrik rejimleri kendi istekleri doğrultusunda yapılandırmak, Kaddafi türünden, geçmişte kendilerine hizmet eden işbirlikçi güçleri, onlar halk isyanları ve devrimleri sonucu devrilmeden önce tasfiye ederek isyan dalgasının önünü almak ve hepsinden önemlisi, özgürlük ve demokrasinin adresinin halkların iradesi değil de kendi kanlı pençeleri olduğunu göstermek istiyorlar. Böylece, bu halk isyanlarının içeriğini saptırmak amacındalar. Halkların iradesini hiçe sayarak, direnen Arap ve Ortadoğu halklarına bir kez daha hakaret ediyorlar. İsyanların yarattığı psikolojik zaferi silmek istiyorlar. Bu isyanların yarattığı kazanımları, değerleri ve zaferi bir kez de böyle yağmalıyorlar.

Oysa Ortadoğu halklarının özgürlük ve demokrasi mücadelesi, emperyalist saldırganlığı ve diktatörlük rejimlerinin işbirlikçiliğini de hedef alıyordu. Bin Ali'nin, Mübarek'in ve diğer diktatörlerin ayyuka çıkan işbirlikçi karakteri de Ortadoğu'yu saran devrimsel sürecin nedenleri arasındaydı.

Diktatör Kaddafi ve diğer işbirlikçi diktatörlerin gerici rejimleri de, emperyalist saldırganlık da Ortadoğu halklarının bu iradesi karşısında tutunamayacaktır. Ortadoğu halkları, geçen üç aylık süreçte kendi iradelerinin yıkıcı ve var edici gücünü görmüşlerdir. Emperyalist saldırganlık, isyanların bu büyük dersini ve zaferini karartamaz ve dizginleyemez.

Tüm ilerici, devrimci ve komünist güçler, tüm dünya halkları Kaddafi gericiliğine ve emperyalist işgale karşı sokaklara çıkarak, işçi sınıfı ve emekçilerin, ezilen hakların Ortadoğu isyanlarıyla açılan yeni ve görkemli mevzisini savunmalıdır."

*Enternasyonal Büro Açıklaması

RÖPORTAJLAR

İsyan Küllense de Ateş Sürekli Diriydi

HALUK GERGER

Tunus'ta işsiz bir genç, Arap dünyasını sarsan fitili ateşledi. Bu nasıl oldu?

Arap dünyasının zor koşullar altında oluşmuş bir isyan geleneği var. Önce Osmanlı yönetimi altındaydılar, sonra İngiliz ve Fransız sömürgesi oldular. O zamanlardan yabancı yönetime karşı bir bağımsızlık arzusu toplumda yer etmişti. Siyonist İsrail'in, Arap topraklarının bir bölümünü işgali ve savaşlarla başka bir süreç ortaya çıktı. Bu Arap dünyasında, anti-Batı, bazen antiemperyalizm ve antisömürgeciliğe dönüşen bir dinamizmi camide, sokakta, ailede, okulda ve evde hep üretti. Emperyalizmin baskı ve saldırıları da buna eklendi. 2. Dünya Savaşı sonrası soğuk savaş yıllarında büyük toplumsal olaylar oldu Arap dünyasında. Bunlar bastırıldı, toplumda politikadan uzaklaşma ve bir çürüme dönemi oldu. Ama hep fokurdayan bir su söz konusuydu. Bir de Araplar, sürekli yoksulluk altında, hayatları şiddetle örülmüş biçimde yaşadıkları için o isyan ateşi küllense de ateş sürekli diri idi. Objektif koşullar ve hem de tarihsel gelenek bunu canlı tutuyordu. Ve nihayetinde patladı. Dolayısıyla sürpriz değil.

Mısır'da 30 yıllık devlet başkanı Hüsnü Mübarek gitti. Yaşanan ne; devrim mi, darbe mi?

İsyan oldu tabi. Ama en önemli iki özelliği, bunun kendiliğindenci, örgütsüz ve ideolojisiz olması idi. Bu, ister istemez politik bakımdan bir vuzuhsuzluk yaratıyor. Yapıcı bir perspektiften yoksun olduğunu gösteriyor. Halk güçleri, örgütsüz ve ideolojisiz ama karşısındaki örgütlü ve ideoloji sahibi bir güç. Nedir bu güçler, baskıcı devletin kendisi, ordu gibi zor aygıtları, siyasal parlamenter kurumlar, partiler ve nihayet içsel bir unsura dönüşmüş olan emperyalizm. Vuzuhsuzluk ve politik özün eksikliği burada ortaya çıkıyor, yaşadığımız belirsizliğin temel nedenleri bunlar elbette.

Halk ayaklanmaları bölgesel devrim perspektifini ortaya çıkarıyor mu?

Tabi ki. Örgütsüzlük, ideolojisizlik, politik vuzuh ve perspektif eksikliği rejime karşıtlığın yapıcı bir alternatifinin bulunmaması gibi temel zaaflar. Ama muazzam bir kazanım söz konusu. Bu, halk güçlerinin tarih yapabileceğinin, isyan ve toplumsal müdahalenin rejimleri, ne kadar zalim ve güçlü olurlarsa olsun değiştirilebileceğini göstermesi bakımından büyük bir kazanımdır. Bu, toplumsal bilince de yansıyacak elbette. Halkın yapabileceğinin bilincine varması büyük bir sıçramayı ifade eder. Şimdi mesele sıçramanın, sıradan insanlardaki psikolojik üstünlük ve özgüvenin sağlam bir ideolojik-teorik temele ve örgütlenmeye dayandırılması. Bu, kısa zamanda olacak şey değil, ama temeller atıldı.

Eylemler başka ülkelere yayılıyor. Sizce isyan dalgasının bölgesel ve küresel etkileri ne olacak?

Henüz erken. Bir söz var "Bu hamur dağı çok su kaldırır" diye, gerçekten öyle. Şunu söyleyebiliriz, bölgede dengeler değişiyor. Yani, siyonist-emperyalist güçlerin, su geçirmez gibi görünen bölge gericiliğinin, despotik feodalizminin, bürokratik devlet kapitalizminin, askeri diktatörlüklerin, polis devletlerinin egemenliği kırılıyor. Yakın vadede ne çıkar bilemeyiz, yüksek işsizlik ve belirsizlik bu örgütlü güçler tarafından ortaya çıktı. Ve mevzileri kaybediyorlar.

Daha da önemlisi, kırılmaz gibi görünen psikolojik üstünlükleri kırıldı. Bunun etkisi ikili olacaktır. Birincisi, re-

jim değişiklikleri ve halk güçlerinin daha örgütlü biçimde toplumsal yaşama müdahalesi biçiminde ortaya çıkacaktır. Bu iç dinamik, kaçınılmaz olarak emperyalist siyonistlerle karşı karşıya gelecektir. Çünkü objektif çelişkiler söz konusu. Bu, zamanla çatışmalara da yol açacaktır. Güç dengesi, ideoloji ve örgütlenme alanındaki zaaflar ortadan kalktığı zaman değişir. Bunu yaşayarak göreceğiz.

Arap dünyasında yaşananların, sizce 2008'de yaşanan ekonomik krizle ya da Avrupa'daki gençlik eylemleriyle bir ilgisi ve benzerliği var mı?

Arap dünyasında yoksulluğun, gericiliğin, toplumsal ekonomik sömürü ve siyasal baskıların geçmişi çok önceye dayanıyor. Yani, dünya ekonomik krizinin doğrudan sonuçları değil. Belki bütün bu baskıların, sömürüyü ve dayanılmaz yaşam koşullarını arttırıcı etkileri olmuştur.

Avrupa'da göçmenler arasında gördüğümüz toplumsal hareketlilik, doğrudan ekonomik krizle bağlantılıydı. Mazlum halklarla ve gelişmiş ülkelerdeki proletarya ve proleter kökenli göçmenler arasında ittifakın nesnel zemini oluşuyor. Dünya ekonomik krizi bu nesnel zemini güçlendirici etkiler yapıyor. Önümüzdeki dönem bu ittifakın sonuçlarını göreceğiz.

Ama şunu unutmayalım. Hep Türkiye'nin hareketsizliğinden baktığımız için dünyayı o gözlüklerle görüyoruz. Oysa dünya, son 10-20 yıldır hiç huzur yüzü görmedi. Ayaklanmalar, savaşlar, iç savaşlar, toplumsal isyanlar dünyanın ayrılmaz bir parçasıydı. Türkiye'nin bunun dışında olması bir şaşkınlık yaratıyor. Yeni gibi görünüyor. Bunlar son 20-30 yılın doğal olayları aslında. Türk insanı bunların varlığından kazanıyor artık diyebiliriz.

ABD sonuna kadar Mübarek'in üstünü çizmedi. Mısır'daki isyanda ABD parmağı tartışılıyor. Ayaklanmalarda ABD'nin payı ne?

ABD'nin bir payı olduğunu sanmıyorum. Olayın yönetilmesinde doğrudan müdahaleci olduğu kuşkusuz. Mübarek ve Mısır'daki rejim, doğrudan bir Amerikan projesidir. Doğrudan emperyalizme ve siyonizme hizmet eden bir diktatör-

lüktü. İç içe geçmişlerdi. Rejim, Mısır'ı emperyalizm adına yönetiyordu. Dolayısıyla ABD'nin, büyük etki ve denetim mekanizmaları vardı. Amerikan yönetimi bu değişiklikten hoşnut değil. Ama onlar da, rejimler gibi artık setlerin yıkıldığını ve eskisi gibi yönetilemeyeceğini gördüler. Çok açık bir tercih mecburiyetindeydiler. Geçişi kontrol altında ve kendilerine zarar vermeyecek bir şekilde yapmak. Bunun için eski tetikçi ve kuklalarını kullanılmış mendil gibi atmakta bir beis görmediler.

Unutmamak gerekiyor ki, Mısır yıllardır İsrail'den sonra, Amerika'dan en fazla askeri ve ekonomik yardım alan ülkeydi. Bu şeref önceden Türkiye'ye aitti. Ama son 10-15 yıldır ikincilik Mısır'da. Bu muazzam bir bağ olduğunu gösteriyor. Yani, ABD emperyalizmi ile Arap rejimleri arasında organik bir bağ var. Dolayısıyla Amerika'nın, Mısır'daki rejim değişikliği için halk hareketine sahip çıkıyor gibi görünmesi büyük bir çelişki ve iki yüzlülüktür. Buna inanmak aptallıktır. İnanan da yoktur. Kontrolü kaçırmadan yumuşak bir geçiş ile tamamlamak gibi planları var. Örgütlü oldukları için, isyanın kendisine değil ama rejim ve devlet aygıtına hâkim oldukları için kontrolü şimdilik ellerinde tutuyor görünüyorlar. Unutmayın ki, Mübarek'in konuşmadan önce gideceğini CIA başkanı açıkladı ve gitti.

Türkiye Mısır isyanının sekizinci gününe kadar sustu. Başbakan ancak Obama ile 'düzenli geçiş' konusunda anlaştıktan sonrası sessizliğini bozdu. Neden?

Türkiye'yi; bağımsız, üstelik önder bir konumda görmek yanlış. Türkiye'nin böyle bir gücü yok. Tarihsel sabıkası Arap halklarının belleğinde buna engel. Türkiye'nin kim olduğunu, emperyalizm ve siyonizm ile ilişkilerini, soğuk savaşta Arap halklarının özlemlerine nasıl yaklaştığını herkes biliyor. Arap halkı geri kalmışlıklarında, 400 yıllık Osmanlı egemenliğinin dinamiklerini de biliyor.

Türkiye, isyandan korkan gerici iktidarlar tarafından yönetildi. İstikrar, sistem üstünlüğünün sağlanması ya da halk güçlerinin bastırılması demekti. Bu, Arap halkları tarafından biliniyor. Türkiye, bölgede emperyalizmin Tru-

va atıdır. Bu çok açık bir görev. Sadece siyonist devlet ile diplomatik ilişki kuran ilk ve tek Müslüman ülke olması değil asıl mesele. Emperyalizmle bağlantısı Türkiye'yi bölgedeki ortak, siyonizmin müttefiki yapmıştır. Bazen iç, bazen Arap dünyasındaki tepkilerden dolayı bu ittifak gizli yürütülmüştür. Bazen ortak tatbikat yapacak kadar açığa çıkmıştır. Ama İsrail kurulduğundan bu yana hep vardır.

Emperyalizm Türkiye'ye şunu söyler: "Siz bu bölgeyi yönettiniz, dolayısıyla tanıyorsunuz. Ortak kültür, tarihsel geçmiş ve dininiz var. Dolayısıyla, bölgede Batı çıkarlarını iyi savunabilirsiniz. Bunun için diyalog lazım. Siz çok Batı'cı, siyonizmden yana tavır alırsanız, bölgeyle diyalog imkânlarınız kalmaz. Durumumuza düşersiniz. Size de tepki duyulur. O zaman işe yaramaz."

Türkiye'nin, İsrail ile arasına koyduğu mesafe bundan mı kaynaklanıyor?

Tabi ki. Türkiye, 2. Dünya Savaşı sonrasında NATO saldırısının bir parçası oldu. Ama bu işe yaramadı. Şimdi istenen geçmiş ortaklıkları kullanarak Batı çıkarlarının pazarlanması rolünü almak. Türkiye'nin yaptığı budur. Mısır ve Tunus'taki olayları değerlendirirken önce bakıyor, onlar ne diyor. Obama, "Geçişi durdurmak mümkün değil, o zaman kontrollü ve çıkarlarımız doğrultusunda olsun" dedi. Türkiye papağan gibi aynı şeyi tekrarladı. Çünkü Türkiye'nin en çok korktuğu hareket halindeki halk kitleleridir. Ve ömürleri de halk kitlelerini bastırmanın yollarını arayarak geçmiştir.

Hükümet yanlısı gazeteler Mübarek'e sadece İsrail'in destek verdiğini yazdılar?

Mübarek ve benzer rejimler hep Türkiye'ye bakıyorlar. Neydi Türkiye modeli? Batıcı olacak. IMF'ci olacak. Özelleştirmeci olacak. Batı ile iyi geçinecek. İsrail'i tanıyacak. Mübarek de hep bunları yaptı. Aynen Türkiye gibi, Amerika ve siyonizmle dost oldu. Yardım aldı, Türkiye gibi ordusunu onların yardımı ile oluşturdu. Tek eksiği, Türkiye'deki göstermelik çok partili demokrasisine geçemedi. Aradaki tek fark budur.

İsyan yeni bir Pan-Arabizmin doğuşu mu? Öyle ise eski Arap ulusalcılığı ile farkları ne?

Araplar, sömürgeci yönetimler ve emperyalizmin doğrudan müdahalesiyle bölünmüş bir halk. Bölünmeye karşı her zaman tepki oldu. Zengin doğal kaynaklara sahip, gelişmiş bir kültürel mirasa sahip Araplar, tek bir ülke olarak tarih sahnesine çıkmış olsalardı, herhalde refah, demokrasi ve güçleri farklı olurdu. Zaten böyle olmasın diye böldüler.

Her Arap ülkesinde iktidarı ele geçirenler, ülkeleri birleştirmek yerine emperyalizm tarafından bölünmüş küçük coğrafyalarında mikro milliyetçilikler oluşturdu. Kendi aralarında çatıştılar. Ama Arapların birliği fikri, toplum belleğinde öldürülemedi. Aynı din, tarih, kültür ve dil... Bu nesnel dinamikler etkilerini sürdürüyor. Buradan nasıl bir Pan-Arabizm çıkar, tek bayrak altında buluşma görünür gelecek için mümkün değil. Organik ve yakın ilişkiler kuran, Arap sorunlarına duyarsız kalmayan, yani halkın istediği ölçüde bir Arap dayanışması gerekir. Eğer isyanlar başarıya ulaşır ve halkçı rejimler oluşabilirse, bu kendiliğinden oluşur. Avrupa gibi ekonomik birliktelikler giderek yarı gevşek siyasi birlikteliklere dönüşür mü? Bu, uzun vadeli bir mesele olarak görünüyor.

Arap isyanının Kafkas 'renkli devrim'leri ya da İran ile benzerliği var mı?

Mısır'daki hareketin bu 'renkli devrimlerle' ilgisi yok. Çünkü dışarıdan bir el söz konusu değil. Bu manada özerk, bağımsız ve gerçekten yerel ama kendiliğindenci. İran'dan da ayrılıyor, çünkü din adamlarının öncülüğü altında bir rejim modeliyle ortaya çıkmış hareket değil. Bu bir buhar kazanının kendiliğinden patlaması. Bir devrimin gerektirdiği örgüt, ideoloji gibi pek çok unsura sahip olmadığı için toplumsal patlama mertebesinde kalmış durumda. Bu manada politik özü zayıf. Koşullara isyan var, ama çıkış tam bilinmiyor. Amorf bir durum söz konusu. Mesele; demokrasi ıneselesi değil, örgütlü halk güçlerinin kendi yazgılarına sahip çıkabilmeleri, toplumsal gelişmelere mü-

dahil olabilmeleri, katılımcı olup kendi iradelerini ortaya koyabilmeleri. Kendine özgü bir sosyal patlama, nereye gideceğini henüz göremiyoruz. Psikolojik kazanımları, halk özgüveninin artmasını ve bilinç sıçramasını görebiliyoruz. Şimdi çelişkili dinamikler çatışıyorlar.

Arap dünyasındaki değişimler İsrail'i bir değişime zorlar mı?

Arap dünyasında siyonist devlete karşı üç tepki ortaya çıktı. Birincisi, Lübnan gibi Arap kimliğini reddedip sorunlara kayıtsız kalmak biçiminde. İkincisi, Ürdün'deki gibi doğrudan işbirliği şeklinde. Üçüncü tepki ise toplumdaki isyan ve direnişe katılmak biçiminde ortaya çıktı. Filistin davasına kayıtsız kalan ya da doğrudan İsrail ile işbirliği durumunda kalanların hepsi çöktü. Enver Sedat, bir gecede Mısır'dan Sovyet askerlerini kovdu. Knesset'te bir konuşma yaptı ve barıştı. Bir set yıkılmış oldu, işbirlikçilik dönemi başladı. Gerici rejimler rahat nefes aldı. Kimileri Mısır gibi açık, ötekiler gizli işbirliği yaptı. Şimdi bu kesinlikle değişecek. Toplumsal tepki, yeni rejimlerde etkili olduğu sürece İsrail ile açık işbirliği yeniden canlandırılamaz.

Türkiye'deki sol-sosyalist hareket nasıl bir sınav verdi?

Doğrusu bütün sol'un tavrını izleyemedim. Cevap verebilecek durumda değilim. Benim izlediğim kadarıyla destek söz konusuydu, bir. Bir umut ve coşkuyla karşılandı gözlemlediğim kadarıyla, iki. Belki şu tarafı eksik diyebilirsiniz, sokaklara çıkamadı sol. Ama bu bir tercihten ziyade, solun içinde bulunduğu durumdan kaynaklanıyordu. Destek ve dayanışma gösterecek zemini ve gücü olmadığı için bu manada belki bir eleştiri olabilir. Ama bu da bir tercih değildi. Herhalde sol bunu yapmak isterdi.

Yeni bir Arap solu oluşuyor

FOTİ BENLİSOY

Batılı güçlerin, Bahreyn ve Yemen karşısında aldığı tutumla Suriye karşısında aldığı tutum arasında bir farklılık olduğu görülüyor. Bu tutum farkı nereden kaynaklanıyor?

FOTİ BENLİSOY: Suriye, Yemen ve Bahreyn'de Arap ayaklanmaları sürecinin 2. dalgasını temsil ediyor. Suriye'nin bölgesel güç dengeleri içinde çok özgün bir konumu var. İsrail sorunu, Lübnan'daki dengeler, İran'ın uluslararası alanda tecrit edilmeye çalışılması ve Suriye'nin konumu... Dolayısıyla 'bereketli hilal' denilen o bölgedeki güç dengelerini etkileyebilecek bir yerde Suriye. Bu nedenle Batı, Suriye'ye yaklaşırken belirli tereddütlerle yaklaştı. Bir taraftan Suriye, aslında, Arap rejimleri içinde İsrail karşısında en azından söylem bazında saldırgan aktif tutum alan bir ülke. Son zamanlarda kullanılan kavram ile ifade edersem, Arap sokağının hassasiyetlerini dikkate alan bir söylemi var. Diğer taraftan Esad rejiminin, İsrail meselesini bir iç tüketim malzemesi olarak kullanarak kitleleri kendi etrafında bütünleştirme çabası içinde olduğunu görüyoruz. Bu anlamda Suriye'deki dengelerin değişmesi, bölgedeki bir dizi dengenin değişmesi anlamına gelecek. Fakat, başından beri Batı'nın Suriye'deki Esad rejimini devirmek istediğini söylemek zor. Bir taraftan onu sıkıştırmaya ve geri adım attırmaya zorlarken, diğer taraftan Esad sonrası Suriye'ye dair korkuları var. Dolayısıyla Batı, Libya, Yemen ve Bahreyn'den farklı tutumlar aldı. Yemen, Amerika'nın 'teröre karşı savaş'ında kilit bir konumda bulunuyor.

Bahreyn'de Amerikan donanması var. Ülke ayrıca Suudi Arabistan'ın komşusu. Suudi Arabistan'daki Şii azınlığı etkileyebilecek bir muhalif hareket vardı. Bu nedenle Bahreyn'deki muhalif hareketin bastırılması için ABD, Suudi rejimine yeşil ışık yaktı. Libya'ya da müdahale edildi. Suriye açısından böylesi bir müdahalenin koşullarının oluşmadığını düşünüyorum. Birincisi, Suriye'nin bölgedeki dengelerde kilit konumundan dolayı, Suriye'deki radikal değişimin bu dengeleri nereye sürükleyeceğine dair çok büyük bir kaygı olduğunu düşünüyorum...

Ancak Suriye, geri dönüşü olmayan bir yola girdi...

FOTİ BENLİSOY: Kesinlikle öyle... Ancak bu gelişmeler, müdahale koşullarının oluştuğu anlamına gelmiyor. Libya'nın durumu ortada. Kaddafi, Uluslararası Ceza Mahkemesi tarafından çağrıldı. BM'nin hava ambargosu kararını çok aşan bir NATO müdahalesi gerçekleştirildi. Fakat Kaddafi güçleriyle isyancılar arasındaki pat durumu bir türlü aşılamadı. Görülüyor ki, isyancılar Trablus'a doğru ilerlemeye başladı. Ama Libya'ya yapılan müdahalenin henüz bölgesel etkileri ortaya çıkmış değil. Suriye'ye müdahalenin şu an itibariyle riskli olduğunu ve gündemde olmadığını düşünüyorum.

Bu durumda Batılı güçler, Suriye'yi nasıl bir sürece sokmak isteyebilir?

FOTİ BENLİSOY: Esad ailesinin yönettiği Suriye'ye geri dönüş mümkün değil. Geçtiğimiz Mart ayında başlayan gösteriler, kendi kalıcılığını ispat etti. Dolayısıyla, bu muhalif hareketin kolayca baskı yoluyla sindirilemeyeceği açığa çıktı. Beşar Esad da bunu görüyor. Bu nedenle ılımlı muhaliflerin Şam'da toplanmasına izin veriyor. Ya da Beşar Esad'ın ailesinden bir iş adamı, artık kamu ihalesine katılmayacağını, gelirlerini hayır işlerine ayıracağını söylüyor. Beşar Esad, havuç ve sopa taktiğini uyguluyor. Beşar Esad'ın kendisi de eskisi gibi devam edemeyeceğinin farkında. Muhalif hareketin sivri uçlarını törpüleyerek bir tür geçiş yapabilmeyi umut ediyor olabilir.

Bu koşullar altında Batılı güçler ne ister?

FOTİ BENLİSOY: Libya bu konuda iyi bir örnek. Libya'daki muhalif hareket, Tunus ve Mısır'la benzer bir şekilde başladı. Gençlik kesimlerinin başını çektiği kitleler, barışçıl bir biçimde demokratik talepler öne sürdü. Ancak çok hızlı bir biçimde askeri bir karaktere büründü, Mısır ve Tunus'ta olmayan bir şey bu. Ordu parçalandı, sivil ve askeri idare parçalandı. Ülke, Doğu ve Batı olarak bölündü ve bir iç savaş karakteri kazandı. Muhalefet içinde müdahale çağrısı yapan Batıcı kamp öne çıktı. Bu Batıcı kamp da şudur: Eskiden Kaddafi rejimi içinde yer almış, sonradan bir şekilde Kaddafi'nin batan gemi olduğunu görüp fare misali batan gemiyi terk etmiş ve böylece hızla İtalya, Fransa ve ABD ile uzlaşmaya çalışan, onlara garantiler veren bir akım ağırlık kazandı. Dolayısıyla, Libya'daki muhalefet yozlaştı.

Suriye'de böyle bir süreç mümkün olabilir mi?

FOTİ BENLİSOY: Bunu yaşayarak göreceğiz. Bunun çok kolay olacağını düşünmüyorum. Libya'nın kendi karakteri bunu doğurdu. Kaddafi etrafındaki öbek parçalandı, Libya devleti de çok kurumsal yapıya haiz olmadığı için hızla eski Kaddafi eliti arasındaki çatışmaya dönüştü. Suriye'de ise bunun böyle olacağını düşünmüyorum. Muhalefetin, hızla batı yanlısı bir muhalefete dönüşeceğini sanmıyorum.

Suriye muhalefetini tanımlayabilir misiniz?

FOTİ BENLİSOY: Suriye muhalefetini tanımlamak zor. Suriye, Mısır ve Tunus kadar bildiğimiz bir ülke değil. 80'lerde İslamcıların bastırılmasıyla birlikte muhalefetin çok sert bir biçimde bastırıldığı bir ülke. Muhalefet içerisinde kuşkusuz insan hakları aktivistleri, solcu, eski solcu öbekler ve tabi ki Müslüman Kardeşler de var. Suriye'nin siyasal topografyasına mezhepsel bölünmüşlüğü yansıyor. Ana akım medyada çok sık tekrar edilen tablo şu: Suriye'de Alevi ve Nusayri kökenli bir azınlık diktatörlüğü var. Bunun karşısında yüzde 70 oranındaki Sünni çoğunluğun ayaklanmasıyla karşı karşıyayız. O Sünni çoğunluğun karşılığı olarak da zaman zaman Müslüman Kardeşler örgütü ifade edilebiliyor. Görüntü bu kadar basit değil. Esad rejimi, sadece Alevi ve Nusayrilere dayanmıyor. Hem Sünni burjuvaziyi

uzun yıllardır kendi etrafında kenetlemeye çalışıyor - örneğin uzun yıllardır Halep'te çok ciddi bir muhalif hareketin olmaması, Halep orta sınıflarının rejimle biraz eklemlenmiş olmasıyla alakalı- ya da Esad rejiminin yapmak istediği başka bir şey, Hristiyan ve Dürzi azınlığı, 'İslam tehlikesi var, Sünni İslam hâkim olacak' diyerek kendi yanına çekmeye çalışıyor. Muhalif hareketin önemli bir kısmı Sünni çoğunluk ama Kürtler, Dürziler, kısmen de Hıristiyanların muhalif harekete katılımları var. Suriye'de özellikle 80'lerden itibaren çok ciddi bir baskı rejimi oluştuğu için bunun politik karakterini belirlemek güç. Müslüman Kardeşler'in etkisi var kuşkusuz. Onların geçmişte etkin olduğu bölgelerde hareketlenmelerin yoğun olduğunu görüyoruz. Ama bunu sadece Müslüman Kardeşler'e fatura etmenin doğru olmadığını düşünüyorum. Tıpkı Mısır ve Tunus'ta başlangıçta Libya'da olduğu gibi, aşağıdan ciddi bir kitle seferberliğiyle bir halk hareketiyle karşı karşıyayız. Bunun nasıl politik bir yönelim alabileceğini siyasal demokrasi talepleri var- şimdiden kestirebilmek mümkün değil.

Tunus'ta işsizlerin isyanı olarak başladı. Ancak Suriye'de politik özgürlükler talebinin öne çıktığı bir seyir izliyor. Buradan bakıldığında hareketin sosyal tabanı açısından nasıl analiz yapılabilinir?

FOTİ BENLİSOY: Tunus ve Mısır, Suriye'den farklı örnekler. Tunus ve Mısır'da da örgütlü işçi sınıfının etkisinin daha belirgin olduğunu görüyoruz. Tunus'ta Ulusal İşçi Sendikaları Konfederasyonu vardı. Her ne kadar rejimle bağlantılı olsa da süreç içerisinde tabanının çok militanlaştığını, taşradaki üyelerinin sürece aktif bir biçimde katıldıklarını gördük. Bu da harekete sosyal bir karakter verdi. İşçi sınıfının en azından örgütlü kesimlerinin hareket içinde etkisi önemli oldu. Bugün de Tunus'ta, sendikalar ve işçi örgütleri, siyasal süreci belirlemeye dönük hamleler yapıyorlar. Aynı şey, geçmişiyle bugünü arasında bağlar kurduğumuz Mısır'da da görülüyor. Mısır'daki çalkalanmanın arkasında yeni işçi muhalefetinin olduğunu da anımsayalım. Mahalla grevi çok anılmıştı. Sendikaların

eylemi Mübarek'in istifa etmesinde etkiliydi. Unutmayalım, Mübarek'i en fazla sıkıştıran ve istifaya zorlayan genel grev sürecinin başlaması olmuştu. Bugün bile muhalefet olarak tanımladığımız alanla Yüksek Askeri Konsey arasındaki mücadelenin önemli konularından biri grevler ve işçilerin talepleri. Tunus ve Mısır örneğinde bu sosyal karakter çok belirgin çıktı. Suriye'de bu öğe belirgin değil. 2001'de Beşar Esad'ın gelmesiyle birlikte liberalizasyon dalgası oldu. Neoliberal iktisadi siyasetlere rejim tarafından sarılma söz konusu oldu. Böylesi otoriter rejimler için neoliberalizm onların altını oyan bir faktör haline gelebiliyor. Eskiden yeniden dağıtımcı karakteri olan devlet, neoliberal politikalar çerçevesinde bunu yitirmeye başlayınca, onun sosyal tabanı daha kırılgan hale geliyor. Suriye için genel düzeyde bu söylenebilir. Ama özneleri net olarak göremediğimiz için, rejime bağlı ya da kısıtlı da olsa sendikal hareket yok. Dolayısıyla, sosyal karakteri daha sınırlı olduğunu şimdilik söyleyebiliriz.

İsyan içerisinde, Kürt muhalefetinin durumuna ilişkin veri var mı?

FOTİ BENLİSOY: Beşar Esad, Kürtlere vatandaşlık dağıtarak, onları muhalif hareketten ayrı tutmaya çalıştı. Ancak bunun pek başarılı olduğunu söylemek zor. Muhalefete, Kürtlerin katılımı da yoğun oldu. Beşar Esad'ın siyaseti, muhalefeti yalnızlaştırmak, ona mezhebi bir karakter vermek. Bu politika tüm iktidarlar tarafından uygulandı. Ancak görebildiğim kadarıyla muhalefet, 'Suriye' kavramı içerisinde hareket ediyor. 'Bölgesel otonomi' gibi talepleri olan Kürtlerin bile şu an için taleplerini Suriye çerçevesi içerisinde hareket ettiğini görebiliyoruz.

Halk devrimi ya da iktidarın değişme olasılığı nedir?

FOTİ BENLİSOY: Suriye'de iktidarın değişme olasılığı vardır. Büyük bir baskıya, binleri bulan ölümlere rağmen vazgeçmediler. Muhalefetin sosyal tabanı giderek genişledi. Şam'da bir muhalifler toplantısının düzenleniyor olması, aslında Beşar Esad'ın ne kadar sıkıştığını gösteren bir tablo. Esad, değişik stratejiler izliyor. Muhalefeti mezhebi

temelde bölmeye çalışıyor. Filistin ya da İsrail meselesini gündeme getirerek, 'biz İsrail'e karşı mücadele ediyoruz, bu muhalefet bize karşı İsrail ve ABD komplosu' diyebiliyor. Bu anlamda Arap sokağına hâkim olan anti siyonist hissiyata da oynamaya çalışıyor. Buna rağmen çok başarılı olamadığını, muhalif hareketin önünü alamadığını görebiliyoruz.

Lübnan'daki siyasal güçlere baktığımızda, Hizbullah, hatta Lübnan Komünist Partisi de Esad rejiminin yanında yer alıyor. Esad yönetimini, anti siyonist bir güç olarak gördükleri için ona destek veriyorlar. Bu bakış yanlış, halka rağmen, antiemperyalist olunamayacağını haykırmak gerekiyor. Siyasete fazlasıyla yukarıdan bakıyorlar. Bizim açımızdan önemli olan her zaman aşağıdaki mücadelelerdir. O mücadeleler manüple edilebilir, çeşitli komplolar sonucu hiç istemediğimiz sonuçlara doğru götürülebilir. Ama geniş halk yığınları rejim değişikliği ya da kısmi reformlar istiyorsa, bizim kulağımızın kesilmesi gereken nokta orasıdır.

Soruyu tekrarlarsak, Suriye'de bir halk devrimi olur mu?

FOTİ BENLİSOY: Bütün bu süreci bir bütünsellik içinde görmemiz gerek. Aralık ayında Tunus'ta işsiz gencin kendini yakmasıyla başlayan süreç bu. Adına ne derseniz deyin. Dünya tarihinde ender gördüğümüz zincirleme halk ayaklanmaları ve kalkışmalar süreci başladı. Bunun etkilerinin sadece bir ülke ile sınırlı olmadığı daha ilk aylarında ortaya çıktı.

Peki, bu süreç toplamda nasıl ilerleyebilir?

FOTİ BENLİSOY: Bazı ülkelerdeki ileri hamlelerle olabilir...

Bazı ülkeler hangileri?

FOTİ BENLİSOY: Tunus ve Mısır özellikle. Çünkü Bahreyn ve Libya çok ciddi geri adımlardı. Birinde emperyalist müdahale gerçekleşti. Birinde Suudi rejiminin fiili işgaliyle muhalefet sindirildi. Şiilerin başını çektiği muhalefet olmasına rağmen, Bahreyn çerçevesinde tuttular. Bölgedeki siyaset son 20 yıldır son derece etnik ve dini ayrımlar

üzerinden gelişmişken, hak temelli bir mücadelenin siyasi zeminin doğuyor olması çok ümit verici. Tunus ve Mısır gibi belli bir işçi muhalefeti ve solun olduğu ülkelerdeki süreci daha yakından takip etmeyi sürdürmek gerekiyor. Manşetlerden inince bizim ilgimizin kesilmemesi gerekiyor. Rosa Luksemburg'un 1905 devriminin ardından bir yazısında, "Manşetlerden indi ama devrim köstebeği aşağıdan sessizce kazmaya devam ediyor" sözünü unutmayalım. Mısır ve Tunus'taki gelişmelere özellikle dikkat etmek gerekiyor. Mısır'da 8 Temmuz'da Yüksek Askeri Konseyi doğrudan hedef alan eylem gerçekleşecek. Cuma eylemlerinden biri. Bu eylemleri düzenleyen gençlik hareketi koalisyonu. Müslüman Kardeşler bu eylemlere katılmıyor. Çünkü onlar ordu, eski rejimin kalıntıları ve emperyalist merkezlerle uzlaşma stratejisi içindeler. Müslümanlar Kardeşler tabi ki homojen değil. Tabanında bu politikaya itiraz edenler olacaktır. Orada, eski rejim taraftarları, ordu, Müslüman kardeşler, ABD'yi bağlayan bir uzlaşmanın şekillendiğini görmek mümkün. Bu da şu: birkaç makyaj yapalım ama eski rejim devam etsin. Bunu en yüksek sesle ifade eden de, bugün ülkeyi yöneten Yüksek Askeri Konsey. Ancak bu konsey karşısında gerek siyasal haklar gerekse de sosyal haklar konusunda mücadele eden bir muhalefet var. Mısır ve Tunus ile diğer benzer ülkelerde ayaklanma bitmiş de herkes evine dönmüş değil. Ciddi bir toplumsal enerji açığa çıktı. Onlarca yıl sindirilmiş bir toplum, kendi kaderinin hâkimi olmak için çaba sarf ediyor. Bu, çok önemli. Düzen güçleri bu enerjiyi soğurmaya çalışıyor.

Suriye merkezli tabloda Türkiye'nin durumunu da konuşmak istiyorum. Suriye'den gelen kimi fotoğraflarda Türk bayrakları ve Erdoğan'ın posterleri de taşındı. Türkiye, bu tablo içinde nerede duruyor? Ortadoğu'ya model ülke olarak sunuldu. Suriye içinde model olarak sunulabilir mi?

FOTİ BENLİSOY: ABD ve AB emperyalizmini tartışırken, kadr-i mutlak emperyalizm anlayışına sahip olmamamız gerekiyor. Sadece ABD'nin aktörü olduğu bir uluslararası alan yok. Tam tersine, Irak işgalinin gerçekleştiği 2003 yılı

ile bugünü kıyasladığımızda bugün ABD'nin bölgedeki gücünün kısmen de olsa zayıfladığını görmek mümkün. Bu da bir bölgesel güç haline gelebilecek - eskilerin deyimiyle alt emperyalist güç- ülkelere bir zemin açıyor. Tabi bu, emperyalizmle kopuştukları anlamına gelmiyor. Türkiye ve Katar bunlardan biri. Türkiye'nin burada bir pozisyon almaya çalıştığı çok açık. Bu pozisyon asla emperyalist sistemin mevcut hiyerarşik yapısını sorgulayan bir pozisyon olmayacak. Ama bu hiyerarşi içinde kendi konumunu güçlendirmeye dönük adımlar atıyor. Mısır ve Tunus'ta Erdoğan'ın belirli çıkışlarının olması, özellikle Filistin konusunda oluşmuş karizmasını güçlendiren bir etkisi de oldu. Suriye'de gördüğümüz Türkiye bayrakları tamamen pragmatist. Türkiye'nin Beşar Esad aleyhine adım atması beklentisinin ifadesi. Burada bizim açımızdan önemli olan Türkiye modeli. Türkiye modeli, aslında biraz önce Mısır örneğinde ifade ettiğim düzen güçlerinin politikasıdır. Mevcut otoriter rejimlere, bir liberal kozmetik yaparak, kısmi siyasal hürriyetler, kontrollü ve çok sınırlı bir demokrasi ile neoliberal sosyal iktisadi düzeni sürdürmeye dönük bir model. İşte Türkiye modeli bu. Türkiye modeli, ne bölge halkları açısından ne de bizim açımızdan hayırlı bir model değil. Bölge halklarına bu Türkiye modelini teşhir eden bir pozisyonda olmamız gerekiyor. Ekmek ve özgürlük mücadelesinde onların yanında olmadığını anlatmamız gerekiyor.

Türkiye'deki toplumsal muhalefet bu gelişmeleri yerinde analiz edebildiler mi?

FOTİ BENLİSOY: Bizim şöyle bir zaafımız var. Biz bu sürece gereken önemi vermiyoruz. Tunus'la başlayan süreç, güllük gülistanlık bir şekilde gelişecek, büyük halk devrimleri anında gerçekleşecek fikri yanılsama. Fakat Tunus'ta başlayan sürecin bütün dünyadaki ezme-ezilme ilişkileri açısından güçler dengesi içerisinde o dengeyi etkilediğini görmek gerekiyor. ABD'nin Wisconsin eyaletinde kamu emekçilerinin, grev ve sendikal haklarını kısıtlayan bir yasal düzenleme yapıldı. Yerel parlamento binası emekçiler tarafından kuşatıldı. Kamp kuruldu, insanlar o kam-

pa Tahrir Meydanı dediler ve Mısır'dan sendikacıları çağırdılar. İspanya'da meydanları kuşatma hareketi vardı, bir gençlik hareketi olarak gelişti, hala devam ediyor. Bu insanlar da kendilerini Mısır ve Tunus'ta doğan hareketin en medyatik biçimlerinin sembollerini kullandılar. Aynı şey, Yunanistan'da yaşandı... Genel grev yapıldı, parlamento kuşatıldı. Yunanistan'daki emekçiler de Tunus ve Mısır bayrakları taşıyorlar. Bu sembolizm önemli. Neoliberalizme ve otoriterizme karşı mücadele etmek isteyenler, Mısır ve Tunus ile diğer bölge ülkelerindeki kalkışmalarda şunu gördüler: Sıradan insanlar kolektif olarak ayağa kalktıklarında tarihi değiştirebilirler. Bu, bize ve bütün dünyadaki halklara 30 yıldır unutturulan şey. Dünyanın birçok yerinde bu yaşanan süreç bir yeni mücadele sürecinin habercisi olarak görüldü. Tekrar ediyorum, 6 ay sonra Tunus ya da Suriye'deki durum çok daha kötülemiş olabilir. Önemli olan dünyanın çok farklı yerlerindeki insanların Ortadoğu ve Kuzey Afrika coğrafyasında yaşanan mücadelelerden bir ders çıkartmış olması. O da unuttuğumuz bir dersti. İnsanların kolektif eylemlerinin, ezilenlerin siyasal alana topluca müdahalesinin tarihi dönüştürücü bir gücü olabildiği ve diktatörleri devirebileceği gerçeği. Buradan hareketle çok farklı mücadeleler bu sembolleri kullanır oldu. Kürt hareketi içerisinde de Tahrir vurguları, barış çadırları da oraya referans aslında.

Şunu tartışmak başka bir şey: Süreç nasıl başladı? Nereye doğru gelişti? Nereye doğru gelişme emareleri gösteriyor? Muhalefet kesimi, hangi sosyal ve siyasal kesimlerden oluşmaktadır? Bu tartışmalar çok ayrı bir şey. Biz de bu hareketin, Tunus'ta başlayan bu Arap baharının ana karakteri gözden kaçtı. O ana karakter de şu: 30-40 yıldır bu coğrafyada olan en hayırlı şeylerden biri, bir yeni Arap kuşağı siyasallaştı. Siyasallaşan Arap kuşağı içinde emekçi sınıfların da rolleri var, damgalarını vuruyorlar ve hiç beklenmedik bir şekilde. Onlarca yıl sonra bir Arap solundan bahsetmek bugün mümkün olabilecek. Yeni bir Arap solu inşa ediliyor.

Esad İç Savaşı veYabancı İşgalini Kışkırtıyor

VECDİ MUSTAFA

Antalya konferansını kim teşvik etti ve sonuçları nedir?

Suriyeli muhaliflerin ya da onların alt örgütlenmelerinin daha önce birkaç farklı konferansı oldu. Örneğin bazı Müslüman akımlar, kendi etkinliklerini organize ettiler. Amaç, devam eden farklı gündemleri durdurmaktan başka Suriye'de demokrasi için mümkün olan en geniş birliğe ulaşmaya çalışmaktı. Ana destekçiler, Şam Deklarasyonu (İçinde farklı siyasi grupların olduğu Baas karşıtı birlik -çn.) etrafındaki sol ve liberal güçlerdi, fakat birleşme çabaları başarılı oldu.

Danışmanlık komitesinin 31 üyesinden 4'er kişi Müslüman Kardeşler, Kürtler (ağırlıklı olarak en soldalar) ve aşiretlerin oluşturduğu DD'den. Geri kalan 15'i bağımsız kişiler.

Raporlar, Abdülhalim Haddam (Suriye eski devlet başkan yardımcısı) ve Rıfat Esad'ın (Hafız Esad'ın kardeşi) yeniden seçilmediğini gösteriyor. Neye dayanarak?

Açıkçası onlar orada (Antalya) değildi ve ABD'yle olan dolaysız bağlarından dolayı diğerleri gibi önceden çıkarılmıştı. (Şam deklarasyonundan çıkarılmıştı çn.) Konferansın sonuç bildirgesinde okuyacağınız gibi bu kişiler Suriye'de yabancı orduları çağırma eğilimindeyken biz yabancı orduların işgaline kuvvetle karşı çıkıyoruz. Son derece kötü Libya deneyimini tekrarlamak istemiyoruz.

Fakat Türkiye modelini takip etmek isteyen bazı muhalif güçleri finanse eden Türkiye'nin müdahalesi yok mu?

Hayır, Türkiye ne siyasi ne de finansal anlamda dâhil olmuştu. Fakat doğru, Türkiye, Suriye'nin değişimine dâhil olduğunda kendisini güçlendirecek daha güçlü bölgesel rol arzu ediyor. Bunun yanı sıra bazı İslami güçler ve Sünnilerin, Türkiye'nin desteği için çağrısı var. Bazı eylemlerde Türk ordusunun işgali lehinde sloganlar vardı ki biz buna karşı çıkıyoruz.

İsyanda ABD'nin çıkarlarını destekleyecek şekilde Suudi ve Selefi etkisi olduğunu ya da en azından isyanın Müslüman Kardeşler'in kontrolünde olduğunu iddia eden sadece Esad değil...

Müslüman Kardeşler veya daha geniş anlamda İslami hareket içinde iki akım var; daha liberal ve demokratik olan Antalya Konferansı'nın hevesli bir parçası. Suriye'nin çeşitliliğine saygı gösteriyorlar ve İslam cumhuriyeti için değil demokratik devlet için çağrı yapıyorlar. Antalya'da kararlaştırdığımız üzere "Batı" işgaline karşılar.

Bir de sadece Müslümanların oluşturduğu Suudi yanlısı gruplar var ki Brüksel'de görüştüler. Antalya koalisyonuyla yarışıyorlar. Suudi ya da Körfez ülkeleri yerine ABD ile ilişki içinde olabilirler.

Aslında hareketi kontrol eden hiç kimse yok ve hatta dışarıda daha az. Evet 30 yıl önce Müslüman Kardeşler Halep, Humus, Hama ve benzeri yerleri kontrol etti. Fakat şimdi yeni nesil var. Bunların çoğu kendisini İslamcı ya da Müslüman olarak tanımlasa da onların ana amacı demokrasi.

Bu arada, son dönemde Suudiler çok tedbirli. Uluslararası eğilim Esad rejimine karşı dönse de Esad'a ters düşmüyorlar.

ABD tek başına bir güce sahip değil. ABD ile eski sömürgeci güçler Fransa ve İngiltere, Suriye'de çok rağbet görmüyorlar ve onlardan doğrudan destek aldığının ortaya çıkması sizi zor durumda bırakır.

Hariri'nin mezhepçi çabaları, kişisel arkadaşı Haddam tarafından yönlendirildi. Fakat Haddam oyunun dışında-

dı. Ve çabaları anlamsız. Onların tek kartı yine de kendi gündemini takip eden Türkiye'yle.

Müslüman Kardeşler'in demokratik dönüşlerini nasıl açıklıyorsunuz?

Onlar, geçmişte mezhepçilik ve yaptıkları gaddarlıklarla çok negatif bir sicile sahipler. Fakat nüfusun yaklaşık yarısının ya ulusal ya da dini azınlık olduğu gerçeğini kabul etmek gibi bir değişim yaşadılar. Esad rejimi, kendilerinin tek alternatifinin Müslüman Kardeşler güdümünde dini yönetim olacağını yansıtıyordu. Fakat bu kesinlikle doğru değil. Oy kullananların en fazla yüzde 15'inin kendilerine vereceklerini bekliyorlar. Ne aşiretler ne de kapitalistler İslamcıları takip eder. Sünni bölgelerinde bazı eylemlerde insanlar kendilerini Müslüman Kardeşler'den uzakta tutuyor. Bu, bazı İslami güçlerin kanatlarının kabul ettiği Suriye gerçeği. İşte Müslüman Kardeşler'in demokratik kanadının oluşturulması ve sonunda Antalya'da altı çizildiği gibi sivil devleti kabul etmelerinin sebebi budur.

Öte yandan, "Batılı" medya ihtiyari olarak, uygulanan baskıda İran ve Hizbullah'ın parmağının olduğu iddialarını yazıyor.

Bunu doğrulayamam ama kuşkulanıyorum. Suriye ordusunda yasak olmasına rağmen sakallı askerlerin de orduya dâhil olduklarını duydum. Bu, spekülasyon için zemin yaratıyor. Rejimin hasarı onlara sert yenilgi yaşatacakken Tahran, siyasi olarak tamamen Esad'ın tarafında.

Suriye devriminin ihtimali nedir?

Maalesef insanların demokratik taleplerine karşı sert baskı Tunus ya da Mısır yönteminin rejim tarafından bloke edildiğini kanıtlıyor. Onlar, halk isyanının kanla boğulması durumunda bile sonuna kadar gitme konusunda eminlerdi. Birçok kez söylediler ve bunun doğru olduğunu biliyorum.

Hareket durmazsa ya da durmayacaksa, Esad'ın demokratik talepleri karşılamayı reddetmesi, rejiminin ülkeyi daha derin iç savaşa sürükleyeceği anlamına gelir. Biz bundan tamamen kaçınmak istiyoruz. Ve halka açıkça ba-

rışçıl eylemlerini uzatmaları çağrısı yapıyoruz. Fakat hiç kimse kendisini kurban etmek istemiyor. İnsanlar, daimi katliamlardan ibret alıyor ve eğer kendilerini koruyorlarsa, bu mantıklı.

Orduda ayrılıklar olduğu yönünde haberler var. Ordu içindeki demokratik güçlerin desteğiyle isyana gitmek mümkün değil mi?

Şimdilik sadece bireysel ayrılmalar var. Ayrıca rejimin, sadakati devam ettirmek için mezhepsel kriterlere bağlı olarak orduyu kurduğunu dikkate almalısın. Askere alınanların çoğu Sünni'yken, subay teşkilatı baskın olarak Alevi. Esad ayaklanmadan korkarken, normal askerleri kullanmaya cesaret edemez.

Muhaliflerin örgütlü birlikleri, alanda oldukça güçsüz. Sol örgütler gibi Müslüman Kardeşler de onlarca yıl süren sert yargılamalarla sürüldü. Spontane gelişen, şimdilik iyi organize edilmiş ayaklanmaya çevrilmesi mümkün olmayan bir isyanla yüzleştik.

Fakat zamanla rejim zayıflayacak. Sadece Sünni değil Alevi tarafındaki iş dünyasının elitlerinin bazı elemanlarının taraf değiştirmeyi düşündüğü yönünde işaretler var. Rejimin belirli bir noktada patlaması mümkün.

Fakat bu yabancı ordu işgalini kışkırtabilir?

Herhangi bir yabancı askeri müdahaleye karşı çıkmak, Antalya deklarasyonunun temel noktalarından bir tanesi. Ve ben inanıyorum ki, politik gruplardaki Suriyelilerin ezici çoğunluğu buna karşı çıkarken batılı güçler askeri müdahaleye cesaret edemeyecek. Sonumuzun Libya gibi olmasını istemiyoruz ve sonumuz Libya gibi olmayacak. Ayrıca Rusya da buna karşı çıkacak ki bu Tartus'taki (Tartus Suriye'nin batısında Akdeniz kıyısında bir şehir -ç.n.) deniz üssünün varlığını devam ettirir.

Fakat Türkiye'nin müdahalesi mümkün. Tam donanımlı saldırı değil, fakat sınır bölgesinde insani yardım bahanesiyle sınırlı bir müdahale olabilir. Biz buna karşıyız, fakat çoğu bunu memnuniyetle karşılayacak. Daha demokratik

ve ekonomik olarak başarılı gibi görünen Türkiye, Sünniler arasında bir üne sahip. Onlar kesinlikle bir Osmanlı projesini eski sömürgeci güçlere tercih eder.

Peki İsrail'in saldırı tehlikesi?

İsrail'in müdahale için hiçbir nedeni yok. Onlar statüko istiyor ve bu nedenle demokratik hareketlere karşılar.

Bir sonraki adım için planınız nedir?

Antalya koalisyonuna ilişkin yakın zamanda yürütücü bir komite seçeceğiz. Politik olarak dışarıdaki temel görevimiz, rejim üzerinde uluslararası baskıyı arttırmak. Önce Esad'ı Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne çıkarmak istiyoruz.

Dışarıdan askeri saldırının yolunu açacak uluslararası gerginlik yalanının mantığı değil mi bu?

Bu bir ikilem. Rejimi zayıflatacak ve gerekli başarısızlıkların önünü açacak yabancı baskıya ihtiyacımız var. Esad insanlarımızı katlederken ve ülkeyi iç savaşa doğru sürüklerken -ki biz bundan tamamen kaçınmak istiyoruz- dışarıdan pasif olarak durup seyredemeyiz. Dışarıdan katkı yapacağımız şey, rejimi izole etmek ve böylece rejim üstüne daha fazla baskı için politik durumu betimlemek. Fakat tekrar ediyorum: Biz herhangi bir yabancı müdahaleyi reddediyoruz.

Antalya koalisyonunu antiemperyalist olarak tanımlayabilir miyiz?

Bu demokratik bir koalisyon. İçinde anti-emperyalist olarak tanımlayamayacağımız liberal güçler var. Ve Suriye halkının anti-emperyalizm adına öldürüldüğü dikkate alınmalı. Bir örnek: Komünist Parti, halkın demokratik taleplerine destek vermekten kaçınırken, son dönemlerde anti-emperyalist bir gösteride rejim ile müttefik oldu. Bu ne biçim anti-emperyalizm? İnsanların anti-emperyalizmden neden bu kadar bıktığını anlayacaksınız.

Tunus ve Mısır'da demokratik ayaklanmalar meydana geldi çünkü neo-liberal kapitalizmin neden olduğu çok büyük bir yoksulluk var. Antalya koalisyonu sosyal problemlerle nasıl ilişkileniyor?

Suriye'de çok benzer sosyal problemler var. Fakat Antalya sadece demokratik bir platform üzerine inşa edildi. Biz, şimdi bu problemlerin üstesinden gelecek pozisyonda değiliz. Eğer demokratik hedeflere ulaşılırsa, yeni bir çarpışma ve yeni koalisyonlar olacak.

* Suriyeli Komünist Birlik üyesi Vecdi Mustafa ile yazar Wilhelm Langthaler'in röportajı/ 18 Haziran 2011/ www.antiimperialista.org

Devrim Devam Etmelidir

HİSHAM ALGAN*

Devrimci hareket ilk olarak nasıl başladı?

Arap Baharı'ndan mı söz ediyorsunuz?

Evet. İlk olarak Tunus'ta başlayan, sonra Mısır, Ürdün, Yemen gibi ülkelere yayılan hareketten söz ediyorum.

İlk olarak Arap ülkelerindeki sistemlere nasıl baktığımızdan başlayabiliriz. Özellikle ekonomik ve siyasi bakımlardan. Ekim Devrimi'nden sonra Lenin tarafından deşifre edilen Sykes-Picot anlaşmasına göre Arap dünyası İngiliz ve Fransız güçleri arasında bölüşüldü. Ve bu güçler "Arap ülkeleri" olarak adlandırdıkları şeyi yarattılar. Bugün 22 ülke var. Tek bir Arap toplumunu 22 halka böldüler. Aynı zamanda bu toplumları aile sistemi üzerine oturttular. Amaç burada kapitalistlerin çıkarlarını korumaktı. Bu yüzden bu ülkelerin gelişimini engellediler. Bu ülkelerde sermaye birikimi söz konusu değildi. Hiçbir gerçek sanayi, gerçek tarım yoktu, bizi yalnızca mal tüketen ve dışarıdan satın alan insanlar yaparak gelişimimizi engellediler. Ve bu aileler tam anlamıyla birer hırsız çetesi gibiydi. Bütün Arap ülkelerindeki durum işte buydu.

Burada gerçek devletlerden, gerçek Anayasalardan, gerçek parlamentolardan, gerçek demokrasilerden veya özgürlükten söz etmiyoruz. Babadan oğula geçen bir yönetimden bahsediyoruz. Bu sadece krallar için değil, bakanlar

*Demokratic Popular Unity Party(Ürdün)'nin yöneticilerinden. Aynı zamanda aylık teorik- politik dergi Nida Alwatan'ın editörü. Geçmişte FHKC'de mücadele yürütmüş, Filistinlidir.

için de geçerli. Herhangi bir Arap ülkesindeki hükümetlere bakarsanız bir bakanın babasının ve dedesinin de bakan olduğunu görürsünüz. Sadece ön adlar değişir, aile adları hep aynıdır. Bu yüzden Arap ülkelerindeki halkların büyük bölümü, gerçek devletlerde yaşamadıklarını, ülkelerin ailelere ait olduklarını fark ettiler. Cumhuriyet diye adlandırılan rejimlerde bile böyleydi: bir grup silahla iktidarı aldı ve sonra hep iktidar onlarda kaldı. Mısır'da, Irak'ta, Suriye'de, Libya'da olan buydu. Bunlardan bazıları kendilerini sosyalist olarak adlandırıyordu ama söz konusu olan aslında devlet kapitalizmiydi.

İletişim devriminin, facebook, twitter, internet, uydular gibi araçların gelişmesinin sonucunda dünya daha küçük hale geldi. Artık insanlar dünyanın herhangi bir yerinde bir sorun olduğu zaman bundan hemen haberdar olabiliyor ve birbiriyle anında iletişim kurabiliyor. İnsanların okula, üniversiteye gittiği bir çağdayız aynı zamanda. İnsanlar birbiriyle kolayca iletişim kurup fikir alışverişinde bulunabiliyor, "nereye gidiyoruz, ne yapmak gerekir" diye tartışabiliyor.

Bahsettiğimiz tarih boyunca komünist, ulusalcı, demokratik, İslamcı, Hristiyan pek çok parti vardı.

Yasal partiler mi?

Bazı ülkelerde yasaldılar, bazılarında değildiler. Yahut yasal alanda bir dernek gibi çalışıyorlardı. Mısır'da Müslüman Kardeşler Hareketi'nin yaptığı buydu mesela. Aslında parti olmakla birlikte Müslüman Kardeşler Derneği adıyla faaliyet yürütüyorlardı. Daha ziyade hastane, okul inşaatı, çocuklara Kuran öğretimi, yoksul ailelere yardım dağıtma gibi işler üstleniyorlardı, bu şekilde büyük destek elde ettiler. Kendi programlarını insanlara gerçek çözüm olarak göstermek için İslam'ı bir maske olarak kullandılar. Fakat öteki türden partiler; ulusalcı, sol, komünist, demokratik partiler bütünüyle yeraltında çalıştılar ve üyeleri on yıllarını cezaevinde geçirdi. Bu nedenle bu harekette Müslüman Kardeşler'in ağırlığı çok daha fazla oldu, sol partiler ise daha kenarda ve kuşatılmış halde kaldı.

Tunus'ta, Mısır'da, Yemen'de yaşananlar, şu anda Suriye ve Cezayir'de, Bahreyn'de, Ürdün'de yaşanmakta olanlar, aynı temellere, aynı gerekçelere sahip. Aralarında biraz fark var. Tunus ve Mısır kitlesel devrimlerle bu süreci başlattıkları zaman, kimsenin bu dönüşümlerin yaşanacağına inanmadığı bir zamandı, emperyalistler bile inanmıyordu. Tunus ve Mısır'da halklar çok kısa sürede devlet başkanlarını alt etti, bunu kimse beklemiyordu. Herkes güçlü güvenlik kuvvetlerinin galip geleceği kanısındaydı.

Bahsettiğimiz daha ziyade ordu mu yoksa polis mi?

Esasen polis. Mısır'da ordu 1973'e kadar çok güçlüydü. Daha sonra ise polise yoğunlaştılar. Bunun nedeni o tarihten bu yana Mısır'ın bir savaşa girmemesi.

İnsanlar bu polis kuvvetinin çok güçlü olduğunu düşünüyorlardı, çünkü sürekli sokaktaydılar, insanları alıp içeriye atıyorlardı. Tek işleri insanları korkutmaktı. Fakat hareket sonucunda bunlar ortadan kayboldu, bugün sokaklarda güvenlik bahanesiyle gezen polisler yok. Mısır'da devrim sadece 17 gün sürdü. 25 Ocak'ta hareket başladı, 11 Şubat'ta Mübarek "ben gidiyorum" dedi. Bin Ali için de aynısı geçerli. Tunus'ta ve Mısır'da ordunun devrimde büyük bir rol oynadığını da söylememiz gerekir.

Nasıl peki?

Tunus'ta, polisin halka karşı bir şey yapamadığı anlaşılınca Zeynel Abidin Bin Ali, ordunun başındakini çağırdı ve ondan tanklarla sokaklara müdahale etmesini istedi. Ordu lideri ise "Tunus ordusu ülkeyi korumak için vardır, halkına karşı çalışmak için değil" cevabını verdi. Bin Ali "emirlerime karşı mı geliyorsunuz?" diye sordu. Arap ülkelerinde devlet başkanı aynı zamanda ordunun da başı sayılır. Bu nedenle emrin reddedilmesi beklenemezdi, ancak ordu lideri çıkıp gitti.

Ancak örneğin Mısır'da ordu çok önemli bir ekonomik güç ve ABD tarafından yaratıldı...

Buna geleceğim, şimdi Tunus örneğinden devam edelim. Bin Ali, emrine itaat edilmeyeceği yanıtını aldı ve bunun üzerine Suudi Arabistan'a gitti.

Mısır'da da benzeri bir durum oldu. Ordu şefi Mübarek'ten iktidarı bırakmasını istedi. Pek çok insan bunu ordunun olumlu ve ulusal bir tavır alması olarak gördü. Gerçekte ise her iki ordu da çok uzun yıllardır ABD'den büyük paralar alıyordu, Amerikan ordusuyla çok iyi işbirliği içindeydi ve kendi başına ekonomik bir aktördü. Pek çok fabrika ordunun denetimindeydi. Ve ordu için özel yardımlar yapılıyordu. Özellikle Ürdün'de böyle bir durum vardı, başka ülkelerde de.

O halde neden ordular devlet başkanlarından çekilmelerini istedi? Bu, sokaklardaki insanları durduramayacaklarını düşünmelerinden kaynaklanıyor. Ordu sokaklara girse binlerce kişi ölecek. Bu yüzden müdahale etmek istemediler, aksi halde çok radikal bir devrim gündeme gelebilirdi. Onlar durumu, kendi kontrolleri devam edecek şekilde sonlandırmak istediler, kendi generallerini de iktidara getirdiler.

Bazı naif insanlar ABD'nin Arap ülkelerini Türkiye bir ülke gibi yapacağını, ılımlı İslam'ın olduğu, gelirin yüksek olduğu ve Batı ile iyi ilişkileri olan ülkeler haline getireceğini düşünüyor. Bana göre ise ülkelerimiz Pakistan gibi olma yolunda. Pakistan'da çok güçlü bir ordu, çok zayıf bir hükümet var, hükümet İslami yönelimlere sahip ve sokaklarda etnik, mezhepsel vs. çatışmalar yaşanıyor. Tüm bunlar çok güçlü bir ordu tarafından yönetiliyor. Bunun nedeni ise İsrail'in varlığı. İsrail'in olduğu yerde özgürlüğe müsaade etmezler.

Ama Arap devletlerinin orduları İsrail'i pek de desteklemiyorlar?

Destekliyorlar. Bütün Arap ülkelerinin İsrail'le gizli anlaşmaları vardır.

Tunus'ta, Mısır'da, Ürdün'de, Yemen'de insanlar mücadeleye nasıl giriştiler peki?

60 yıldan beri süren bir mücadele var. Mesela Ürdün'de bizim partimiz yasal olarak 1990'da kuruldu, ama öncesinde de 1967'den beri bir Halk Cephesi vardı, aynı grup ama ismini değiştirdi. Ondan önce, 1952'den beri ise, George Habash'ın kurduğu Arap Milliyetçi Hareketi içindeydik.

Fakat ulusalcı görüşlerimiz zamanla değişti ve Marksizm-Leninizm'e yaklaştık, 1990'a kadar yeraltında geçirdik. Bu süre zarfında yoldaşlarımız uzun tutukluluklar yaşadı. Eğer Ürdün güvenlik kuvvetlerinin elindeki listelerde adınız varsa, Ürdün hapishanelerinde 10 ila 15 yıl geçirirsiniz. 1967-1990 arasındaki süreç içinde hükümet Halk Cephesi üyesi olmakla suçladığı insanları çok kolay bir şekilde en azından beş yıllığına içeri atabiliyordu. 1989'da yasal çalışma hazırlıklarına giriştik.

İşçi hareketi nasıl?

Son yıllarda 900 civarında grev örgütlendi, örneğin otobüs şoförleri arasında. Bugün çok güçlü bir işçi hareketi var. Parti olarak bizim görevimiz bu ekonomik mücadeleyi politik mücadele çizgisine getirebilmek. Komünist Parti'nin görevi budur. Onlara bu ekonomik koşullarda yaşamasının nedeninin siyasi sistem olduğunu anlatıyoruz. Bunu anladıkları zaman bilinç seviyeleri artacak ve siyasi sistemi değiştirmek için mücadeleye girişecekler. Genel hatlarıyla durum bu.

Bizim gençlik örgütümüz, kadın örgütümüz, hatta ordu içinde örgütlü birimlerimiz var, bunlar çeşitli gösteriler düzenledi. Ancak sık sık tutuklamalar da yaşandı. Ürdün'de üniversitelerde siyasi faaliyet yürütmek yasaktır.

Kaç yoldaşınız bu nedenle tutuklandı?

Çok sayıda. Bazı üniversiteli yoldaşlarımız siyasi faaliyetleri nedeniyle sınavlara sokulmuyor, hatta okuldan atılıyor. Bu yüzden sonra otelde vs. çalışmak zorunda kaldılar. Resmi işlerde çalışmalarına ise izin verilmiyor, memur olamıyorlar. Bizde hükümet Türkiye'deki gibidir; her yerde, bütün kurumlardadır. Bir okulda bile çalışsanız aslında hükümet için çalışıyorsunuzdur. Bazı özel okullar da var ama okulların çoğu hükümetin.

Devrimci sol hareket nasıl başladı peki?

Büyük hareketler mi?

Evet.

Ürdün'de büyük devrimci hareketler yok. Biz başlangıç aşamasındayız, henüz Tunus ya da Mısır seviyesine, yahut Suriye, Libya seviyesine gelmedik. Şu anda yalnızca çok

güçlü siyasi hassasiyetleri olan insanlar harekete katılıyor, henüz çoğunluğu hareket içine katamadık.

Ürdün'de şu an çok özel bir durum var: Ülkede 3 milyon Filistinli mülteci yaşıyor, gerçekten Ürdünlü olan insanların sayısı ise 2 milyon. 40-50 yıldır hükümet polis, ordu, vb. güvenlik görevlerini sadece gerçek Ürdünlülere verdi, Filistinliler sadece özel sektörde çalışabiliyor, hiçbir kamu görevine alınmıyor. Ben Filistinliyim, Kudüs'te doğdum, buraya gelen yoldaşlarımın çoğu da öyle. Biz Ürdün pasaportu taşıyoruz ama Filistinliyiz. Bugün devrimci harekete katılanların çok büyük bölümü Filistinli. Bizim partimizin yüzde 90'ı da öyle, gerçek Ürdünlüler sadece yüzde 10 seviyesinde. Ama bu aynı zamanda bu olumsuz yanları da olan bir şey. Çünkü hükümet hep Filistin kökenliler ile Ürdünlüler arasında bölünme yaratmaya çalışıyor ve insanları "Filistinliler her şeyi ele geçirecek" diyerek korkutuyor, insanlara "kendinizi koruyun" diyor, hatta Filistinlileri düşman gibi görüyor. Dolayısıyla hareketin içinde bile bu harekete karşı olan, Filistinlilerin bu hareketle Ürdün'de kendileri için ulusal bir ülke yaratmayı hedeflediğini söyleyen Ürdünlüler bulabiliriniz. Biz ise her zaman bizim ülkemizin Filistin olduğunu, yaptığımız her şeyin kendi ülkemizi özgürleştirmek için olduğunu söyledik.

Ben 1970'deki Kara Eylül olayını hatırlıyorum...

Evet, bunun da nedeni Filistinliler ile Ürdünlülerin bölünmüş olmasıydı ve bugün de aynı sorunla karşı karşıyayız. Hükümet insanlara her zaman Kara Eylül olayını hatırlatıyor, "bunlar Filistinlilerin ülkemizi ele geçirmeye çalışması nedeniyleydi, şunu yapacak, bunu yapacak" diyorlar. Biz, iktidarda olmak istemediğimizi, iktidarın Ürdünlülerde kalacağını söylüyoruz. Fakat Ürdün ulusal-demokratik bir ülke olmadan kendi ülkemizi özgürleştiremeyeceğimizi söylüyoruz. Suriye, Lübnan ve Mısır için de aynısı geçerlidir. Amman Hanoi(Vietnam'ın başkenti-edn.)'dir diyoruz. Yani Filistin'in özgürlüğünün Amman'dan, Şam'dan, Kahire'den başlayacağını söylüyoruz. Çünkü İsrail'e karşı olan mücadelemiz sadece Filistinlilerin meselesi değil, bütün Arap

halklarının, bütün ilerici insanların mücadelesidir. Biz kapitalist sisteme karşı mücadele ediyoruz.

Bu mücadeleyi hangi kanallardan geliştirdiniz?

Mesela hükümet seçim çağrısı yapıyor. Fakat seçimden önce, kimlerin Parlamento'da olacağını bilirsiniz. Biz bu yüzden boykot çağrısı yapıyoruz. Bizim seçim sistemimizde Ürdün Krallığı seçim bölgelerine bölünür ve her bölgeden 1 kişi seçilir. Bunlar kişisel seçimlerdir. Siyasi programı olan insanlar görmezsiniz, tanındığı için, etkisi olduğu için, para verdiği için seçilirler. Biz de boykot çağrısı yaparak bu insanların kendi çıkarları için Parlamento'ya girmeye çalıştığını söylüyoruz. Parlamento halkın çıkarlarını temsil etmiyor, sadece kendi çıkarlarını temsil ediyor.

Sendikalarınız var mı?

Evet var. Yeraltı çalışması yaptığımız zamanlarda sendika çatısı altında çalışma yapardık, özellikle de doktor, mühendis, avukat, eczacı odalarında çalışırdık. Buralarda konumlar edindik, yönetimleri de ele geçirdik. Biz veya başka partiler.

Ya işçi sendikaları?

İşçi sendikaları Ürdün'de zayıftır. Hükümet tarafından kontrol edilirler ve halkın çıkarlarını temsil etmezler. Biz şu anda yeni, özgür ve demokratik sendikalar yaratmaya çalışıyoruz. İnsanlar bu işçi sendikalarının üyesi değiller. Ortada isimden başka bir şey yok, kimsenin sorunlarıyla ilgilenmiyor.

Mısır'daki hareketi de biliyorsunuzdur...

Mısır'da işçi hareketi daha güçlüdür. Abdül Nasır döneminde sanayileşme olmuştu, o yüzden bugün demir-çelik gibi alanlarda büyük fabrikalar var. Ürdün'de ise pek fabrika yok. İnsanlarımızın çoğu küçük çiftçi. Gerçek Ürdünlüler ise Bedevidir. Çocuklarını da orduya sokmaya çalışırlar. Çalışanların yüzde 65'i her ay hükümetten maaş alır: askerler, polisler, öğretmenler, doktorlar... Nüfusun %10'u serbest meslekte çalışır; kalanlar da ya çiftçi ya da işsizdir.

Mısır'a dönecek olursak, devrimde işçiler de yer aldılar. Bu devrim ve solun katılımı hakkında ne düşünüyorsunuz?

Şu an Mısır'da olanlar çok çok önemli. Arap devrimleri içinde en önemlisi. Çünkü Mısır en büyük Arap ülkesidir. Mısır 1973'ten beri İsrail'le savaşmıyor. Camp David Arap ülkelerinden İsrail'le yapılan ilk anlaşma oldu. Bu savaşta Mısır da yanınızda olmalıdır, yoksa başarılı olamazsınız.

Bugün Mısır'da iki kamp var, bu çok açık. Dört temel grup, Askeri Konsey, yeni liberaller, Müslüman Kardeşler ve Mübarek'in partisinin dışında kalan insanlar aynı taraftalar. Diğer tarafta ise sol kesim, öğrenciler, işçiler, yeni "devrim öğrencileri" var. Kifayeh hareketi gibi, 6 Nisan hareketi gibi. Bunlar da ikinci kampı oluşturuyor. Birinci kamp devrimin tamamlandığını düşünüyor. Devrimin bittiğini, artık yeni hükümet ve parlamentonun kurulması gerektiğini söylüyorlar. İkinci gruba göre ise devrim daha yeni başlıyor. Eski iktidar düştü ama ekonomik koşullar, siyasi koşullar, sosyal koşullar aynı. Devrim devam etmelidir, ta ki gerçek anlamda ekonomik ve siyasal bir değişim yaşanana kadar. Yeni bir hükümet bundan sonra kurulabilir. Bunun için bir platform da kuruldu, devrimin demokratik, sosyal bir nitelik kazanması, sistemin tüm partilere alan açması gibi hedefleri var. Seçimlere bu platform çatısı altına girilebilir.

Peki Mısır'da söz edilebilecek bir komünist parti var mı?

Evet, öncelikle Komünist İşçi Partisi var, Devrimci Sosyalistler var. İkincisi Troçkist bir parti.

Hangi parti daha güçlü?

Her ikisi de sayıca çok küçük, ama gazeteleri var, eylemler örgütlüyorlar, işçilerin arasında varlık gösteriyorlar. Devrime kadar her ikisi de yeraltı faaliyet yürütüyordu, pek çok üyeleri tutuklanmıştı.

Şimdi legal çalışmaya mı geçtiler?

Evet. Aynı zamanda Ulusal Demokratik Koalisyon adlı bir oluşum var. Bunun içinde ulusalcı, demokratik ve Marksist-Leninist güçler var.

Yemen hakkında ne düşünüyorsunuz?

Yemen'de farklı bir durum var. Eskiden Güney Yemen ve Kuzey Yemen vardı. Güney Yemen sosyalist bir ülkeydi. Fakat Ali Abdullah Salih 1990'da ikisini birleştirmeyi başardı ve komünistleri öldürmeye başladı. Bir anlamda Güney Yemen Kuzey tarafından işgal edilmişti. Ancak şimdi süren isyanda insanların "biz kuzeyliyiz" ya da "biz güneyliyiz" dediğini duymuyorsunuz. Herkes Ali Abdullah Salih'e karşı birleşmiş durumda. Bu hareketin içinde yer alan gençlik çok güçlü. Sokaklarda pek çok arkadaşlarını kaybetmiş olmalarına rağmen henüz silah taşımıyorlar. Sosyalist Parti de güçlü. Halkın büyük kesimi devrimi destekliyor. Aynı zamanda El Kaide çizgisine yakın İslami gruplar var. Yemen'in bazı bölgelerini kendi kontrolleri altında tutuyorlar.

Bunu olumlu bir şey olarak mı görüyorsunuz?

Hayır, olumsuz bir şey olarak görüyorum. Biliyorsunuz Ali Abdullah Salih yaralandıktan sonra uzun süre Suudi Arabistan'da kaldı. Bu süreçte bir iç savaşın başlayabileceği gibi şeyler söylendi.

Muhalefet partilerinin nasıl bir programları var?

Bunlar çok güçlü partiler. Sosyalist ya da ulusalcı-demokratik partilerden bahsediyoruz. İslamcı partiler ise Yemen'de pek güçlü değil. Tecrit olmuşlar aynı zamanda, kendilerini destekleyen büyük kitleler yok. Sosyalist parti ise çok güçlü. Özellikle Güney'de güçlüler, fakat Kuzey'de de destekleri var.

Komünist bir parti var mı peki?

Evet, Berni'nin (?) partisi var. Küçük ama güçlü bir parti. İnsanlar onlara saygı gösteriyorlar.

Tunus'ta başka pek çok sosyalist parti var, ama bunlar Marksist örgütler değil, ancak yine de Tunus'ta solun böyle güçlü olması iyi bir şey. Tunus'ta işçi sınıfı çok büyük. Orta sınıf da büyük. Bana göre Tunus devrimi, Mısır devriminden daha ilerici bir içeriğe sahiptir. Evet Mısır daha önemlidir, ama Tunus'ta işçi hareketi ve sosyalist partilerin güçlü olması devrimi daha ilerici kılıyor.

Tunus'ta Komünist İşçi Partisi'nin nasıl bir programı var?

Şu anda 29-30 gruptan oluşan bir koalisyon var, devrimin nasıl korunabileceğini ve nasıl geliştirilebileceğini tartışıyorlar. Hammami'nin partisi de burada önemli bir rol oynuyor.

Libya'ya geçsek biraz da...

Libya'da çok farklı bir durum var. Orada devrim yok. Libya'da İslami kesim, özellikle de El Kaide çok belirgin bir rol oynadı. Trablus'taki devrimci askeri güçlerin lideri, Afganistan'da ABD tarafından tutuklanmıştı bir yıl hapiste kaldı. İsmi Celil Abdül Hakim. Afganistan'daki El Kaide liderlerinden biriydi. Genç bir adam.

Libya'da pek çok aşiret lideri var değil mi?

Fransa, İngiltere gibi güçler durumu kontrol etmeye çalışıyor ve askeri üsler kuruyor. Libya, Tunus ve Mısır'ın arasında yer alıyor. Böylelikle Mısır ve Tunus'u kontrol edebilecekler. Libya'da işçi hareketleri yok, oradaki işçilerin çoğu Mısır'lı, Filistinli, Türk şirketlerinin çalışanları ya da Çinli. Libya'da Kaddafi özel bir sistem kurmuştu, her şey Kaddafi'ye ve oğullarına aitti. Oğullardan biri orduyu ve güvenlik sistemini de yönetiyordu.

Libya'da devrimin gelişmesi için ne gerekiyor?

Libya'da parti yok, öncelikle partilerin oluşması gerekiyor. Yalnızca Müslüman Kardeşler vardı, o da başka isimle çalışıyordu. Şu anda yönetenler genellikle önceden Libya dışında yaşayan insanlardı. Irak'ta olduğu gibi, Maliki'yi, Caferi'yi düşünün, hepsi önceden Avrupa'da yaşıyordu.

Suriye hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Suriye de farklı bir örnek. İnsanlar başlangıçta gerçek bir devrime girişmişlerdi, gerçek bir değişim istiyorlardı. Suriye'de 2000'de Beşar Esad'ın gelişinden önce ülke kapalıydı, dışarıya bir şey ithal edilmiyordu. 2000'den sonra özelleştirme ve açıklık başladı. Fakat pek çok fabrika kapandı, çünkü mamuller Türk veya Çin ürünleriyle rekabet edemiyordu. Pek çok insan işsiz kaldı. Pek çok üniversite mezunu iş bulamıyor, çünkü özelleştirmeler yaygınlaşıyor. Bu devrim için önemli bir zemin. Diğer yandan hükümetle çok sert bir çatışma içinde olan Müslüman Kardeşler var.

1982'de Hama'da yaşananları hatırlarsınız. Müslüman Kardeşler intikam almak istiyor.

Suriye'de Müslüman Kardeşler o kadar güçlü mü?

Evet, güçlüler. Suriye'de bu işsiz insanlar, tıpkı Tunus ve Mısır'daki gibi eylemler başlattılar. Fakat Müslüman Kardeşler ve Lübnan'daki Hariri hükümeti, Suudi hükümeti, Irak hükümeti, Türk hükümetinin desteğiyle, ABD ve Suudi Arabistan'dan gelen çok miktarda para ve silah yardımını da alarak devrime dahil olmak ve devrimi kendi çizgilerine taşımak istediler. İstedikleri demokratik bir yönetim değil, kendilerini iktidara taşımak. İşte Suriye'deki durum bu.

Bazı küçük partiler gerçek bir değişim istiyor. Büyük partiler ise bunu istemiyor. Suriye'de artık orta sınıf diye bir şey kalmadı, çok yoksullar ve çok zenginler var. Ayrıca bazı demokratik ve komünist partiler var, onlar da barışçıl ve demokratik bir değişimden yana. ABD ve Suudi Arabistan tarafından desteklenen diğer partiler ise gerçek bir değişim istemiyorlar. Sokaklarda çok fazla insan var, muhalefet de silahlanıyor, güvenlik güçleri de muhalifleri sokak ortasında öldürüyor. Bir iç savaş tehlikesi var. Sünniler, Aleviler, Dürziler arasında çatışmalar başlayabilir. Böyle bir şey olursa bu Lübnan'ı da etkileyecektir. Lübnan ise Ürdün'ü etkiler. Son derece karmaşık bir durum.

Suriye'de iki veya üç tane komünist parti var. Suriye Birleşik Komünist Partisi var. Birden fazla parti kongre yaparak bu partiyi oluşturdu. Demokratik-barışçıl bir değişim için ulusal diyalog istiyorlar. Silah yoluyla değil, seçim yoluyla değişim istiyorlar, yeni bir anayasa, yeni bir parti sistemi istiyorlar.

Bir de Esad'ı destekleyen bir komünist parti vardı?

Kimsenin adını bile duymadığı küçük bir parti o.

Peki ya Suriye'deki Kürtlerin durumu?

200 binden fazla kişiye Suriye pasaportu verildi, yeni haklar verildi. Bu da onları devrimden uzak tuttu. Daha doğrusu Kürtler bölündü.

Erdoğan'ın politikaları konusunda ne düşünüyorsunuz?

Bize göre durum şu: 30 yıldır farklı hükümetler Avrupa Birliği'ne girmeye çalıştı ama Avrupa bu kadar kalabalık bir Müslüman ülkeyi istemedi. Bana göre Erdoğan çok zeki biri, "Avrupa Birliği'ne giremiyorsam Arapların arasına gireyim" diye düşündü. Arap dünyasında pek çok pazar var, petrol var. Bu alanı kontrol ettiğimde çok güçlü olurum ve Avrupalılar bana gelip ne istediğimi sorarlar diye düşündü. Arapların arasında destek kazanmanın en önemli yolu, insanlara Filistin davasını desteklediğini göstermektir. Gerçekten çok iyi bir oyuncu. Davos'ta yaptığı şey buydu. Gazze'ye gemi gönderilmesi, sürekli Gazze'den bahsedilmesi sonucunda insanlar onu sevmeye başladılar. Arap dünyasında ciddi bir sorunumuz var: Abdül Nasır'dan beri bir lider yok. Bu durumu bilen Erdoğan, bu doğrultuda çalışmaya başladı. Müslüman Kardeşler'le de çok iyi ilişkileri var.

Bugün bütün Arap pazarları Türk mallarıyla dolu. İnsanlar "Erdoğan'ın ülkesi, Müslüman ülke!" diyerek Türk ürünlerini alıyor. Ayrıca Arap kanallarında pek çok Türk dizisi gösteriliyor. İnsanlar naif düşünüyorlar. "Belki de Osmanlı Sultanlığına dönmek daha iyi olur" diye düşünüyorlar, Erdoğan'ı da yeni Osmanlı padişahı olarak görüyorlar. Halbuki mesele ekonomik çıkarlar. Bize göre Ortadoğu'da üç büyük devlet var: İsrail, İran ve Türkiye. Ve bunlar kendi ekonomik çıkarları için çatışıyorlar. Hepsi de ABD bayrağı altında çalışıyor. İran bile bir düzeyde öyle. Türkiye ise doğrudan doğruya Amerikan etkisi altında. İsrail'le de çok iyi askeri ve ekonomik ilişkileri var.

Belki süreç ilişkileri kesmeye kadar gider?

Hayır, ben sadece şov olduğunu düşünüyorum. Yüzde seksen oranında anlaşıyorlar ve bence hiçbir zaman düşman olmayacaklar.

Bir de İsrail'de halk hareketi var...

Hayır, İsrail'de işçi sınıfı yok, genelde Araplar çalışıyor. Bir Yahudinin ekonomik koşulları Arapınkinden 15-20 kat daha iyi ve "yaşam koşullarımız kötü" diye eylem yapıyorlar. Araplar ne yapsın?

Belki İsrail'de yeni bir hareket meydana gelir...

Bize göre İsrail'de değişim hiçbir zaman içeriden gelmeyecek. Değişim dışarıdan gelecek ve içeriyi de etkileyecek. İsrail'de ekonomik kriz yok, ABD'den her yıl yirmi milyar dolar geliyor. Sınıf mücadelesi diyebileceğimiz bir şey yok.

İsrail'de küçük bir komünist parti var.

Evet ama bölündü. Onun yarısı Arap, yarısı İsrailliydi. Ancak İsrailli olanlar açıkça siyonistti. Zaten bu hareket ne işgalde, ne Filistin'de duvarlar örülmesinden, ne de Filistinlilerin haklarından bahsediyor.

Peki bizlerle sizler arasında nasıl bir işbirliği olmalı?

Buna net bir yanıt vermek kolay değil. Ancak öncelikle her ülkede komünistler birleşmeli. Tek bir parti çatısı altında değilse de koalisyon çatısı altında birleşmeli. Bundan sonra bölge düzeyinde işbirliğini konuşabilir hale geliriz. Enternasyonal davamız için neyin faydalı olabileceğini konuşabilir. Hepimizin nihai hedefi aynı: sosyalizm.

* Bu röportaj, 25 Eylül 2011'de MSF etkinlikleri içinde Diyarbakır'da, Ziya Ulusoy tarafından yapıldı. Selim Sezer tarafından İngilizceden çevrildi.

BÖLÜM III

ÇEVİRİ YAZILAR

Tunus Arap Ülkelerine Işık Tuttu

LAMIS ANDONI

Kendisini 17 Aralık'ta ateşe veren Tunuslu genç Muhammed Buaziz, yaşam koşullarını düzeltmek için mücadele veren milyonlarca genç Arap'ın kötü durumunun daha geniş bir sembolü olarak öne çıkıyor.

Arap dünyasındaki çoğu insan gibi, şu anda ağır yanıklarından dolayı tedavi altında tutulan Buaziz, güvenli bir iş için üniversite diplomasının yeterli olmadığını gördü. Geçimini sağlamak için meyve satmaya yöneldi ama güvenlik güçleri işportacı tezgâhına el koyunca kendini yaktı ve Tunus'ta bir dizi protestoları tetikledi.

Bu Tunus ayaklanmasının kökenleri, çoğu Arap toplumlarının üç karakteristik yönünden; yoksulluk, işsizlik ve siyasi baskının ölümcül bir kombinasyonunda bulunur.

Resmi veriler Arap dünyasındaki işsizlik oranını yüzde 15 olarak saptıyorlar ama çoğu ekonomist asıl işsizlik oranının hükümetlerin sağladığı istatistiklerden çok daha yüksek olduğuna inanıyor.

Arap Ligi ve Birleşmiş Milletler Gelişim Programı (UNDP) tarafından yapılan ortak bir araştırma, Arap ülkelerindeki genç nüfusun işsizlerin yüzde 50'sini oluşturduğunu gösteriyor; (dünyadaki en büyük genç işsiz

oranı). Aynı rapora göre yoksulluk oranı da hayli yüksek. "Ortalama yoksulluk oranı yüzde 40'a ulaşıyor, yani 140 milyon Arap yoksulluk sınırının altında yaşıyor." Daha kötüsü şu ki, araştırma, bölgede son 20 yılda yoksulluk oranının azalmadığını söylüyor.

Çoğu Arap ülkesinde alabildiğine yolsuzluk, akraba kayırmaca ve etkisizlik, IMF eliyle gerçekleştirilen özelleştirme süreçlerine, bütçe kesintisi önlemlerine ve hükümetin yakıt ve temel gıda maddeleri yardımının azaltılması veya makaslanmasını daha da hızlandırdı.

Aslında Tunusluların IMF'nin getirdiği yol haritasına ilk itirazları, gıda kıtlığına karşı 1984'ün Ocak ayında gerçekleşen eylemlerdi. Ama dönemin Devlet Başkanı Habib Burguiba ekmek ayaklanmaları diye adlandırılan eylemlere karşı aşırı önlemler aldı ve gösterileri kontrol altına almak için gece sokağa çıkma yasağı ilan etti.

Ama Tunus'taki eylemler diğer hükümetlerin de IMF ve Dünya Bankası tarafından dikte edilen 'ekonomik serbestlik programına' uymasına ve onaylamasına engel olamadı. Ekim 1988'de liberal politikalar uygulamaya konulduğunda şiddetli çatışmalar Cezayir'in her tarafına yayıldı. 'Kuskus protestoları' adıyla bilinen eylemler, Filistin keffeya'sı giyinen ve lastikler yakıp, güvenlik güçlerine taş atan gençlerin öncülüğünde İsrail işgaline karşı sürmekte olan Filistin intifadasını andırdı.

Arkasından gelen güvenlik müdahalesi, yüzlerce kişinin ölümü ve binden fazla insanın cezaevine gönderilmesiyle sonuçlandı. Bu saldırılar, muhalifleri susturma ve daha fazla hükümetin IMF tarafından önerilen bütçe kesintilerine yönelmesine hizmet ediyordu.

Bir yıldan daha az bir süre sonra, Ürdün IMF'yle hükümet yardımlarını azaltmayı öngören bir anlaşmaya vardı. Bu benzin fiyatlarındaki artışları tetikledi ve güney şehirleri Ma'an ve Karak'ta eylemlere neden oldu. Diğer Arap ülkeleri gibi hükümet, göstericileri ve eylem öncülerini bastırması için güvenlik güçlerini göndererek yanıt verdi.

Ama iyice yerleşmiş Haşamite'nin güneydeki desteğini sarsan bu yaygara, Kral Hüseyin'in seçimleri yeniden getirmesine, 30 yıllık sıkıyönetime son vermesine ve muhalefeti sakinleştirmek ve artan öfkeyi dindirmek için siyasi partilerin varlığına izin vermesine neden oldu.

George Bush ve Bill Clinton yönetimleri, Arap ülkelerine Amerikan ekonomist Milton Friedman tarafından yaratılan 'neoliberal ekonomik model'i uygulamaları için baskı uyguladı.

Arap dünyası ve dışındaki eski solcu entelektüellerden birçoğu bile siyasal liberal topluma başlangıcın bu yeni düşüncesine destek sundular. Böylece artan yoksulluk ve işsizliği arttıran ekonomi politikalarına karşı muhalefete ket vurmuş oldular.

Ama siyasal özgürlükler ekonomik özgürleşmeyle el ele yürümedi. Aslında çoğu Arap ülkesi muhalefetin altını oymak için daha fazla kontrolcü olmaya başladı.

1996'da protestolar, ekmek fiyatlarının artışına karşın Ürdün'ün güneyinde tekrar başladı. Hükümet güvenlik müdahalesiyle karşıladı ama bu sefer hiçbir politik özgürlük genişlemesi yaşanmadı.

Küresel ekonomik krize kadar Arap dünyası halk muhalefetinin geri dönüşüne tanıklık etmedi. İlk olarak 2007 ve 2008'de Mısır'da hareketlilikler başladı. Bu grevler ve protestolar, siyasal baskı ve ekonomi politikalarından kaynaklanan fakirliğe karşı ilk örgütlü eylemlerin göstergeleriydi.

En nihayetinde başarı elde edemeyen bu hareketler, yöneten elitin yoksul ve marjinal uçlardakilere karşı kayıtsızlık ve aşağılamalarına karşı öğrenci ve işçileri bir araya getirdi.

Buaziz'in yürek burkan kendi kendini öldürme girişimi, siyasi ve ekonomik yönden baskıcı olan sistemin boyunduruğu karşısında mahvedilmiş ve acılar yaşayan milyonların ilk haykırışıydı. Eylemi, aşırı bir umutsuzluk eylemiydi. Ama yalnız değil. Diğer bir Tunuslu genç, Lahseen Naci, kendisine elektrik vererek onu takip etti ve en az beş diğer Tunuslu daha intihara kalkıştı ve durduruldu.

Tunus'taki eylemler sürerken, Cezayir'de yıkıcı 2003 depreminden sonra evsiz kalan binlerce aileye konut tahsil edilmesinin başarısızlıkla sonuçlanmasına neden olan konut programına karşı eylemler gerçekleştirildi.

Buaziz'in yaraları ve Naci'nin ölümü, tarihe sadece trajik olaylar olarak kaydedilmemelidir: Tunus'taki protestolar gerçekten Arap dünyasındaki sosyal hareketlerin dönüşüne işaret ediyorsa, onların boğulmuş umutları adaletsizliğe karşı bir çığlığa dönüşebilir.

*Lamis Andoni, Ortadoğu ve Filistin konularıyla ilgilenen bir analist ve yorumcu.

31 Aralık 2010, El Cezire- internet sitesi.

Yasemin İntifadasının Dersleri

SAFI HANAFI

"İnsanlar yaşamaya karar verdiğinde, yazgı onlara boyun eğecektir ve bir gün... Kölelik zincirleri kırılmak zorundadır." Ergenliğimizden beri haykırıyoruz, Tunuslu şair Ebu Kasım Şabi'nin bu efsanevi dizesini tekrarlayarak.

14 Ocak Cuma günü Tunuslu diktatör Zeynel Abidin Bin Ali ülkeden kaçtı. Arap dünyasının tarihi acı Cumalarla doludur -kara Cuma, hazin Cuma, kızıl Cuma, kanlı Cuma- ama galiba bu sefer Sudanlı uzun ömürlü başkan Cafer Nimeiri'nin 1985'te devrilmesinden beri ilk Arap demokrasi zaferine şahit oluyoruz.

Bin Ali döneminin zorbalığı ve yozlaşmasının geride kalması ve bu diktatörün tarihin çöplüğüne atılmasıyla şimdi her Arap şu soruyu soruyor: Bundan sonra ne olacak ve değişim rüzgârlarıyla çarpılmaya aday bir sonraki Arap rejimi hangisi?

Tunusluların başkaldırısı, Tunus halkının taleplerindeki toplumsal ve demokratik istemlerin karşılaşmasının bir devamıdır.

İki yıl önce ekmek ve işsizlik üzerine Gafsa'da çıkan başkaldırıdan sonra, Tunus'un Jarjis kentinde muhalif blogger ve Facebook kullanıcıları siyasi mahkûmların tahliyesi ve ifade özgürlüğü talepleriyle bir protesto gerçekleştirdiler.

İşsiz üniversite mezunu gençlere ait olan şimdiki başkaldırının toplumsal olanı demokratik ile birleştirme yeteneği göze çarpıyor.

Bu iki tür talebin karşılaşması, Tunuslu gençlere İtalyan filozof Giorgio Agamben'in verdiği anlamla bir homo sacer'e dönüştüklerini hissettiren şey oldu. Bu, çıplak yaşamların, rejimin siyasi kimliklerden ve yasakladıkları (İslami Uyanış Hareketi El Nahda ve Tunus Komünist Emek Partisi gibi) gruplara ait olma hakkından soyduğu savunmasız aç bedenlerin isyanıdır.

Tunus'un gerçekten halkçı devriminden öğrenilecek birçok ders var, ama ben kendimi bunların dördü ile sınırlayacağım.

İlk ders, bu başkaldırıdaki ana aktörlere dair. İşçi sendikaları ve meslek örgütleri, ikinci olarak da muhalif siyasi partiler kitleleri seferber edebildi.

Evet, başkaldırı örgütsüz ve kendiliğinden bir olay olarak başladı, ama işçi sendikaları kısa sürede onu örgütleyerek bir kasabadan diğerine taşıdılar. Tüm Tunuslu İşçiler Birliği, rejimin üstesinden gelmekte ustaydı: Güneydeki sendikaların karşı çıkmasına rağmen, Kuzey Tunus'ta, özellikle başkentteki sendika önderleri rejimle müzakere ediyorlardı.

Barolar birliği de, başta sadece gençlerden oluşan protestoların sonradan her yaştan insanı katarak başkent Tunus'a doğru genişlemesinde önemli ve öncü bir rol aldı. Toplumsal hareketlerle ilgilenenler, Arap ve İslam dünyasında birden fazla yerde bulunan avukat ve yargıç hareketlerine odaklanabilirler, Mısır ve Pakistan'da olduğu gibi.

İkinci ders, ekmek ve özgürlük arasında yakın bir ilişki olduğudur: Bin Ali, işsizlik sorununu çözmeye ve temel besin ihtiyaçları için uygun fiyatlar sağlamaya söz verdiği halde kitlesel devrim durmadı.

Muhalefetin ifade ettiği gibi, ülkenin gençliği ve iş sahipleri ekmek kapılarının basın özgürlüğüne ve internet kısıtlamalarının kaldırılmasına bağlı olduğunu gördüler. Bloggerlar ve birlikler tarafından dünya ile iletişim kurmak ve Tunus'ta neler olduğunu güncel olarak izlemek için kullanılan Siberuzam, bireylerin basit çabaları ile inşa edilen

seferberlik ve bilgi araçlarının aldatıcı resmi medyayı fiilen saf dışı bıraktığı elzem bir alana dönüştü.

Üçüncü ders, siyasi istikrarı sağlama ve "teröre karşı savaşa" katılma yeteneğindeki tek güç oldukları gerekçesiyle Arap diktatörlüklerine tam destek veren Batı ülkelerinin şüphe uyandıran dehşetli sessizliğindedir.

Terörizm ile sıklıkla yalnız El Kaide gibi örgütler değil, siyasal İslam da kastedilir. Fransa, şımarık çocuğu Bin Ali'ye destek olmak için Tunus'ta olanlara rağmen üç haftayı aşkın bir süre sessiz kaldı.

Élysée sözcüsü François Baroin, geçen hafta (8 Ocak) Tunus'ta olanların ülkenin iç işleri olduğunu söyledi.

Madem öyle, niye İran'da ve Lübnan'da olanlar, ya da Fildişi Sahilindeki seçimler öyle olmuyor? Birçok Batı ülkesi Arap bölgesinde değişime destek oluyor, ama yalnızca Irak'ta olduğu gibi yeni hâkim seçkinleri güvenceye alabildikleri zaman.

Dördüncü ders gösteriyor ki, tüm zulmüne ve süresiz olağanüstü hal uygulamasına rağmen, Bin Ali rejimi her şeyi denetleyen mutlak bir kurum değildi.

İşaret etmek gerekir ki zulüm çoğu zaman güç değil zayıflık göstergesidir. "Kudretli" Bin Ali rejimi halkına karşı polise yaptırdığı aynı zulmü orduya yaptıramadığında bu açıkça ortaya çıktı. Dolayısıyla, ordu Bin Ali'yi kaçmaya iten önemli bir rol üstlendi.

Sistem, muhalefeti susturmakta da başarısız oldu. Örneğin Fransa, İngiltere ve Katar'daki birçok Tunuslu entelektüel, başkaldırıya dair Tunus'a ve dışarıya bilinç yayıyordu.

Bu muhtemelen demokratikleşme alanında çalışan herkese, olanakları taşıyan yapıyı aramak için ve düzendeki değişimi hazırlarken rejimlerin zayıflıklarını kullanmayı öğrenmek için bir umut ışığı vermiştir.

*23 Ocak 2011 El Cezire, çeviri Işık Barış Fidaner.

I- Tunus'taki Acımasız Gerçek

Arap dünyasında diktatörler çağının sonu mu? Kesinlikle tüm Ortadoğu'da tir tir titriyorlar. Para babası şeyhler ve emirler, Suudi Arabistan'daki yaşlı, Ürdün'deki genç krallar, Mısır'daki çok yaşlı ve Suriye'deki genç devlet başkanları titriyorlar, çünkü Tunus'ta olanlar onların da ülkelerinde olmayacak değil. Cezayir'de gıda fiyatlarına karşı ayaklanmalar ve Amman'da fiyat artışlarına karşı gösteriler de aynı şekilde. Bunlara ek olarak Tunus'ta onlarca insan ölürken, bu ülkenin despotu Idı Amin'in bir zamanlar kaçtığı (Suudi Arabistan'ın başkenti) Riyad'a sığındı.

Eğer bunlar Tunus'ta oluyorsa diğer yerlerde de olabilir, değil mi? Zeynel Abidin Ben Ali'nin görevde olduğu dönemler Batı tarafından "istikrar" diye kutlamalarla karşılanıyordu. Şuna değinmekte fayda var ki Fransızlar, Almanlar ve İngilizler her zaman için bu diktatörü medenileşmiş Avrupa'nın tüm İslamcılara karşı sert olan "dostu" olarak andılar.

Tunuslular bu kısa tarihi unutmayacaktır, biz unutmalarını istesek bile bu böyle olmayacaktır. Araplar öteden beri Tunus nüfusunun 3'te 2'sinin -10 milyon nüfusun 7 milyonunun- o veya bu şekilde Ben Ali'nin gizli polisinin elinden geçtiğini söylerler. Bu insanlar da geçtiğimiz haftaya kadar sevdiğimiz diktatörü protesto etmek için sokaklara çıkmış olmalılar. Ama çok heyecanlanmayın. Evet, Tunuslu gençler -Cezayirli gençlerde aynı şekilde- yürüyüşler için internetten yararlandılar ve (80'lerde ve 90'larda doğ-

muş) genç nüfus patlaması sokaklarda. Ama "koalisyon" hükümeti 20 yıldan fazla halkın çıkarları için değil, Ben Ali'nin sadık bir yardımcısı olarak Muhammed Ganuçi tarafından oluşturulacak.

Korkum o ki eski bir hikâyenin aynısı tekrarlanacak. Evet, Tunus'a demokrasi gelsin isteriz. Ama fazlasını değil. Doksanlı yılların başında Cezayir'e demokrasi gelmesini ne kadar çok istedik, hatırlayın.

Sonra seçimlerin ikinci turunu İslamcılar kazanabilecek gibi olunca ordunun desteğini arkasına almış bir hükümetin seçimleri askıya almasına destek verdik. O hükümet, İslamcıları ezip geçti, 150 bin kişinin hayatını kaybedeceği bir iç savaşı ateşledi.

Hayır, Arap dünyasında hukuk, düzen ve istikrar istiyoruz. Hüsnü Mübarek'in çürümüş ve rüşvetçi Mısır'ında bile istediğimiz bu. Ve bunu da alacağız.

Gerçeklik şu ki; Arap dünyası işlevsiz, çürümüş, aşağılanmış ve acımasız. Ve tamamıyla sosyal ve siyasi ilerleme yetisinden yoksun. [Ben Ali'nin Tunuslu eylemcileri sadece birkaç hafta önce "teröristler" diye nitelendirdiğini hatırlayın] Bu yüzden Ortadoğu kaosunun ortasında işleyen demokrasiler dizisi olasılığı neredeyse yüzde sıfır.

Arap liderlerin görevi ise her zaman olduğu gibi halklarını idare etmek, kontrol altında tutmak, Batı'yı sevmek İran'dan nefret etmek olacaktır.

Hakikaten geçen hafta Tunus yanarken Hillary Clinton ne yapıyordu? Körfezdeki yolsuzluk prenslerine görevlerinin İran'a karşı yaptırımları desteklemek, İslami Cumhuriyete karşı çıkmak ve ABD ve İngiltere'nin bölgede çoktan ateşlediği iki yıkımdan sonra bir Müslüman devletin daha vurulmasına hazırlanmak olduğunu söylüyordu.

Müslüman dünyası -en azından Hindistan ve Akdeniz'in arasındakiler- zavallı kitlelerden çok daha fazlası. Irak şimdi İran'ın güdümünde bu türden bir hükümete dönüştü, Hamid Karzai Kabil belediye başkanından daha fazlası değil, Pakistan sayısız yıkımların eşiğinde duruyor ve Mısır daha henüz aldatmaca bir seçimden çıktı.

Ve Lübnan... Yaşlı, zavallı Lübnan'ın bir hükümeti bile yok. Güney Sudan, eğer seçimler adilse, küçük bir muma dönüşebilir.

Biz Batı'dakiler için mesele aynı eski şey. Biz "demokrasiyi" ağzımızdan düşürmüyoruz ve hepimiz adil seçimlerden yanayız. Ama Araplara istediğimiz adaylara oy verdirtiyoruz.

Cezayir'de 20 yıl önce oy veremediler. "Filistin"de yapmadılar. Lübnan'da Doha sözleşmesinden dolayı yapamadılar. Çünkü onlara yaptırım uyguluyoruz, tehdit ediyoruz ve İran konusunda onları uyarıyoruz. Ve İsrail sömürgeleri için Filistin'den daha fazla toprak çaldığında çenelerini kapamalarını istiyoruz.

Yıllar boyunca bu rezil adam ülkesinin "yavaştan özgürleştirilmesinden" bahsediyordu. Ama tüm diktatörler bilirler ki vatandaşlar zincirlerinden boşandığında kendileri büyük risk altındadırlar.

Ve Araplar bu doğrultuda davrandılar. Daha önceleri yıllarca onun kürkünü sıvazlayan, ayakkabılarını parlatan ve parasını alan Arap gazeteleri Ben Ali daha sürgüne gitmeden, diktatörü karalama kampanyasına başladılar. Gazeteciler şimdi "kötü yönetim", "otoriter rejim", "insan haklarının tümden yoksulluğundan" bahsediyorlar. Lübnanlı şair Halil Cibran'ın sözleri hiç bu kadar acı bir şekilde doğruluğunu hissettirmemişti: "Ne yazık o ulusa ki yeni yöneticilerini borazanlarla karşılar ve yalnızca bir diğerini yine borazanla karşılamak için yuhalarla uğurlar." Bu yeni yönetici Muhammed Ganuçi mi? Belki de.

Elbette, herkes şimdi fiyatlarını geri çekiyor ya da çekme sözü veriyor. Yemeklik yağ ve ekmek, kitlelerin temel besin kaynaklarından. Bu yüzden Tunus, Cezayir ve Mısır'da fiyatlar aşağı düşürülecek. Ama öncelikle bu fiyatlar neden bu kadar yüksek?

(Petrol ve gaza sahip olan) Cezayir, Suudi Arabistan kadar zengin olabilir ama Ortadoğu'daki en kötü işsizlik oranlarına sahip. Sosyal güvenlik, emeklilik sistemi ve halk için hiçbir şey yok çünkü ordu generalleri bu ülkenin zenginliği İsviçre'de istifflediler.

Ve polis vahşeti. İşkence odaları varlığını sürdürecek. Diktatörlerle iyi ilişkilerimizi sürdüreceğiz. Ordularını silahlandırmaya devam edecek ve İsrail ile barış yolunu aramalarını salık vereceğiz.

İstediğimizi yapacaklar. Bin Ali kaçtı. Daha uysal bir diktatör -haber ajanslarının bu korkunç adamlar için yakıştırdığı nitelendirmeyle "daha insaniyetli diktatör" arayışı da başladı.

Tunus'da "istikrar" sağlanana kadar dün olduğu gibi adam vurmalar da sürecek. Her şeyi göz önünde tutarak, Arap diktatörleri çağının sona erdiğini düşünmüyorum. Göreceğiz.

*17 Ocak 2011, İndependent.

II- Mısır Ordusu Gücünü Pekiştirdi

Milyonlarca Mısırlının Hüsnü Mübarek'e karşı devrimlerini kazandıklarından iki gün sonra Mübarek'in can dostu General Muhammed El Tantawi komutasındaki ordu, hükümetin feshedilmesi ve anayasanın askıya alınmasıyla Mısır üzerindeki gücünü pekiştirdi. Mübarek'in başbakan olarak atadığı eski general Ahmed Shafiq, ilk önceliklerinin "kaos ve düzensizliği" önlemek için "barış ve güvenlik" olduğunu söyledi -ki bu nefret edilen önceki başbakanın sık kullandığı bir slogandı- Artı bir değişiklik?

Onların Kahire'yi eski normal haline getirme sözü veren 'Askeri Konsey'i onurlandırma gözü dönmüşlüğü içinde, çoğu silahsız yüzlerce Mısır askeri, geri kalan eylemcileri 20 gündür işgal ettikleri karargâhlarından çıkarmak için Tahrir Meydanı'na girdi. Başta kalabalık onları su ve yiyecek ikram ederek bir dost gibi karşıladı. Kırmızı bereli polisler yine silahsız trafiği kontrol etmek için uğraştı. Fakat genç bir subay eylemcileri coplamaya başladı -eski alışkanlıklar

üniformalı gençlerde zor ölüyor- ve kısa bir an 28 Ocak'taki polislere gösterilen öfkenin bir minyatürü yaşandı.

Bu, Mübarek'i devirenler arasında, zaferin meyvelerinin Mübarek yönetiminde zaten imtiyazlı olan ve gücü elde tutan generalden oluşan ordunun tarafından silip süpürüleceği endişesine sebebiyet verdi. Hiç kimse parlamentonun feshine itiraz etmedi çünkü Mübarek'in geçen yılki -ve tüm diğer yıllardaki- seçimleri çok açık bir şekilde hileliydi. Fakat 'askeri konsey', Mısırlıların söz verildiğine inandığı özgür ve adil bir seçim için herhangi bir tarih vermedi.

Milyonlarca gösterici tarafından devlet başkanlığı diktatörlüğüne sınırsız hak belgesi olarak görülen anayasanın askıya alınması birçok Mısırlıyı hareketsiz bıraktı. Ve İsrail'in Mısır-İsrail barış antlaşmasına saygısındaki itimat için abartılı minnetlerini alan ordu, ordunun kendi askeri kurallarını yeniden düzenleyip düzenlemeyeceği hakkında tek bir kelime etmeden iktidarın sadece 6 aylığına alındığını duyurdu.

Fakat Mübarek rejimini ve imtiyaz sahiplerini deviren genç kadın ve erkek eylemcilerin talepleri ile ordunun onlara bahşetmeye hazır gibi göründükleri arasında açık bir farklılık ortaya çıkıyor. Dün Tahrir Meydanı'nın bir kenarında Mübarek'in eski olağanüstü hal yasasının askıya alınması ve politik tutuklulara özgürlük gibi pek çok taleple küçük bir gösteri yapıldı. Ordu "doğru bir fırsatta" olağanüstü hal yasasının iptal edeceği sözünü verdi, fakat bu yasa yürürlükte olduğu sürece askere Mübarek'in yaptığından daha fazla tüm protestoları ve gösterileri yasaklayacak gücü veriyor ki bu dün meydanda asker ile halk arasında küçük çaplı çatışmaların patlak vermesinin nedenlerinden biridir.

Politik tutsakların serbest bırakılması konusunda ordu şüpheli şekilde sessiz kaldı. Bu bir önceki rejime ordunun katılımını bilen onlarca tutuklu olmasından olabilir mi? Ya da Kahire ve İskenderiye'ye çöl kamplarından kaçan ve henüz bırakılmış tutsakların -onların deyimiyle- askeri personelin korkunç işkence ve kötü muamele hikâyeleriyle

dönüyor olması mı? The Independet'çe bilinen Mısırlı bir subay çöl hapishanelerinin savunma bakanlığına değil, içişleri bakanlığına bağlı askeri istihbarat üniteleri tarafından yönetildiğinde ısrar etti.

Devrimin ilk haftasında, adamlarına -kendilerine sadık yalın 'baltagi' elbiseli çetelerine- barışçıl eylemlere saldırma emrini veren devlet güvenlik polislerinin üst kademelerine gelince, onlar Arap körfezine özgür bir olağan uçuş yaptı. Kahire ceza soruşturma polis şefliğinde dün konuştuğum bir komisere göre 300'ü aşkın ölümle sonuçlanan şiddetten sorumlu tüm polis şefleri aileleri ile birlikte Ebu Duabi emirliğine uçtu. Polislerin eylemcileri dövmeleri için para verdiği suçlular -onlar hizmetlerine tekrar ne zaman ihtiyaç duyulacağını biliyorlar- yer altına girerken, orta düzey polis yetkilileri kendilerine karşı adalet sürecinin işlemesini bekliyorlar. Eğer gerçekten öyle işlerse.

Tüm bunlar, elbette rejimin arkasında bıraktığı arşivin büyüklüğüne ve yetkililerin, şimdi ordunun, yeni ve reform edildikten sonra yargıya bu belgelerin ne kadarına erişebilir kılmaya hazırlandığına bağlı. 28 Ocak'ta yakılmadan önce polis merkezlerinde saklanan şehir polislerine gelince, onlar içişleri bakanlığından daha büyük pay isterken ortaya çıktı. Bizzat polislerin kendilerinin protestocu haline gelmesi, -onlar aslında ücret artışı istiyorlar- devrim sonrası Mısır'ın unutulmaz anlarından biri oldu.

Elbette şimdi kendi devriminin etkilerini komşusunda izleme sırası Mısır'da. Ancak Mısır'da bir aile dün Yemen'de devlet başkanına karşı isyanın 3. günü olduğunu ve ona polis şiddeti eşlik ettiğinin farkında değildi. Ve Mısır'daki Arap protestocular gibi onların başarılı karşıtları da, her Arap rejiminin devlet güvenliği aparatı Mübarek'in çetelerinin başarısızlıkla sonuçlanan taktiklerini büyük bir bağlılıkla izlemesi dikkat çekici bir şey.

Diğer bir ironik şey Mısırlılardan zuhur etti. Halklarını temsil ettiklerini iddia eden diktatörlükler -akla Cezayir, Libya ve Fas geliyor- Mısır'daki başarılı demokratik devrimi takdir etmeyerek halklarını temsil etmekte açıkça başarısız

oldu. Böyle yapmak ki söylemeye gerek yok, kendi tahtlarının ayaklarını kesmektir.

*14 Şubat 2011, The Guardian, çeviri Süleyman Tatar.

III- Arap Dünyasında Yeni Alt Üst Oluşlar

Filistin belgeleri, Balfor Deklarasyonu kadar ezici. Filistin 'Yönetimi' -bu kelime tırnak içine alınmalıdır- "İngiliz Mandası Filistin'in sadece yüzde 10'unu oluşturan ve şimdi 'devlet' olan İsrail'e 7 milyon mültecinin "geri dönüş" hakkını teslim etmeye hazırdı/hazır.

Bu dehşet verici belgeleri yayınlanırken, Mısır halkı Başkan Mübarek'i istifaya çağırıyorlar ve Lübnanlılar Hizbullah'ı destekleyecek bir başbakanı başa geçiriyorlar. Arap dünyası nadiren buna benzer şeylere tanıklık etmiştir.

Filistin Belgeleriyle başlayacak olursak, Filistin halkının yöneticilerinin mültecilerin eve dönüş umutlarını yıkmaya hazır olduğu açık. Filistinlilerin temsilcilerinin kendilerine sırt döndüklerini anlamaları gerçekten çok ağır bir hakaret. Filistin Belgelerine bakaraktan, bu insanların kendi haklarına inanabilmelerinin hiçbir yolu yok.

Görüntülerde ve belgelerde geri dönemeyeceklerini gördüler. Ama tüm Arap dünyasında -bu Müslüman dünyası anlamına gelmiyor-gerçeğin daha önce hiç olmadığı kadar yeni bir algılanışı var.

Arap dünyasındaki insanların bundan sonra birbirlerine yalan söylemesi mümkün değil. Yöneticilerinin sözleri -maalesef bizim(Batı'nın) kendi sözcüklerimiz- sona geldi. Bu feragatin içine onları sürükleyen biz olduk. Bu yalanları onlara söyleyen biz olduk. Ve bu yalanları daha fazla yeniden üretemeyiz.

Mısır'da, biz İngilizler demokrasiyi sevdik. Mısır'da demokrasiye teşvik ettik, ta ki Mısırlılar monarşiye son ver-

mek istediklerini söyleyene kadar. Sonra onları hapishanelere tıktık. Ardından daha fazla demokrasi istedik. Bu, aynı eski hikâye. Filistinlilerin doğru insana oy vermeleri şartıyla, demokrasiyi sevmelerini istediğimiz gibi, Mısırlıların bizim demokratik yaşamımızı sevmelerini istedik. Şimdi Lübnan'da, Lübnan "demokrasi"sinin yerini alması gerekiyor gibi gözüküyor. Ve biz bundan hoşlanmıyoruz.

Elbette Lübnanlıların sevdiğimiz insanları, Refik Hariri'nin Sünni Müslüman destekçilerini desteklemelerini istiyoruz. Aynı zamanda, Hariri'nin Suriyelilerce öldürüldüğüne inanıyoruz. Ve şimdi Beyrut sokaklarında hükümete karşı yakılan arabalar ve şiddet mevcut.

Peki, öyleyse nereye gidiyoruz? Belki de Arap dünyasının kendi liderlerini seçmesine mi? Yoksa Batı tarafından kontrol edilmeyen bir Arap dünyası mı göreceğiz? Tunus özgürleştiğinde, Bayan Hillary Clinton sessizdi. İran Başkanının yeni bir ülkeyi daha özgür gördüğünden dolayı mutlu olduğunu söylemesi ilginçti. Neden böyle bir şey söyledi?

Mısır'da Hüsnü Mübarek'in geleceği hiç olmadığı kadar acılı görünüyor. Oğlu bir sonraki yönetici olabilir. Ama Müslüman dünyasında tek bir halifelik var, o da Suriye'de. Mübarek'in oğlu Mısırlıların istediği bir lider değil. Mısır'ı çürümeden kurtarabilecek biri değil.

Hüsnü Mübarek'in güvenlik kumandanı Süleyman Bey de ülkenin başına gelecek adam değil. Tüm Ortadoğu'da Amerika'nın dostlarının düşüşünü görmek üzere bekliyoruz. Mısır'da bay Mübarek nereye uçacağını merak ediyor olmalıdır. Lübnan'da Amerika'nın arkadaşları çöküyor. Bu, Arap Ortadoğu'sunda Demokratların dünyasının sonu. Bundan sonra ne olacağını bilmiyoruz. Belki de bu sorusunun yanıtını sadece tarih verebilir.

IV- Direniş İsyana Dönerken

Suriye'nin, Devlet Başkanı Beşar Esad'a karşı isyanı, daha önce barışçıl eylem yapanların, askerlerle ve rejim karşısında direnenlere işkence yapan ve onları öldüren "hayaletler" anlamına gelen "şabiha" Alevi silahlı milislerle savaşmak için ellerine silah almalarıyla, silahlı başkaldırıya dönüşüyor.

Esad'ın hala güçlü olan destekçileri için daha da önemli olan, bireysel olarak kendi güçlerine karşı başkaldıran Suriye askerlerinin olduğunu artarak gösteren kanıtlar var. Esad'ın diktatörlüğünün tüm yapısı en ciddi tehlikede.

1980'de Esad'ın babası Hafız, Hama şehrinde patlak veren ve kardeşi Rıfat'ın özel birlikleri tarafından 20 bin kişi katledilerek bastırılan silahlı bir isyan ile yüz yüze geldi. Fakat bugün çok daha güçlü ve bastırılması çok daha zor bir silahlı isyan, Suriye'nin her tarafına yayılıyor. Elbette Suriye devlet televizyonu, sadece bir yerden, kuzey kenti Cisr El Şugur'dan güvenlik güçlerine bağlı 120 kişinin cenaze törenini gösteriyor.

Sivillerin, ailelerini korumak için silahlara yöneldikleri ilk eylem, istihbarat yetkililerinin 13 yaşındaki bir çocuğu gözaltına alarak işkenceyle öldürdükten sonra Suriye isyanının kanlı hikâyesinin başladığı Dara'da meydana geldi. Beyrut'a varan Suriyeliler bana, Daralı erkeklerin Tunuslu ve Mısırlı barışçıl eylemcilerin örneklerini takip etmekte yorgunluklarının arttığını -anlaşılabilir bir duygu, çünkü bu ülkelerdeki insanlar, Esad'ın asker ve milislerinin uyguladığı gibi gaddar baskıya katlanmadılar- bazen kendi eşleri ve çocuklarını korumak için karşı ateş açtıklarını söylediler.

Muammer Kaddafi ve sürülen Yemen lideri Ali Abdullah Salih ve Tunus'un Bin Ali'si ve Mısır'ın Hüsnü Mübarek'i ve hala tahtta olan Bahreyn'in El Halife'sinin rejimlerini korumak için sürdürdüğü, El Kaide'nin silahlı İslamcıları desteklediği yalanı gibi, Beşar ve sinik kardeşi Mahir -bugünlerde acımasız Rıfat'a eşdeğer- de eski diktatörün testeresi üzerine kumar oynuyor olabilirler.

Arap dünyasındaki El Kaide birimleri, bunun gerçek olmasını isteyebilir ancak Arap isyanı "İslamcılık" tarafından kirletilmemiş bir olayla ilgili. Sadece İsrailliler ve Amerikalıların buna inanmak için akılları çelinmiş olabilir.

El Cezire televizyonu, Suriyeli bir görevlinin silah arkadaşlarına Suriye'de sivilleri katletmeyi reddetme çağrısı yaptığı sıra dışı bir görüntü yayınladı. Rastan kentinden Abdülrezzak Tlas olarak tanımlanan kişi, orduya İsrailli düşmanlara karşı savaşmak için katıldığını fakat Sanamin kentinde kendisini kendi halkına katliama tanıklık ederken bulduğunu söyledi. Tlas, "Dara'da ve Suriye'nin her tarafında suçları gördükten sonra Suriye Arap ordusuyla devam etmem olanaksız. Orduyu uyarıyorum ve 'Ordu, çalmak ve Esad ailesini korumak için mi burada?' diyorum. Tüm onurlu yetkilileri, askerlerine gerçek resmi anlatmaya çağırıyorum. Vicdanınızı kullanın... Eğer onurlu değilseniz Esad'ın yanında kalın" dedi.

Bir aydır, Suriye televizyonunun gece haberlerini izliyorum ve yayınların en az yarısı, öldürülen askerlerin cenazelerini içeriyor. Suriye, 120 askerin ülkenin eylemcilerinin kafalarını korkuyla doldurmak amacıyla, ordu için akıl almaz kayıp olan bir olayda öldürüldüğünü açıkladı. Ancak sonra, sözde yenilmez Suriye ordusu, hüzünlü bir şekilde kendisini 1975-1990 iç savaşında Lübnanlı milisleri bastırmakta aciz olarak gösterdi. Suriye Özel Kuvvetlerinin tüm taburları, mesela herhangi tehlikeli profesyonel orduyla çatışan Hıristiyan milislerinin ayak takımı grubu tarafından Beyrut'un dışına sürüldü.

Eğer silahsız sivilleri yok etmek istiyorsanız, onları sokaklarda vurun ve onların yasını tutanları da vurun, yas tutarken öldürülenlerin yasını tutanları da vurun- ki Esad'ın silahlı adamlarının yaptığı tam da budur- fakat direnenler karşı ateş açtığında Suriye ordusu, değişik karşılık veriyor: Tutuklulara işkence.

Fakat eğer silahlı başkaldırı kalıcılaşırsa, sonra yüzde 11 olan Alevi toplumu -Bir zamanlar Fransız mandasının

sınır güçleri Sünnilere karşıydı, şimdiyse Esad yoksul Sünnilere karşı- tehlike altında olacak.

*8 Haziran, çeviri Yusuf Çobanoğlu

Araplar'ın 1848'i: Diktatörler Sendeleyip Düşüyor

TARIK ALİ

Mübarek, daha fazla kalamaz. Çünkü ordu kendi halkına ateş açmayacağını duyurdu. Ama Tiananmen Meydanı seçeneği buna dâhil değil. Eğer (öteden beri bu rejimin sürdürülmesini sağlayan) generaller sözlerini yutmuş olsalardı, bu durum orduyu bölecek ve iç savaşın yolunu açacaktı. Şu anda bunu hiç kimse istemiyor, hatta Amerikalı dostlarının kendi adamlarını mümkün olduğunca uzun bir süre daha Kahire'de tutmasından yana olan İsrailliler bile. Ama İsrail'in bu dileği de imkânsız.

Öyleyse Mübarek bu hafta sonu mu, yoksa diğer hafta sonu mu gidecek? Washington "derli toplu bir geçiş" istiyor ama ABD'nin Mübarek'i başkan yardımcısı olarak seçmeye zorladığı ajan (yahut bazı kurbanlarının nitelendirdiği gibi işkence şahı) Süleyman'ın da elleri kana bulaşmış. Çürümüş bir işkenceciyi bir diğeriyle değiştirmek, bundan sonrası için kabul edilemez. Mısırlı kitleler toptan bir rejim değişikliği istiyor, sivil bir düzenbazın üniformalı bir diktatörle yer değiştirdiği ve hiçbir şeyin değişmediği Pakistan tarzı bir operasyon değil.

Tunus enfeksiyonu hiç kimsenin ummadığı bir hızla yayıldı. (Askeri, siyasi, moral) Yenilgilerin getirdiği uzun bir uykudan sonra Arap ulusu yeniden uyanıyor. Tunus etkisini hemen komşusuna yansıttı ve bu atmosfer Ürdün'ü aşarak bir hafta sonra Kahire'ye ulaştı. Çar-imparatora ve onlarla işbirliği yapanlara karşı Avrupa'yı kasıp kavuran ve

sonraki çalkantıların habercisi olan 1848 ayaklanmalarını anımsatan ulusal-demokratik isyanlara tanıklık ediyoruz. Bu, Arap 1848'i. Bugünün çarı/imparatoru Beyaz Saray'daki başkandır. Bu ön devrimleri 1989'da olanlardan farklı kılan da budur: Bu ve kimi nadir istisnalarla birlikte kitlelerin kendilerini aynı düzeyde örgütlemediği gerçeği. Doğu Avrupalılar, Batı'nın önünde feragat ederek ve onu mutlu bir gelecek gibi görerek "Alın bizi, alın bizi; biz artık siziniz" şarkılarını söylediler.

Arap kitleleri çirkin limanlardan, kucaklardan kopmak istiyor. ABD-AB şu an kitlelerin kurtulmakta olduğu diktatörleri desteklediler. Bu isyanlar, kalıcı sürekli sefaletin evrenine karşı: kendi serveti, çürümesi, kitlesel işsizlikleri, işkence ve Batı'nın zoruyla körleştirilen bir elite karşı. Baskıcı diktatörlüklere ve onların destekçilerine karşı Arap dayanışmasının yeniden keşfi, Ortadoğu'da yeni bir dönüm noktasına işaret ediyor. Bu direnişler, Arap ulusunun 1967 savaşı sonrasında vahşice yıkılan tarihsel hafızasının yenilenişi. Buradaki liderlik farkı daha aşikâr olamazdı. Birçok zayıflık ve hatasına rağmen, Cemal Abdül Nasr 1967 yenilgisini sorumluluk kabul etmesi gereken bir şey olarak gördü. İstifa etti. Bir milyondan fazla Mısırlı onu görevinde kalmaya davet etmek için Kahire sokaklarına döküldü. Ve Nasr fikrini değiştirdi. Birkaç yıl sonra kahrından ve parasız bir şekilde görevinin başında öldü. Ondan sonra gelenler, ülkeyi bir tas çorbaya Washington ve Tel Aviv'e teslim ettiler.

Geçen ay yaşananlar 1967 yenilgisinden sonra Arap dünyasında gerçek bir yenilenmeye işaret ediyor.

Sürekli alarm durumunda olan ve asla tarihin yanlış tarafında bulunmayan ve bu yüzden tüm yenilgi deneyimlerinden çekinen tüm rüzgârgülleri, bu ayaklanmalara hazırlıksız yakalanıyor. Var olan koşullarca şekillendirilen başkaldırı ve devrimlerin kitlelerin, kalabalıkların, tüm vatandaşların -yahut ne derseniz deyin- yaşamın dayanılmaz olduğuna ve daha fazla dizginlenmeyeceklerine karar vermeleri durumunda gerçekleştiğini unutuyorlar. Sefil bir çocukluk ve adaletsizliğin, sokakta başa gelen bir tekme veya

cezaevinde vahşi bir sorguda olduğu gibi doğal olduğunu düşünüyorlar. Bunu deneyimlediler ama aynı koşullar şu anda da mevcut ve ölüm korkusu ortadan kayboluyor. İş bu raddeye geldiğinde tek bir kıvılcım büyük bir ova yangınına sebebiyet verebilir. Bu tam olarak, kendisini ateşe veren Tunuslu işportacı gencin durumunda ortaya çıktı.

Değişimin başındayız. Arap kitleleri bu sefer güç karşısında boyun eğmiyor ve eğmeyecekler de. Tunus ve Kahire'de despotların yerine geçenler halklarına ne sunacak? Tek başına demokrasi halkı besleyemez, onlara iş bulamaz.

*3 Şubat Counterpunch.

Mısır Ordusu Ekmek ve Özgürlük Getirmeyecek

HÜSSAM EL HAMALAVİ

Dünden (11 Şubat) beri, orta sınıf eylemcileri vatanseverlik adına, "Yeni Mısır'ı inşa edelim", "Öncekinden daha sıkı çalışalım" gibi en gülünç ninnilerle Mısırlıları gösterileri durdurmaya ve işe dönmeleri konusunda uyarıyorlar. Eğer bilmiyorsanız söyleyelim, Mısırlılar hali hazırda dünyadaki en çok çalışan halklardan birisi.

Eylemciler bize demokrasiye geçişte, 30 yıldır Mübarek'in diktatörlüğünün bel kemiği olan askeri cuntaya, Mübarek'in generallerine güvenmemizi istiyor. ABD'den yıllık 1.3 milyar dolar yardım alan Yüksek Askeri Şura'nın en nihayetinde "sivil" demokrasiye geçişte mühendislik edeceğine inanmakla birlikte, kurulacak hükümetin ordunun ayrıcalıklarına dokunmayan, (Türkiye'de olduğu gibi) silahlı kuvvetleri siyasette son sözü söyleyecek kurum olarak barındıran, Mısır'ın İsrail Apartheid Devletiyle gönülsüz barış da dâhil, ABD dış politikasını takip etmesini garanti altına alan, ABD donanmasının Süveyş Kanalı'ndan güvenli geçişini sağlayan, Gazze kuşatmasını ve devlet destekli oranlarda İsrail'e doğalgaz ihracatını devam ettiren sistemin devamını garanti edeceğinden şüphem yok. "Sivil" hükümet askeri üniformalar giymeyen kabine üyeleri anlamı taşımıyor. Sivil bir hükümet yüksek askeri kademenin müdahalesi olmadan tamamen Mısır halkının taleplerini ve isteklerini karşılayan bir hükümettir. Ve bu tarz bir hükümetin başarılması ve cuntanın müsaade etmesi zor gibi görünüyor.

1952'den beri ordu bu ülkede yönetici kurumdur. Ordunun liderleri düzenin bir parçasıdır. Genç askeri yetkililer ve askerler bizim müttefiklerimiz olsa da, ikinci bir sefer daha güvenimizi ve inancımızı generallere teslim edemeyiz. Bununla birlikte, bu ordu generallerinin de sorgulanması gerekiyor. Onların sermayeye ne düzeyde müdahale ettikleri de bilinmiyor.

Mısır'daki tüm sınıflar ayaklanmada yer aldılar. Tahrir (Özgürlük) Meydanı'nda Mısırlı elitlerin oğulları ve kızları işçiler, orta sınıftan vatandaşlar ve varoşlardaki yoksullarla birlikte görülüyordu. Mübarek, burjuvazinin geniş bir kesimi de dâhil toplumdaki tüm sınıfları yabancılaştırmayı başardı. Ama şunu unutmamak gerekiyor; rejimin sarsılmaya başladığı ve Mübarek'i istifaya zorlayan şey, işçilerin üç gün önce kitlesel grevlere başlaması oldu.

Bazıları işçilerin grevlere başlamasını şaşkınlıkla karşıladı. Gerçekten ne diyeceğimi bilemiyorum. Bu tamamen aptalca bir şey. İşçiler, 2006 Mahalla grevi kıvılcımlarını arkalarına alarak 1946'dan bu yana en uzun ve en dayanıklı grev dalgasını yürütüyorlar. Onlarla ilgili haberlere dikkat kesilmiyor olmanız işçilerin hatası değil. Geçtiğimiz 3 yılda Kahire'de veya başka şehirlerde her gün bir grev vardı. Bu grevler sadece ekonomik değil, aynı zamanda siyasi karaktere sahiptiler.

Ayaklanmamızın ilk gününden bu yana, işçi sınıfı ayaklanmada yer alıyor. Mahalla, Süveyş'te ve Kafr El Davvar'daki eylemcilerin kimler olduğunu düşünüyorsunuz? Bununla birlikte işçiler eylemlerde her zaman işçi olarak değil "göstericiler" olarak da yer alıyorlardı; yani bağımsız hareket etmiyorlardı. Hükümet sokağa çıkma yasakları, bankaların ve işyerlerinin kapatılmasıyla ekonomiyi durma noktasına getirdi. Bu Mısır halkını terörize etme amaçlı kapitalist bir vuruştu. İşçiler, geçen pazar hükümet ülkeyi "normale" çevirmeyi denediğinde, fabrikalarına döndüler, durumu değerlendirdiler ve bir blok halinde topluca eyleme (greve) geçmeye başladılar.

İşçilerin bu hafta düzenlediği grevler ekonomik ve siyasi temelde birleşiyordu. Bazı yerlerde işçiler grevlerindeki kendi taleplerine rejimin düşmesi talebini eklemediler, doğrudan Tahrir Meydanı'nın sloganlarını kullandılar. Ve çoğu durumda da grevlerin talepleri devrimle dayanışma amaçlı siyasi talepler oldu.

Bu işçiler kısa bir zaman zarfı içinde evlerine de dönmeyecekler. Grevlere başladılar, çünkü ailelerinin beslenmesini daha fazla sağlayamıyorlar. Mübarek'in devrilmesiyle daha da yüreklendiler, ama evlerine dönüp çocuklarına ordunun kendilerine yiyecek ve haklarını getirecekleri sözü verdiğini söyleyemezler. Çoğu grevler, taleplerine çürümüş, devlet destekli Mısır İşçi Sendikaları Federasyonu'ndan bağımsız işçi sendikaları kurulmasını eklemiş durumdalar.

Bugün hâlihazırda, binlerce ulaşım işçisinin El Cebil El Ahmar'da gösteriler düzenlediğine dair birçok haber geldi. Hilvan Çelik Fabrikaları'ndaki geçici işçiler de eylemdeler. Demiryolu teknisyenleri trenleri durdurmaya devam ediyor. Binlerce Havamdiya Şeker Fabrikası işçisi gösteride ve zeytin işçileri de talepleri ve Bakan Semih Fehmi'yi itham etmek ve İsrail'e gaz ihracatını durdurulması için greve başlayacaklar. Sanayi bölgelerinden başka haberler de geliyor.

Bu noktada Tahrir Meydanı'nın işgali askıya alınacak gibi. Ama şimdi Tahrir'i fabrikalara taşımalıyız. Devrim ilerledikçe kaçınılmaz bir sınıf kutuplaşması gündeme gelecektir. Tetikte olmalıyız. Burada durmamalıyız... Sadece Mısır'ın değil, tüm bölgenin özgürlük anahtarlarını elimizde tutuyoruz. Ülkenin yönetimini tabandan bir demokrasiyle halka verecek devrimle ileriye...

*12 Şubat, www.jadaliyya.com

Mısır'da Devrimci İsyan

FİDEL CASTRO

Tüm dünya Ortadoğu'daki gelişmeleri biliyor. Haberler inanılmaz bir hızla yayılıyor. Politikacılar, saat başı gelen haberleri okumak için zaman bile bulamıyor. Herkes, orada yaşananların taşıdığı önemin farkında.

18 günlük amansız bir kavganın sonucunda Mısır halkı önemli bir hedefe ulaştı: ABD'nin, Arap dünyasının kalbindeki ana müttefikini yenilgiye uğratmak. Mübarek, kendi halkını baskı altında tutuyor ve yağmalıyordu; Filistinlilerin düşmanı ve İsrail'in suç ortağıydı.

ABD, her yıl İsrail'i, milyarlarca dolar değerinde en modern ve sofistike silahlarla donatıyor. Bir Arap ülkesi olan Mısır ise, bölgede ABD silahlarının ikinci alıcısı durumunda. Peki bu silahlar kime karşı savaşmak için? Başka bir Arap ülkesine mi? Mısır halkına karşı savaşmak için mi?

Mısır halkı, politikaları kendi halkını sömürmek ve talan etmekten ibaret olan devlet başkanının istifasını ve en temel haklarını talep ederken, ABD'nin eğittiği baskıcı güçler, halkın üzerine ateş açmakta tereddüt etmedi, yüzlercesini öldürürken binlercesini de yaraladı.

Mısır'da halk kendi ülkelerinin hükümetinden açıklama beklerken, yanıtlar, Mısırlı yetkililere herhangi bir saygı göstermeksizin ABD istihbaratının üst düzey yetkilileri ve ABD hükümetinden geldi.

Peki, ABD liderleri ve istihbarat servisi, Mübarek hükümetinin muazzam boyutlara varan soygunlarından bir şekilde habersiz olabilir mi?

Tahrir Meydanı'nda halkın kitlesel gösterileriyle karşı karşıya kalınca, ne hükümet yetkilileri ne de istihbarat ajanları ayrıcalıklar ve milyarlarca dolarlık arsız soygunlar hakkında tek bir kelime sarf etmediler.

Mısır'daki devrimci halk hareketinin sadece temel insan haklarının gasp edilmesine bir tepki olarak tasavvur etmek hata olur. Halklar, sadece biçimsel meseleler için baskı görmeyi veya ölümü göze almazlar veya bütün geceyi enerjik bir şekilde protesto etmek için geçirmezler. Halk, bunu, yasal ve maddi hakları, çürümüş politikacıların ve ülkeyi yağmalayan ulusal ve uluslararası güçlerin doyumsuz taleplerine acımasız bir şekilde feda edildiğinde yapar.

Ülkede devran süren yoksulluk ve sefalet koşulları, onuru, kültürü ve inançları saldırı altında olan ve büyük çoğunluğunu direngen, genç ve yurtsever insanların oluşturduğu Mısır halkını zaten etkiliyordu.

Bu halk, sürekli artan gıda fiyatlarıyla Devlet Başkanı Mübarek ve onun hükümetine atfedilen on milyarlarca doları nasıl bağdaştırabilirdi ki?

Bu noktada, bu rakamın ne kadar yüksek olduğunu bilmek yeterli değil, bu paraların ülkeye geri dönüşü talep edilmeli.

Obama, Mısır'da yaşananlardan etkilendi, kendisi sanki bu gezegenin sahibiymiş gibi davranıyor veya öyle davranırmış gibi görünüyor. Mısır'da yaşananlar kendi problemiymiş gibi. Diğer ülke liderleriyle telefon görüşmeleri yapmaya bir türlü son vermedi.

Örneğin, İngiltere Dışişleri Bakanı David Cameron, Ürdün kralı II. Abdullah ve ılımlı bir İslamcı olan Recep Tayyip Erdoğan ile görüştüğünü bildiriliyor.

"ABD Devlet Başkanı, Mısırlıların gerçekleştirdiği 'tarihsel değişimi"n hakkını verdiğini ve çabaları nedeniyle duyduğu hayranlığı yeniden belirtti..."

Bu rüyanın devamı yok ve yakında olacak gibi de gözükmüyor. Bunun bir nedeni, son kırk yıl içerisinde, Amerikan yönetimlerinin, dünyanın bu en kırılgan bölgesinde, kendi

benimsediği yüce insan hakları ideallerini, istikrar, süreklilik ve petrol için feda etmesi.

Kahraman Mısır halkının yanındayız ve siyasi haklar ve toplumsal adalet için giriştikleri kavgayı destekliyoruz.

İsrail halkına değil Filistin halkının soykırıma uğramasına karşı çıkıyoruz ve Filistinlilerin bağımsız bir devlet kurma hakkını destekliyoruz.

Savaştan yana değil, tüm dünya hakları arasında barıştan yanayız.

*13 Şubat 2011, çeviri Emre Altan- kısaltılmıştır.

Washington'un Libya İkiyüzlülüğü

ROBERT PARRY

Yeni başlayan Libya iç savaşının bazı uluslararası müdahaleye yol açtığını düşünseniz bile, ABD dış politikasına yön veren sonsuz çifte standardı ve seçici zulmü görmemek zor.

Örneğin, Washington'un demokrasi yanlısı göstericilere vahşice saldıran Bahreyn kralını destekleyerek, ülkenin Suudi Arabistan ve Birleşik Arap emirliklerince işgaline gösterdiği vurdumduymaz tepkide paralel bir ikiyüzlülük var. Kudretli Batı tepkileri, ABD 5. Filosuna ev sahipliği yapan bu ülkede neden görünmüyor?

Aslında Washington'un çoğu siyasetçisi ve uzmanı sessizce Suudi/BAE askeri müdahalesini meşrulaştırıyor. Göstericilerin Şii çoğunluğunun üyeleri olduğunu belirterek krallığa demokrasi gelmesi durumunda Şii yönetimli İran'la yakın ilişkiler geliştirebileceklerini savunuyorlar.

İran, ABD ile ters düştüğünden ve Sünnilerce yönetilen Körfez şeyhleri Batı'ya büyük miktarlarda petrol sağladığından dolayı reel politika birden sahneye çıkıyor. Çoğunluğun yönetimi ve insan hakları prensipleri bir kenara itiliyor.

Benzer şekilde, ABD'nin "terörizm karşıtı savaşında" temel bir müttefik olan Yemen, demokrasi yanlısı göstericilere ateş açıyor. Onlara karşı da sadece küçük bir parmak sallama dışında askeri bir müdahale için uluslararası yaygara koparılmıyor.

Elbette, bu çifte standart sivilleri öldüren, küçük sınır çatışmalarını tam kapsamlı saldırılara dönüştüren, 2006'da Lübnan'da, 2008-2009'da Gazze'de ağır sivil kayıplarına neden olan İsrail olduğunda çok daha çarpıcı oluyor. Batı Şeria'da Filistinlilere uygulanan saldırılardan hiç bahsetmiyoruz.

Böyle durumlarda, o dönemler senatör olan Hillary Clinton da dâhil, ABD'li politikacılar İsrail'in yaptıklarını "kendini savunma" olarak tanıdılar. Washington Post'daki Charles Krauthammer gibi önde gelen köşe yazarları Lübnanlılara ve Filistinlilere uygulanan katliam karşısında sevinç çığlıkları atmışlar, Lübnanlılar ve Filistinlilerin Hizbullah ve Hamas'ı tolare etmeleri sebebiyle kolektif cezalandırmayı hak ettiklerini söylüyorlardı.

2008-2009 Gazze katliamından sonra, İsrail için en büyük hain, raporda İsrail'in savaş suçları işlediğini yazan Güney Afrikalı BM delegesi Richard Goldstone'du. Goldstone, suçun çoğunu bin dört yüz Filistinliyi öldüren İsrail'de buluyordu. (Ayrıca 13 İsrailli öldü.)

Ölen Filistinlileri anmak yerine, ABD Temsilciler Evi raporu İsrail eleştirileri nedeniyle 36'ya karşı 344 oyla "telafi edilmez düzeyde önyargılı" diyerek oyladı. Bu ezici fikir birliği, ABD siyasi/basın alanında da görüldü.

Ve ABD'nin diğer ülkeleri doğrudan işgalleri de var. Afganistan ve Irak'ta halen süren işgaller, 1960'larda Vietnam, 1989'da Panama, 1991'de Irak'ın işgali. Tüm bu işgaller ağır sivil kayıplarıyla sonuçlandı. 2003'de Irak işgalinde, Başkan George W. Bush, huzurlu bir ülkeye karşı bir savaşa girişti. Çok az istisnayla birlikte, ABD siyasi/basın kuruluşları yüz binlerce Iraklı sivilin ölümüne ve yaralanmasına neden olan Bush işgalinin ardından gitti.

Bush'un Irak işgali BM yaptırımlarıyla desteklenmese de -ve Bush'un faaliyetleri bazı dünya liderlerince eleştirilmişti- tek bir ülke Bush'un ezici şiddet kampanyasına doğrudan bir tepki koymadı. Savaş sürmekteyken Felluce, ABD ateşiyle yerle bir edildi.

Geçmişteki savaşlarla şu anki işgal arasında benzerlik olsa da Bush'un Afganistan ve Irak işgallerinden Obama'nın Libya müdahalesine desteğini ayıran önemli bir fark var: Retorik.

Bush, Oval Ofis'ten yaptığı Nemrut suratlı açıklamalarıyla savaş yanlısı propaganda kampanyalarına bel bağlasa da, Obama iddia ettiği üzere gönülsüz bir muharip gibi davrandı.

Obama, ABD kara birliklerinin Libya'ya gönderilmeyeceği ve Birleşmiş Milletler müdahale kararnamesinin ve ABD'nin dâhil oluşunun günler süreceğinden, açık uçlu olmayacağında ısrar ediyor. Güney Amerika'ya daha önceden belirlediği ziyaretini bile yarıda bırakmadı.

Cumartesi günü, Brezilya Başkanı ile yan yana verdiği basın demecinde Obama, çatışma hakkında çok kısa birkaç şey söyledi. "Amerikan halkının şiddet kullanmanın bizim ilk seçimimiz olmadığını bilmesini isterim. Ama bir tiran halkına karşı acımasızca davranırken elleri kolları bağlı duramayız" dedi.

Obama, Fransa Başkanı Nicolas Sarkozy'nin çağrısıyla Paris'te gerçekleştirilen olağanüstü zirveye de katılmadı. Yerine Dışişleri Bakanı Clinton'u gönderdi. Clinton da savaşa ilişkin pek rastlanmayan Amerikan tevazusunu ve duygusal ikircikliğini sergiledi.

ABD basın birlikleri de Bahreyn'de Şii çoğunluğun bastırılmasında sessiz kalırken, Libyalı sivilleri "korumak" üzere gerçekleştirilen müdahaleye de destek sundu.

* 21 Mart 2011, www.commondreams.org.

Libya Müdahalesi Arap Baharını Tehdit Ediyor

PHYLLİS BENNİS

Batı'nın Libya'ya karşı hava ve deniz saldırıları Arap baharını tehdit ediyor.

İronik bir şekilde, insanların uçuş yasağı bölgesi çağrısının desteklemesinin nedenlerinden biri, Kaddafi Libya halkının ayaklanmasını bastırmayı başarır ve iktidarda kalırsa, bunun Arap diktatörlerine yıkıcı bir mesaj göndereceğiydi: Yeteri kadar askeri güç kullanın ve işinizi sürdürün.

Bunun yerine, tam tersi bir sonuç ortaya çıkacak gibi görünüyor: Diğer Arap rejimlerinin kendi demokratik hareketlerine saldırılarını arttırması; BM, uçuş yasağı bölgesi ve kuvvet kullanımı açıklamasını geçirdikten sonra ve ABD, İngiliz, Fransız savaş gemileri ve uçakları Libya'ya tam saldırı başlatmaları sırasındaydı.

BM garantili yasallığına rağmen, Batı'nın askeri hareketinin kredibilitesi ve meşruluğu anahtar konumundaki diplomatik çevrelerde bile hızla azalıyor. Batı ittifakı ve özelikle de Obama yönetimi için Arap Ligi'nden destek, Libya'ya askeri müdahaleyi onaylamak üzere öncelikli kritik gereklilikti.

Lig'in çok daha sınırlı bir askeri seçeneğe onay veren asli açıklaması -esasında doğrudan yabancı müdahaleye karşı belli sayıda çekince içeren sadece uçuşa yasak bölge- BM Güvenlik Konseyi'ndeki oylamadan sadece iki gün önce geçti.

Libya'ya hava saldırısı başlar başlamaz, Arap Ligi Başkanı Emir Musa hemen Batı askeri hücumunu eleştirdi.

Bazı yorumcular Arap hükümetlerinin Musa'yı ülkelerine Libya menşeli terör saldırısı korkusu ile baskı yaptıklarını not ettiler, ben Arap liderlerinin daha çok, şimdiden iktidarlarına meydan okuyan ve Libyalıların ölümlerinin artması ile daha da artacak olan halk muhalefetinden korkuttuklarına inanıyorum.

Bombardıman başladıktan kısa bir süre sonra Afrika Birliği'nin beş üyeli Libya krizi ile ilgili komitesi, tüm saldırıların "derhal durdurulması"nı ve uluslararası toplumdan buna "mani olmasını" istedi.

Böylece, bombalama kampanyasının salvoları ile birlikte 48 saat içinde ABD ve müttefikleri, Obama yönetiminin daha ileri gidilmesi için kritik olarak tanımladığı Arap ve Afrikalı kurumların desteğini kaybetti.

Soru hala geçerli; bu oyunun sonu ne? BM kararı, gücün sadece Libyalı sivilleri korumak için kullanılabileceğini söylüyor; fakat üst düzey ABD, İngiliz ve Fransız yetkilileri tekrar tekrar Kaddafi'nin "yönetme meşruluğunu kaybettiğini" belirttiler, "Kaddafi gitmeli" açıklamalarını yaptılar. Açıkça rejim değişikliği istediler.

Libya muhalefetinin, bu yıl Arap baharını şekillendiren çoğu demokratik hareketler gibi, ülkelerindeki diktatörlük rejiminin sonunu istediği ile ilgili herhangi bir soru işareti yok.

Komşu ülkelerdeki demokratik hareketlerden farklı olarak Libya hareketi rejim güçlerine karşı iç savaşa yaklaşan askeri bir savaşa tutuşmuş durumda.

Amansız askeri saldırılarla karşı karşıya olan bir hareket olarak bunu diğer demokratik isyanlardan farklı olarak çok daha pahalıya ödüyor. Ve kendilerine katılan askeri bileşenlerle bile silahsız ve umutsuzlar. Bu yüzden, yardım sonuç olarak bağımsızlıklarını tehdit etse bile, çoğu hızlı askeri yardım sağlama yeterliliğine sahip güçlü ülkeler ve kurumlardan uluslararası destek talep etmeleri şaşırtıcı değil.

Fakat Libya muhalefeti olarak buldukları bile umduklarının ötesinde. Ve etkisiz hale getirilen ilk tankın üzerinde-

ki büyük sevince rağmen sorular daha büyük ve korkunç görünüyor.

Peki ya askeri saldırılar sürerse ve bir çeşit pat durumu Libya'yı bölünmüş bırakırsa? Ya muhalefet karşılıklı görüşmelerin (Tunus ve Mısır'da yeni gösterilerin yardımı ile) acil gerekliliik olduğunu fark eder, ama ABD ve Fransız başkanları Libya liderinin meşruluğu olmadığını ve güvenilemeyeceğini açıkladığı için toplanamazlarsa?

Ve ya daha önceki ABD baskılı uçuşa yasak bölgeler (hem tek taraflı hem BM destekli) gibi saldırılar sivil kayıpların -Batı koalisyonunun bombaları ile ölenlerin- sayılarının artmasına yol açar ve azaltmak yerine iç savaşı azdırırsa? O zaman?

BM kararı böyle bir sonucu doğurmaya açık. Askeri sekreteri "Konsey'e yedi gün içinde ve daha sonra her ay sonunda rapor verme" talimatı vererek, BM Güvenlik Konseyi'ni tüm askeri hareketlerle ilgili bilgilendirmeye çağırıyor.

En azından BM başka bir uzun savaşa hazırlanıyor gibi görünüyor ki savaş bu yılın Arap baharından çok daha sonra bitecek.

*Phyllis Bennis; Amsterdam'da Politik Çalışmalar Enstitüsü kadın uzmanı. 22 Mart 2011, El Cezire-kısaltılmıştır.

Esad Ulusalcı Söylemlerle Devam Edemez

MERVAN BİŞARA

Suriyeli yetkililer tarihi bir konuşma sözü vermişlerdi. Bunun yerine 'kardeş lider'i destekleyen aynı parlamento korosu tarafından sık sık tezahüratlarla kesilen tumturaklı bir konuşmaya maruz bırakıldık.

En azından zalim olağanüstü hal kararnamesinin kaldırılmasını bekleyip diğer siyasi ve ekonomik talepleri önemsemeyenler için bile hayal kırıklığı olmuştur.

Şu günlerdeki isyanlar karşısında afallamak dışında bir şey yapmayan başkan Esad, ya kendi rejimine olan yaygın muhalefeti inkâr ediyordu ya da daha iyi yaşam koşulları, sistematik yolsuzluk ve adam kayırmacılığın sona ermesi ve acil siyasi reformlar için yapılan çağrıların ciddiyeti karşısında kayıtsız kalıyordu.

Başkanın reformların çoktan yürürlüğe konulduğunu iddia edişindeki tereddüdü başka ne açıklayabilir ki? Esad tekrar tekrar ülkesinin demokrasiye tam olarak hazır olmadığını iddia etti. Bazıları onun belki de tam iktidardan feragat etmeye hazır olmadığını belirtiyorlar.

Reformlardan on yıl önce bahsetmiş olmasına rağmen, Suriye başkanı reformların 2005'te gündeme geldiğini fakat bölgesel gelişmelerden kaynaklı geciktirildiğini iddia ediyor. Bu reformların önünde hiçbir engel olmadığında ısrar ediyor.

Ancak bölgesel olarak yaygın isyanlara rağmen, Esad halk basıncına yanıt vermekte aciliyet görmüyor. Libya'da

uluslararası şiddete ve müdahaleye, devasa yıkımlara yol açan durumun karışıklığı, açık ki çoğu Suriyeli ve Arap'ı Suriye'de daha fazlasına girişme noktasında geri durduracaktır.

Bununla birlikte, uluslararası bakımından Washington'dan gelen açıklamalar bu denli tehditkâr değil. Aslında ABD Dışişleri Bakanı Hillary Clinton, yıkıcı Libya rejimine dikkat çekerken, Suriye'de potansiyel başkanlık sistemi reformlarından bahsetti.

Benzer şekilde, Libya meselesinde askeri müdahale konusunda hayli istekli olan Avrupalılar, Suriye ve iç kargaşası söz konusu olduğunda sessiz kalıyorlar.

En son çengel ve asalarıyla rejime destek için sokaklar doğru veya yanlış yönetime bir kendine güven duygusu getirdi. Bahreyn'de olduğu gibi rejim dikkati siyasi ve ekonomik adalet çağrılarından uzaklaştırmayı denemek için Suriye'yi istikrarsızlaştırma peşindeki yabancı düşmanların mezhepsel savaşlar için kışkırttığını ileri sürdü.

Bunun, ülkedeki reformların geleceği açısından anlamı nedir ki?

Esad'ın taraftarları başkanın büyük reformlar deklare etmediğini, çünkü onun halka birlikte, parlamentoda uygun tartışmalar yapılmadan anayasal değişiklikler için bastıran bir diktatör olmadığını iddia ediyorlar.

Diğer Suriyeli gözlemcilerse Esad'ın baskı altında uzlaşmaya gitmek istemediğini çünkü bunu Esad'ın siyasal anlamda kaldıramayacağı ve sonucunun da bir zayıflık gösterisi olabileceği iddiasındalar.

Ama öyle görünüyor ki, Suriye'de reform için bundan iyi zaman yok. Gerçekten de 11 Eylül'den İsrail'in 2008 Gazze işgaline, Irak'ın işgal edilmesine ve Lübnan'daki 2005-'07 arasındaki karmaşıklıkların hepsi, başkanın reformları uygulamayışının nedenleri olarak sunuluyor.

Esad Arap milliyetçiliği esintilerini sundukça halkının ona olan sadakatinin korunacağını sanıyor. Gerçekten de

uzun bir zamandır Suriye'nin özgün Arap direnişleri nedeniyle Mısır ve Tunus'tan farklı olduğunu savundu.

Gerçeklikteyse, Araplar artık ulusalcı sloganlarla yaşamayı sürdüremez. Arap milliyetçiliği somut siyasi ve ekonomik özgürlüklerle ve her bir Arap devleti için refah güvencesiyle desteklenmedikçe safi bir illüzyon olmaktan öteye geçmeyecektir. Bu, Arap devrimlerinin ne olduğu ve Suriye'nin Arap dünyasının parçası olduğunu da açıklar.

*El Cezire 30 Mart 2011, çeviri Ziya Gül.

"Sivilleri Korumak" Zırvalığı

JOHN PILGER

Libya'ya dönük Avro-Amerikan saldırısının kimseyi korumakla bir alakası yok, yalnızca ölümcül saflar böyle bir zırvalığa inanabilirler. Bu, dünyanın kaynak zengini stratejik bölgelerinde ortaya çıkan halk isyanlarına Batı'nın bir yanıtı ve yeni emperyal rakibi Çin'e karşı yıpratma savaşının başlangıcı.

Başkan Barack Obama'nın tarihsel olarak varlığı artık garanti. O, Amerika'nın Afrika'yı işgal eden ilk siyah başkanı. Libya'ya tecavüzü, kıtanın karlı doğal kaynaklarını Afrika'nın fakirleştirilen insanlarından ve hızla ticari etkisi genişleyen Çin'den çekip güvenlik altına almak için 2007'de kurulan ABD Afrika Komutanlığı tarafından yürütülüyor.

Angola ve Nijerya ile birlikte Libya, Çin'in öncelikli petrol kaynağı. Amerikan, İngiliz ve Fransız uçakları şimdi hem "iyi" hem de "kötü" Libyalıları yakarken, 30 bin Çinli işçinin tahliyesi yolda, belki de kalıcı olarak. Oysa Batılı yetkililerin ve medyanın "deli ve suçlu Albay Kaddafi" kendi insanlarına karşı "soykırım"a hazırlanıyor açıklamaları hala kanıtlanmayı bekliyor. Zira bu, Yugoslavya'nın parçalanışının finali ve Avrupa'nın en büyük ABD askeri üssünün kuruluşunda Kosova ile ilgili sahte "insani müdahale" ihtiyacı iddialarını hatırlatıyor.

Detaylar da benzer. Libya'nın "demokrasi yanlısı isyancılar"ı söylentilere göre Albay Halife Haftar'ın komutasında. Kendisi, ABD Jamestown Vakfı'nın yaptığı bir çalışmaya göre, 1988'de Libya Ulusal Ordusu'nu "Amerikan

Haber Alma Teşkilatı'nın güçlü desteği" ile kurdu. Son yirmi yılda Albay Haftar, kendisine eğitim kampı da sağlandığı CIA'nın merkezi Virgina Langley'den çok uzakta yaşamıyordu. El Kaide'yi ve Bush/Blair'in Irak ile ilgili yalanlarını senaryolaştıran Irak Ulusal Kongresi'ni yaratan Mücahitler de, yeşil Langey'de aynı zamanda benzer bir şekilde onurlandırılmıştı.

Libya'nın diğer "isyan"cı liderleri arasında her ikisi acımasız bir şekilde görüş ayrılıklarını bastırma konusunda etkileyici bir üne sahip Kaddafi'nin Şubat'a kadar adalet bakanı olan Mustafa Abdul Jalil ve İçişleri Bakanı General Abdel Fattah Younes de bulunuyor. Libya'da Kaddafi'nin insan hakları ihlalleri rekorlarına karşı öfkeyi de içeren bir iç savaş ve kabile savaşı yaşanıyor. Yine de bu Libya'nın bağımsızlığı ve kullarla dolu bölgede Batı'ya tolere edilmez gelen rejimin yapısı değil, bu düşmanlık, Kaddafi Batı destekli kendisinden daha nefret uyandıran bir tiran olan feodal kral İdris'i devirdiğinden beri kırk iki yıldır ancak değişti. Bedun abartması ve acayip yolları ile Kaddafi çok uzun zamandır ideal bir "deli köpek" (Daily Mirror), şimdi kahraman ABD'li, İngiliz ve Fransız pilotların Trablus'un gebelik hastanesi ve kalp merkezinin de içinde bulunduğu kentsel yaşam alanlarının bombalaması için. ABD'nin en son 1986'daki bombardımanı evlatlık kızını öldürmeyi başarmıştı.

ABD'nin, Britanya'nın ve Fransa'nın başarmayı umdukları şey insanların özgürleşmesinin karşıtı. Washington'un, Londra'nın ve Paris'in ses ve şiddeti, el altından çabalarda, Tunus ve Kahire'nin Ocak'lı umut günlerinin hatırasını bulanıklaştırmayı ve hem diktatörden hem de yabancıların talepleri doğrultusunda yozlaşanlardan ülkelerini kurtarmaya çalışan Libya'nın hakiki demokratları ve ulusalcılarının çoğunun dikkatlerini kalplerini alarak kazanımlarının sessizce çalınmamasını garantileme görevinden dağıtmayı başardı.

Tarih, Asya Times'a konuşan iki üst düzey Birleşmiş Milletler diplomatının ifşa ettiği gibi bir çeşit entrikadan azı değil. BM'nin saldırı yerine neden gerçekleri araştırma

komisyonu kurmadığı sorularına karşılık kendilerine görüşmenin Beyaz Saray ile Suudi Arabistan arasında gerçekleştiği söylenmiş. Suudiler, Bahreyn'de halk isyanını bastırırlarken ABD "koalisyonu" huysuz Kaddafi'den "hırsını çıkartacak" Son söylenen başarıldı, eli kanlı Bahreyn Kralı, Londra'da kraliyet düğününün konuğu olacak.

Yemen'de insanlar, 18 Mart'ta Abdullah Saleh'e başkaldırıp Saleh rejimi 52 göstericiyi katlederken, Cameron, onun gibi Britanya icadı tiranlara Körfez'de silah satıyordu. Cameron kayda değer hiçbir şey de söylemedi. Yemen "bizimkilerden biri" dedi, Britanya Dışişleri Bakanlığı'nın yapmayı sevdiği gibi. Şubat'ta Cameron kendisinin "devletin çok kültürlülüğü"ne -Müslümanlar için bir kod- saldırıda ifşa etti. "Son yılların toleransından da azına çok ihtiyacımız var" dedi. Bunun için Fransa'nın faşist Ulusal Cephe lideri Marine Le Pen tarafından alkışlandı. "30 yıldır kamu yaşamından bizi alıkoyan açıklama tam olarak böyle bir şeydi" dedi Le Pen bunun üzerine Financial Times'a ve ekledi: "Onu sadece kutlayabilirim."

Britanya imparatorluğu en açgözlü zamanında görev icabı çok sayıda David Cameron üretti. Victoria çağının çoğu "uygarlaştırıcı"sından farklı olarak günümüzün oturaklı Dört Büyükler'inin (İngiltere'nin dört ticaret bankası) savaşçıları -William Hague (Dışişleri Bakanı), Liam Fox (Savunma Bakanı) ve ihanetçi Nick Clegg'i (Başbakan vekili) ilave ederek- mesafeleri ve kültürleri değiştirmede demeç ve hareketlerinin sonuçları olan kan dökmeye ve ıstıraba dokunmuş değiller. Onlar, daima aşağılayıcı bir havada baygın ıvır zıvırları ile yurt içinde olduğu gibi yurtdışında da korkaklar. Hediyeleri; savaş, ırkçılık ve Britanya'nın zor kazanılmış sosyal demokrasisinin yıkımıdır. Gelecek sefer, yapmanız gerektiği gibi yine yüz binler olup sokaklara çıktığınızda bunu hatırlayın.

* 6 Nisan 2001 The Statement' "David Cameron'un savaş ve ırkçılık hediyesi, onlara ve bize" başlıklı yazı. (J. P. İngiltere'de yaşayan Avustralya asıllı muhabir.)

Karşı devrimci dalga mı?

PATRICK COCKBURN

Karşı devrimci dalga, iki ay önce Arap uyanışının etkisi altında, rejimleri bocalar görüntüsü veren Arap dünyasının "en güçlü adamı"nın yardımına mı koşmaya başladı?

Libya'dan Bahreyn'e ve Suriye'den Yemen'e liderler, demokrasi yanlısı protestocuların şiddetli baskısına rağmen iktidara sıkı sıkı tutunuyor. Ve şu ana kadar karşı devrim bir başarı sağladı şüphesiz. Suudi Arabistan ve diğer Körfez ülkeleri tarafından birliklerle desteklenen Bahreyn monarşisi, ada krallığında barbarca ama etkili bir şekilde protestocuları ezdi. Demokrasi yanlısı liderler ya hapiste ya da ülke dışına kaçmış durumda. Nüfusun Şii çoğunluğu keyfi tutuklamalar, işkenceler, sepetlemeler, infazlar ve kayıplarla; camiler ve dini yerler tahrip edilerek terörize ediliyor.

Diğer üç ülkede despotlar ağır saldırılar altında hayatta kalma şanslarını değişerek deniyor. Bir ay önce Yemen'de Devlet Başkanı Ali Abdullah Salih yolun sonuna gelmiş gibi görünüyordu, fakat hala gitmedi ve göstericilerini, silahşörlerini ve güvenlik güçlerini mobilize etti. Yine de ordu görünür bir şekilde bölündü ve büyük olasılıkla gidecek.

Suriye'de protestolar, halkın üzerine sık sık ateş açılmasına rağmen ülke genelinde sürüyor; ama Devlet Başkanı Beşar Esad, iktidarda kalma kararlılığı, ülke güvenliğini arttırmak ve azınlıktaki Alevi toplumunun iktidardaki gücünü arttırmak için çok sayıda yer değişikliği (sürgün ç.n.) gerçekleştirecek.

Libya'da Muammer Kaddafi, iki ay önce isyancılar ülkenin doğusunu ele geçirdiklerinde ve Trablus'ta gösteriler sürerken yenilginin eşiğindeydi. O günden beri hayati bir destek topladı. Bingazi'deki isyancılar NATO'nun hava desteği olmasa çökeceklerdi. Yine de gitmek üzere, çünkü Britanya, Fransa ve ABD, kendilerini onun ayrılmasına adadı.

Tüm bunlar, ordu ve politik kurumların rejimden kurtulabilecekleri, fakat devletin geri kalanını bozulmadan tutabileceklerine inandığı Tunus ve Mısır'da olanlardan çok farklı şeyler. Libya ve Suriye'de bunun gerçekleştirilmesi mümkün değil, çünkü devlet ve rejim birbiri ile çok iç içe.

Yemen'de devlet liderden kurtulmak için çok zayıfken; Bahreyn'de demokrasi, iktidarın Sünni azınlıktan Şii çoğunluğa devrimsel dönüşü anlamına geliyor. Karşı devrim başka avantajlara da sahip. Liderleri artık sürprizler yaşamıyor. Statükonun koruyucuları artık yenilgilerinin kaçınılmaz olmadığını düşünüyor ve sinirlerine hâkim. Devlet erkânın kişisel çıkarları ve sadakati ile mezhepsel bağlılığa yaslanabilirler.

Dış güçlerin, statükonun yıkılması konusundaki tutumları ülkeden ülkeye değişiyor. Mübarek'e destek ile ilgili ABD çelişki içindeydi, fakat Bahreyn'e Suudilerin askeri müdahalesini ve ona müteakiben Bahreynli Şiilerin terörize edilmesini kınamadı. ABD Kuzey Afrika'daki Arap otokrasileri ile ilgili çok değişik tutumlar içinde ve Körfez'in çok daha stratejik öneme sahip petrol devletleri ABD ile ittifak halinde. ABD düşünüşünde kelimelere dökülmeyen bir başka faktör, devrimin ya da karşı devrimin Amerika'nın geleneksel düşmanı İran'a ne kadar yardım edeceği.

Sadece Libya'da, devlet ile isyan arasındaki mücadele tamamen savaşa dönüştü. İsyancılar bir sürü desteğe sahip, ama hala nüfusun yalnızca dörtte biri kontrolleri altında ve askeri olarak zayıf olmayı sürdürüyorlar. En önemli kartları NATO hava bombardımanı ve bu bile anti-Kaddafi güçlerine Ecdebiye'de ilerlemeyi ve Misrata'da ablukayı kırmayı olanaklı kılmadı.

Karşı devrim gösteriyor ki, o iki ay önce kendisinden beklenenden daha ileri gitti. Sadece bu şaşırtıcı, çünkü Tunus ve Mısır'da iyi korunmuş otoriter rejimler tez çöktü. Polis devletlerinin, baskının şevk kırıcı güçlerini toplayacak kadar zamanları vardı; fakat otokratik yönetime son verebileceklerini düşünen yeni politize olmuş halkların önünü almak için bu bile yeterli olmayabilir.

*counterpunch.org 20 Nisan 2011, çeviren Şenol Gürkan.

Zalim Gitti Halk Burada

PATRICK COCKBURN

Arap dünyasında patlak veren isyanlar, 33 yıldır iktidarda olan Yemen Başkanı Ali Abdullah Salih'i göndererek üçüncü bir zaferini kazanacak gibi görünüyor. Salih, cumartesi günü başkanlık sarayının yanında gerçekleşen patlama sırasında yaralanıp tedavi için Suudi Arabistan'a gitti ve dönecek gibi de görünmüyor.

Yemen'in sevilmeyen ve on yıllarca devletin başında kalan liderlere yol veren Tunus ve Mısır'a katıldığı haberlerinin yayılmasının ardından binlerce insan dans etti, şarkı söyledi ve Sanaa sokaklarında kurbanlar kesti. Salih karşıtı göstericiler, "Yemen sensiz daha güzel", "Adı: Özgür Yemen. Doğum Tarihi: 4 Haziran 2011" yazılı dövizler taşıdı.

Siyah giyimli kadınlar da sayıları giderek artan coşkulu eylemcilere katıldı. Kadınların taşıdığı bir dövizde "Zalim gitti, halk burada" yazıyordu. Askerler de dansa katıldı, şarkılar söyledi ve omuzlara alındılar. 1978'den bu yana iktidarda olan Başkan Salih resmen iktidarı bırakmadı ama onun emrindeki güçler bir arada duracak veya Suudi Arabistan onun dönmesine izin verecek gibi görünmüyor. Üst düzey hükümet bakanlarının ve Salih'e yakın yöneticilerin Sanaa havalimanından ülke dışına uçak kaldırmaya çalıştığına dair doğrulanmamış haberler yayılıyor.

İktidar partisinden üst düzey bir yetkili Salih'in, omzuna saplanan şarapnelin alınması için yattığı ameliyatın başarılı geçmesinin ardından birkaç güne geri döneceğini söylüyor. Ancak meydanlarda uğuldayan kalabalıklar bu söylenenlere

inanacak gibi değil. Abdül Mueyn Asbahi adlı eylemci "Eğer Salih geri dönerse, ona karşı hazır olacağız" diyor.

Tunus ve Mısır'daki demokrasi yanlısı, hükümet karşıtı gösterilerden ilham alan Yemen'deki ayaklanma, 27 Ocak'ta başkentin meydanlarında başladı. Hükümet göstericiler aleyhine eylemler organize etti ve giderek daha da saldırganlaştı. 18 Mart'ta hükümete bağlı keskin nişancılar 52 eylemciyi öldürdü. Bu olayın ardından üst düzey ordu yetkililerinin ve önemli aşiret liderlerinin hükümetten ayrılarak göstericileri korumak üzere karşı tarafa geçmesine neden oldu.

Suudi Arabistan ve ABD yumuşak bir geçiş örgütlemeye çalışıyor ve iktidar boşluğunun Arap Yarımadasındaki El Kaide tarafından kullanılabileceğinden korkan Washington bunu engellemenin yollarını arıyor. Başkan Salih, El Kaide savaşçılarının varlığını ileri sürerek ülkeye mali yardım ve silah almada eli çabuk davrandı. Öte yandan, muhalifleri Salih'in durumu abarttığını ve köktenci tehdidi maniple ettiğini savundu. Üç defa ABD destekli Körfez Arap ülkeleri arabulucuğunda istifayı kabul etti ama her seferinde sözünü tutmadı.

Son haftalarda Sanaa'da, ikinci büyük şehir Taiz'de ve diğer Yemen şehirlerinde Salih karşıtları ve iç savaş tehdidi savuran destekçileri arasında çatışmalar şiddetleniyor. Fakat Salih'in ülkeyi terk etmesinin ardından yönetimi devralan vekil başkan Abdül Rabbo Mansur Hadi, etkili Haşid kabilesinden Ahmar grubuyla bir günlük ateşkesi kabul etti. Buna göre hükümet birlikleri Ahmar'ın Sanaa'da etkili olduğu bölgelerden çekilecek.

Bir iktidar boşluğu oluşsa da bir iç savaştan kaçınılabilir, zira Yemen'de geçmişten beri devletin zayıf olmasından kaynaklı yöneticiler hükümetin olmadığı koşullarla baş etmeye alışık. 24 milyon nüfuslu ülkede 60 milyon silah olduğu söyleniyor. Ki bu, küçük ölçekli çatışmaların yaygın olduğu anlamına geliyor ve tabii ateşkeslerin de.

Eğer ülkenin siyasi eliti kendi içinde bölünmüş olmasaydı demokrasi yanlısı gösteriler başarılı olmayabilirdi.

Son ana kadar Başkan Salih yakın akrabalarınca yönetilen ordu birliklerinin sadakatini sağlayabilmişti. Şimdi tüm bu kesimler olası bir yeni rejimde ne kadar rol alabileceklerini müzakere edebileceklerini müzakere ediyorlar.

Şimdi 60'lı yaşlarına dayanan Salih'in ülkeyi terk etmesi, başkanlık sarayı civarındaki bir camide katıldığı Cuma namazı sırasında gerçekleşen yıkıcı bir patlamanın ardından geldi. Salih'in omzuna isabet eden odun parçalarından dolayı yaralandığı aktarıldı ancak yaralarının gerçek nedeni net değil. Patlama, Salih'in 11 korumasının ölümüne ve 5 üst düzey siyasetçinin yaralanmasına neden oldu. Hükümet Salih'in yaralarının hafif olduğunu açıkladı ancak televizyonda görünmemiş olması ağır yaralı olduğu spekülasyonuna neden oldu. En son konuştuğunda radyoya çıkmıştı, takatsiz bir sesle saldırının ardında rakip kabilelerin olduğunu söylüyordu.

İlk başta camiye bir roketin isabet ettiği söylendi ancak Sanaa'da böyle hedefli bir patlamanın rejimin içindekiler tarafından gerçekleştirilmiş olduğu spekülasyonları dolaşıyor.

Başkan Salih'in Riyad'da bir hastanede olması rejimin siyasi kapasitesini azaltıyor. Salih'in Başkanlık savunma komutanı olan oğlu Ahmet Sanaa'da bulunuyor. İki yeğeni ve iki üvey kardeşi özel birliklere komutanlık yapıyor. Kendilerini koruyabilecek güçleri var ancak Başkan Salih'in olmaması durumunda hükümet üzerindeki etkilerini sürdüremeyebilirler.

*6 Haziran 2011 Independent, çeviri Zeynel Gül.

İşgal ve Devrim Başka Şeyler

SEAMUS MİLNE

Irak ve Afganistan'daki kan deryaları kötü bir rüya olmuş gibi. Liberal müdahaleciler yeniden dönüyor. Libya'da isyan ve baskı iki koldan yayılıp, ölüm tırmanırken eski Bush ve Blair savaş çığırtkanlıkları yeniden beliriyor.

Daha iki hafta öncesine kadar Kaddafi rejimini silahlandırıp, onunla iş yapan aynı Batılı liderler gözden düşmüş otokrata yaptırımlar uyguluyor ve gamsızca Kaddafi'yi ABD'nin tanımadığı Uluslararası Savaş Suçları mahkemesine gönderiyorlar.

Bu esnada Amerika ve İngiliz politikacılar uçuşsuz bölge taleplerini daha da tırmandırıyorlar, ABD savaş gemileri Akdeniz'e ilerliyor, beklendiği gibi kimyasal silah stokları keşfediliyor, özel kuvvetler görev başına geçiriliyor, İtalya Libya'yla saldırmazlık anlaşmasını askıya alıyor ve diğer bir Arap ülkesindeki askeri müdahale birden bire ciddi bir olasılık biçimini alıyor.

Yeni muhafazakâr teğmenlerince kışkırtılan David Cameron daha da ileri gidiyor. Körfez despotlarına silah satışından daha yeni dönmüşken, İngiliz başbakanı heyecanlı bir şekilde Libyalı direnişçileri silahlandırmaktan bahsediyor. Ama ABD'den daha ileri gittiğini fark edince hemen geri çekiliyor.

Ama ne Amerika ne de BM Güvenlik Konseyi muhalefeti Libya'da Batı tarafından silahlandırılmış hareketin tehlikesini göz ardı edemez. (Sonradan tecrübeli Independent yazarı Fisk, ABD'nin isyancıları silahlandırdığını ortaya

çıkardı- ç.n.) Bölgenin geri kalan ülkelerinin aksine, göstericilerle çatışan bütün bir güvenlik kuvvetlerinden bahsedemiyoruz. Libya'da rejim ve ordunun kalbinde derin bir ayrışma söz konusu ve ülkenin geniş kesimleri silahlı muhalefetin elinde.

Albay Kaddafi ve destekçilerinin meydanı öyle kolay kolay bırakmayacaklarının emarelerini gösterdiği bir ortamda, çatışma muhtemelen daha da yoğunlaşacak, bu da insani krizlerden petrol tedarikinin tehlikeye girmesine kadar, dış müdahale için her türlü bahaneyi üretecek. Fakat bu tür bir müdahalenin felakete yol açması ve Arap dünyasını sarsan devrim sürecinin kalbine saplanmış bir bıçak olması riski söz konusu. Amerikalı ve Britanyalı siyasetçiler, askeri harekâtın gerekli olduğunu, zira Kaddafi'nin 'kendi halkını öldürdüğünü' iddia ediyor. Yüzlerce insanın öldüğü muhakkak, fakat esas saikin bu olduğunu ciddiye almak zor.

Libya'ya askeri müdahale talebini dillendirenlerin ortaya koyduğu 'savunma sorumluluğu'

öyle seçici bir şekilde uygulanıyor ki, bu noktada 'ikiyüzlülük' kelimesi bile hafif kalıyor. Ve son on yılda yasadışı savaşlarda, işgallerde ve müdahalelerde yüz binlerce insanın ölümünden, yargısız kitlesel hapsetmelerden, işkencelerden ve adam kaçırmalardan bizzat sorumlu olan ülkelere, uluslararası kurumlar tarafından diğer ülkelerdeki cinayetleri önleme yetkisi verilmesi gerektiği düşüncesi, abesle iştigalden ibaret. İngiltere Dışişleri Bakanı William Hague'ın cinayetlere veya zulme devam etmesi halinde Libya rejimi için bir 'hesap günü' olacağı ısrarındaki yüzsüzlük, dayanılır gibi değil.

Gerçeklik şu ki; Ortadoğu'nun dört bir yanında on yıllardır otoriter kleptokratları destekleyen Batılı güçler, Arap isyanları ve temsili hükümetlerin ortaya çıkması ihtimali sonucunda dünyanın stratejik açıdan bu en hassas bölgesinde şu an güç kaybıyla yüz yüze. Mümkün olan her yerde devrim sürecini çekip çevirmeye, böylece bunu bölgenin kontrolünün devamına imkân verecek yapay bir değişimle sınırlamaya niyetli oldukları besbelli.

Libya'da rejimin içindeki ayrışmalar hayati bir açıklık sunuyor. Daha da önemlisi, Mısır ve Tunus'dan farklı olarak stratejik bir biçimde, Afrika'nın en büyük petrol rezervine sahip. Elbette Kaddafi rejimi, ülke petrolünün kontrolünü eline aldığı, yabancı üsleri kapattığı, (ABD ve İngiltere'nin Nelson Mandela'ya terörist dediği dönemde) Afrika Ulusal Kongresi'ne mali yardım yaptığı günlerin çok uzağında.

Baskı, yolsuzluk ve Libyalıların temel ihtiyaçlarının karşılanamaması sonucu rejim, uzun zamandır Batılı güçler karşısında diz çökmek zorunda kaldı. Tony Blair ve arkadaşlarının kutlamaya pek hevesli olduğu bu tutum sonucu, eski ittifaklar ve nükleer arzular terk edildi; Batılı bankalara silah, BP gibi petrol şirketlerine de imtiyazlar ve ihaleler verildi.

Diğer ülkelerin emperyal yörüngeden kopma ihtimalinin baş gösterdiği bir dönemde Libya rejiminin çökme olasılığı, çok daha yakın bir bağlantı ve dâhil oluş şansı sunuyor. (Bu noktada Batı istihbaratının yıllardır Libya muhalefetinin bazı kesimleriyle ilişkide olduğu not edilmeli)

Fakat Libya, yabancı işgaline direniş konusunda parlak bir geçmişe sahip.

Bu dış müdahale tehdidine karşı verilen açık tepki, Libya sokaklarında da görülüyor. Bingazi'deki isyancıların askeri liderlerinden General Ahmed Gatruni'nin bu hafta dediği gibi: "ABD kendi halkının derdine düşsün, biz başımızın çaresine bakarız."

Arap devrimini ya Araplar yapacak ya da devrim falan olmayacak.

*2 Mart 2011 Guardian.

Arap Rejimleri Ekmek İntifadasından Korkuyor

CAM MCGRATH

"Kalbimi kır, ama ekmeğime yanaşma" der bir Arap atasözü. Bunu göz önünde bulundurmadaki başarısızlık bazen büyük siyasi bedellerle ödenir.

Şu anda ülkeden kaçan Tunus Başkanı Zeynel Abidin Ben Ali'nin yaptığı gibi.

Haftalarca ülke halkı yüksek işsizlik oranları, ülkedeki yolsuzluklar ve siyasi baskılara karşı gösteriler yaptı. Aynı zamanda buğday, şeker, süt gibi temel gıda ürünlerin fiyatlarının Ocak'ın ilk haftasında yüzde 25 artmasını da kınadılar. "Ekmek, su ve Ben Ali'nin çıkmasını istiyoruz" diye haykırıyor bir grup eylemci. Cuma günü vahşi saldırılar ve artan sarsıntıları hafifletmek için verilen son dakika tavizlerinden sonra, Tunus başkanı ailesiyle Suudi Arabistan'a kaçtı.

Köşe yazarları, Kuzey Afrika ülkesini 23 yıldır katı bir şekilde yöneten Ben Ali'nin, sofrasına yiyecek koyamayan halkın öfkesini fena bir şekilde göz ardı ettiğini söylüyor. Bu, daha önce Wikileaks'in ABD elçilikleriyle ilgili sızıntılarında halkıyla bağlantısının zayıflığı gözler önüne serilen yaşlı diktatörün kritik bir hatası oldu.

Gözden düşmüş despot, 1984'de 80 Tunuslunun ölümüne neden olan ve kendinden önceki Habib Burguiba hükümetini düşürmenin eşiğine getiren ekmek ayaklanmalarını gayet iyi hatırlayabilirdi. 1997 yılında Mısır'da, 1981

yılında Morokko'da ve 1989'da Ürdün'de benzer eylemler gerçekleştirilmişti. 1988 yılında İslamcıları hükümeti ele geçirmenin eşiğine getiren ve 10 yıllık bir iç savaşa sürükleyen de ekmek isyanları oldu.

Kitlelere ucuz gıda sağlanması, Arap diktatörleri ve halklar arasında yazılı olmayan bir anlaşmanın parçasıdır. 1950'lerden bu yana otoriter Arap rejimleri siyasal sessizlik karşısında sübvanse ekmek, süt ve yumurta gibi temel gıdalar dağıtmayı taahhüt ediyor.

El Ahram Siyasal Ve Stratejik Araştırmalar Merkezi'nden Abdül Fatih El Gebali, "Bu sübvanselerin ulusal bütçelere yük olduğunu kabul etseler de yetkililer bunları azaltmak ya da sonlandırmakta tereddüt ediyor. Bunu yapmanın enflasyon ve sosyal kargaşaya sebep olacağından korkuyorlar" diyor. GSYİH'nın yüzde 7'sini yakıt ve gıda sübvansiyonuna ayıran Mısır'da gıda sübvansiyonu programının yeniden yapılandırma planları parlamento koridorlarında kısık sesle tartışılıyor. Hükümet mevcut "aynı yardım" sistemini peşin ödeme sistemiyle değiştirmek istiyor. Bunun doğrudan gıdaya en çok ihtiyacı olanları hedeflediğini söylüyor. Ancak tartışmalı plan, öfkeli yetkililerce sürekli erteleniyor.

Rabat'dan Riyad'a antika ve işlevsiz sübvanse sistemi küresel fahiş gıda ve yakıt fiyatları karşısında boyun eğiyor. Arap hükümetleri şu ikilemle karşı karşıya; Arap hükümetleri ya bütçe açıklarını arttıracak ulusal sübvanse programlarındaki gıda enflasyonunun ek bedellerini ödemeyecek, ya da sosyal kargaşa riskiyle yüz yüze gelecek şekilde günlük gıda fiyatlarını arttıracak.

Tunus mantıksız bir seçim yapmış görünüyor. Elbette, gıda enflasyonu kendi sorunu değil. Bu yoksulluk, yüksek işsizlik oranları, ekonomik eşitsizlik ve bölgeyi barut fıçısına çeviren, sürekli artan geçim masraflarının patlayıcı bir karışımı.

Arap Çalışma Örgütü (ALO) Arap ülkelerinin dünyadaki en yüksek işsizlik oranına sahip ülkelerden olduğunu gösteriyor. Bu verilere göre Arap ülkelerindeki işsizlik oranı

2007-2008 bütçe yılına göre ortalama yüzde 14.5'i buldu. Dünyada aynı oran ortalama 5.7. Gayrı resmi veriler dikkate alındığında oranların daha yüksek olduğu söylenebilir.

Devlet verilerine göre, Mısırlıların yüzde 20'sinden fazlası günde 2 dolardan daha az parayla yaşıyor ki bu günlük masraf BM tarafından yoksulluk sınırı olarak tanınıyor. Cezayir nüfusunun yüzde 23'ü yoksulluk sınırının altında yaşarken, Morocco'da bu oran yüzde 14.3'ü, Tunus'da 12.8'i buluyor. Yemen'de ise yoksulluk oranı yüzde 45'ten fazla.

Tunus başkanını düşüren halk ayaklanması siyasi bir hareket değil, ihtiyaçlarını karşılayamayan vatandaşların spontane bir ekonomik isyanıydı. Bu isyan, 26 yaşındaki üniversite mezunu öğrencisi Muhammed Buzizi'nin geçimini sağladığı işporta arabasına polisin el koymasından sonra kendisini ateşe vermesiyle başladı.

Dubai'deki Gulf News Gazetesi yazarı Mişhel El Gergavi "Tunuslular ve Cezayirliller aç. Mısırlılar ve Yemenliler de onlardan sonra geliyor. Muhammed Buzizi kendisini oy vermediği için yakmadı. İnsanlar kendilerini acıdan dolayı değil, ailelerinin soğuktan ve açlıktan dolayı kaybetmek istemediklerinden dolayı yakarlar" diye yazıyor.

Buzizi'nin 17 Aralık'taki intiharı Tunus hükümetini deviren bir yangına dönüştü ve şimdi bu yangın Arap dünyasının büyük çoğunluğunu yutabilir.

Bölgenin otokratik yönetimleri korkmalı mı? Şu ana kadar, düzmece seçimler ve siyasi muhalefeti nötrleştirme ve demoralize etme yoluyla iktidarda kaldılar. Ama haklarından mahrum edilmiş kitlelerin güvenli gıdaya ulaşmak için mermilere göğüs gerdiği ekmek intifadası baş edilmez bir güç haline gelebilir.

*18 Ocak, www.ipsnews.net

Tunus: Devrim mi Elitler Savaşı mı?

PATRİCK COCKBURN

Tunus'ta yaşanan gerçek bir devrim mi, yoksa dün ülkeden kaçan Devlet Başkanı Zeynal Abidin Ben Ali'nin yerini yönetici elitin bir başka üyesi mi alacak?

Tunus'ta yaşanan siyasi, sosyal ve ekonomik sorunların aynıları ile karşı karşıya olan Arap dünyasının diğer çürümüş polis devletleri açısından hayati önemde bir soru bu.

Rejimlerin halk arasında destek bulamamakla birlikte iktidarlarını sürdürebilme becerisine sahip olması, 30 yılı aşkın bir süredir tüm Ortadoğu'nun dikkat çeken bir özelliği. Bu rejimlerin çoğu, devrimleri veya askeri darbeleri önlemenin yollarını buldu. Bunu, temelde iş kapısı ve müşteri kaynağı olarak işleyen köhne devlet mekanizmalarını koruyan güvenlik servisleri sayesinde başarıyorlar.

Tunus'ta Ben Ali, diğer Arap liderlerin yanı sıra, kendisini radikal İslam'ın karşısında bir politikacı olarak sunmuş ve Batı dünyasının takdirini olmasa bile hoşgörüsünü kazanmıştı.

Bununla birlikte, Ortadoğu genelinde mayalanan devrim, özellikle eğitim görmüş genç erkekler arasındaki yüksek işsizlik oranı ile egemen sınıfın ülkenin hiçbir ekonomik sorununu çözememesi gibi olgulardan kaynaklanmasıyla geleneksel devrimlerin özelliklerini taşıyor. Tunus ile en bariz paralellik gösteren ise Devlet Başkanı Hüsnü Mübarek'in iktidara yapışıp kaldığı Mısır'ın katı rejimi.

Peki "yumuşak darbe" diye adlandırılan, Başbakan Muhammed Ganuçi'nin devlet başkanlığını üstlenmesi ve pro-

testocuları yatıştırmak için bir dizi reform ve seçim vaadi vermesi işe yarayacak mı? Bu, pek olası gözükmüyor. İlan edilen olağanüstü hal işlemiyor. Eski rejimle bu kadar yakın ilişkiler içinde bulunmuş bir siyasi liderin, sokaktaki halkın gözünde bir güvenirliliği olacağını varsaymak için ortada yeterli bir neden yok.

Koşullar Arap dünyası boyunca farklılık gösteriyor ama Tunus'taki durumla Cezayir, Ürdün ve Mısır'ın içinde bulunduğu durum arasında birçok ortak özellik var. Ekonomik ve siyasi durgunluk on yıllardır sürüyor. Bazı devletler, petrol gelirlerinden dağıttığı paylarla bu şartları daha hoş görülebilir kılıyor, fakat bu bile eğitim görmüş ve geleceklerinin yozlaşmış bir elit tarafından ellerinden alındığını düşünen gençlere iş imkânı sağlamaya yetmiyor.

Tunus krizinin yankıları diğer ülkelerde görülüyor. Ürdün'de güvenlik güçleri, geçmişte başkaldırının geleneksel bir adresi olan ve hükümetin oldum olası baş etmekte zorlandığı Maan'da göstericilerle mücadele ediyor. Kuveyt'te güvenlik güçleri geçen ay akademiye ve parlamento üyelerine saldırıda bulundu. Gıda fiyatları sürekli yükseliyor.

Şimdi zor durumda olan bütün bu rejimlerin yine de Batı dünyasının gözünde itinayla işlenmiş "ılımlı" ve köktendinci olmayan bir imajı var. George Bush ve Tony Blair, Irak işgalinin sonrasında, demokratik programlarının çoğunu Ortadoğu için yaptılar. Bununla birlikte, bölgede yapılan az sayıdaki demokratik seçimlerden olan Gazze'deki seçimler Hamas'ın zaferiyle sonuçlanınca, ABD seçim sonuçlarına gölge düşürmek için elinden geleni yaptı.

Ortadoğu hala darbelerle anılıyor ama bölgenin 1970'lerin başından beri göze çarpan bir özelliği pek az rejimin değişikliğe uğramış olması. Tunus'ta olayların arkasında olan güçler çok yeni değiller ama bu kadar uzun zamandır bastırılmış oldukları için çok daha etkililer.

Batılı hükümetler hazırlıksız yakalandılar çünkü sosyal ve ekonomik patlamalar, uzun zamandır öngörülüyor olsa da, daha önce yaşanmamıştı. Ayaklanmanın kapsamı henüz tanımlı değil ve Tunus ordusu anlaşılan Ben Ali'nin

gidişinin hükümetin yeniden otorite kurmasına yeteceğini umuyor. Generaller haklı olabilir ama son bir ay içerisinde yaşanan adam vurmalar bir işe yaramıyor. Aynı yöntemlerin şimdi işe yarayacağını düşünmek için ise bir sebep yok.

*İng. The Independent, 15 Ocak 2011.

Pan-Arabizm'in Dirilişi

LAMİS ANDONİ

Tunus'taki ayaklanmadan esinlenen Mısır Devrimi, sosyal adalet ve özgürlük için mücadeleyi temel alan yeni türden bir pan-Arabizmi doğurdu. Tüm Arap dünyasında Mısır'daki devrimcilere verilen ezici destek, tiranlıkları -veya az azından otoriter liderleri- yolsuzluğu ve dar bir ekonomik ve siyasi elitin egemenliğini reddetme açısından Araplar arasında oluşan bir tür birlik duygusunu yansıtıyor.

Farklı ülkelerdeki Arapların, Mısır halkıyla dayanışma için düzenlediği gösteriler aynı zamanda, pan-Arabizm doğrultusunda Mısır'ı birleştirici ve lider bir ülke olarak yeniden canlandırma yolunda güçlü bir arzu olduğu izlenimini uyandırıyor. Eski Mısır Devlet Başkanı Cemal Abdül Nasır'ın posterleri Kahire ve çeşitli Arap başkentlerinde, onu tanımayan, öldüğü 1970 yılında hayatta bile olmayan kişilerce dalgalandırılmaya başlandı. Bu görüntüler, 1950 ve 60'larda Arap sokaklarının kasılıp kavrulduğu günleri anımsatıyor.

Ama bugün tanık olduğumuz pan-Arap ulusalcılığı, o günlerdekinin birebir bir kopyası değil. Pan-Arabizm, 50'li ve 60'lı yıllarda, Batı'nın hâkimiyetine ve 1948'de İsrail devletinin kurulmasına doğrudan bir tepki olarak boy göstermişti; bugün ise yapılmayan demokratik reformlara ve Arap dünyasındaki zenginliğin eşitsiz paylaşımına bir tepki olarak ortaya çıktı.

Şimdi tanık olduğumuz ve kuzeyden güneye, doğudan batıya tüm coğrafyada yankılarını gördüğümüz demokratik

hareket, dar bir ulusalcılığı ve hatta pan-Arap ulusalcılığını bile aşıyor ve evrensel insani değerleri kucaklıyor.

Bu elbette bugünkü hareketin antiemperyalist ögeler içermediği anlamına gelmiyor. Ama Mısır ve diğer ülkelerdeki protestolar, gerek baskıdan gerekse de yabancı güçlerin egemenliğinden kurtuluşun asıl temelinin insanın özgürleşmesinde olduğu anlayışına önayak oluyor.

Geçmişin pan-Arabizm'inden farklı olarak, bugünkü hareket, korku çemberini yırtarak ve insanlık onurunu temel alarak, daha iyi toplumlar inşa etmenin ve umut ile refah dolu bir gelecek yaratmanın mümkün olabileceğine dair içkin bir inanç taşıyor. Geçmiş devrimcilerin, yabancı güçlerden kurtuluşun demokrasi mücadelesini öncelediği yolundaki eski "bilgelik"leri savaşı kaybetti.

Mısır'ın devrimcileri ve onlardan önce Tunus, dış güçlere karşı küçük düşürücü bir biçimde itaat eden ama kendi halklarına karşı birer tiran olan liderlerini sadece sözle değil eylemle ifşa etti. Onlar, sahte bir Arap birliğini haklı çıkarmak için İsrail karşıtlığını maniple eden boş sloganların kudretsizliğini gösterdi. Bu sahte birlik, aralıksız devam eden baskıyı, Arap liderlerin ihanetlerini ve Filistin halkının emellerini maskelemeye hizmet etti sadece.

Filistin davasını bahane ederek sıkıyönetim uygulamalarını hayata geçirmenin ve muhalifleri susturmanın devri artık kapandı. Filistinliler, kendi halklarına baskı uygulayan liderler tarafından ihanete uğradı, yalnız bırakıldı. Suriye ve İran'daki rejimler için, Filistinlilerin direnişine destek olma iddiasıyla ifade özgürlüğünü kısıtlamak ve insan haklarını çiğnemek artık yeterli bir gerekçe değil.

Aynı şekilde, Filistinliler açısından, El Fetih ve Hamas'ın, İsrail'e karşı mücadele tarihlerine sığınarak birbirlerine ve Filistin halkının geri kalan kısmına uyguladığı baskıyı haklı çıkarmaları artık mümkün değil. Genç Filistinliler bu hareketin mesajına cevap veriyor ve -ister El Fetih ister Hamas tarafından uygulansın- kendi topraklarındaki adaletsizliklere karşı mücadele etmenin, İsrail işgalini sona erdirmek adına bir kenara bırakılacak bir şey olmadığının,

tersine bu mücadelenin işgali sonlandırmanın bir ön koşulu olduğunun farkına varıyorlar.

Mısır ve Tunus'ta yaşananlar, içte yaşanan baskılara karşı sağlanan Arap birliğinin dış tehditlere karşı bir birliğe kıyasla daha güçlü olduğunu gösterdi. Zira ne Irak'taki Amerikan işgali ne de İsrail işgali, Arap halkını, aşağılanma ve sefalet içinde yaşamaktansa bedenini ateşe vermeyi tercih eden genç Tunuslunun eylemi kadar harekete geçirememişti.

Bu, Arapların işgal altındaki Irak ve Filistin halklarına karşı duyarsız olduğu anlamına gelmiyor. Farklı Arap ülkelerinde on binlerce, bazen yüz binlerce insan, çeşitli zamanlarda mazlum halklarla dayanışma içinde olduğunu göstermek için sokaklara çıkmıştı. Fakat bu, bu ülkelerde yapılmayan demokratik reformların Irak ve Filistin'deki işgallerin sürmesine kan taşıdığına dair bir farkındalığı yansıtmıyordu.

Arapların Irak'ı savunma ve Filistin'i özgürleştirmede yaşadığı başarısızlık, sosyal adaletsizliklerle marjinalleşen, baskı aygıtları ile ezilen sıradan bir Arap vatandaşının içinde bulunduğu korku ve hareketsiz kalma durumuyla karmaşıklaşan bir tür Arap güçsüzlüğünün simgesi haline geldi.

Irak veya Filistinlilere destek için yürümelerine izin verildiğinde, bunun altında halkın öfkesini kendi hükümetlerinden dış bir güce yönlendirme planıydı. Araplar, bu vakte kadar, seslerini içinde bulundukları sosyoekonomik sorunları bir yana bırakarak işgal altında olan mazlum halklar için yükselttiler. Ama aslında onlar da aynı baskı zinciriyle prangaya vurulmuşlardı.

Bu arada, hem Batı yanlısı hem de Batı karşıtı hükümetler, hayatlarını olağan bir şekilde devam ettiler. İlk kampta yer alanlar, otoriter rejimlerini uygulamak için ABD desteğine güvenirken, ikinciler halkları üzerinde uyguladığı baskıyı meşrulaştırmak için İsrail karşıtı sloganlara yaslandılar.

Ama şimdi, sadece Mısır ve Tunus'ta değil, bölgedeki tüm halklar, kendi hükümetlerine dair inancını kaybetti. Şurası kesin ki, ister Amman ister Şam'da olsun, Mısır'ın Tahrir Meydanı'ndaki devrimcilerle dayanışma içinde bulunduğunu göstermek için toplananlar aslında kendi yöneticilerine karşı geliyor.

Ramallah'da göstericiler, sürekli, Filistin'deki iç bölünmelerin sona ermesini talep eden bir slogan (bu slogan, Arapça'da Mısırlıların rejimin sona ermesi talebini haykırdıkları sloganla kafiye oluşturuyor) attı. Filistinlilerin haykırdığı bir diğer slogan da İsrail ile görüşmelerin sona ermesi talebiydi. Halk, bu sloganla, Filistin Özerk Yönetimi'ne, müzakerelere devam etmesi durumunda gözden düşeceği mesajını verdi.

1950 ve 60'larda, milyonlarca Arap sokaklara dökülerek Arap dünyasını koloniciliğin kalıntılarından temizlemeye ve gittikçe yayılan Amerikan hegemonyasına karşı kararlılığını göstermişti. 2011 yılında, yine milyonlar sokaklara çıktı. Bu sefer, sadece kendi özgürlüklerini sağlamak için değil, geçmişte yapılan hatalarını tekrarlamamayı da garanti altına almaya kararlı gözüküyor. Yabancı bir düşmana karşı atılan sloganlar, ne kadar meşru olursa olsun, demokratik özgürlükler için mücadele bir yana bırakılırsa bir anlam ifade etmiyor.

Kahire ve ötesindeki göstericiler Nasır'ın posterlerini taşıyor olabilir fakat bu, onu Arap onurunun bir simgesi olarak gördükleri için. Eylemciler, Nasır'dan farklı olarak, ulusal kurtuluşun siyasi muhalifleri bastırarak gelmeyeceğinin farkında olan bir tür pan-Arap ulusalcılığına sahip çıkıyorlar. Çünkü bu, ortak bir demokratik özgürlük arzusunun harekete geçirdiği gerçek bir Arap birliği.

*11 Şubat El Cezire, "The resurrection of pan-Arabism"

Şimdi Mısır Halkının Sözcüsü Kim?

ADEM MOROV-HALİD MUSA EL ÜMDAN

Uzun yıllardır yönetimde olan Hüsnü Mübarek'i deviren son Mısır ayaklanmasının sonrasında birçok grup 25 Ocak Devrimi adlı koalisyon altında birleşti. Bu hareketlerin birden bire ortaya çıkışı şu soruyu gündeme getirdi: Mısır halkı adına kim konuşuyor?

(Mübarek rejimi tarafından yasadışı ilan edilen) Müslüman Kardeşler sözcüsü Muhammed Saad Kitatni, 18 Şubat'ta grubun devlet televizyonundaki ilk açıklamasında "Tek bir siyasi eğilim devrim adına konuşma hakkına sahip olamaz. Devrimin başarısını garantiye alan ayaklanmaya katılan tüm Mısır halkı kesimleri ve geniş çaplı katılımlardır" dedi.

Kapsam ve yoğunluk bakımından eşi görülmemiş ve 350 kişinin ölümüne sebep olmuş 18 günlük bir gösteriler sonrasında, 11 Şubat'ta Mübarek yönetme yetkisini Mısır Silahlı Kuvvetlerine devretti.

Bu tarihten sonra Mısır Yüksek Askeri Şurası muhalefetin uzun süredir dillendirdiği çeşitli talepleri yerine getirdi, anayasayı askıya aldı ve parlamentoyu feshetti. Aynı zamanda, anayasanın 6 ay sonra özgür başkanlık ve parlamento seçimlerinin gerçekleştirilmesine olanak verecek şekilde değiştirilmesi sözü verdi. Bundan sonra da yönetme yetkisini tamamen seçilmiş sivil hükümete devredeceğini iddia etti.

Ancak bununla birlikte, muhalefetin birçok net talebi de halen yanıtlanmamış durumda. Karşılanmayan bu

talepler arasında tüm siyasi tutukluların serbest bırakılması, Mısır'ın uzun yıllardır yürürlükte olan Sıkıyönetim Kanunu'nun kaldırılması, Mübarek tarafından atanan hükümetin tamamen feshedilmesi bulunuyor.

Parlamento temsiliyeti ve işleyen bir ulusal anayasa bildirgesinin olmaması durumunda, çoğu gençlik merkezli, çeşitli gruplar siyasi boşluğu doldurmak üzere adım attı.

Bunlardan en çok bilineni ayaklanmanın ilk gününde resmen kurulan 25 Ocak Gençlik Koalisyonu.

Koalisyon Özgürlük ve Adalet, 6 Nisan, Muhammed El Baraday için Gençlik Kampanyası ve Değişim için Gençlik gibi birçok çeşitli siyasi gençlik örgütünden oluşuyor. Aynı zamanda Müslüman Kardeşler, Karama Partisi, Vafd Partisi, Ghad Partisi, Tagamu Partisi ve Demokratik Cephe Partisi gibi siyasi parti ve muhalefet gruplarının gençlik örgütleri de bu koalisyonun içinde.

Koalisyon, Mübarek'in devrilmesinin ardından yaptığı açıklamada şunları kaydetmişti: "Meşru yönetim yetkisini Mısır'ın 1971 Anayasasından almıyor, 25 Ocak Devrimi'nden alıyor"

Koalisyon çeşitli taleplerini de gündeme getirdi. Bu talepler arasında yeni bir anayasanın oluşturulması, Sıkıyönetim Kararnamesinin iptali, Mübarek'in uzun yıllardır faaliyet yürüten Ulusal Demokratik Partisi'nin (NDP) feshedilmesi. Koalisyon "halkın taleplerinin gerçekleştirilmesi için ordunun attığı adımların gözetlenmesi" amacını da ortaya koydu.

Bununla birlikte, 25 Ocak Gençlik Koalisyonu hemen "devrim üzerinde tekeli olmadığını" da vurguladı.

Uluslararası Basın Ajansı IPS'ye konuşan 6 Nisan Basın Koordinatörü İnci Hamdi, "25 Ocak Devrimi tüm Mısır gençliğine aittir" diye belirtti.

Koalisyon çok önce kurulmuş olsa da, Mübarek'in 11 Şubat'ta defedilmesinin ardından "25 Ocak" adını alan birçok farklı grup da oluşturuldu.

16 Şubat'ta önde gelen bir grup entelektüel, yazar ve medya dünyasından kesimler, bir grup gençlik örgütü tem-

silcisiyle birlikte "25 Ocak Devrimi Önderleri Konseyi'nin" kuruluşunu ilan ettiler. "25 Ocak Gençlik Koalisyonundan farklı olmayarak, Konseyin görevi devrimin başarılarının peşinden gitmektir" denildi.

Mübarek'in istifasından sonraki günlerde, eski başkanın yönetimdeki NDP partisinin bazı üyeleri bile devrimci bando takımına dâhil olmaya yanaştılar ve gençlik merkezli "25 Ocak Partisi" kurma niyetlerini duyurdular. Beklenildiği gibi bu gibi girişimler, birçok ayaklanma grubu ve siyasi gözlemcilerce alay konusu edildi.

Hamdi sözlerine "Mübarek'in defedilmesi çürümenin başını kopardı, ancak çürüyüşün bedeni hala sağlam duruyor. Ve bu beden rejimle ilişkili figürleri, yozlaşmış güvenlik yetkililerini, iş adamlarını ve hükümet yolsuzluklarından yararlanan diğer kesimleri içinde tutuyor" diye devam ediyor.

El Ahram Siyasal Ve Stratejik Çalışmalar Merkezi Eşbaşkanı Amr El Şuphi, IPS'ye verdiği demeçte "Mübarek'in NDP partisinin başka bir maskeyle geri dönme çabaları, halkın siyasi bilinci nedeniyle başarısızlığa yazgılıdır" değerlendirmesinde bulunuyor.

Devrimin küllerinden türeyen tüm hareketler de gençlik merkezli değil elbette.

Ayaklanmanın 9. günü olan 2 Şubat'ta eylemci gençlik grupları ve Mübarek rejimi arasında arabuluculuğa soyunan "Akil Adamlar Konseyi" de oluşturulmuştu. Bu akil adamlar arasında Nobel Ödüllü bilim insanı Ahmed Zevil ve Koptik-Hristiyan Milyoner Naguib Saviris gibi önde gelen Mısırlı entelektüeller ve iş dünyasından isimler bulunuyordu.

Ama bu oluşum da akil adamların girişimleri yönetimindeki rejimin ömrünü uzatma manevraları olarak gören eylemcilerin önderleri tarafından reddedildi.

6 Nisan Gençlik Hareketi Genel Koordinatörü Ahmed Mahir, IPS'ye o dönemde yaptığı açıklamada "Bu insanlar bizi temsil etmiyor. Bizimle görüşmek için girişimde dahi

bulunmadılar. Ayrıca Mübarek'in koşulsuz istifasına kadar tüm görüşmeleri reddediyoruz" demişti.

Genç devrimci önderler, ayaklanmanın zirvesinde desteklerini köşeye sıkışan rejime sunan çoğu uzun soluklu muhalefet partilerini de kınadı.

6 Nisan Basın Koordinatörü İnci Hamdi, "Sözde 'muhalefet' partileri çürümüş yönetim yapısının kollarını oluşturmaktan başka bir şey yapmadı. Ayaklanma sırasında, eylemcileri rejimin önerilerini teklif etmeleri konusunda uyardılar ve gösterilerin sonlandırılması çağrısı yaptılar. Mübarek'in gitmesinden sonra da tüm hepsi pozisyonlarını 180 derece değiştirdiler" diyor.

El Ahram Siyasal Ve Stratejik Çalışmalar Merkezi Eşbaşkanı Amr El Şuphi, Mısır'ın mevcut siyasal dönüşüm döneminde farklı grupların devrimi kendilerinin kılma "beyannameleri" karşısında fazla şaşırmadığını belirtiyor: "Bu tarz ataklar, başkanlık ve parlamento seçimleri gerçekleştirilene kadar sürecek. Ve ondan sonra demokratik şekilde seçilenler halk adına konuşma yetkisini ellerine alacaklar" diyor.

Şuphi, sözlerini şöyle sürdürüyor: "Halk ayaklanmayı başından beri kimin destekleyip, kimin başkanın gitmesinden sonra pozisyonunu değiştirdiğini kavrayabilecek nitelikte.

Hamdi ise, "Tüm Mısırlılar, Mısır'ın iyileştirilmesi için fikrini söyleme, önerilerini sunma hakkına sahiptir. Ama Mısır adına konuşuluyor iddiasıyla, devrimin taleplerini veya başarılarını sulandıracak her türlü girişim Mısır halkı tarafından reddedilecektir" diye belirtiyor.

* 22 Şubat ipsnews.net, çeviri Zeynel Gül.

Arap Dünyasında Siyasi Akıl Çağı

TARIK ALİ

Kahire'de sevinçli bir gece. Canlı canlı tanıklık etmek, bir Mısırlı, bir Arap olmak ne bahtiyarlık! Tahrir Meydanı'nda "Mısır Özgür" "Biz kazandık" sloganlarını atıyorlar.

Diğer reformlar olmadan, sadece Mübarek rejiminin gitmesi bile (devlet hazinesinden 40 milyar dolarlık bir yükün kalkması demek bu) bölgede ve Mısır'da büyük bir siyasi zafer olarak tecrübe edilecektir. Devreye yeni güçler sokacaktır. Tunus'da olduğu gibi kitle hareketlerinin mucizelerine ve büyük siyasi halk bilinçlenmesine tanıklık eden bir halkın yenilmesi kolay olmayacaktır. Öyle görünse de, Arap tarihi statik değildir. Seküler Arap milliyetçiliğinin yenilgisine işaret eden 1967 İsrail zaferinden sonra büyük Arap şairlerinden Nizar Kabbani şunları yazmıştı:

Arap çocuklar
Geleceğin buğday kulakları
Zincirlerimizi sizler kıracaksınız
Kafalarımızdaki afyonları
Ve yanılsamaları
Sizler öldüreceksiniz!
Arap çocukları
Boğulmuş neslimizin hikâyelerine
Pek de kulak vermeyin

Umutsuz bir vakayız
Tıpkı bir karpuz kabuğu kadar
Kulak vermeyin bize
Taklit etmeyin,
Kabul etmeyin bizi, fikirlerimizi
Başeğmiş ve düzenbaz bir milletiz
Arap çocukları
Bahar yağmurları
Geleceğin buğday kulakları
Yenilgiyi yok edecek olanlar
Sizlersiniz!

Kabbani'nin kehanetinin yerine gelmiş olduğunu görmek ne mutluluk verici.

Kitlesel karşı çıkışların yeni dalgası, Arap dünyasında milliyetçi partilerin olmadığı bir döneme denk geliyor. Ve bu da taktikleri belirledi: Otoriteye doğrudan meydan okuyan sembolik alanlardaki muazzam kalabalık eylemler; deyiş yerindeyse, gücümüzü gösterdiğimiz, ama örgütlü ya da hazır olmadığımız için test etmek gibi bir amaç da gütmediğimiz, ama bütün dünyanın gözlerinin bizim üstümüzde olduğunu da unutmadan sürdürdüğümüz gösteriler dalgası.

Küresel kamuoyu fikrine bu bağlılık harekete geçirici olduğu kadar zayıflığın da bir işareti. Obama ve Pentagon yüksek bedeline rağmen Mısır ordusuna meydanı temizleme emri verseydi generaller muhtemelen emirlere uyarlardı ama bu Obama için değilse de kendileri için riskli bir operasyon olurdu. Ancak bu durum çoğunun akrabaları, aileleri meydanlarda gösterilere katılan ve kitlelerin doğru tarafta olduğunu bilen ve hisseden sıradan askerler ve üst düzey askeri yetkililer arasında ayrım yaratırdı. Bu, ne Washington'un ne de soğuk hesapların partisi Müslüman Kardeşliği'nin istediği bir devrimci halk ayaklanması anlamına gelirdi.

Mevcut diktatörden kurtulmak için halkın gücünün gösterilmesi yeterliydi. O sadece ABD onu görevden almaya karar verdiğinde giderdi. Uzun bir sürelik sallantılardan sonra ABD de bu kararı verdi. Aslında hiçbir ciddi alternatifleri de yoktu. Ancak zafer sonsuz cesaretleri ve fedalarıyla tüm bu olanları mümkün kılan Mısır halkına aittir.

Ve bu yüzden Mübarek ve onun yaşlı hizmetkârının sonu kötü oldu. İki hafta önce güvenlik çapulcularını salıveren Başkan Yardımcısı Süleyman'ın, göstericileri meydandan çıkarmadaki başarısızlığı tabuta bir çivi daha çaktı. Mısır kitlelerinin greve çıkan işçilerle, sokaklarda gösteri yapan yargıçlarla birlikte yükselen dalgası ve gelecek hafta daha fazla sayıda bir kitlenin toplanacağı beklentisi, Washington'un Mübarek'te ve şakşakçılarında direnmesini imkânsız kıldı. Hillary Clinton'un sadık bir dost olarak, "aileden biri olarak", tanımladığı adam döküldü. ABD kayıplarına son vermek istedi ve ordu müdahalesini gündeme getirdi.

Batı'nın yaşlı bir favori adamı olan Süleyman "düzenli geçişe" öncülük etmesi için Washington tarafından seçilip AB tarafından da onaylandı. Süleyman, halkın gözünde sadece emirler verip sürece katılan biri değil, her zaman gaddar ve çürümüş bir işkenceci olarak görüldü. Bir Wikileaks belgesinde eski bir ABD elçisi onu "tatsızlığa dayanamayan" biri olmadığı şeklinde anıyordu. Yeni başkan yardımcısı geçtiğimiz Salı eylemci kalabalıklara gönüllü olarak gitmemeleri durumunda ordunun hazır beklediği uyarısında bulunuyordu: eldeki tek seçenek olarak darbe kalmıştı.

Siyasi aklın çağı Arap dünyasına geri dönüyor. Halk sürülmekten ve dolandırılmaktan bıktı. Bu süreçte Ürdün, Cezayir ve Yemen'de siyasi atmosfer ısınıyor.

*12 Şubat'ta Guardian.

İsyan Kendiliğinden Değil

HAMA HAMMAMİ

Hama Hammami, Tunus'taki isyan öncesi, 2008 yılında, işsizliğe, yoksulluğa, çürümeye ve baskıya karşı Gafsa maden havzasında bir ayaklanma gerçekleştiğini hatırlatarak, bu isyanın kitleselleşip yayılmadığını ve yerel bir hareket olarak kaldığını söyledi. 2010 sonunda, durumun ekonomik, sosyal, siyasi yani her açıdan daha da kötüleştiğini söyleyen Hammami, "Çürüme her kesim tarafından, her yerde konuşulan bir olay halini aldı" dedi.

Hammami, 17 Aralık'ta bir gencin bedenini ateşe vermesiyle isyanın başladığı Sidi Bouzid'den önce, güneydeki Ben Gardane'de büyük bir hareket başladığını, iktidarın ise toplumsal taleplere yanıt üretemediğini ve şiddete başvurduğunu söyledi. Hammami aynı dönemde, Bin Ali'nin 2014 seçimlerine katılması için kampanyalar yürütüldüğünü kaydetti.

Hama Hammami, "Bu hareketi hazırlayan birçok etken oldu. Tunus halkının devrimci demokratik hareketi, gerek sendikal hareket içinde, gerek insan hakları hareketi içinde, gerek gençler ve diğer kesimler içinde mesajını iyi bir biçimde iletti" dedi.

Hammami, hareketin kendiliğinden olduğu yorumlarını ise reddetti. Hammami şöyle dedi: "Hareket Sidi Bouzid'de patlak verdiğinde, biz militanlarımıza 'dikkatli olun, hareket, hem coğrafi hem de sosyal anlamda genişleyecek çünkü böyle bir büyümeyi sağlayacak tüm öğeler mevcut' dedik. İnsanlar değerini azaltmak, devrimci güçlerin, ileri-

cilerin geçtiğimiz yıllar boyunca muhalefetteki rolünü görmezden gelmek için bu hareketin kendiliğinden olduğunu söylüyor. Bu aynı zamanda eski iktidar partisiyle bu devrimden bir çıkış yolu bulmak gerektiğini, siyasilerin yönü olmayan bir hareketin yönetimini yeniden ellerine almak için sorumluluğu üzerlerine almaları gerektiğini söylemenin bir yolu. 'Kendiliğinden' kelimesi eski anlamına uymuyor. Bu hareket, ulusal ölçekte örgütlenmemiş olması dışında bir kendiliğindenlik taşımıyor. Tek bir yönü, ortak bir programı yok. Ancak bu bilinçsizlik ve örgütsüzlük anlamına gelmiyor. Bugün gerek yerel gerekse ulusal ölçekte bilinç ve örgütlülük mevcut. Bilinç mevcut, çünkü bu hareketin aktörleri hiç bir siyasi, sendikal bilince sahip olmayan insanlar değil, tam tersi. Katılımcılar solun militanları, ilericiler, sendikacılar, insan hakları savunucuları. Öğrenci hareketine dâhil olan diplomalı genç işsizler. Partimiz burada, güçlerimiz burada. Aksine, İslamcılar gerçekten de katılım sağlamadılar. İşte bu yüzden, İslamcıların siyasi olarak hareketi desteklemelerine rağmen, bu devrimde, hiçbir dini yönerge yok. Örgütlülük bağlamında ise, militanlar komitelerle ulusal ölçekte hızla örgütlendiler."

"Bin Ali'nin kısmen kendi gidişini hazırladığı ve kaçması gerektiği andan itibaren yandaşlarına yağmalama izni verdiği"nin hatırlatılması üzerine, Hammami şunları söyledi: "Evet. Bunu hazırladı. 12 Ocak Çarşamba günü tutuklanmamın ardından, 14 Ocak günü Bin Ali'nin gidişinden bir saat sonra salıverilmem bunun bir kanıtıdır. Bilirsiniz, her devrimde, bu devrimden, hesap vermek zorunda olmaktan korkan kesimler vardır. Özellikle de büyük işkenceciler, büyük suçlular. Bin Ali onları silahlandırdı, ülkede bir tür şantaj yapabilmek için düzensizliği yaymak, halkı güvenlik ile anarşi arasında seçim yapmak zorunda bırakmak isteyen onlardır."

Tunus ordusunun rolüne ilişkin de değerlendirmelerde bulunan Hama Hammami, "Tunus ordusu, her zaman siyasi hayattan uzak tutulmuştur. Bizde bir polis diktatörlüğü hâkimdir, devletin toplumsal hayatta baskın olan asıl aygıtı

polistir. Ordu, kamu mülkiyetini ve özel mülkiyeti korumak için araya girdi. Halkı korudu, silahlı çeteleri etkisiz hale getirdi. Şu ana kadar ordu hareketi bastırmaya çalışmadı. Tüm siyasi güçler düzen yeniden sağlanır sağlanmaz ordunun kışlalara geri dönmesi konusunda hemfikir" dedi.

Tunus İşçileri Komünist Partisi sözcüsü Hama Hammami, "Tunus halkının ulusal birlik hükümeti konusunda bekleyişte olduğu" değerlendirmesinin de yanlış olduğunu söyledi.

"Toplum bekleyişte değil" diyen Hammami, ekledi: "Yeni hükümetin kuruluş duyurusunun öncesinde bile, insanlar bu eski rejimin muhalefetin bazı ögeleriyle genişleyen hükümetine hayır demek için sokaklara döküldü. İşte bu yüzden bugün insanlar hala sokakta."

Hammami, insanların öncelikle eski rejimle bir ilgisi olmayan, geçici bir hükümet istediğini, ayrıca Bin Ali'nin eski partisinin dağıtılmasının istendiğini kaydederek, "Bu geçici hükümetin görevi kurucu meclis için bir seçim düzenlemek olacak" dedi.

Hammami "Biz; içerisinde siyasi partilerin, sendikaların, insan hakları kuruluşlarının, bu devrim sonucu oluşan yeni bölgesel yapılanmaların temsilcilerinin yer alacağı ulusal bir konferansın hızla gerçekleştirilmesi taraftarıyız. Bu ulusal konferans geçiş dönemi için herkes tarafından kabul görecek geçici bir hükümet tanımlamalıdır" diye konuştu.

Mahallelerde ve fabrikalarda halk komiteleri kurulduğunu anlatan Hammami, bu komitelerin, kamusal işlerin yürütülmesi için kurulduğunu, amacın; komiteleri, daha yüksek bir seviyede birleştirmek olduğunu söyledi.

Hammami, şöyle konuştu: "Arap hükümetleri ülkemizde olanlardan korkuyor çünkü Tunus halkı örgütlü bir halkın -ki bu örgütlülüğün hazırlandığına inanıyorum- hükümete dur diyebileceğini gösterdi. Ve 2005'ten ve açlık grevinden bu yana, (birçok siyasi kişilik ve insan hakları savunucusu rejim tarafından özgürlüğe getirilen kısıtlamalara karşı bir açlık grevi başlatmıştı) İslamcı ve laik kesimler arasında

artık ideolojik kavgalar yok. Mücadele herkes için siyasi, sosyal ve ekonomik eksenler çevresinde yoğunlaştı. Ve bu Tunus halkının örgütlenmesine yardımcı oldu. Ve şimdi yine, bu örgütlülük güçlü."

*Tunus İşçileri Komünist Partisi sözcüsü, Belçika Emek Partisi'nin yayın organı Solidaire

BÖLÜM IV

TEORİ YAZILARI

Demokrasi Halleri

ARİF ÇELEBİ

Grev özgürlüğü vardır ama para babalarının ve onların devletini rahatsız etmemek koşuluyla. Rahatsız etmeye kalkışırsan İspanya havayolu işçilerine yaptığı gibi bir anda sallanıverir başının üstünde, faşizmin paslı kılıcı. Burjuvazinin sosyalist hükümeti grevci pilotlara karşı Franko döneminden kalma faşist yasayı devreye soktu. Pilotlar greve son vermezlerse emre itaatsizlikten vatan hainliği suçlamasıyla yargı önüne çıkarılmakla tehdit edildi.

Basın özgürlüğü yürürlüktedir elbette, ama para babalarının ve onların devletlerinin ipliğini pazara çıkarmamak kaydıyla. Çıkarırsan vay haline. Wikileaks'e yapıldığı gibi devletler siteni kapatır, bankalar kredi kartlarını iptal eder, bağışların sana ulaşması binbir yolla engellenir. Bunlar da yetmez adi tezgâhlarla, komplolarla hapiste bulursun kendini bir anda.

Yürüyüş özgürlüğü olmaz mı hiç, izin alınana bile gerek yok, ama para babalarına ve onların hükümetine karşı sesini fazla yükseltmemek koşuluyla. Yükseltmeye kalkışanlar Türkiye'de olduğu gibi zehirli gaza boğulur, cop darbeleriyle yere düşürülmüş kadınların polis tekmeleriyle çocukları düşürülür. Türkiye'nin en büyük şehrinin "demokratik güven-

liği" Manisalı çocuklara işkence olayı ile nam yapmış bir polis şefine teslim edilmiştir. Belli ki anne karnındaki çocuklara dikmiş şimdi de gözünü, "ileri demokrasi"nin polisleri.

Seçme seçilme özgürlüğü vardır, ama seçilenlerin para babalarının ve emperyalistlerin çıkarlarına zarar vermemesi koşuluyla. Verirse Allende gibi faşist bir darbeyle alaşağı edilir. Haiti'nin seçilmiş başkanı Aristide gibi gizlice kaçırılır, Honduras'taki Zelaya gibi bir anda kendini darbe katakullisi ile yurt dışında bulur.

Bugünkü burjuva demokrasisi mali oligarşinin, emperyalist devletler ve işbirlikçilerinin foseptik çukurudur. Burjuva parlamentolar birer tiyatro sahnesi, burjuva parlamenterler birer soytarıdır. Demokrasi, yani halkın egemenliği tam bir palavradır. Demokrasi, burjuvazi için burjuva adına bir diktatörlük kılıfıdır. Demokrasi, emperyalist talan ve yayılmacılığın bayrağıdır. "Demokrasinin korunması"nın ne anlama geldiğini Alman emperyalizminin savunma politikaları yönergesi çok iyi özetliyor. Yönergede, başlıca amaç olarak "serbest dünya ticaretinin ve dünya çapındaki piyasalar ile hammadde kaynaklarına engelsiz erişimin korunması" konulmuştur.

"Serbest dünya ticareti" ve "demokrasi" ilk anda ne de yakışıyorlar birbirine. Gel gör ki bugün birkaç yüz uluslararası tekel dünya üretimi, ticareti ve para dolaşımının yarısından çoğunu doğrudan kontrolleri altında tutuyor. Serbest ticaret birkaç emperyalist dünya tekelinin dünya pazarını kendi aralarında yağmalama yarışından başka bir anlama gelmiyor. Demokrasi de bu yağmalama yarışının politik dildeki tarifi.

Wikileaks'le birlikte artık herkes için görünür hale gelmiştir ki ABD demokrasisi ABD tekellerinin, Alman demokrasisi Alman tekellerinin, Fransa demokrasisi Fransız tekellerinin çıplak sopasıdır.

Bu dün de öyle değil miydi?

Öyleydi elbette. Ama bugünün dünden bazı farkları var. Dün emperyalist devletler diğer ülkeleri soyup soğana çe-

virirken, oraları gerektiğinde kan gölüne boğarken kendi ülke emekçilerine yağmadan pay veriyor, sınıf çelişkileri düzen içinde absorbe ediliyor, sınıf uzlaşması sağlanabiliyordu. Bugün "uzlaşma" zemini yok. Çelişkiler daha da şiddetleniyor ve artık işçi ve ezilenler en gelişkin kapitalist ülkelerde demokrasinin meyvesini değil, sopasını daha çok yiyor. Kapitalizmin süregenleşen krizi burjuva demokrasinin ezilenlerin tepesine inen sopasını daha da kalınlaştıracak, burjuvazinin egemenliğini başka türlü kabul ettirme şansı yok çünkü. Burjuvazinin ekonomik krizi ideolojik ve politik krizini derinleştirdikçe burjuva demokrasisinin günümüzdeki gerçek içeriği çok daha görünür olacak.

Çok önemli bir diğer fark da, internetin varlığı. Burjuva basın tekellerinin denetiminde. Ama para babaların gücü interneti denetlemeye yetmiyor. Sızıntılar engellenemiyor. Biri kapatılsa bir başka yerden bilgi dünya ezilenlerinin hizmetine sunulabiliyor.

Hem nesnel çelişkiler hem de bilginin sermayenin denetimi dışında halka ulaştırılabilmesinin artan olanakları burjuva demokrasisinin gerçek mahiyetinin gözler önüne serilmesini kolaylaştırıyor.

İster faşizmi gizleyen bir perde, ister kapitalist tekellerin sopası, isterse emperyalist sömürgeciliğin maşası olarak kullanılsın bugün demokrasi, emperyalist burjuvazinin ve işbirlikçilerinin işçiler ve tüm ezilenler üzerindeki diktatörlük aracıdır.

O halde işçilerin ve ezilenlerin amacı demokrasiyi ortadan kaldırmak mı olmalı?

Elbette hayır! Demokrasi değil, burjuvazi ortadan kaldırılacak. Demokrasi burjuvazinin ezme aracı olmaktan çıkarılacak, gerçek sahibine, halka mal edilecek.

Nasıl mı?..

Kime Karşı Kim İçin Demokrasi?

Demokrasinin beşiği antik Atina'da, demokrasi nasıl ortaya çıktı?

Özel mülkiyetin ortaya çıkmasıyla komünal toplum giderek dağıldı. İşbölümü gelişti. Toplum sınıflara bölündü. Toplumun ortak hizmetlerini toplum adına yürütmekle görevli olanlar toplumsal zenginliğin denetim ve yönetimini ele geçirdi ve giderek onun maliki oldu. Devlet, böyle doğdu. Esirler artık öldürülmüyor, köle olarak tarlada zanaatçılıkta vb. çalıştırılıyordu. Borcunu ve vergisini ödeyemeyen köylüler de köle yapılıyordu.

Başlangıçta kral vardı. Hem toplumu dış saldırılardan korumak, hem de fetih savaşlarına girişmek için merkezi bir örgütlenme tüm mülk sahiplerinin ortak çıkarınaydı.

Fetihlerle yeni yerler ele geçirilince, bu kez bu yerlerin dolayısıyla iktidarın egemenler arasında paylaştırılması gündeme geldi. Büyük toprak sahibi soyluların oligarşik egemenliği vardı artık. Ama bu egemenlik büyük ve küçük mülk sahibi sınıflar arasındaki çelişkileri keskinleştirdi. Küçük çiftçiler ve zanaatçılar üzerinde ağırlaştırılan baskılar başkaldırılara yol açtı. Bu isyanlar sonucunda küçük mülk sahipleri oligarşiyi devirdi, kendi çıkarlarını yürütmesi için bir tiran (diktatör) seçtiler. Bu tiranların küçük çiftçiler ve zanaatçılar yararına aldığı pek çok önlem, bu küçük mülk sahiplerinin refah düzeylerinin yükselmesine yol açtı. Böylece onlar da köle çalıştırabilecek bir duruma geldiler.

Belki sorulabilir, küçük mülk sahipleri neden yönetimi kendileri almadılar da bir diktatöre (tiran) yetki verdiler?

Kendileri yönetimi üstlenemezdi çünkü hepsi üretim faaliyetindeydi, yönetim işleri için ayıracak hiç zamanları yoktu. Ne zaman ki yaşam seviyeleri yükseldi ve böylece köle çalıştıracak koşullara kavuştular, onların da yönetim işlerine ayırabilecekleri boş zamanları doğdu. Böyle olduğu için de artık bir tirana ihtiyaçları kalmamıştı. Onu devirdiler ve Yunanca'da halkın yönetimi anlamına gelen "demokrasi"yi ilan ettiler.

Demek oluyor ki, demokrasi, köle emeğinin üretimde kullanılmasının yaygınlaştırılmasıyla ve özgür küçük çiftçilerin köle çalıştırabilecek koşullar elde etmesiyle tarih sahnesine çıktı. Köle emeği ve küçük mülk sahiplerinin yönetim işlerine ayırabilecekleri fazla zaman bulabilmeleri sayesinde demokrasi bir devlet biçimi haline geldi. Kölelerle birlikte toplumun bütünü düşünüldüğünde demokrasi azınlığın çoğunluk üzerindeki, mülk sahiplerinin köleler üzerindeki diktatörlüğü demekti. Rakamlar muhtelif, ama aşağı yukarı ortalama olarak bir özgür çiftçiye karşılık 15-20 köle bulunuyordu. Atina'da seçme-seçilme (kurayla) hakkına sahip beş bin kişi, buna karşı bunun on beş-yirmi katı köle vardı.

Demokrasi, mülk sahibi sınıflar arasındaki bir ilişki biçimini tarif ediyordu. Yalnızca mülk sahibi olanlar ve elbette yalnızca erkekler "halk"tan sayılıyordu. Haliyle halkın yönetimi, demokrasi mülk sahibinin çoğunluğunu oluşturan küçük mülk sahibi erkeklerin egemenliği demekti.

Ama bu sürdürülemedi. Sürdürülemezdi de. Küçük çiftçi ve zanaatçılar büyük toprak sahipleri ve büyük tüccarlarla baş edemezlerdi. Pek çok kez demokrasi yıkılıp oligarşi yeniden ilan edildi. Ve mülk sahiplerinin ezilen kesimleri tekrar başkaldırıp tekrar demokrasi getirdi. Ama ekonomik güçsüzlükleri onları giderek daha çok takatten düşürdü. Nihayet büyük toprak sahipleri ve tüccarlar demokrasiyi toprağa gömdü.

Böylece demokrasi fikri öldü mü?

Hayır. O pek çok köylü ayaklanmasında ezilenlerin ezenlerin egemenliğine son verme umudu olarak şu ya da bu biçimde yaşadı. Ne ki, burjuvazi tarih sahnesine çıkana kadar demokrasinin yeniden ete kemiğe bürünmesinin koşulları oluşmadı.

Önce İngiltere'de, ardından Fransa'da küçük burjuvazi ve küçük köylüler kralı devirip halkın yönetimini ilan ettiler. Fikri önderlik radikal küçük burjuvazideydi. Fransa'da demokrasi mücadelesi tarihe yön veren sonuçlar yarattı. Krallık yıkıldı, halkın egemenliği ve eşit yurttaşlık temelinde yeni bir devlet biçimi inşasına girişildi. Küçükten bü-

yüğe doğru tüm yerleşim birimlerinde halk egemenliğine dayalı meclisler oluşturuluyor, ulusal meclis halkın seçilmiş temsilcilerinden oluşturuluyordu. Atina'da olduğu gibi doğrudan demokrasinin koşulları yoktu şimdi. Atina'daki nihayet bir şehir devleti demokrasisiydi, hak sahibi beş bin kişiden kurayla seçilmiş beş yüz kişi pekâlâ bir meydanda toplanabilirdi. Fransa ise bir ulusal devletti ve ulusal çapta tüm seçmenlerin bir alanda toplanması olanaksızdı, temsili demokrasi bu nedenle kaçınılmazdı.

Fransa'da devrim öyle bir öfke yüklü halk hareketiydi ki, üç bin aristokratın kafası bir gecede uçurulmuş, kiliseler birkaç ayda talan edilmiş, pek çoğunda taş üstüne taş bırakılmamıştı.

Büyük burjuvazi, büyük tüccar ve tefeciler başlangıçta bu süreci ellerini ovuşturarak izlediler, desteklediler. Ne zaman ki feodal devlet önemli ölçüde tasfiye oldu, eski düzen artıklarıyla işbirliği yaparak halkın egemenliğine, devrimci demokrasiye son verdiler. Ama serbest ticaret ve rekabet özgürlüğü olmadan ve bunları gerçekleştirmeye hizmet eden bir devlet aracı olmadan sermayeye dayalı üretim biçimi egemen olamazdı. Bu nedenle demokrasi burjuvazinin iktisadi çıkarlarının politik ifadesiydi. Onu her yerde yürürlüğe koymak, onun başlıca politik hedefi haline geldi. Ne ki onun demokrasi, yani halkın egemenliği anlayışında "halk" kavramı işçileri, mülksüzleri, yoksulları, kadınları kapsamıyordu. Bunların seçme ve seçilme hakları yoktu. Demokrasi, mülk sahibi sınıflar arasında bir ilişki biçimi ve büyük mülk sahiplerinin işçi sınıfı ve emekçi tabakalarını ezmenin aracıydı. Demokrasi, burjuvazi için demokrasi; işçi sınıfı ve emekçiler için diktatörlüktü. Sermaye sınıfının, burjuvazinin demokrasi algısı, yaklaşımı buydu. "Özgürlük" erkekler için, "adalet" mülk sahipleri için. Sermayenin büyüklüğü belirliyordu, "eşitlik"in ölçüsünü de.

Demokrasi burjuvazi için demokrasi, burjuva demokrasisi halini alınca işçi sınıfı ve emekçiler demokrasiden vazgeçmeyeceklerdi elbette.

Nasıl mı?..

Demokrasi Mücadelesi

Burjuva devleti ele geçirerek egemenliğini ilan ettiği her yerde devrimci demokratik şiarları ve insan hakları bayrağını bir kenara fırlatıp attı; çünkü artık onlara ihtiyacı yoktur.

Ama ezilenlerin ona ekmek kadar su kadar ihtiyaçları vardı. "Özgürlük-adalet-eşitlik şimdi artık proletarya ve diğer emekçi sınıfların egemen burjuvaziye karşı mücadele şiarıydı. İnsan hakları beyannamesinde ifade edilen hak ve özgürlükleri hayata geçirmek ve daha da geliştirmek için savaşım bayrağı bundan böyle proletaryanın elindeydi. Devrimci demokrasinin kazanımlarını sahiplenmek ve ilerletmek, işçi sınıfı ve ezilenlerin politik çıkarlarının bir gereğiydi.

Burjuvazi kendi sınıf çıkarları gereği demokrasiyi en dar sınırlar içinde tutmaya; halkın en geniş kesimini "halk yönetimi" dışında bırakmayı; demokratik hak ve özgürlükleri olabildiğince kısıtlamaya çalışıyor; buna karşı işçi sınıfı ve ezilenler yine kendi çıkarları gereği demokrasiyi genişletebilecekleri kadar genişletme mücadelesi veriyordu. Demokrasi mücadelesinin odağında şimdi artık işçi sınıfı ve ezilenlerce politik özgürlüğü burjuvazinin elinde "zor"la çekip alma savaşımı duruyordu. Demokrasi mücadelesi tam da bu içerikte şiddetli sınıf mücadelesinin bir arenasıydı. Burjuvazi egemenliğini sınırlamaya dönük demokratik hak taleplerini bastırmak için devlet şiddetine; işçi sınıfı ve ezilenlerde bu hakları kabul ettirmek için kitle direnişi ve şiddetine başvuruyordu.

İşçi sınıfı ve ezilenlerin kullandığı demokratik hak ve özgürlükler uzun soluklu mücadeleler sonucu ve ancak büyük bedeller ödenerek burjuvaziden "zor"la sökülüp alındı. Burjuvazi ya tek tek yükseltilen demokratik haklar mücadelesi karşısında geri adım atmak "zor"unda kaldı ya da düzen dışına çıkan, yeni bir düzen hedefiyle savaşıma giren işçi sınıfı ve ezilenlere taviz vererek onları düzen sınırları içinde tutmaya "zor"unlu oldu.

Demek ki "burjuva demokrasisi"nden söz ederken, içeriği salt burjuvazi tarafından doldurulmuş bir durumdan değil, proletarya ve ezilenler tarafından burjuvaziye zorla kabul ettirilmiş, burjuvaziden zorla çekip alınmış, sermayenin egemenliğini sınırlayan burjuvazinin taviz vermek zorunda kaldığı demokratik hak ve özgürlüklerden de bahsetmiş oluruz. Bugünkü sınırlarına ulaşan demokratik hak ve özgürlükler, burjuvazinin değil ezilen sınıf ve tabakaların eseridir. Genel oy hakkından kadınlara seçme-seçilme hakkına, sendika ve grev hakkından, basın ve yürüyüş özgürlüğünün genişletilmesine vb. vb. hakların hiçbiri burjuvazi tarafından bahşedilmedi, her biri zorla sökülüp alındı.

O halde, ne diye onu "burjuva demokrasisi" olarak tanımlıyoruz.

Böyle tanımlıyoruz, çünkü demokratik hak ve özgürlükler ne denli genişlerse genişlesin üretim araçları burjuvazinin mülkiyetinde kaldıkça "özgürlük-adalet-eşitlik" burjuva çerçeveyi aşmaz. Toplumsal zenginlik hangi sınıfın elindeyse devlet onun egemenlik aracıdır. Sermaye kimdeyse basında onun borusu öter. Para kimdeyse yasaları o yapar. "İleri" demokrasilerde basın özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü, serbest seçimler vardır ama medya araçları bir avuç para babasının mülkiyetindedir; burjuva siyasal partiler şu ya da bu burjuva kanadın ekonomik çıkarlarının politik temsilcileridir; seçimlere halk katılır ama çoğunlukla burjuvazinin temsilcileri seçilir. Parlamento vardır ama işler patronların ofislerinde, çıkar şebekelerinin bürolarında halledilir, devasa devlet bürokrasisi rüşvet ve bin bir çeşit çıkarla egemen sınıfa damarlarından bağlıdır. Hele hele bir avuç tekelin dünyaya egemen olduğu bugün "burjuva demokrasisi" tekellerin işçi sınıfı ve ezilenler üzerinde çıplak baskı aracına dönüşmüştür. Bunun ne anlama geldiği başka ülkelere demokrasi götürdüğünü söyleyen bu burjuva devletlerin yaptıklarına bakarak kolayca kavranabilir. Irak'ta "demokratik devletler koalisyonu"nun işkenceciliği yeterince deşifre oldu. Kosova'da organ mafyacıları "demokratik ülkeler"in himaye ve gözetiminde gayet

demokratik mekanizmalarla iktidara gelebiliyor. Shell'in Nijerya yöneticisi, "tüm bakanlıklarda adamları olduğunu ve her icraata süre erişimi olduğunu" ifade ederek Nijerya devletinin nasıl Shell'in kontrolüne aldığını gösteriyor. Hindistan'da muhaliflere karşı sistematik işkencenin nasıl bir devlet terörü olarak uygulandığı, Rusya başbakan ve cumhurbaşkanının mafya şebekeleriyle bağlantıları, İtalya başbakanının mafya-kontrgerilla şebekesinin etkili elemanı olduğu da basına yansıdı. Bugün burjuvazinin işkenceci-mafyatik-terörist malioligarjik diktatörlüğünü örten demokrasi her tarafından çürüyüp kokuşmuş bir kabuk olarak tel tel dökülmektedir.

Bu durumda işçi sınıfı ve ezilenler demokrasi mücadelesini bir kenara mı bırakmalıdırlar?

Kesinlikle hayır!

Neden mi?..

Devrimci Demokrasi

Bugün emperyalist tekeller, mali oligarşi dünyaya egemendir. Kapitalizmin genel bunalımı, burjuvazinin iktisadi olduğu kadar politik ve ideolojik bunalımını da ifade eder. Dünyanın her yanında ama bilhassa kapitalizmin en gelişkin merkezlerinde, işçi sınıfı ve ezilenler krizin yükünü taşımayı giderek daha büyük bir şiddetle reddediyor. Burjuvazi çaresiz, eskisi gibi yönetmekte giderek daha çok zorlanıyor. Zorlandıkça da en gelişkin kapitalist ülkelerin bu en gelişkin burjuva demokrasilerinde burjuvazi ardına gizlendiği demokrasi peçesini yırtıp bir kenara atıyor. Basın özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü, yürüyüş özgürlüğü, sendika ve grev özgürlüğü pervasızca kısıtlanıyor, ayaklar altına alınıyor. Mali oligarşinin terörist diktatörlüğü burjuva demokrasilerinin kalbinde giderek daha arsızca boy veriyor.

Bu en gelişmiş kapitalist ülkelerde burjuvazi işçi sınıfının örgütlü basıncı karşısında demokratik hak ve özgürlüklerin çerçevesini genişletebiliyor, verdiği bu tavizlerle işçi sınıfını düzen içinde tutabiliyor, demokrasi sınıf uzlaşmasının zemini olabiliyordu.

Bugün burjuvazi iktisadi olduğu kadar politik olarak da eskisi kadar esneme kabiliyetinden yoksun. İşçi sınıfı ve ezilenlerin hak talepleri karşısında esnemek yerine saldırmak onun başlıca yönetim biçimi haline geldi. Ekonomik haklar gibi politik hakları da giderek daha çok gasp etmek, demokratik hak ve özgürlüklerin çerçevesini daraltmak, burjuvazinin başlıca yönelimi bugün. İşçi sınıfı ve ezilenler ise mevcut demokratik haklarını kullanarak burjuvazinin saldırılarına yanıt vermeye çalışıyor. Demokratik kazanımları, basın-örgütlenme-yürüyüş özgürlüğünü korumak, işçi sınıfı ve ezilenler için bugün hayati önemde. *Bu nedenledir ki burjuva demokrasinin en ileri olduğu ülkelerde dahi demokratik hakları koruma ve genişletme savaşımı bugün nesnel olarak devrimci bir karakter kazanıyor.*

Basın özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü, yürüyüş özgürlüğü, sendika ve grev özgürlüğü, bugün ulaştığı düzeyi

ilk bu demokratik haklar, işçi sınıfı ve ezilenlerce burjuvaziye zorla kabul ettirildi, sınıf mücadelesinin kazanımları olarak kayda geçirildi. Şimdi burjuvazi, işçi sınıfı ve ezilenleri kazanılmış mevzilerden söküp atmaya çabalıyor. İşçi sınıfı ve ezilenler "zor"la kazandıklarını ancak "zor"la savunabilirler ve savunmalıdırlar. Bu hayati önemde bir konudur. Her şeyden önce demokratik mevzilerden kovulan bir işçi sınıfı ekonomik kazanımlarını koruyamaz, demokratik haklar silahlarından ne kadar yoksunlaşırsa o kadar köleleşir. Diğer yandan işçi sınıfı ve ezilenler ancak bu haklar mücadelesini yükselterek burjuvazinin gerçek yüzünü açığa çıkarabilir ve yeni bir toplumsal düzen kurma yolunda politik eğitimden geçebilir. Demokratik hak ve özgürlükler mücadelesi okulundan geçmeyen bir işçi sınıfı yeni bir düzen kuramaz. Bugün yalnızca demokratik hak ve özgürlüklerin çok sınırlı olduğu ülkelerde değil, bu hakların en geniş olduğu ülkelerde de demokrasi mücadelesi özünde politik özgürlüğün burjuvaziden zorla sökülüp alınması mücadelesidir. Ve savaşımın tam da politik özgürlük üzerine şiddetlenmesi kaçınılmazdır. Bugün her yerde bu anlamda demokrasi mücadelesi ile iç içe geçmiştir.

Burjuva demokrasisi tarihsel olarak aşıldı. Bugün güncelde politik olarak da giderek aşılmakla yüz yüze kalmaya daha çok aday. Demokratik haklar için militanca mücadele dünyanın her yerinde burjuvazi-proletarya, ezen-ezilen çelişkisini daha çok şiddetlendirecek, mali oligarşinin terörcü diktatörlüğünün gerçek yüzünü emekçiler nezdinde daha çok açığa çıkaracaktır.

Demokrasinin bayrağı bugün bütünüyle proletaryanın önderliğinde, emekçilerin elindedir. Ama bugün ne proletarya ne de emekçi tabakalar sermaye egemenliği altında, mali oligarşinin dünyayı avuçlarının içine aldığı koşullarda ne ekonomik ne demokratik haklarını koruyamazlar. Onların demokrasiye ihtiyaçları var ama ona gerçekten sahip olabilmelerinin tek yolu burjuvaziyi demokrasiden kovmaktan, "burjuva demokrasisi"ndenki burjuvazinin üzerini

çizmekten; burjuva devleti yıkmak ve sermayenin egemenliğine son vermekten geçiyor.

Dünya zenginliğinin birkaç yüz oligarkın elinde yoğunlaştığı, burjuva ulus devletlerin birkaç yüz uluslararası emperyalist tekelin, mali oligarşinin doğrudan politik silahı haline geldiği bugün, bunalım içinde debelenen ve ekonomik genişleme ve gelişmesinin giderek daha çok sınırlarına yaklaşan burjuva üretim tarzı politik olarak da tıkanmıştır. Ne reformasyon ne rektifikasyon onun önünde birer seçenek olarak duruyor. Ya o işçi sınıfının kafasını ezerek beyinsiz bir köleye dönüştürecek, ya işçi sınıfı onun gırtlağına sarılacak. O yüzden dünyanın her yerinde tek yol devrim ve demokrasi yalnızca devrimci demokrasi olarak yeniden hayat bulabilir. Ve devrimci demokrasi, artık ancak sermaye egemenliğine son verme hedefine bağlı olarak uygulanabilir.

Devrimci demokrasinin; iç içe geçmiş biri olmadan diğerinin olamayacağı iki yönü var. Birincisi, demokratik kazanımları koruma ve yeni demokratik mevziler kazanma yolunda militanca savaşım; ikincisi, bu savaşımın sermayenin egemenliğine son verme hedefinde yürütülmesi.

Ya Kapitalizmle ya Kapitalizmsiz

"Üçüncü Dünya'nın Borçlarının Sıfırlanması İçin Komite"nin Başkanı Eric Tovssaint "İrlanda krizi: Kent kaplanı ve neoliberalizmin total çöküşü" başlıklı makalesinde, İrlanda özgülünde neoliberalizmin çıkışsızlığını inceliyor.

"İrlanda, geçtiğimiz on yıl boyunca neoliberal kapitalizmin en coşkulu savunucuları tarafından, taklit edilmesi gereken bir örnek olarak gösteriliyordu. Avrupa ortalamasından daha yüksek bir büyüme oranına sahipti... 2007'de ülkedeki bütçe açığı ve 2008'in işsizlik oranları birer mükemmellik göstergeleri olarak sunuldu. İşçilerin (riskli de olsa) çalışacak işleri vardı, aileler ülkede hüküm süren zenginlik içerisinde neşeli bir şekilde tüketimle meşguldü. Yerli ve yabancı kapitalistler ise ellerine geçen aşırı kardan memnunlardı."

"İrlanda mucizesi" pek çok kişiye parmak ısırtıyordu, pek çok yazara göre kendi ülkesi "yasal ve kurumsal çerçeveleri değiştirerek, aynen İrlanda gibi, uluslararası sermayenin akacağı bir cennet haline gelmeliydi."

Meğer görüntünün ardındaki gerçek bambaşka imiş. Tüketici kredileri GSYİH'nin yüzde 190'ına ulaşmış, yani insanlar gelirlerinin iki katı üzerinde harcama yapıyorlarmış. Bu nedenle bilhassa inşaat ve finans sektörleri aşırı şişmiş. Yabancı sermaye akışı dur durak bilmemiş, "Piyasadaki hisseler, tahviller ve banka aktiflerinin toplam büyüklüğü GSYİH'nin on dört katına çıkmış" Tabi her şişmenin bir sınırı var, balonlar bir bir patladı. "Kumdan kale yıkıldı. Şirketler kapandı ve ülkeyi terk etti. 2008'de sıfır olan işsizlik oranı 2010'da yüzde 14'e yükseldi."

"Cennet"in gerçek cehennemin kızgın çöldeki bir vahadan ibaret olduğu anlaşıldı. Kapitalistlerin kolektif yönetim organı olan burjuva hükümet var gücüyle kapitalistleri kurtarmaya girişti. Hükümet, 168 milyar avroluk GSYİH'in dört katı büyüklüğünde olan banka mevduatını garanti altına aldı. Emlak kredi bankası Allied Irish'i, 48.5 milyar avroluk akıtarak (GSYİH'in yüzde 30'u) kurtardı. Sonuç: "2009'da GSYİH'in yüzde 14'ü olan bütçe açığı yüzde 34'e

yükseldi. Bu artışın yarısından fazlası bankalara verilen muazzam destekten kaynaklanıyordu." Bütçe açığına yol açan, bankaları kurtarmak için gerekli para AB ve IMF'den (toplam 85 milyar avro) karşılandı.

Kapitalistleri kurtarmak için kullanılan bu para nasıl geri ödenecekti. Formül basit: Halkı soyarak. Bütçe açığını kapatmak için alınan önlemlerin hepsi halk düşmanı idi. İşgücünün yüzde 8'ine denk gelen 24.750 kamu görevlisi işten çıkarıldı. İşe yeni girecek gençlerin maaşı yüzde 10 azaltıldı. İşsizlik yardımı, aile yardımı, sağlık bütçesi gibi sosyal harcamalar azaltılırken, emekli maaşları dondurulduu.

KDV yüzde 21'den 24'e çıkarıldı, yeni emlak vergisi kondu. Asgari ücret yüzde 11 oranında indirildi.

E. Toussaint yazısını şöyle bağlıyor: "Yabancı yatırımı ve uluslararası finans kuruluşlarını çekmeyi hedefleyen ekonomik ve finansal liberalleşme politikaları tamamıyla çökmüş durumda. Artık ekonomik politikalarının mantığını radikal bir şekilde değiştirerek, özel sektör ve finans piyasası çıkarlarının yerine halkın çıkarlarını düşünmenin zamanı gelmiştir."

Bu mümkün mü? Kapitalizm içinde kalarak "ekonomik politikalarının mantığı radikal bir şekilde değiştirmek" olası mı? Sermayeye dayalı üretim biçimini yıkmadan "halkın çıkarlarına" uygun bir toplumsal düzen inşa edilebilir mi? Çöken "ekonomik ve finansal liberalleşme politikaları" mıdır, yoksa kazdığı çukurda debelenen, içine düştüğü genel bunalımdan çıkış yolu bulamayan kapitalizmin kendisi mi?

Ya kapitalizmle, ya kapitalizmsiz, ya kar için üretim ya toplumsal ihtiyaçların karşılanması için üretim. Bütün ara çözümler için yollar kapalı. İlle de "kapitalizmle ama piyasa çıkarları yerine halkın çıkarları" diyenler, ya da "biraz ondan biraz bundan" diyenler masal anlatıyor, para kimdeyse düdüğü o öttürür. Birkaç yüz dünya tekelinin dünya üretim, ticaret ve parasının yarısına yakınını kontrol ettiği bir zamanda bu dünya tekelleri toplumsal mülkiyet altına alınmadıkça "halkın çıkarları"na uygun bir ekonomik politika, bir toplumsal düzen yürürlüğe konamaz.

Palyatif çözümler devri kapandı. Tek yol toplumsal devrim.

İrlanda, emperyalist küreselleşme döneminde kapitalist genel bunalımın cisimleştiği ülkelerden biri, genelin özeldeki yansıması. Yaşanmakta olan toplumsal patlamalar da öyle. Yunanistan, Fransa, İngiltere, Tunus, Cezayir, her biri genel bir toplumsal patlamanın parçadaki ifadesi. Dünyanın herhangi bir yerinde herhangi bir anda yeni bir patlama haberi hiç de sürpriz olmayacak. Toplumsal devrim mayınları dünyanın her yerinde. Ve o mayınları sermaye bizzat kendi elleriyle döşedi.

Ya kapitalizmle ya kapitalizmsiz dedik. Peki, Latin Amerika'nın kimi ülkelerinde olduğu gibi halkçı bir devlet kapitalist üretime son vermeden halkın çıkarlarını gözeten ekonomik-toplumsal düzen kuramaz mı, ya da şimdilerde sözü edilen karma ekonomiye dayalı komünal halkçı ekonomiler inşa edilmesi bir çözüm olamaz mı?

Kapitalizmi Yıkmadan Aşmak Mümkün mü?

Sermaye üretimine dayalı ekonomik alt yapıyı toplumsal devrimle yıkıma uğratmadan, bu amaçla sermayenin politik iktidar aracı burjuva devleti yok etmeden kapitalizm aşılabilir mi?

Bunun olası olduğunu öne sürenler var. Kooperatifsel ve komünal işletmeler kurularak, ama piyasa ekonomisi de reddedilmeden, aşırı kar amacı gütmeyen bir ekonomik düzen inşa edilebileceği ileri sürülüyor.

Bu mümkün mü? Dünya piyasasında tekelci hegemonyanın olağanüstü boyutlara ulaştığı günümüzde, teknolojinin, hammadde kaynaklarının, paranın, silahın, ticaretin bir avuç kapitalistin denetiminde olduğu günümüzde, emekçilerin kooperatif birliklerde bir araya gelmesiyle, üstelik piyasa ekonomisi içinde kalarak vahşi kapitalizm dizginlenebilir mi?

Kürt ulusal hareketi tarafından bu tip görüşler pek sık dile getirilir oldu. Bilimsel temelden yoksun bu fikirler yalnızca onlara özgü değil. Bunlar, Marksizmi aştıkları iddiasındalar. Kuşkusuz Marksizm, bilimsellik iddiasında bulunuyorsa onun da aşılması doğaldır. Ama nasıl fizikte Einstein'ı aşmak Newton'a dönmekle mümkün değilse, Marksizmi aşmak da Prouthon'a Bakunin'e dönmekle mümkün olmaz.

Venezuela ve Bolivya'da "halkçı ekonomi" pratikte uygulanıyor. Onlar da buna "21. yy. sosyalizmi" diyorlar.

Marksizm'i aştığını öne sürenler de "21. yy. sosyalizmi" olarak politikalarını lanse edenler de gerçekte 19. yy'ın ilk yarısında ortaya atılmış fikirleri "yepyeni kurtuluş yolları" olarak yeniden piyasaya sürüyorlar.

19. yy'ın ilk yarısında bugünle kıyasla kapitalizm henüz çok az gelişmişti. Sermaye henüz yalnızca İngiltere'de egemen üretim biçimiydi. Yeni yeni filiz vermesine karşın, kapitalizmin varlığında içsel olumsuzlukları da gün yüzüne çıkmıştı. Haliyle bu kötülüklerden kurtulmak için değişik fikirler de boy atıyordu. Bu akımların ortak özelliği

burjuva bireysel çıkara karşı toplumsal çıkarı ve eşitlikçiliği çıkarmaktı.

Bunlardan ilki ütopistlerdi. Yaklaşımları daha çok ahlakçıydı. Kendi çıkarlarını değil, toplumun çıkarlarını düşünen bireyler pekâlâ bir araya gelerek komünist ilişkiler temelinde komünist üretim birimleri kurabilirdi. Bu tip komünal işletme ve topluluklar giderek diğerlerine örnek olabilir ve böylece kapitalizmin kötülükleri defedilebilirdi.

Diğeri Prouthon'du. Onun önerisi biraz farklıydı, işçiler maaşlarının bir kısmını tasarruf edecek, binlerce işçi bu tasarrufları bir araya getirerek sanayi işletmeleri kuracaklardı. Bunlar, kendi ürettiklerini tüketecekleri ve kendi fazla ürünlerini de başkalarının fazla ürünleriyle kar amacı gütmeden değiştirecekleri için sömürü ortadan kalkacaktı. Bu işletme ve toplulukların birbiriyle ilişkileri de federatif nitelikte olacaktır.

Üçüncü akım anarşizmdi. Anarşizmin önde gelen kuramcısı Bakunin'e göre tüm kötülüklerin kaynağı devletti. Sermayeyi yaratan da devletti. Aslolan devleti ortadan kaldırmaktı. Devlet ortadan kaldırıldığında sermaye de yavaş yavaş sönüp gidecek, devletsiz ve eşitlikçi bir toplum düzeni dünyaya hâkim olacaktı.

Her üç akımın ortak özelliği, kapitalist üretim biçiminin ekonomik yasalarının bilincinden yoksun olmalarıydı. Onların çözümlerini ütopik, uygulanamaz ve gerçek dışı kılan da buydu. Bu, anlaşılır bir durumdu. Çünkü daha önce de belirtildiği gibi kapitalizm henüz yeterince gelişmemişti.

Ama onlarınki ne kadar anlaşılırsa, kapitalizmin gelişmesinin sınırlarına doğru hızla savrulduğu günümüzde o günkü fikirleri harmanlayıp üzerine biraz ekoloji, biraz feminizm ekleyip "yepyeni kurtuluş ideolojileri", "21. yy. sosyalizmi", "Marksizm'in aşılması" olarak sunulması o kadar anlaşılmazdır.

Marksizm de 19. yy'da ortaya çıktı. Marksizm'in kendinden önceki komünizmlerden farkı, komünizmi bir temenni, bir ahlaki ve vicdani yaklaşım olmanın ötesinde kapita-

lizmden sonra varılması zorunlu bir toplum biçimi olduğunu bilimsel temelleriyle ortaya koymasıydı. Kapitalizmde satış için üretim (meta) genel egemen üretim biçimi haline geliyordu. Üretici ile üretim aracı birbirinden ayrılmaktaydı. Üretim araçları kapitalist sınıfın mülkiyetine geçiyordu. Üretici, emeğinden başka satacak bir şeyi olmayan işçiye dönüşüyordu. İşçinin emek gücü de bir metaydı artık. Ama onun tüm metalardan farkı, kendisinin yeniden üretimi için gerekli olandan daha fazla değer üretmesiydi. Üretim araçlarının mülkiyetini elinde bulunduran kapitalist, işçilerin emek gücünü kiralayarak onun ürettiği artı değere karşılıksız el koyuyordu. Kapitalist sınıfın karının kaynağı bu artı değerdi. Sermaye, toplumsal bir ilişkiydi. Nefes almasını, karnını doyurmasını, büyümesini, kısacası varlığını sağlayan tek şey artı değerdi. Kapitalist meta üretimi var olduğu sürece, sermayeye sahiplik biçimi, ister bireysel, ister kooperatifsel, ister devletsel olsundu sonuçta hepsi kapitalist ilişki ve sömürünün özünü kendi özgünlüğünde yansıtacaktı. Kapitalizmde üretim araçları toplumsal üretim araçları, üretici de toplumsal üretim işçisiydi artık. Üretimin bu toplumsal niteliği ile üretim araçları üzerindeki mülkiyetin özel niteliği arasındaki çelişki çözülmeden sermayenin varlığına son verilemez, sermaye üretimi aşılamazdı. Bu aşılma ancak mülkiyetin toplumsallaşması ile mümkündü. Bundan başka bir yol yoktu, zira sermaye tüm üretim araçlarını kendi mülkiyetinde toplayarak kendisi dışında bir özel mülkiyet biçimi bırakmama eğilimindeydi. Yeni bir üretim biçimine geçişi ancak işçi sınıfı sağlayabilirdi. Çünkü sermaye tüm üretim biçimlerini kendine tabi kılarken ya da çözerken tüm emekçileri de proleterleştirme eğilimindeydi. Proletarya, bizzat sermaye tarafından toplumda belirleyici güç haline getirilmekteydi. Ama proletaryanın asıl gücü üretim içindeki konumuydu. O, bireysel bir işçi değil toplumsal üretim işçisiydi. Toplumsal mülkiyeti de ancak üretim araçları üzerinde bireysel mülkiyeti olmayan toplumsal üretici sınıf olan proletarya gerçekleştirebilirdi.

Kapitalizm yeni tipte bir özel mülkiyet toplumu ile ya da kapalı, kendine yeterli ilkel kooperatifsel biçimlerle değil gelişkin teknik temel üzerinde yükselen, meta üretimine son vermeyi hedefleyen, kar amacının yerine toplumsal ihtiyaçların tatminini koyan bir üretim biçimi ile aşılabilirdi. Belirleyici üretim araçları burjuvazinin elinde toplandığına ve burjuvazi bu mülkiyeti devlet eliyle koruduğuna göre proletaryanın yapması gereken ilk iş burjuvazinin siyasal iktidarını yıkmaktı. Ancak bu ilk adımla burjuvazinin mülkiyetindeki sermayeyi toplumsal mülkiyete alabilirdi. Proletarya kendi iktidarını kurmadan bunu başaramazdı. Burjuvazi kendiliğinden ve gönüllü olarak iktidardan vazgeçmeyeceğine göre proletarya bunu ancak zor kullanarak gerçekleştirebilirdi. Proletarya iktidarı almadan toplumsal devrime girişemezdi. Proletarya burjuvazinin sahasında oynamayı kabul ederek değil, onu sahanın dışına atarak amaçlarını gerçekleştirmeye yönelebilirdi. Devlet sermayeyi değil, sermaye burjuva devletini yaratmıştı. O nedenle, ancak sermayenin varlığına son verdikçe devlet sönüp gidecekti.

Marksizm bu bilimsel tezlerle ortaya çıktığında kendinden önceki sosyalizm arayışları tarih müzesine kaldırılacaktı.

Ne var ki sosyalizmin geçici yenilgisinden sonra tarih müzesindeki bu antikalar insanlığın sorunlarını çözmeye aday yeni görüşler olarak yeniden ortalığa sürüldü. Bunlar, Marksizm tarafından 150 yıl önce çürütülmüş fikirlerdir. Peki, Marksizm'in kapitalizme ve onun aşılmasına yönelik ortaya koyduğu görüşlerin hangisi bilimsel olarak çürütülebildi. Dahası kapitalizm, bugün ulaştığı evre çok daha berrak biçimde "Marks haklıymış" dedirtmiyor mu?

Burjuvazinin politik iktidarı yıkılarak üretim araçlarını toplumsal mülkiyete almaya dönük toplumsal bir devrime girişmek dışında kapitalizmi aşmanın bir yolu yok.

Peki bu, kapitalist düzen altında her türlü halkçı ekonomik politikaları ya da kooperatifleşme girişimlerini reddetmek anlamına gelir mi?

Elbette hayır. Tartışmaya devam edeceğiz.

Mevzi mi, Alternatif mi?

Sermaye, birikmiş artı değerdir. Kapitalizm, her türlü kullanım değerini değişim değerine, her türlü üretimi meta üretimine, her türlü emeği ücretli emeğe dönüştürme eğilimindedir. Bu, sermayenin var oluş biçimidir. Sermaye, kendini ayakta tutabilmek için her defasında yeniden ve öncekinden daha büyük miktarda artı değer üretmek zorundadır, aksi taktirde değerini yitirir. Sermaye aşırı kar peşinde koşar. Bu bir tercih değil, zorunluluktur. Sermaye ancak çoklu olarak var olabilir. Çünkü tüm sermayenin "tek"leştiği ve tüm işçilerin bu "tek" sermayenin işçisi olduğu yerde kapitalist işçiden artı değer sızdırsa da onu paraya çeviremez. Zira tüm alıcılar onun işçisi olmuştur. İşte bu nedenle her kapitalist, yalnızca sömürmek için değil, çalıştırdığı işçiler dışında başka kapitalistlerin işçilerine müşteri olarak ihtiyaç duyar. İşte bu nedenle piyasa, emek gücünün, malların ve paranın karşı karşıya geldiği, değiş tokuş ettiği piyasa, kapitalist ekonominin olmazsa olmazıdır. Yıllık toplam kar üretilen yıllık artı değerdir. Artı değer piyasada paraya çevrilir. Doğal olarak her kapitalist bu toplam artı değer pastasından daha büyük bir dilim koparmak için kıyasıya yarışır. Hangi üretim dalı, yatırım alanı daha çok kar getiriyorsa, sermaye o tarafa doğru kayar. Bu yıllık ortalama bir oranın oluşmasına yol açar. Her kapitalist, ortalamanın üzerinde kar elde etmek ister. Başkalarının az kar yapan bir müddet sonra direncini yitirecek bağımsız varlık hakkını yitirir, ya daha çok kar yapan tarafından yutulur, ya da daha büyük sermayeye eklemlenmek zorunda kalır. Böylece sermaye giderek daha çok yoğunlaşır ve merkezileşir, tekelci sermaye üretime-ticarete hâkim hale gelir. Banka sermayesi sanayi sermayesi ile kaynaşır ve mali oligarşi doğar. Üretim giderek devasa bütçeleri yöneten mali oligarşinin yönetim ve denetimine girer. Ama bu merkezileşme süreci uzun vadede aynı zamanda kar oranlarının düşmesine yol açar. Çünkü piyasada ne kadar az kapitalist kalırsa, ortalama kar oranı da o kadar düşük olur. Ama sermayelerin toplam

büyüklüğü arttığına göre toplam artı değer de artmalıdır. O halde işçiye ayrılan gerekli emek (ücret ve diğer sosyal harcamalar) giderek düşürülmelidir. Çok özet olarak kapitalizmin bugüne kadarki gelişim macerası böyledir. Hal böyle olduğu için hem kapitalist piyasa üretim yapmak, hem de aşırı kar peşinde koşmamak, başkalarını sömürmemek olanaksızdır. Eğer bir kapitalist diğerlerinden çok daha az bir kara razı oluyorsa, bunun nedeni sermayesinin küçük olması ve piyasa baskılarının hükmetmesidir. Bu tip kapitalistler gerçekte tekellerin bağımlı üreticisidir, hatta bazı küçük üreticiler için bu düpedüz bağımlı işçilik biçimindedir. Bunların bağımsız varlığı yoktur. Daha büyük kapitalistin siparişlerini yerine getirirler. Büyük kapitalist bunlara küçük bir pay bırakır. Bunlar da karlarını bir nebze çoğaltmak için gözlerini işçi giderlerine dikerler. Güvencesiz, düşük ücretli iş güvenliğinden yoksun işgücünün ortalamanın üzerinde olduğu bu yerlerde sömürü çok daha vahşi biçimlerde gerçekleşir. Küçük orta işletmeler, fason üreticiler, taşeronlar bu konumdadır. Büyük tekeller bu ara tabakayı ayakta tutma eğilimindedirler. Bu sistem sayesinde tekeller işçi sınıfını parçalıyor ve taşeron-fasoncu kapitalist kâhyalar eliyle sömürüyü yoğunlaştırma imkânı buluyorlar.

Sermaye bir yandan her türlü emeği ücretli emeğe çevirerek bireysel küçük mülk sahiplerini mülksüzleştirirken, diğer yandan bunların hepsine ücretli bir iş sağlamaz. Bunların bir kısmı işsiz-işçi haline gelir. Nasıl ki sermaye artı değer sömürüsünü gerçekleştirmeden yaşayamazsa, yedek işsizler ordusunu hazır tutmadan da yapamaz. Çünkü ancak bu işsizler ordusu sayesinde çalışan işçilerin ücretleri düşük tutulabilir. Böylece yalnızca çalıştırılan işçiler değil, işsizler de artı değer sömürüsünün konusu haline getirilir. Ekonomik büyümenin olduğu dönemlerde işsizlik geriler, durgunluk ve kriz zamanlarında ise işsiz dağları büyür. Ekonomi yeniden yükselişe geçtiğinde sermayedarlar ihtiyaç duydukları kadar ve en düşük ücretle işçi bulmakta hiçbir sıkıntı çekmezler.

Bugünkü durum nedir?

Sermayenin kendini geliştirmesi için olmazsa olmaz iki şey gereklidir; birincisi daha büyük miktarda artı değer üretmek, ikincisi daha geniş pazar. Sermaye büyüdükçe her seferinde bu ikisine duyduğu açlık öncekinden daha yüksek olur. Her şeyin genişlemesinin bir sonu vardır. Daha çok artı değer üretmek için, daha çok mülkleştirilip işsizleştirilecek küçük mülk sahiplerinin ve ürünlerin satılacağı yeni pazarların yaratılması gerekir. Başlangıçta mülksüzleştirmeye konu olabilecek yeterince küçük-bireysel mülk sahipleri vardır. Sermaye merkezileştikçe orta düzey kapitalistler de mülksüzleştirme saldırısına uğramaktan kaçınamaz, sıra daha büyüklere gelir, büyükler birbirini yemeye koyulur. Böylece, rekabet alanı daraldıkça şiddetlenir. Pazar için benzeri şeyler söylenebilir. Ülkede kar oranları düştü mü, açılacak yeni dış pazarlar vardır; gittiğin yerlerde kar oranı düştü mü ülkene geri çekilir, iç pazarı genişletirsin. Ama hem iç pazarın genişlemesinin sınırlarına vardığı, hem de dünya pazarında kar oranları düştüğü zaman ne yapacaksın? Tekelci kapitalizm, bugün tam da böyle bir çıkmaza saplanmıştır.

Sermayedarlar para kazanmaktan vazgeçmeyeceklerine göre, yapacakları tek şey sömürünün derecesini artırmaktır. Bu da, toplam gelirden emekçilere ayrılan payın düşürülmesi; aynı işi daha az işçiyle, onları daha çık çalıştırarak, daha az ücret ödeyerek yaptırmak, bütçeden sosyal giderlere ayrılan payı azaltmakla, temel toplumsal hizmetleri (eğitim, sağlık vb.) piyasalaştırmakla mümkün. Bunun kaçınılmaz sonucu en gelişmiş kapitalist ülkelerde dâhil tüm dünyada yoksullaşma, yoksunlaşma ve işsizliğin büyümesi sonucu doğurması şaşırtıcı olmasa gerek.

Ezilenlerin buna yanıtı kuşkusuz devrim olmalı, ya da öyle olmak zorunda. Yalnızca işçi sınıfı için değil, ezilen diğer emekçi tabakalar için de, bilhassa onların gençleri için de sermayenin egemenliğini yıkmaktan başka kurtuluş yok. Çünkü sermaye egemenliği altında varlıklarını koruma şansları, insanca bir yaşam sürdürme olanakları her

geçen gün biraz daha azalıyor. Kazanımlarını korumak için bile kaderlerini işçi sınıfı ile birleştirmekten başka çareleri yok. İşte bu nedenle yalnızca işçi sınıfı için değil, tüm emekçi tabakalar ve onların gençliği için de, yalnızca gelişmiş kapitalist ülkeler için değil, dünyanın bütün ülkelerinde de sermayenin egemenliğini alt etmek dışındaki tüm alternatifler tükendi.

İşte tam da toplumsal devrim hareketine sıkı sıkıya bağlı olarak işçi sınıfı ve tüm ezilen emekçi tabakaların kazanımlarını korumak, sermayenin saldırılarını durdurmak ve karşı saldırı için güç biriktirmek için mevzilere ihtiyaç var. Boşaltılmış fabrikalara işçilerce el konulması, toprak işgalleri, kamusal ve kooperatifsel halk işletmeleri kurulması da bu temelde mevzi kazanımlar olarak değerlendirilebilir ve değerlendirilmelidir. Dahası, Venezuela ve Bolivya'da olduğu gibi halkçı hükümetler aracılığıyla sermayenin çok yönlü saldırılarına karşı mevzi direnişler verilebilir. Ama eğer bunlar kapitalizme alternatif, onu aşmanın biçimleri olarak sunulursa, bu mevziler ezilenlere kapitalizmi yıkma yolunda güç ve moral vermek yerine onları ideolojik olarak silahsızlandırmaya ve politik olarak pasifize etmeye hizmet eder.

Yeni Devrim Çağı

Bazen, "Küçük bir itkiyle çok kararsız bir dengeye dayanan tüm sistemin yıkılıp çökmesi ve kendisi hiç de önemli olmayan bir eylemle artık zapt edilemeyen patlayıcıları serbest bırakmasına olanak sağlayan çok ayrıksı durumlar" olabilir der Engels, Çar 1. Aleksandr'ın öldürülmesi üzerine V. Zasuliç'e yazdığı mektupta. İleriki satırlarda şöyle devam eder Engels: "Benim için önemli olan Rusya'da o ilk itkinin verilmesi, devrimin patlak vermesidir. İşareti şu ya da bu hizip vermiş, şu ya da bu bayrak altında olmuş, benim için hiç mi hiç fark etmez... Durumun bunca gergin olduğu; devrimci ögelerin böylesine yığınak yaptığı; çok büyük halk yığınlarının ekonomik durumlarının her geçen gün daha da güçleştiği; ilkel komünden geniş ölçekli modern sanayi ve yüksek finansa kadar toplumsal gelişmenin her aşamasının temsil edildiği, bütün bu çelişkilerin eşi görülmedik bir despotizm tarafından keyfi olarak denetim altında tutulduğu; kişiliğinde bir ulusun onuru ve zekâsının birleştiği gençlik için giderek taşınmaz hale gelen despotizmin var olduğu bir ülkede 'er ya da geç' devrim, orada belli bir zaman içinde patlak vermek zorunda: Her gün patlayabilir."

Engels'in o gün Rusya için saydığı devrim koşulları, bugün kapitalist dünyanın tümü için geçerli. Kapitalizm, tarihinin ikinci büyük genel bunalımını yaşıyor ve ufukta bunalımdan çıkışı işaret eden hiçbir ışık görünmüyor. Dünyanın her yanında çok büyük halk yığınlarının ekonomik durumu her geçen gün daha da güçleşiyor. Emekçilerle sermaye sahipleri arasında gelir uçurumu her geçen gün daha da derinleşiyor. Bir yanda modern sanayi, teknolojik yenilikler ve yüksek finans; diğer yandan ilkel koşullarda en düşük ücretle ve güvencesiz çalışmaya zorlanan emekçiler... Gitgide artan işsizlik ve yoksulluk... Bir yandan süper zenginlik, ihtişam; diğer yandan süper sefalet... Kapitalizmin ekonomik krizini burjuva devlet eliyle halkın sırtına yıkarak krizi fırsata çevirip yüksek karlar açıklayan finans oligarkları bir yanda daha çok çalışıp daha az ka-

zanan, daha çok vergi ödeyen, sosyal güvencelerden daha çok yoksun kalan, işten atılan milyonlar karşı yanda. Krizin yükünü halkın sırtına yıkmak için artan despotizm, peş peşe yürürlüğe konan faşist yasalar, kısıtlanan demokratik haklar, sansürlenen basın... Burjuva devletin finans oligarşisinin çıplak aleti haline gelmesi... Finans oligarşisinin çıkarları uğruna ülkelerin işgal edilmesi... İşkence uçakları, gizli hapishaneler, katliamlar... Halk düşmanı, işbirlikçi gerici-faşist rejimlerin, diktatörlerin desteklenmesi... Burjuva politik gericiliğin tavan yapması, burjuva devlet yöneticilerinin ikiyüzlü, karanlık, halk düşmanı yüzlerinin internete düşmesi... Sermaye düzeninin ekonomik-politik-ideolojik çürüme içinde kokuşmaya yüz tutması... Ve tüm bu çelişkilerin gerilimini en çok yaşayan, işsizliğin ve yoksulluğun acısını en çok hisseden, despotizmin şiddetine en çok maruz kalan gençlik yığınları için iyi bir gelecek umudunun bütünüyle tükenmesi...

Böyle bir dünyada, çelişkilerin bu denli keskinleştiği, patlama ögelerinin bu kadar biriktiği bir dünyada "küçük bir itki", daha önce hiç de "önemli olmayan bir eylem" zapt edilemeyen patlayıcıların serbest kalmasına neden olabilir. Ateşlenen kuvvetler potansiyel enerjiyi açığa çıkarabilir. Daha düne kadar harekete geçeceğine ihtimal verilmeyen o sıradan insanla birden tarihin kahramanları haline gelebilir; Tunus'ta olduğu gibi kendini yakan bir işsizin bedeni bir isyanı başlatabilir.

Eğer kapitalist toplum tarihini bir günün akışına benzetirsek diyebiliriz ki; sanayi devriminin gündüzüdür. Emperyalizmin alaca karanlığına ilerleyen sermaye düzeni bugün artık gecenin karanlığına saplanmış durumda. *Başlayan Tunus ya da Mısır devrimi değildir. Başlayan, sermaye düzenine karşı yeni bir devrim çağıdır.* Sermaye, ekonomik-ideolojik-politik krizde, genel bunalım yaşıyor; burjuvazi dünyayı eskisi gibi yönetemiyor ve dünyanın ezilenleri eskisi gibi yönetilmek istemiyor. Tunus ya da Mısır "rastlantı"dır. Mısır ya da Tunus'a özgü çelişkiler evrensel düzeyde belirleyici çelişkilerin basıncı altında patlamıştır. "Rastlantı-

lar genel gelişme doğrultusunun bir parçasını oluşturur" der, Marks. Tunus ve Mısır "genel gelişme doğrultusunun" işaretleridir. Tüm kapitalist dünya devrime gebedir. Daha önce Yunanistan'da patlayan isyan, Fransa'da peş peşe yapılan grevler, Bangladeş'te işçilerin ölüm pahasına kitlesel militan grev ve gösterileri ve daha pek çok olay, Tunus ve Mısır'da devam eden "genel gelişme doğrultusunun" az ya da çok etkili ya da belirgin noktalarından bazılarıdır. Bundan dolayıdır ki, Tunus ya da Mısır'da yaşananlar, salt o ülkelere özgü çelişkilerle açıklanamaz. "İsyan mı, devrim mi?" tartışması, bu nedenle yanlıştır. Devrimin genel gelişim doğrultusu dünyasaldır ve bu ülkelerde yaşananlar, bu doğrultunun bu ülkeler özgülündeki devrimci sürecidir. Bu ülkelerde isyanlar tam hedefine varmayabilir ya da güdük politik kazanımlarla sonuçlanabilir, ya da bu ve başka bazı ülkelerde çok önemli politik dönüşümlere de yol açabilir. Bir yerde sönen isyan ateşi, bir başka yerde yeniden yanabilir.

Önemli olan, yeni bir devrim çağının başlamış olmasıdır.

İki Evrensel Çelişki

Kuşkusuz, kapitalizm ortaya çıktığından bugüne emek-sermaye çelişkisi hükmünü sürdürmektedir. Ne ki, her toplum düzeni gibi onun varlık temelini oluşturan çelişkinin de bir tarihsel süreci var.

Emek-sermaye çelişkisinin bugünkü özgün içeriği nedir?

Sermaye yukarıya doğru aşırı yoğunlaşıp merkezileşmiştir. Bir avuç finans oligarşisi, emeği ve doğayı yağmalamaktadır. Oligarkların elinde muazzam servetler birikmiştir ve bunların yağma pazarı tüm dünyadır. Bankalar, sigorta şirketleri, borsa, ticaret ve üretim üzerindeki dünyasal hâkimiyetleri nedeniyle kapitalist dünyanın her ülkesindeki egemen sınıf bile hegemonik-organik (heyorganik) ilişkileri vardır. Mısır, Tunus, Türkiye, Bangladeş, Yunanistan, Romanya, İrlanda, Meksika, Arjantin, Nijerya vb. her ülkenin "ulusal" egemen sınıfları, bu oligarşinin yerel dayanakları haline gelmiştir. Aşırı tekelleşme ve finans oligarşisinin hâkimiyeti kapitalist sınıfı giderek nicelik olarak zayıflatmış, buna karşın sermaye gücü olarak aşırı şişmiştir.

Emek cephesinin merkezi gücü işçi sınıfı giderek kalabalıklaşmıştır. Proletarya pek çok ülkede bugün nüfusun (çalışan) ezici çoğunluğunu oluşturmaktadır artık. Emperyalist küreselleşme ile birlikte geri kapitalist ülkelerde de kapitalist gelişme, haliyle işçileşme hız kazandı. Ama bu aynı süreç, gelişmiş ülkelerdeki işçilerin giderek eski konumlarını kaybetmelerine ve yoksullaşmalarına, geri ülkelerdeki işçilerin de kölelik koşullarında çalışmaya mecbur edilmelerine neden oldu. Kronik işsizlik tüm ülkelerdeki emekçilerin baş belası haline geldi. Kapitalizmin dünya ekonomik krizi işçi sınıfı ve emekçilere yönelik sermaye saldırılarına yeni bir bahane yapıldı. Daha uzun süre daha az ücretle ve daha güvencesiz çalışma neredeyse kural haline getirildi. İşsizlik düzeyi daha da yükseldi. Sermayenin kazanılmış haklara yönelik artan saldırıları sonucu göre-

ce orta sınıf bir yaşam düzeyi sürdüren zihin emekçileri ve örgütlü ağır sanayi işçileri eski pozisyonlarını kaybetti. İşçi sınıfının iç katmanlaşması giderek eridi. Kriz, bu süreci daha da hızlandırdı. Böylece, işçi sınıfının burjuvaziyle uzlaşmasının maddi temelleri burjuvazinin pervasız saldırısıyla darmadağın edildi.

Diğer emekçi tabakalar da emperyalist küreselleşme saldırıları ve dünya ekonomik krizinden ağır biçimde etkilendi. Bilhassa geri kapitalist ülkelerde küçük mülk sahiplerinin büyük kitleler halinde mülksüzleşmesi, bunların çoğunun işsiz-sefil ordular halinde büyük şehirlere akması, olağan bir görünüm halini aldı. Orta sınıflardaki bu hızlı erime ve hızlı yoksullaşma, bu kesimle sermaye arasındaki çelişkilere giderek antagonist bir nitelik kazandırdı. Buna karşın bu kesimlerle işçi sınıfı arasında giderek daha organik-birlik bir ilişkinin maddi zemini güçlendi. Buradan da şu sonuca ulaşılır ki; emek-sermaye çelişkisi yalnızca işçi sınıfı ile burjuvazi arasında değil, tüm ezilen emekçi tabakalarla sermaye arasında evrensel düzeyde belirleyici hale gelmiştir.

Keskinleşen çelişkinin en büyük gerilimini emekçi gençlik, özellikle de eğitimli işsiz gençlik yaşıyor. Emekçileri kapitalist düzene bağlayan en önemli bağlardan biri, eğitim sayesinde çocuklarının orta-üst sınıflara tırmanma olanağı bulabilmesidir. Bu nedenle çocuklarını iyi biçimde okutmak emekçi ailelerin yaşamsal amaçları arasında çok önemli bir yer tutmaktadır. Oysa bugün emekçi çocukları için eğitim orta-üst sınıflara doğru geçirgenliğin aracı olmaktan giderek daha çok çıkmaktadır. Dahası yukarıya doğru geçirgenlik çok zayıflarken orta sınıflardan ya da mevcut konumdan daha aşağılara düşme hızlanmıştır. Bu gelecek umudunun gitmesi bir yana bugünü koruma umudunun da tükenmekte olduğu anlamına gelir. Genç nüfusun çok daha büyük bölümleri eskisinden daha eğitimli ama gençler arasında işsizlik çok yüksek, eğitimli olanların içinde iş bulup kendi mesleğini icra edenlerin sayısı giderek daha da düşmekte. Bunların sonucudur ki, işsizlik, yoksulluk,

eşitsizlikteki büyüme ile daha da keskinleşen emek sermaye çelişkisinin bu patlamaya hazır bombanın ateşleme fitili olarak emekçi gençlik (işçi-işsiz-öğrenci-emekçi) her yerde öne çıkmaktadır.

Görülüyor ki, emek-sermaye çelişkisinde zincirin zayıf halkası işsizlik, bu çelişkilerin yarattığı gerilimin en büyük acısını yaşayan da gençliktir.

Dünya çapında ikinci belirleyici çelişki devlet-halk çelişkisidir.

Kapitalizm, ekonomik olduğu kadar politik ve ideolojik bunalıma saplandı. Burjuvazi ekonomik krizin yükünü emekçilerin sırtına yıkarak kendini kurtarmaya çalışıyor. Bu da bir yandan bütçeden toplumsal yarar için ayrılan payın kısılması ve buna karşın emekçilerden sızdırılan dolaylı-dolaysız vergilerin yükseltilmesini gerektiriyor; diğer yandan emekçilerin tarihsel kazanımlarının yok edilmesi yolunda daha saldırgan adımlar atılmasını. Bunların halka kabul ettirilebilmesi için yeni baskı yasaları, yeni polisiye tedbirlerle emekçilerin üzerinde sallanan devlet sopasının kalınlaştırılması gerekiyor. Kuşkusuz bu, her ülkenin politik yaşamında kendine özgü biçimlerde ortaya çıkıyor. Ama dünyanın her yerinde emek-sermaye çelişkisi kendi formunda politik ifadesini devlet-halk çelişkisinde buluyor.

Bu iki evrensel belirleyici çelişkiden yola çıkarak nasıl olup da bilgisayar mühendisi bir seyyar satıcının elinden seyyar arabası alınınca kendisini yakmasının bir isyana yol açtığını ve bu isyanın Mısırlı ezilenleri tutuşturduğunu anlamak mümkün. Kuşkusuz bu evrensel çelişkiler her ülkenin özgün ekonomik-politik-toplumsal-tarihi çelişkileri içinde, onların biçimini alarak kendini gösterecekleridir. Ama dünyanın her yanında emek cephesi sermayeye karşı ekmek ve burjuva devlete karşı özgürlük bayrağını dalgalandırmaktadır. Ortak öz budur. Bu bir devrimci süreçtir. Çelişki ancak toplumsal devrimle çözülebilir. Ve bu da ancak buna yeltenecek olan sosyalist güçlerin tarihteki yerlerini almalarıyla gerçekleşebilir.

Devrim Her Yerde Kapıyı Çalabilir

Devrim ateşi büyüyor. Ezilenler ayakta. Kuzey Afrika ve Arap Yarımadası devrimci çalkantı içinde.

Önceki yazılarımızda yaşananları bir "devrimci süreç" olarak nitelemiş ve bu "devrimci süreç"i belirleyen çelişkilerin (emek-sermaye, devlet-halk) evrensel niteliğini vurgulamış, "yeni devrimler çağı"na işaret etmiş, bu devrimci süreci tetikleyen belirleyici evrensel çelişkilerin çözümü için toplumsal devrimlerin kaçınılmaz olduğu ve eninde sonunda kendini dayatacağını belirtmiştik.

Devrimci süreç Tunus'la başlamadığı gibi Mısır'la bitmeyecekti. Yakın dönemdeki L. Amerika halk ayaklanmaları bu sürecin önceli, Yunanistan'daki ayaklanma ve Avrupa'yı saran genel grev ve direnişler sürecin işaretleriydi. Görülüyor ki, "süreç"in iç devinimi giderek hız kazanıyor. Dünyanın her yanı devrimci çalkantıya gebe. Her an her yerde bir kıvılcım bir bozkırı tutuşturabilir. Gelişmiş kapitalist devletlerin ya da Arap olmayan ülkelerin kendilerini "süreç"in dışındaymış gibi göstermeleri, devrimi dışsallaştırmak, bilinçlerden uzak tutmak gayretinin ifadesi.

Gerçekte "devrimci süreci" ve onun evrensel niteliğini burjuvalar en iyi çözümlüyor. 2008 yılında IMF Başkanı S. Kahn, "Uluslararası finans sistemi refahtan küçük bir elit yerine herkesin faydalanabileceği biçimde yeniden yapılandırılmazsa, *dünya çapında* şiddet eylemleri yaşanabilir" diyor, yüksek işsizlik ve eşitsizliğin bir saatli bomba olduğu uyarısında bulunuyordu. ABD ulusal istihbarat direktörleri de, aynı kaygıyı şu sözlerle dile getiriyordu: "Ulusal güvenliğimize tehdit terör değil, küresel ekonomik kriz. Bir ya da iki yıldan uzun sürerse, istikrarsızlık gelişmekte olan birçok ülkeyi vurur. Tehlike *dünyaya yayılabilir*."

Korktukları başlarına geliyor.

Dünyanın her yerinde sınıflar arası eşitsizlik derinleşiyor. "Küçük bir elit"le geriye kalanlar arasındaki gelir uçurumu azalmak bir yana, artıyor. İşsizlerin ve açların sayısı yükseldikçe yükseliyor. Burjuva devletlerin tüm güçleriyle

finans oligarşisine destek olması da kapitalizmi krizden çıkarmaya yetmedi. Akut ekonomik kriz kronik bir kriz halini aldı. Kuşkusuz devlet desteği tekelleri çok daha büyük bir çöküşten kurtardı, onlara nefes aldırdı. Ama bu nefes aldırma, krizin yükünü emekçilerin sırtına yıkarak gerçekleştirilebildi ve bu nedenle emek-sermaye, devlet-halk çelişkisi zayıflamak yerine daha da keskinleşti. Burjuvazi "dünya çapında şiddet eylemleri"ne yol açabilecek ve "dünyaya yayılabilir istikrarsızlık ögelerini" giderecek az çok bir çözüm yolu bulamadı. Bulmak bir yana emekçiler için işler kötüleşmeyi sürdürüyor, bir şeylerin düzelebileceğine dair umutlar giderek daha çok tükeniyor. Gerçekte bu, kapitalizmin tükenişinin yansıması. Kapitalizmin içinden geçtiği kriz yalnızca devreci bir ekonomik kriz değil, kapitalizm bir genel bunalım yaşıyor, ekonomik olduğu kadar ideolojik bir kriz bu.

Burjuvazi için şafak karanlık.

Ve korkuyorlar. Bakmayın siz onların "Arap diktatörleri" adına ileri geri konuşmalarına ve "reform çağrıları" yapmalarına. Bu diktatörleri besleyen ve ayakta tutan onlardı. Şimdi diktatörlükleri kurtarmaya çalışıyorlar. Tek dertleri, devrim ateşini kontrol altına almak ve kendilerine kadar ulaşmasını engellemek. Biliyorlar ki, ateş her an her yeri tutuşturabilir.

Ne ki çaresizler.

Bu çaresizliği, burjuva emperyalist stratejistleri arasında önde gelen Brzezinski, en çarpıcı biçimde dile getiriyor: "Sosyal güvencesi olmayan, orta sınıfın alt tabakalarından gelen gençler, hepsi öfke, bunalım, nefret ve doyumsuzluğun yarattığı bir salgından etkilenmiş gibiler. Bunları, sırasını bekleyen devrimler olarak değerlendiriyorum. Toplumsal hoşnutsuzluğun baş gösterdiği dönemlerde bu gençler patladığı zaman bir hastalık gibi bulaşıcı olabilirler." Tunus'taki olayları yorumlarken şunları söylüyor: "Bütün devrimler gençtir. Burada yeni olan, yönetimden memnun olmayan genç sayısının fazla olması ve *siyasi bilinç* düzeyinin yüksekliği."

Burjuvazinin en büyük korkusu, bu "siyasi bilinç düzeyinin" giderek daha da yükseliyor olması. Bundan korkuyorlar. Zira kitleleri avutabilecekleri ekonomik tavizler verme esnekliklerini kaybettikleri gibi, politik ve ideolojik silahları da çok paslı. O devasa devlet aygıtlarının da, o tekelleşmiş tek sesli medyalarının da uyanmış kitleler karşısında beş paralık hükmünün olmayacağını iyi biliyorlar. "Devletler askeri açıdan her zamankinden daha güçlü" diyor, Brzezinski, "Ama uyanmış kitleleri kontrol etme yetenekleri tarihte hiç bu kadar zayıf olmamıştı" diye ekliyor.

Kuzey Afrika ve Arap Yarımadası'ndaki halk ayaklanmaları patlak verdiğinde bilhassa emperyalist medya "politik İslam" umacısıyla patlayan öfkenin gerçek niteliğini gizlemeye çalıştı. Kuşkusuz politik İslam bu ülkelerin bir gerçeği ve onların muhalif kesimleri hareketin içinde yer aldılar. Ama hepsi bu. Çürümüş diktatörlere karşı ezilenlerin isyanı söz konusuydu. Politik İslam evrensel düzeyde belirleyici olan çelişkilere çözüm programından yoksundu. Ve yoksunluğun politik İslam'la giderilmesi ihtimali yok.

Burjuvazinin etkili sözcüleri bunu çok iyi biliyorlar. Politik İslam'dan değil, asıl olarak uyanmış kitlelerin Marksizm'le buluşmasından endişe ediyorlar. 2007 yılında Britanya Savunma Bakanlığı, "Gelir dağılımındaki eşitsizlik sürerse Marksizm yeniden uyanabilir" diyerek, bu endişeyi dile getiriyordu. Brzezinski ise, "Yüz yıl önce Marks'ın proleterlerinin sınır tanımadan yayılmış olması gibi bugün de bu genç insanlar"ın birbirlerini etkilemesinden duyduğu tedirginliği dile getirmekten kendini alamıyor.

Korkunun ecele faydası yok. Ayaklanmalar şu ya da bu ülkede şu ya da bu özgün nedenle patlayabilir, şu ya da bu politik grup ayaklanmalarda etkili olabilir. Ayaklanmalar farklı coğrafyalarda meydana gelse de, onlara yol açan belirleyici çelişkiler evrenseldir. Kapitalizmin genel bunalımının keskinleştirdiği bu çelişkiler ancak kapitalist düzenin yerle bir edilmesiyle, bir toplumsal devrimle çözüme kavuşturulabilir. Bu nedenle, ayaklanmalarda ifadesini

bulan "devrimci süreç" akıntıları eninde sonunda dünya toplumsal devrim ırmağının yatağına doğru meyledecektir.

Doğada olduğu gibi insanlık tarihinde de evrim ve devrim süreçlerinin iç içe geçtiği dönemler vardır. Böyle zamanlarda bazen sıradan bir reform talebi ve barışçı bir eylem dahi keskinleşen çelişkilerin muazzam gerilimi altında, devlet şiddeti karşısında hiç umulmadık öfke patlamalarına yol açabilir, milyonların bilinçlerinde yükselen korku duvarları yıkılabilir ve o güne kadar politik eylemden uzak duran on binleri sokağa dökebilir. Böyle zamanlarda, düne kadar görece zayıf politik akımlar sürece doğru müdahaleyle spontan olanı bilinçliye, lokal olanı genele dönüştürebilir. Böyle zamanlarda, kapitalist dünyanın herhangi bir yerinde herhangi bir anda devrim kapıyı çalabilir.

Türkiye'nin bir yanı zaten ateşler içinde. Diğer yanı da neden tutuşmasın.

Marksist devrimciler, komünistler buna hazır mı?

Devrim Sürecinde Politik İslam'ın Çıkmazı

Tunus halkı ayaklandığında emperyalist çevreler ve yerli egemenler, "İslami kalkışma" umacasıyla ayaklanmanın asıl içeriğini gözlerden uzak tutmaya çalıştılar. Milyonlar, Mısır'daki Tahrir Meydanı'nı doldurduğunda ise Müslüman Kardeşler'i işaret edenler oldu. Oysa Tunus'ta olduğu gibi Mısır'da da ne ayaklanmanın fitilini ateşleyen, ne de ayaklanmanın sürükleyici-belirleyici gücü politik İslamcılardı. Kuşkusuz Müslüman inancının yaygın olduğu ülkelerde politik İslam önemli bir güç. Mısır'daki Müslüman Kardeşler de geniş bir toplumsal tabana hitap ediyor. Gel gör ki yakın dönem önceki işçi grevlerine katılmadıkları gibi, ayaklanmaya iştirak etmekte de tereddüt gösterdiler. Pek çok kişi bunu büyük politik taktik ustalık olarak tanımladı. Gerçekte ise devrim süreci, politik İslam'ın sınırlarını ve çıkmazını açığa çıkarmıştı, hepsi bu.

Diğer dinlerle kıyaslandığında İslam, politize olmaya en açık dindir. Öbür dünya ile olduğu kadar bu dünyayla da ilgilidir. Kitleleri yalnızca öbür dünyadaki cennet hayaliyle avutmaz, bu dünyada da İslami esaslara dayalı adaletli bir ekonomik toplumsal düzen kurma iddiasındadır. Adaleti savunur ama özel mülkiyeti reddetmez. Çelişkiyi yaratan da budur. Zira adaletsizliğin nedeni özel mülkiyettir. Böyle olduğu içindir ki, egemen olanlar İslam'ın özel mülkiyet savunusuna, ezilenler ise onun adalet çağrısına sarılmış ve toplumsal sınıf çelişkilerinin keskinleştiği her durumda, bu karşıtlık ezenlerin İslam'ı ve ezilenlerin İslam'ı olarak boy vermiştir. İslam tarihinde mezheplerin oluşumu ve köylü ayaklanmaları, bu gerçek göz ardı edildiğinde anlaşılmaz olur.

İslam, bu dünyayla fazlasıyla ilgili olduğundan, başlangıçta bilim ve felsefeye, diğer tek tanrılı dinlerden çok daha açıktı. Nitekim Avrupa aydınlanması, İslam aydınlanmasının mirasını devralır. İslam devletleşmesi az çok tamamlanınca, İslam egemenlerin dini oldu, ışığını yitirdi ve karanlığa gömüldü. Batı burjuvalaşırken İslam coğrafyasında kapitalist gelişmenin maddi koşulları henüz yeterince ge-

lişmemişti. Kapitalist sömürgecilik ve emperyalizmle birlikte İslam ülkeleri boyunduruk altına alındı. Bu kez politik İslam emperyalizm işbirlikçisi ve antiemperyalist olarak ayrıştı. Sosyalistlerle ittifak, ezilenlerin politik İslam'ında yeni bir canlanma yarattı. Bu ittifak uzun sürmedi. Bilhassa soğuk savaş sürecinde ezilenleri temsil iddiasındaki politik İslam'ın antiemperyalistliği, antikomünizm temelinde yumuşadı. Emperyalist çevrelerle kimi ittifak ilişkilerine girenler oldu. Ve en sonunda pek çoğu emperyalist 'Yeşil Kuşak' projesinin aleti haline geldi.

"Sosyalist Blok"un yıkılmasıyla hız kazanan emperyalist küreselleşme sürecinde politik İslam yeni bir döneme girdi. Emperyalistler, dün komünizme karşı desteklediklerı radikal politik İslam'ı şimdi tasfiye etme arayışındaydılar. Politik İslam, emperyalizmin yenidünya düzeni politikalarına uyum sağlama ya da onunla cepheden mücadele etme seçeneği ile karşı karşıya kaldı. Sosyalizmin geçici yenilgisi koşullarında emperyalizme kafa tutan radikal politik İslam, Müslüman ülkelerde ezilenlerin umudu olarak giderek güç kazandı. ABD emperyalizminin dünya hegemonu olma çabası, siyonist İsrail'in artan saldırganlığı ve kanayan Filistin yarası karşısında Arap devletlerinin ABD'yle derinleşen işbirliği, İslam coğrafyasında mazlumların radikal politik İslam'a olan ilgisini artırdı. Emperyalist küreselleşme politikalarıyla sayıları büyüyen işsiz ve yoksulların yüzlerini radikal politik İslam'ın yükselen direniş bayrağına çevirmeleri anlaşılır bir durumdu.

Ne ki her şey bundan ibaret değildi. Emperyalist küreselleşme bağımlı ülkeleri birer mali-ekonomik sömürgeye dönüştürüyor, "ulusal kalkınma" ekonomileri temellerinden yıkarak onları dünya pazarı ile bütünleştiriyor, kimi ülkelerde yer yer yarı otarşik köylü ekonomilerini darmadağın ediyor, bu ülkelerdeki kapitalist gelişmeyi hızlandırıyordu. Bu, diğer bağımlı ülkelerde olduğu gibi İslam ülkelerinde de sınıfların dizilişinde ve ilişkilerinde değişimlere yol açtı. Burjuvalaşma, işçileşme, şehirleşme büyük bir hızla arttı. Eğitim görenlerin sayısı ve eğitim düzeyi yükseldi. Üretimde, eğitimde, sokakta kadınların etkinliği ivme ka-

zandı. İslami cemaatlerin dar çemberi parçalandı. Bu çember içinde kendini varedegelen İslami orta burjuvazi hızla kapitalistleşme sürecinde dünya pazarı ile kaynaştı. Buna karşın emperyalist küreselleşmenin tokadını yiyen bu cemaatlerin küçük burjuvaları giderek artan oranda kendilerini işsiz ve yoksulların arasında buldu. Orta burjuvazi tekellerle kaynaşırken ya da onun uzantısı haline gelirken, hızla mülksüzleşen küçük mülk sahipleri ve eğitimli orta sınıftan serbest meslek sahipleri ve öğrenci gençliğin ezilen toplumsal tabakaları olarak işçi sınıfı ile kader ortaklığı güçlendi. İşsizlik, genç nüfus içinde çok arttı. Toplumsal eşitsizlikler derinleşti. Ekonomik toplumsal temeller böylesine değişirken, bunun fikirleri etkilememesi düşünülemez. Mısır'daki Müslüman Kardeşler'in saplandıkları çıkmaza bakarak bunu kolayca anlayabiliriz.

Müslüman Kardeşler'in kitle desteği, sömürgecilik yıllarındaki antiemperyalist mücadelelerinden ve bağımsızlık sonrası İslami esaslara dayalı eşitlikçi ve adil bir düzen savunmalarından geliyordu. Cemaatçi toplumsal yardımlaşma ve dayanışma pratikleri hem yoksullar için güncel bazı çözümler sağlıyor, hem de egemen kılmak istedikleri toplumsal düzeni somutlamada prototip hizmeti görüyordu. O yıllarda kapitalizmin kötülüklerine karşı toplumsal devrim öneren sosyalizm ile cemaatçilikte ifadesini bulan radikal politik İslam, ezilenlerin önüne iki farklı seçenek olarak çıkıyordu. Emperyalistlerin ve işbirlikçilerinin asıl korkusu komünistlerdi. İslamileşme, cemaatleşme sosyalizme bir panzehir olarak teşvik ediliyordu. Buna karşın radikal İslam'ın kontrol dışına çıkma ihtimali doğduğunda yeniden kontrol altına alınmasına hizmet eden önlemlere başvuruluyordu.

Bugün İslami esaslara uygun bir "adil düzen" kurulabileceği iddiası, her zamankinden çok daha maddi temellerini yitirdi. Cemaatçilik de her yanından su alıyor. Sınıflar arasında keskinleşen çelişkilere cemaatçilik üzerinden alternatif yaratma olanakları hızla tükenmekte. Müslüman Kardeşler, grevci işçilerin eylemlerinden uzak durdular.

Çünkü onların da bir kısmı grev yapılan bölgedeki patronların arasındaydı. Politik İslamcı patronlar, sınıf çıkarlarına uygun davrandılar. Başka türlü de olamazdı. Bunlar artık eski tür, İslami yarı otarşik çember içinde kendini var eden mülk sahiplerinden değildi. Emperyalist küreselleşme sürecinde eski varlık biçimlerini devam ettiremezlerdi. Dünya pazarı içinde emperyalist küreselleşme zincirine bağlanmıştılar. Müslüman Kardeşler, Mısır'daki devrim sürecinin bir parçası olmakta da tereddüt etti. Politik özgürlüklerin kendi temsiliyetlerini de kapsayacak biçimde genişletilmesinden yanaydılar ama hareketin toplumsal düzene yönelme ihtimali çıkarlarına uygun değildi. Çünkü onların yönetici kastı ya da patronları da emperyalist küreselleşmenin nimetlerinden beslenir olmuşlardı. Bu nedenledir ki, ayaklanmaya sonradan katıldıkları gibi, ayaklanma sırasında da hareketin uzlaşmacı kanadını temsil ettiler.

Geçtiğimiz yüzyılda burjuva ulusal kalkınmacılığın çeşitli biçimlerini uygulamak, cemaatçi ilişkilerle sınıf çelişkilerini görece yumuşatmak henüz mümkündü. Bugün böyle bir alternatifleri yok. Ya kapitalist dünya pazarına bağlanacaksın, ya kapitalizmi kökünden reddedeceksin ki bu da özel mülkiyeti reddetmeden artık söz konusu edilemez. Küçük bir azınlığın toplumsal zenginliğin çok büyük bir bölümüne el koyduğu 16 milyonluk Kahire'de, İslami cemaatçilik ya da cemaatçi patronların sadakaları birikmiş sorunların çözümüne ne oranda yanıt verebilir ki? Müslüman Kardeşler, kaçınılmaz olarak çözünüyor, ayrışıyor. Politik İslamcı patronlar emperyalist küreselleşme ile mükemmel bir kaynaşma örneği veren "AKP modeli"ne gözlerini dikiyor. Ya onların peşine takılan yoksullar?

Yalnızca ekonomik ilişkiler değil, insan ilişkileri de iletişim araçları üzerinden bilgi ve akıl da evrenselleşiyor. Temel toplumsal sorunlara çözüm üretmeyen, böylece varlıklarının maddi temelini yitiren fikirlerin çözülme süreci bilgi ve aklın bu evrenselleşmesi nedeniyle çok daha büyük bir hız kazanıyor. Aynı evrensel çelişkilerin ıstırabını yaşayan ezilenler, aynı ortak akla, davranışa yöneliyorlar.

Elbette buradan, anlatılanlardan yola çıkarak politik İslam'ın etkisini kaybettiği sonucu çıkarılamaz. Böyle bir etki var ve bazı yerlerde belirleyici olmaya da devam ediyor. Maddi temeldeki değişimlerin politik İslam'ın yönünde ne tür etkiler yaptığını ve onun eski biçimlerde kendini var etme olanaklarını neden yitirmekte olduğunu tartışıyoruz. Dünya pazarıyla bütünleşmiş bir ekonomide, insanlığın evrensel bilgi ve akıl ile buluşmuş geniş bir eğitimli kesiminin olduğu bir ülkede kapitalizmin genel bunalımının yol açtığı acıları iliklerinde hisseden emekçilerin eski tip İslami çözümlerle ikna edilmelerinin güçlüğünden söz ediyoruz.

"Yeni tip İslami çözüm" biçimleri bulunabilir mi? İşte, çıkmaz sokak burada. Yok böyle bir çözüm. Ya kapitalizmi baş tacı edeceksin ya da onu tarih müzesine kaldıracaksın; eninde sonunda bu ikilem politik İslamcının karşısına dikilecek.

Demek ki İslam, hiçbir dinin olmadığı kadar bu dünyayla ilgilidir. Ortaya çıktığından bugüne kadar politik İslam'ın bu dünya ile ilgili bir sözü, bir kendini var ediş biçimi oldu. Politik İslam bu dünya meselelerine çözüm önerisi sundu, bugün ise bu dünyaya ilişkin, bu dünyanın sorunlarına dair sesleri cılız ve giderek tükeniyor ki bunun bütün ayırt edici var oluşunu yitirmekte olduğunu gösteriyor. Arap coğrafyasındaki devrimci süreç, politik İslam'ın yeni bir dirilişini değil, çıkmazını ve tükenişini işaret ediyor.

Yeşil "Sosyalizm"

Hür Subaylar Hareketi, 1969'da emperyalizmin Libya'daki işbirlikçisi kralı devirdi. Yaptıkları ilk işlerden biri, petrolü millileştirmek oldu. Kaddafi liderliğindeki yeni yönetim, antiemperyalist politikalar izledi, emperyalizme karşı ezilen halkların yanında yer aldı. Ulusallaştırılmış petrolden elde edilen gelirlerin toplum yararına kullanılması yönünde kimi önemli adımlar atılması, dönemin belirgin özelliklerinden biriydi. Eğitim ve sağlık hizmetlerinin parasız hale getirilmesine, ulaşım ve altyapı hizmetlerinin ucuz ve ulaşılabilir olmasına özen gösterildi. Yeni yönetim, hem ülke içinde hem de dış politikada bir dönem bazı bakımlardan ilerici antiemperyalist, halkçı bir rol oynadı. Bundan dolayıdır ki, emperyalistler Kaddafi yönetimini devirmek için fırsat kolladılar ve haydutça saldırılar düzenlemekten geri durmadılar. Bugünlerde emperyalist akbabalar Libya semalarında dolanıyorlar, Libya'yı mideye indirmenin hesabını yapıyorlar.

Peki bu, Kaddafi yönetimine karşı başlamış olan ayaklanmayı gayrimeşru kılar mı?

Hayır! Ayaklanma haklı ve meşrudur.

Buna karşın, Kaddafi diktatörlüğü kadar emperyalist müdahale girişimleri de gayri meşrudur.

Hür Subaylar kendilerine sosyalist deseler de gerçekte onlar burjuva ulusalcı "sosyalist" idiler. Kapitalizme olduğu kadar komünizme karşı da olduklarını söylüyorlardı. Onlara göre her ikisi de Libya'ya yabancı "ithal" sistemlerdi. Libya, her ikisini de reddeden bir "milli sosyalizm" yolunda ilerlemeliydi. İslam'a dayalı toplumculuk Arap milli karakteriydi. Pekâlâ bugün yeniden ulus inşasının dayanağı haline getirilebilirdi. Buna "yeşil sosyalizm" dendi. Kaddafi bu fikirleri yeşil kitapta sistematize etti. Ona göre parti, modern diktatörlüğün yönetim aracıydı, azınlığın çoğunluğa tahakkümünü ifade ediyordu; parlamento, sahte demokrasi görünümünden başka bir şey değildi; seçim, oyların yüzde 51'ini kazanan adayın dikta aracıydı; anayasa,

bir komisyon ya da konseyin bir toplum için yasak koyması anlamına geliyordu; referandum, diktatörlüğün en sert ve ağır biçimiydi.

Peki, bunların yerine ne konuyordu?

Halk komiteleri!

Kaddafi buna, "devletsiz devlet" diyordu. İyi de, partilerin, seçilmiş yasama organının, anayasanın, seçimlerin, referandumun olmadığı yerde temel politik kararlar hangi esaslara göre, kimin çıkarına ve kim tarafından alınacaktı?

Askeri darbeyle iktidarı ele geçiren subaylar cuntası böylelikle bir parti, seçilmiş yasama organı, anayasa vb. denetimden uzak sınırsız bir egemenlik kurma imkânı buluyordu. Halk komiteleri de bu egemenliğin yerel dayanakları olmaktan öte bir anlam ifade etmeyecekti. Politik özgürlüğün daha en başından kökten reddedilmesiydi, söz konusu olan. Politik sistem sosyalist olmak bir yana, temel hak ve özgürlükler bakımından sıradan bir burjuva demokrasisinin bile çok uzağındaydı.

Yeşil kitapta ücretli çalışma bir çeşit kölelik olarak niteleniyor, onların sırtından para kazanmak da kınanıyordu. İlk anda antikapitalist bir bakış açısı olarak değerlendirilebilir. Oysa bilimsellikten uzak, gerçeklikten kopuk ve halkı aldatmaya hizmet eden bir yaklaşımdı bu. Ücretli köleliğin ortadan kaldırılması, üretim araçlarının sermaye niteliğine son verilmesiyle mümkün olabilir. Libya'da petrol gibi belirleyici üretim sektörünün büyük ölçüde devletleştirilmiş olması, bu alanda sermayeye dayalı üretim biçiminin ortadan kaldırıldığı anlamına gelmez. Üretim araçlarına sermaye niteliği veren, bunların işgücünün sömürülmesi amacıyla meta üretimi için kullanılmasıdır. Üretim araçlarının tek tek kişilere değil de gruplar ya da devlete ait olması bu durumda en küçük bir değişiklik yapmaz. Elde edilen fazlalığa bireysel mülk sahipleri yerine devleti yönetenlerin el koyması ve dağıtım yetkisini kendilerinde tekelleştirmesi, üretim araçlarının sermaye niteliğini ortadan kaldırmaz. Dahası, toplumun ortak servetinin küçük bir azınlık tarafından sorumsuzca, toplumsal denetimden uzak har vurup

harman savrulmasına olanak yaratır. Böylesi koşullarda ücretli çalışmayı kölelik olarak damgalayarak kuralsız, örgütsüz, sendikasız çalışmayı yüceltmek, ücretli kölelikten daha geri bir statüyü işçilere dayatmaktan başka bir anlama gelmez.

Kaddafi liderliğindeki yönetim ilk yıllarda bazı ilerici ve halkçı adımlar attı. Ne ki, bu niteliklerinden giderek uzaklaştı, gerici ve halk düşmanı bir karakter kazandı. Bu kaçınılmazdı. Kapitalist emperyalist sistemden bağımsız ancak burjuva temelde bir ulusal kalkınmacılık bir yere kadar sürdürülebilir; bu koşullarda antiemperyalistlik de halkçılık da ancak bir müddet ilerici bir rol oylayabilir. Ulusallaştırmalar ve "sosyal devlet" uygulamaları ancak geçici bir süre toplumsal yarar ve toplumsal adalete hizmet edebilir. Eninde sonunda kapitalist üretim biçiminin kanunları kendini dayatır; toplumsal eşitsizlikler büyür, sınıf çelişkileri keskinleşir. Hele hele Libya'da olduğu gibi, her türlü politik denetimden uzak küçük bir azınlığın "ulusallaştırılmış" zenginliği dilediği gibi kullanma ve dağıtma hakkının olduğu bir yerde, bu konum yönetimdeki azınlığı herhangi bir burjuva parlamenter devlette olabileceğinden çok daha fazla despotik bir nitelik kazandırır. Petrolün yüzde 75'i devlete aittir ama devletin kontrolü Kaddafi çevresinde kümelenmiş küçük bir azınlığın elindedir. Bunlar, toplumsal politik özgürlüğün olmadığı koşullardır. İktidardakilere sınır tanımayan bir despotizme başvurma olanağı yaratır.

Bu sakıncaları gidermenin tek yolu, politik özgürlüğün sağlanması ve ulusallaştırmanın toplumsallaştırma biçimini almasıdır. Enginliğin nasıl paylaştırılacağına dair kararlar vermede belirleyici pozisyondalar. Başlangıçta halk yararına olan ve "sosyal adalet"e hizmet eden ulusallaştırma, böylece giderek tam tersi bir duruma yol açar, yönetimdeki küçük azınlığa muazzam bir politik güç ve keyfilik imkânı verir. Politik "yönetici sınıf" ile ekonomik egemen sınıf organik bir bütünlük kazanır. Görünüşte zenginlik (örneğin petrol) ulus adına devlete aittir, ama devlet küçük bir azınlığın elindedir. Politik özgürlüğün olmadığı koşullardır bu.

İktidardakilere sınır tanımayan bir despotizme başvurma olanağı yaratır.

Bu sakıncaları gidermenin tek yolu politik özgürlüğün sağlanması ve ulusallaştırmanın toplumsallaştırma biçimini almasıdır. Ulusallaştırma kapitalist üretim biçimi koşullarında, toplumsallaştırma ise kapitalist biçimin yıkılması amacıyla yapılan devletleştirmedir. Benzerlik biçimseldir, aradaki fark nitelikseldir. Burjuva biçim altında ulusallaştırma bazı ülkelerde geçici bir önlem olarak ilerici ve halkçı bir rol oynayabilir. Ne ki, kapitalist sistem dâhilinde ulusallaştırılan kuruluşlar eninde sonunda ya burjuvalara peşkeş çekilecek ya da iktidardakilerin despotik yönetimlerin ekonomik temeli haline gelecektir.

Antiemperyalist ilerici halkçı önlemler ve artan petrol gelirleri "yeşil sosyalizm"i Libya'daki halk nezdinde çekici kılmıştı. Ama bu sürdürülemedi. Emperyalist küreselleşme süreci ve kapitalizmin genel bunalımı Libya'yı derinden sarstı. Artan eşitsizlik, işsizlik, yoksulluk hoşnutsuzluğu büyüttü. Politik özgürlük yoksunluğu, toplumsal öfkenin artan kızgınlığı altında giderek dayanılmaz oldu. Kaddafi'nin "yeşil sosyalizm"inin süsleri dökülünce aşiretler konfederasyonunun bir kral tarafından yönetimi ve halkın tebaa görüldüğü gerçeği tüm çıplaklığıyla ortaya çıktı. Burjuva temel üzerinde bir çeşit feodal konfederasyon ve hanedanlık biçimi daha ne kadar sürdürülebilir ki? Halkın yoksulluğu artarken Kaddafi hanedanlığının zevk ve sefa için toplumsal zenginliği milyon dolarlar olarak şarkıcılara dağıtması, milyar dolarlar olarak Avrupa futbol kulüplerine yatırmasına halk nereye kadar tahammül gösterebilirdi ki? Tunus'ta, Mısır'da, Yemen'de, Bahreyn'de ezilenler ayaklanmışken, Libya'nın ezilenleri ne kadar bekleyebilirdi ki?

Kuşkusuz taşlar bir kez yerinden oynadı mı, iç ve dış politik güçler süreci kendi çıkarları doğrultusunda etkilemeye çalışacaklardır. Kaddafi, emperyalist devlet ve tekellerin Libya'yı ekonomik, mali sömürgeleştirme girişimlerini önlerine petrol kuyuları açma izni, yüklü silah siparişleri vb. yağlı kemikler atarak sınırlamaya çalışıyordu. Şimdi, Kad-

dafi engelinden tümden kurtulma olanağı doğdu. Yönetici azınlık içinde de çatlamalar oldu. Emperyalistler ayaklanmayı ve iktidardaki çatlamayı Libya'yı ekonomik-mali sömürgeleştirmenin araçları olarak kullanma peşindeler, bu amaçla doğrudan askeri müdahaleyi de hesapları içine dâhil ettiler. İçeride Kaddafi hanedanlığının zenginlik üzerindeki kontrolünü bazı başka aşiretler lehine kullanmasından rahatsız olan aşiretler ya da zenginleşme önünde Kaddafi'yi aşılması gereken bir engel olarak gören mülk sahibi sınıflar da Kaddafi sonrasında iyi bir yer kapma yarışına şimdiden girmiş görünüyorlar. Politik İslamcı bazı gruplar kargaşayı kendi lehlerine kullanarak mevzi kazanma hesapları yapıyorlar. Ama bunların hiçbiri halk isyanının meşruiyetini ortadan kaldırmaz. Yoksullar, işsizler, ezilenler, emekçiler ve bilhassa onların genç kesimleri ayaklandı. Bir çeşit feodal hanedanlık haline dönüşen çürümüş ve kokuşmuş Kaddafi diktatörlüğüne karşı ezilenlerin eşitlik, adalet, ekmek ve özgürlük talepleriyle isyana durması, Kuzey Afrika ve Arabistan'daki devrimci sürecin bir uzantısıdır. Castro'nun da, Chavez'in de göremediği bu olsa gerek.

"Tam Bağımsız Suriye"

Suriye Komünist Partisi'nin (SKP) 11. Kongresi 28-31 Ekim 2010 tarihinde toplanır.* Kongre salonu Marks-Engels-Lenin-Stalin posterleri ile donatılmıştır. "Dünyanın bütün işçileri birleşin" şiarı, göz alıcı biçimde pankartlara işlenmiştir. Coşku yüksek, heyecan doruktadır.

Selamlama faslından sonra MK raporunun sunumuna geçilir. Kapitalizmin son ekonomik krizine dair görüşler bir hayli geniş yer bulur raporda. Kapitalizmin nasıl bir çıkmaza saplandığı, 1929-'33 krizi ile kıyaslanarak açıklanır. Raporun diğer ana kısmı ABD emperyalizminin Suriye'ye dair yıkıcı planlarına ve siyonizme karşı direniş ve mücadeleye ayrılmıştır.

"Suriye'de ve Arap dünyasının diğer parçalarında Marksizm-Leninizm bayrağını yükselt"meyi, "modern çağın Hitlerist faşizminin ifadesi olan siyonizm ve emperyalizme karşı enternasyonal birlik, dayanışma ve mücadeleyi büyütmeyi önde gelen görevler olarak karar altına alır kongre.

Arap coğrafyası isyanlarının hemen öncesinde toplanan kongre, Suriye ve diğer Arap ülkeleri işçi ve ezilenlerine bir devrimci perspektif sunuyor mu? Hayır!

Suriye'deki gerici burjuva diktatörlüğe karşı işçi ve ezilenlerin ekonomik, siyasi ve sosyal haklarını savunma doğrultusunda bir mücadele programı öneriyor mu? Hayır!

Kırk sekiz yıldır yürürlükte olan olağanüstü hal, sıkıyönetim yasasına değiniliyor mu? Hayır!

Söz, basın, örgütlenme, yürüyüş özgürlüğünün yokluğuna da değinilmiyor, Kürtlerin haklarına da.

Bir faksın dahi özel izinle alınabildiği ülkede demokratik haklar mücadelesinin can yakıcı öneminden bahsedilmiyor kongrede.

"Çalışan yığınların haklarını savunmak"tan söz ediliyor elbette, ama bu hakları savunmak için örgütleme ve protesto özgürlüğü elde etmek, sendikal haklar kazanmak

amacıyla siyasi iktidara karşı savaşımı büyütmeye dair tek kelime duyulmuyor.

Güvencesiz, açlık koşullarında, kayıtsız çalıştırılan işçilerin, işsizlik ve sefalet içinde kıvranan yığınların, emekçi gençliğin, sosyal yıkım altında inleyen emekçilerin burjuva devlete ve kapitalizme karşı mücadelesine dair de bir program ortaya koyamıyor, SKP.

Kısacası, işçi sınıfının ve ezilenlerin politik ve ekonomik başlıca problemlerine çözüm getirmeyi temel alan -devrimci olması bir yana reformcu- bir strateji dahi belirlenmiyor.

Peki, "Suriye'de Marksizm-Leninizm bayrağı" nasıl "yükseltilecek"ti!

Salona asılan diğer pankartlarda bunun yanıtı vardı: "Özgür vatan, mutlu halk!" "Vatanı koru, halkın haklarını koru!"

SKP'ye göre emperyalist ABD, Suriye'nin bağımsızlığına göz dikmiş, içerideki rejimi devirerek Suriye'yi yeniden sömürgeleştirme peşindeydi. Bu nedenle "Suriye'nin bağımsızlığını ve ulusal egemenliğini" savunmak başlıca görevdi. Diğer tüm politikalar bu temel stratejik göreve bağlı olarak ele alınmalıydı. Emperyalizm ve siyonizme karşı "tüm ilerici güçlerle birlik" başlıca hedefti.

"Suriye'nin bağımsızlığı ve egemenliği" ne demek!

"İlerici güçler" kim?

Emperyalizmin politikalarına karşı direnen "tüm güçler" ilerici, mevcut rejimin yönetici partisi BAAS ilerici güçlerin başında geliyor. Zira "ulusal bağımsızlık ve egemenliği" savunuyor SKP, böyle kuruyor da.

Denklem bir kez böyle kuruldu mu emperyalizm karşıtlığı "her şey" haline gelir. Emekçilerin haklarını korumak emperyalizme karşı rejimi savunmaktan geçer. Çünkü rejim "ilerici güç"tür. Rejime karşı direnişe geçmek, emperyalizm uşaklığı olur.

Demokratik hak ve özgürlüklerin tanınmadığı, bu uğurda söz söyleyenlerin, eyleme geçenlerin en ağır cezalara çarptırıldığı, işkencelerden geçirildiği, katledildiği; Kürtlerin ulu-

sal baskı ve zulüm altında inletildiği bu halk düşmanı zalim diktatörlük mü "ilerici güç" oluyor? İşçilerin kölelik koşullarında çalıştırıldığı bir avuç çeteci kapitalistin emekçilerin kanını vahşice emdiği düzen mi "ulusal egemenliği" tasvir ediyor? Beşar ailesinin ordu, istihbarat, maliye üzerinde belirleyici söz sahibi olduğu ülkede bir gangster aile mi "ulusal bağımsızlığı" temsil ediyor?

SKP'ye göre böyle.

Varsa yoksa emperyalizm karşıtlığı. Belirleyici kıstas bu.

İşçiler, köylüler, ezilenler, Kürtler; sakın ha emperyalizm kışkırtmasına kapılarak rejime karşı direnişe geçmeyin, bu vatana ihanet, emperyalizme hizmet olur. SKP'nin bakış açısı bu. Ama yığınlar SKP'yi dinlemedi, diğer ülkelerdeki Arap kardeşleri gibi ayaklandı. Peki ne yapmalı SKP, "vatanı korumak" için ayaklananlara karşı rejimin destekçisi mi olmalı? Ufkunu antiemperyalizm, "ulusal bağımsızlık ve egemenlik"le sınırlayan her politik kuvvet, işte böyle utanç verici bir konuma saplanır kalır.

Emperyalizmin Suriye'yi bir mali-ekonomik sömürge haline getirmek istediği doğru, bunu gerçekleştirmek için her yolu denemekten kaçınmayacağı, oraya çıkan her fırsatı bu stratejik amacı doğrultusunda değerlendirmeye çalışacağı da çok açık.

Suriye Baas rejiminin emperyalizmle çelişkisi olduğu da ortada. Ancak, bu çelişkiler ekseninde salt antiemperyalizm doğrultusunda saflaşmayı önermek akıllara zarar. Çünkü bu çelişkiden ilerici bir sonuç çıkmaz. Her iki taraf da gericiliği, işçi ve ezilenlere düşmanlığı temsil ediyor. Kapitalist temel üzerinde bir nevi feodal-oligarşik bir politik yapı kuranların, bu yöndeki ayrıcalıklarını sonuna kadar koruma isteklerini ezilenlerin çıkarları temelinde "ulusal bağımsızlık ve egemenlik" savunusu olarak lanse etme ezilenleri aldatmak, onları gerici yönde saflaştırmaktan başka bir anlama gelmez.

İşçi sınıfı ve ezilenler, iki seçenekten birini tercihe zorlanamaz. Ne demokratik haklar için emperyalizme uşaklık, ne antiemperyalistlik adına iç gericilikle ittifak!

Suriye rejimi, gerici burjuva bir diktatörlüktür. Antidemokratik faşist yasalar yürürlüktedir. Kürt ulusu sömürgeci boyunduruk altında tutulmaktadır. Baas'ın "sosyalizmi", gerici burjuva diktatörlüğün demagojik ifadesidir. Baas'çı "ulusalcılık", giderek daha çok nasyonal faşizme doğru evrilmektedir. Böyle bir ülkede devrimci partinin stratejik hedefi bu rejimi yıkmak olabilir, olmalıdır. Emperyalizm de kendi amaçları doğrultusunda rejimi yıkmak isteyebilir. Emperyalizm yeniden sömürgeleştirilmiş bir Suriye arzuluyor. Aslında iktidar sahipleri ayrıcalıklarından önemli ölçüde vazgeçseler, aralarındaki çelişki hiç de çözülmez kalmayacak. Kendi çıkarlarını koruma doğrultusunda politik "bağımsızlık"ta ısrar ettiklerinde emperyalistlerin sömürge hücumlarına maruz kalıyorlar. Böyle durumlarda emperyalistler var güçleriyle rejimi devirmeye yöneliyorlar. Eğer doğrudan bir askeri müdahale yapmanın koşulları yoksa "iç çelişkileri" değerlendirmek, kitle hareketlerini kendi amaçları doğrultusunda yönlendirmek emperyalistlerin başlıca stratejisi haline gelir.

Fakat bu "iç çelişkileri" emperyalizm yaratmaz, o çelişkiler zaten vardır.

Diktatörlüğe karşı ezilenleri kim kazanacaktır? Emperyalizm mi, devrimci parti mi?

Emperyalizme karşı ezilenleri kim kazanacaktır? Nasyonal faşistler mi, devrimci parti mi?

Devrimci parti emperyalizme karşı mücadeleyi iç gericiliğe, burjuva milliyetçilerine, nasyonal faşistlere karşı mücadeleyle birleştirdiğinde doğru bir rota tutturabilir. Belirleyici çelişki emperyalizmle yeniden sömürgeleştirilmek istenen ülkelerin "ulusalcı" güçleri arasında değil "ekmek ve özgürlük" talebinde ifadesini bulan emek-sermaye (devlet halk çelişkisini içerir biçimde) çelişkisidir. Saflaştırma bu temelde olmalıdır. Emperyalist küreselleşme sürecinin kaçınılmaz sonucudur bu.

Bugün, emperyalizmle diğer devletler arasındaki çelişkilerden yola çıkarak "tam bağımsızlık ve ulusal egemen-

lik" ipine sarılanları, o ipin götüreceği yer iç gericiliğin kör çukurudur.

SKP bunun en canlı örneğidir. Eğer ezilenler, "ekmek ve özgürlük" için ayaklandıklarına emperyalistlerden medet umar hale geliyorlarsa bunun en büyük suçu, o taleplere devrimci temelde sahip çıkmayan devrimcilerin omuzlarındadır.

Klasik sömürgeleri bir kenara bırakacak olursak, emperyalizme bağımlı olsun olmasın tüm kapitalist ülkelerde "ulusal bağımsızlık", "ulusal egemenlik" temelli çağrılar, bunu yapanlardan en ilerici amaçlar taşıyanları dahi eninde sonunda gerici temelde ittifaklara sürükler.

Chavez, Suriye'de ayaklanan yığınları "emperyalizmin yönlendirdiği teröristler" olarak niteledi. Kendi başına antiemperyalizm böyle kör eder insanı.

Tutarlı antiemperyalizmin bugün yegâne koşulu "ulusal bağımsızlık" bayrağı çekmek değil, emperyalizme karşı mücadeleyi "ekmek ve özgürlük" mücadelesiyle ayrılmaz kılmaktır.

*Konuyla ilgili bilgiler, Büyük Britanya Komünist Parti (CPGB-ML) yayın organı Proletarian Aralık-Ocak 2011 sayısından alınmıştır.

"Los Indignados": Öfkeliler

15 Mayıs günü başladı gösteriler. İspanya'da elliden fazla şehirde on binlerce insan sokaklara döküldü.

18 Mayıs'ta pek çok şehir meydanında kamplar kuruldu. Göstericiler gece-gündüz bu kamplarda kalmaya başladı.

İspanya hükümeti seçimleri gerekçe göstererek kampların kaldırılmasını istedi, aksi takdirde zor kullanacağı tehdidinde bulundu. Tehdit işe yaramadı. Seçim sonrasında ise Barcelona Meydanı'ndaki protestoculara polis hunharca saldırdı. Çok sayıda kişi yaraladı ve gözaltına alındı.

İlhamını Arap isyanlarından alan ve bizdeki "çözüm çadırları" biçimine benzeyen hareket, kısa sürede Yunanistan ve İzlanda'ya sıçradı.

Kimdi bunlar?

Gözlemcilerin değerlendirmelerine göre "çoğu daha evvel politik bir eyleme katılmamıştı. Fakat her biri yıllardır çatlamayı bekleyen sabır taşı gibiydi."

Kimi "onuru kırılanlar" olarak tanımlıyordu kendini, kimi "öfkeliler"

Çoğunlukla gençlerden oluşuyordu kalabalıklar. Ama her yaştan kadın ve erkeği görmek mümkündü.

Niye gelmişlerdi?

25 yaşındaki bir genç şöyle yanıtlıyordu bu soruyu "turizm mezunu olmama rağmen, İspanya'da iş bulma şansım olmadığı için protesto ediyorum."

Bir diğeri "20 yaşındayım ve iş bulamıyorsam suçlusu ben değilim. Genç nüfusun yüzde 44'ü işsizse bunun sorumlusu biz değiliz" diyordu. Onun sözünü tamamlıyordu bir başkası "İşsizlik bütün Avrupa'da artıyor, ekonomik sistemleri artık çöküyor."

Göstericilerden biri, devletin bankalara milyarlarca euro yardım yaparken sosyal ödenekleri kıstığını, siyasal ve iktisadi sistemin kendilerini bir mal olarak gördüğünü belirtiyor, partilerin ve sendikaların sorunları çözümü için doğru dürüst bir şey yapmadıklarından yakınıyordu.

İki büyük burjuva partiye de kokuşmuş, yozlaşmış burjuva siyasete de, demokrasinin kendilerini ezmeye aday burjuva partilerden birine oy vermeye indirgenmesine de kafa tutuyorlardı.

"Köle değiliz" diyordu biri: "Basın bizden eğitimden hoşlanmayan aylaklar olarak bahsediyor. Oysa çalışmak istiyor, ama iş bulamıyoruz. Artık gelecekten korkuyoruz."

Üzerlerine çöken kapitalist ekonomik sisteme, çürümüş burjuva politik düzene karşı köle ve mal olmadıklarını haykırmak, öfkelerini dile getirmek için toplanmışlardı.

Ne istiyorlar?

İşsizliğe karşı önlem alınmasını, maaş düşürülmeden çalışma saatlerini azaltarak bunun pekâlâ başarılabileceğini belirtiyorlar. Emeklilik yaşının yükseltilmemesini, kaldırılan işsizlik yardımının da yeniden yürürlüğe konmasını istiyorlar.

Hastanelere daha fazla sağlık personeli gönderilmesini, üniversite harçlarının kaldırılmasını, gençlerin ve tüm yoksul insanların kiralarına devletin katkıda bulunmasını, çalışanlara yüklenen vergilerin azaltılmasını buna karşın şantiyelerden ve emperyalist mali kuruluşlardan alınan vergilerin yükseltilmesini, askeri harcamaların kısılmasını talep ediyorlar.

Kamu idarelerinin gereksiz harcamalarının önlenmesi, milletvekili maaşlarının ortalama bir işçi aylığı düzeyine indirilmesi, yolsuzluk suçlamalarında dokunulmazlığın kaldırılması, parti içi demokrasi, gösteri özgürlüğü, internet ve haberleşme üzerindeki kısıtlayıcı denetimlerin son bulması, AB'den dikte edilen önlemlerin referanduma sunulması, karar alma mekanizmalarının halkın denetimi ve katılımına açılması da dile getirilen kimi istemler.

İş, sağlık, eğitim, konut, ucuz devlet ve özgürlük... İstedikleri bunlar.

Arap isyanları patlak verdiğinde bunu bir "devrim süreci" olarak nitelemiş ve "yeni bir devrim çağı"na işaret etmiştik. Bir ülkede başlayan isyanın tek hamlelik devrimle ta-

mamlanmayacağı, bazı ülkelerde rejim değişikliklerine yol açsa da bunu bir "tamamlama" değil, devrim sürecinin yeni bir düzeyi anlamına geleceği "devrim süreci"nin geri çekilmeler ve ilerlemelerle birbirini tamamlayan süreçlerden oluşacağını; diğer yandan "devrim süreci"nin bir ülke ya da bölgeyle sınırlı kalmayacağını, dünyasal bir nitelik alacağını belirtmiştik. Bu tahlilimizi de başlıca iki çelişkinin, emek-sermaye, devlet-halk çelişkilerinin evrensel düzeyde belirleyici olmasına dayandırmıştık. Kapitalist-emperyalist sistemin işçi sınıfı ve ezilenlerin isyanını tetikleyen bu iki çelişkinin etkilerinin yumuşatılmasına yönelik çaresizlik içinde olduğunu, bu iki çelişkinin her ülkenin kendine özgü ekonomik-politik-toplumsal çelişkilerini ateşlediğini ya da o çelişkilerin sertliği altında ortaya çıkarak patlamalara yol açtığını söylemiş; kapitalist emperyalizmin iktisadi, politik, ideolojik manevra kabiliyetini giderek daha çok yitirmesi nedeniyle evrim ve devrim süreçlerinin iç içe geçtiğini, bu nedenle, sıradan reformcu taleplerle başlayan barışçıl bir hareketin dahi hiç umulmadık bir hızla şiddetli meşru-yasadışı bir harekete dönüşebileceğini ve bu iç içe geçmiş süreçlerin toplamının bütün dünyada antikapitalist kitle bilincini oluşturmakta olduğunu ve kaçınılmaz olarak oluşturacağını ileri sürmüştük.

İspanya'da alanları dolduranlar bu "devrim süreci"ne kendi coğrafyalarından maya katıyorlar. Yunanistan bu sürece yeniden ve daha güçlü dâhil olma yolunda. Ekonomik bunalımın sonuçlarını en ağır yaşayan ülkeler başta gelmek üzere emekçi kitleler Avrupa'nın her yanında "süreç"e şu ya da bu düzeyde dâhil olacaklardır. Beş kıtanın herhangi bir ülkesinde de isyan ateşleri tutuşabilir. Emperyalist küreselleşme sürecinin olgunlaştırdığı çelişkilerin kaçınılmaz sonucudur bu.

Kapitalist emperyalist sistem tıkandı. Bir avuç kapitalist oligark dünyanın bütün emekçilerinin kanını emiyor. Burjuva politik sistem, parlamenter olsun ya da olmasın tüm burjuva rejimler, bu vahşi kapitalist kan emicilerinin halkın sırtında şaklayan kırbacıdır. İşçiler köle ve halk burjuva devletin tebaası yapılmak isteniyor.

İşçi sınıfı ve ezilenler bu köleleştirme ve tebaalaştırmaya isyan ediyorlar. Köle ya da mal olmadıklarını haykırıyor, ekmek ve özgürlük istiyorlar. Henüz zihinlerde yepyeni bir toplum biçimi şekillenmiş değil. Alanları dolduran pek çok insan vahşi kapitalizmin ehlileştirilmesini, burjuva politik sistemin halkçılaştırılmasını talep ediyor, bunların mümkün olabileceğini sanıyor. Oysa ne kapitalizm ehlileştirilebilir ne de burjuva sistem halkçılaştırılabilir. "Reformcu ilerleme" seçeneği artık yok. Tüm dünyada "öfkeliler" bunu kendi deneyimleri ile öğreniyorlar ve giderek daha iyi öğrenecekler.

İspanya'daki öfkelilerden biri şöyle diyordu. "Yeni nesil ebeveynlerinden daha kötü yaşıyor" Bu cümlede ifade edilenler yaşadığımız çağı, kapitalizmin nasıl tıkandığını mükemmel biçimde özetliyor. Kuşkusuz yeni neslin ebeveynlerinden daha kötü yaşadığı dönemler önceden de görülmüştü. Ama bu dönemler savaş, büyük bir kıtlık ya da uzun süreli ekonomik kriz zamanlarında görülür ve geçici karakterde olurdu. Oysa bugün kapitalist emperyalist küreselleşmenin kendisi en büyük felaket. Ekonomik kriz, savaş, kuraklık olmasa da işsizlik yükseliyor, ücretler düşüyor, sosyal haklar kısıtlanıyor, gıda fiyatları yükseliyor. Ekonomik kriz bunların üzerinde niceliksel etkide bulunuyor. Sorun kapitalizmin krizinde değil, yalnızca kapitalizmin kendisinde. Çelişkilerin düzen içi reformlarla yumuşatılması, temel sorunların düzen içi önlemlerle hiç değil hafifletilmesi söz konusu edilemez.

Kronik sorunların çözümü radikal devrimci müdahaleleri zorunlu kılıyor. Bu bir politik tercih konusu değil, toplumsal maddi gerçeğin kaçınılmaz kıldığı tek yol.

Kapitalizme karşı öfke her yerde. "Öfkeliler" çoğalıyor. Devrimi düşlemenin değil, düşünmenin zamanı, hareketin bilinçte yansıması bilincin hareketle cisimleşmesi, Madrid'den Hopa'ya, Diyarbakır'dan Atina'ya, Tahrir'den Taksim'e...

Zincirsizler

İspanya'dan sonra Yunanistan'da da on binlerce insan meydanları doldurdu.

Haris, henüz yirmili yaşlarda bir genç, "İş yok. İşsizlik sürekli artıyor. Zaten bunun için buradayım" diyor.

Tanya, bir genç olarak o da aynı dertten mustarip: "Babam iki yıldır işsiz. İki kardeşim var. Burada olmayayım da nerede olayım. Genç bir insanım, hayallerim var. Bunları Yunanistan'da nasıl gerçekleştireyim?"

Meydanlarda her yaşta insanı görmek mümkün. Hayatında kalite diye bir şey kalmadığından yakınıyor. 70 yaşındaki Lefteris, "Siyasetçiler her şeyi süpürdü" diyor ve ekliyor: "Her şeyi çaldılar, bizi yalanlarla uyuttular. Şimdi hesabı bizim ödememizi istiyorlar."

İhtiyar Panayatis dalıyor söze: "35 yıldır alın terimle çalıştım. Emekli maaşımla geçinemiyorum ama onu da kaybetmeyeyim diye buradayım."

Bıkkın, kızgın, öfkeli insanlar...

İşçi mi denir onlara?

Emek gücünden başka satacak bir şeyi olmayana, ya da geçimini ancak emek gücünü satarak sağlayabilen kişiye işçi denir. Onun kendinden önceki köle ya da serften farkı, emek gücünü satacağı kişiyi seçme özgürlüğüne sahip olması, dolayısıyla kendi emek gücünü bir meta olarak kullanabilmesiydi. Ama bu aslında köleliğin bir başka biçimiydi. Çünkü işçi emek gücünü satışa çıkarmadığı takdirde çocuklarının geçimini sağlayamaması bir yana kendisi açlıktan ölürdü. Emek gücünü kime satacağını seçmekte özgürdü ama ücretli olmaya mecburdu. Bu nedenle ona ücretli köle dendi. Marks, ücretliliği kölelik zincirinin yeni biçimi olarak tanımladı. Bu zinciri kırmanın tek yolu vardı. Kapitalist üretim biçimine son vermek. Diğer mülk sahibi sınıflardan farklı olarak, işçinin kendi geçimlerini sağlamaya hizmet edecek düzeyde üretim araçları ile özel mülkiyet bağı yoktu. Onların yegâne "mülkleri" emek güçleriydi.

Kapitalizme öldürücü darbeyi ancak işçi sınıfı vurabilirdi. Üretim araçlarının özel mülkiyetine son vererek onları toplumun ortak araçları haline getirmekle işçi sınıfı ücretli kölelik zincirinden kurtulmuş olacaktı. Buradan yola çıkılarak "işçi sınıfının zincirlerinden başka kaybedecekleri bir şeyleri yoktur" denildi.

20. yüzyılın başlarında Marksist olma iddiasındaki kimileri, Marks'ın kapitalizm altında iyileştirmelerin ücretli kölelik zincirinin yağlanması için biraz gevşetilmesinden başka bir anlama gelmediğini söylemesine karşın, kapitalizmi yıkmaya girişmek yerine işçilerin onun gelişmesinden pekâlâ yararlanabileceğini iddia eder oldular. Patronlar işçi haklarını tanımaya zorlanabilir, kapitalizm geliştikçe sayıları gittikçe artacak olan işçiler büyüyüp kitle güçleriyle burjuva devleti kerte kerte işçi devletine dönüştürebilirlerdi. İşçiler kapitalizmi yıkmaya yönelmek yerine refahtan aldıkları payı genişletmeyi hedeflemeliydiler. Böylesi koşullar altında işçi sınıfı burjuvaziyle barış içinde bir arada yaşayabilirdi.

1960'larda gelişmiş kapitalist ülkelerde işçi sınıfı tam da bu konumdaydı. Bazılarına göre o artık yalnızca bir "ücretli köle" olarak tanımlanamazdı. Yaşam düzeyi yüz yıl önceki ücretli köleden çok farklıydı, çok gelişmişti. Bir zamanların lüks sayılan kullanım araçları işçi evlerinin vazgeçilmez demirbaşları haline gelmişti. Otomobil ve ev sahipliği sıradanlaşmıştı. İşçi aileleri için çocuklarının yüksek okullarda okutmak ve böylece sınıf atlamalarının yolunu açmak pekâlâ mümkündü. İşçiler haftada 35-40 saat çalışarak huzurlu-güvenli bir emeklilik hayali kurabiliyorlardı. Marks'ın "ücretli kölelik zinciri" tanımı doğruydu ama Marks, "İşçilerin zincirlerinden başka kaybedecekleri bir şeyleri yoktur" derken yanılmıştı. Baksanıza, artık işçilerin kaybedecekleri evleri, arabaları vardı. Ne demeye güvenceli, az çok dolgun maaşlı işlerini, huzurlu emeklilik günlerini ve çocukları için güvenli, üst sınıfa atlama ihtimalli geleceği tehlikeye atsınlardı ki...

1980'lerde bilgisayar destekli üretimin görece yaygınlaşmasıyla robotların işçilerin yerini alacağından, işçi sınıfı-

nın, dolayısıyla "ücretli köleliğin" tarihe karışmakta olduğundan söz edenler olduysa da maddi gerçeğin tozu dumanı arasında etkileri yitip gitti.

1990'larda burjuvazinin artan karşı saldırıları ile işçi sınıfı üst üste yumruklar alsa da henüz "olmakta olan"ın ayırdında değildi. Buna karşın başka şeyler oluyordu. İşçilerin emeklilik fonları birer mali yatırım aracı olarak kullanılıyordu. Bu fonlardan bazıları öylesine şişmişti ki, uzak coğrafyalarda spekülatif yatırım avı peşinde koşar olmuştu. O günlerde "şimdinin ücretlilerine hala işçi denebilir mi" diye soruyorlardı. Bir yanıyla öyle, diyorlardı, emek güçlerini satıyorlardı. Ama diğer yandan bir nevi kolektif kapitalist olarak emekli fonları yatırımları ile başkalarının birikmiş artı değerinden pay alıyorlardı. O, yeni bir türdü. Kapitalizmle çıkarları örtüşüyordu. Kapitalizmin yıkılmasını neden istesin ki... Ücretli "kölelik zinciri" değildi, daha önce vardıysa da artık tarihe karışmıştı. Günümüzde burjuvazi ile işçi sınıfı hiç de antagonist (uzlaşmaz) sınıflar olarak değerlendirilemezdi.

Zincirlere ne oldu?

Feodalizmin bir üretim tarzı olarak ömrünü doldurduğuna ilişkin en belirgin işaret, serflerin, küçük köylülerin kırlardan, uşak ve hizmetçilerin malikânelerden sürülmesi, bu işsiz güçsüz insanların şehirlere yığılmasıydı.

Thomas More, Utopia'sında bu durumu şöyle resmeder: "Doyuracak karınları paralarından çok fazla olan bu köylüler çoluk çocukları, dulları, yetimleri, ana babaları ve torunlarıyla yollara düştüler. Doğdukları evden, karınlarını doyuran topraktan ağlayarak uzaklaşır zavallılar ve barınacak yer bulamazlar. O zaman kap'-kacaklarını, pılı pırtılarını yok pahasına sattılar. Onlar da bitince ne kalır yapılacak: Çalmak ve tanrı buyruğuyla asılmak. Yoksulluklarını dilencilikle sürdürmek isteyenler de çıkacaktır. Onları da serseri deyip zindana atıverirler. Oysa nedir suçları bu insanların? *Çalışmaya can attıkları halde kendilerine iş verecek kimseyi bulamamak.*"

İşte bu son cümle, meselenin can alıcı noktasını işaret eder. İster Tunus'ta, ister Mısır'da, ister İspanya'da, ister Yunanistan'da meydanlara çıkanlara kulak kabartın, farklı dillerden T. More'nin o cümlesi yankılanacaktır kulaklarınıza.

2010'larda ne huzurlu emeklilik günleri zinciri kaldı, ne işçi çocukları için güvenli gelecek zinciri; ne güvenceli iş zinciri, ne iyi bir maaş zinciri... Kırılıp kopmakta her biri. Aylığıyla geçinemeyen emekli, onu da kaybetmemenin derdinde, yüksek öğrenim görmüş bir genç bırakalım sınıf atlama düşünü, günlük tayini çıkartabileceği bir işi peşinde.

"Çalışmaya can attıkları halde kendilerine iş verecek kimseyi bulamamak"tan yakınıyor milyonlarca genç. Emek güçlerini satacak yer bulamıyorlar. Eğitimli olmak, pek çoğu için ücretli köle bile olmaya yetmiyor. Üstelik sayıları her geçen gün daha da artıyor.

Bunların kaybedebileceği bir ücretli kölelik zinciri bile yok.

Burjuvazi kendisini geliştirirken, mezar kazıcısı işçi sınıfını da büyütür. Ama işçi sınıfının burjuvaziyi o mezara gömebilmesi için onu burjuvaziye bağlayan ücretli kölelik zincirini koparıp atması gerekir.

Kapitalist gelişme öyle bir noktaya gelip dayandı ki, kapitalist üretim biçimi öylesine tükendi ki, burjuvazi yalnızca kendi mezar kazıcılarını çoğaltmakla kalmıyor, işçileri kapitalist düzene sıkıca bağlayan zincirlere ve zincirlerin anası ücretli kölelik zincirine kendi eliyle durmadan daha büyük darbeler indiriyor.

Bu, kapitalist ekonomik gelişmenin zorunlu bir gerçeği. Sermaye, tarihsel gelişmesinin bu aşamasında işsiz işçileri giderek daha çok üretiyor, zincirsizleri çoğaltıyor.

Ücretli kölelik zincirine bile hasret kalanlar kendileri böyle istedikleri için değil, böyle olmaya mecbur edildikleri için zincirsizler.

Şimdi bu zincirsizlik hali, bu maddi temel yepyeni bir bilinç olarak yeşermeye başladı. Öyle hayali adalarda filan de-

ğil, meydanlarda: Tahrir'de, Puesto De Sol'da, Sintagma'da, Taksim'de... Henüz burjuva bilincin kiri pası içinde de olsa, henüz geçmiş tecrübeleri içerip aşma birikiminden yoksun da olsa, o meydanlardan komünizm gülümsüyor.

AKADEMİ İNCELEME

ARAP İSYANLARI

TARİH YAZIMI 2011

Irkçı Siyonist Devlet karşısındaki Filistin trajedisinin travması, aşağılayıcı yenilgi ve gerilemeler, nihayet Irak'ın işgali, Bağdat'ın dünyanın gözleri önünde vandal yağması, Abu Geraib'in, Guantanamo'nun Arap ruhunu yaralayan barbarlıkları, hepsi birden, derinden sarsıcı etkiler bıraktı umarsızlığa mahkum edilmiş milyonlarda. Ama yine de kadim halkların ve uygarlığın üzerine serpilen çürütücü "ölü toprağı" egemen kılınamadı. Arap atı ehlileştirilemedi. Kendi küllerinden ayağa kalkan Anka kuşu öldürülemedi.

İşte üçüncü Arap İsyanı bu koşullar altında doğdu.

Ezilen yığınların her isyanı bağrında iki çelişik olguyu barındırır. İsyan edenlerin talepleri, beklentileri, özlemleri ve sadece eskisi gibi yönetilmeyi reddeden öznel konumları değil, nesnel çıkarları da, eskisi gibi yönetemeyen egemenlerin durumu da, isyan süreci içinde, mülkiyet (üretim) ilişkileriyle devletin sınıf niteliğini değiştirmeye yönelik olguyu, yani "devrim" ögesini içerir. Buna karşılık, egemenlerin kendilerini ve kendilerine hayat veren düzeni savunma/koruma içgüdüleri, refleksleri ve önlemleri de "restorasyon" olgusunu temsil eder. Kriz sürecinin devrime ya da düzen için çözümlere, yani restorasyona evrilmesi, belli koşullara bağlı olarak belirlenir. Bunların başında da, ideolojik vuzuh, örgütlülük ve önderlik gelir.

HALUK GERGER

ISBN 978-605-4402-10-6